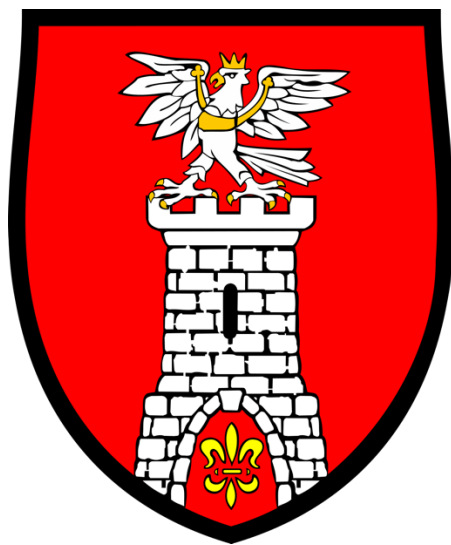

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA DLA
POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO NA
LATA 2020-2023
Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2024-2027**

ZLECENIODAWCA:

POWIAT CZĘSTOCHOWSKI

ul. Jana III Sobieskiego 9, 42-217 Częstochowa

tel.: 34 32 29 100 faks: 34 32-29-111

e-mail: starostwo@czestochowa.powiat.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM KONSULTING

ul. Golezowska 16/125, 43-300 Bielsko-Biała

tel.: 33 486 53 53, faks: 33 486 54 54, kom. 513 100 869

mail: biuro@eko-team.com.pl, www.eko-team.com.pl

AUTORZY OPRACOWANIA:

Agnieszka Chylak

Iwona Szczepanik-Retka

Agnieszka Kopańska

INFORMACJE ZAMIESZCZONE W NINIEJSZYM OPRACOWANIU ZOSTAŁY UDOSTĘPNIONE PRZEZ:

- 1 Starostwo Powiatowe w Częstochowie,
- 2 Urząd Miejski w Blachowni,
- 3 Urząd Miasta i Gminy w Koniecpolu,
- 4 Urząd Gminy w Konopiskach,
- 5 Urząd Gminy w Kruszyńcu,
- 6 Urząd Gminy w Kłomnicach,
- 7 Urząd Gminy w Przyrowie,
- 8 Urząd Gminy w Rędzinach,
- 9 Urząd Gminy w Mykanowie,
- 10 Urząd Gminy w Poczesnej,
- 11 Urząd Gminy w Mstowie,
- 12 Urząd Gminy w Olsztynie,
- 13 Urząd Gminy w Janowie,
- 14 Urząd Gminy w Kamienicy Polskiej,
- 15 Urząd Gminy w Lelowie,
- 16 Urząd Gminy w Dąbrowie Zielonej,
- 17 Urząd Gminy w Starczej,
- 18 Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie,

- 19 Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,
- 20 Generalną Dyрекję Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Katowicach,
- 21 Państwowy Instytut Geologiczny Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie,
- 22 Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach,
- 23 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach,
- 24 Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie,
- 25 Nadleśnictwo Gidle, Kłobuck, Radomsko, Koniecpol, Herby, Złoty Potok
- 26 Państwowe Gospodarstwo Wodne WODY POLSKIE Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu,
- 27 Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego w Katowicach Oddział Biura Parków w Kalinie,
- 28 Główny Urząd Statystyczny w Warszawie.

WFOŚiGW w KATOWICACH

*Dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
w Katowicach*

*Treści zawarte w publikacji nie stanowią oficjalnego stanowiska organów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej w Katowicach.*

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp.....	12
1.1.	Cel i podstawa opracowania.....	12
1.2.	Metodologia opracowania, zawartość	13
2.	Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi.....	14
3.	Ogólna charakterystyka powiatu częstochowskiego	19
3.1.	Klimat.....	19
3.2.	Demografia.....	21
3.3.	Działalność gospodarcza	22
4.	Ocena stanu środowiska.....	23
4.1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	23
4.1.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	23
4.1.2.	Opis stanu obecnego.....	24
4.1.2.1.	Klimat na obszarze powiatu	24
4.1.2.2.	Jakość powietrza na obszarze powiatu.....	25
4.1.2.3.	Emisja zanieczyszczeń powodowana przez przedsiębiorstwa na terenie powiatu.....	31
4.1.2.4.	Emisja z emitorów liniowych	32
4.1.2.5.	Warunki wykorzystanie OZE.....	39
4.1.3.	Analiza SWOT	42
4.1.4.	Cele i kierunki działań	42
4.2.	Zagrożenia hałasem.....	44
4.2.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	44
4.2.2.	Opis stanu obecnego.....	45
4.2.2.1.	Hałas drogowy	45
4.2.2.2.	Hałas kolejowy i lotniczy.....	47
4.2.3.	Analiza SWOT	48
4.2.4.	Cele i kierunki działań	48
4.3.	Pola elektromagnetyczne.....	50
4.3.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	50
4.3.2.	Opis stanu obecnego.....	50
4.3.3.	Analiza SWOT	52
4.3.4.	Cele i kierunki działań	52
4.4.	Gospodarowanie wodami	54
4.4.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	54
4.4.2.	Opis stanu obecnego.....	55
4.4.2.1.	Wody powierzchniowe.....	55
4.4.2.2.	Wody podziemne.....	58
4.4.2.3.	Ochrona przed skutkami suszy.....	62
4.4.3.	Analiza SWOT	63
4.4.4.	Cele i kierunki działań	63
4.5.	Gospodarka wodno-ściekowa.....	65
4.5.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	65
4.5.2.	Opis stanu obecnego.....	65
4.5.2.1.	Zaopatrzenie w wodę	65
4.5.2.2.	Odbiór ścieków.....	69
4.5.3.	Analiza SWOT	73
4.5.4.	Cele i kierunki działań	74
4.6.	Zasoby geologiczne.....	75
4.6.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	75
4.6.2.	Opis stanu obecnego.....	75
4.6.2.1.	Budowa geologiczna	75
4.6.2.2.	Surowce naturalne	76

4.6.2.3	Osuwiska	79
463	Analiza SWOT	80
464	Cele i kierunki działań	80
4.7.	Gleby	81
471	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	81
472	Opis stanu obecnego.....	82
4.7.2.1	Badania jakości gleb.....	83
4.7.2.2	Działalność instytucji do obsługi rolnictwa	84
473	Analiza SWOT	86
474	Cele i kierunki działań	86
4.8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	88
481	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	88
482	Opis stanu obecnego.....	89
4.8.2.1.	Ilości zebranych odpadów	91
4.8.2.2.	Odpady z sektora przemysłowego – ilość i sposób postępowania	93
4.8.2.3.	Azbest.....	97
483	Analiza SWOT	99
484	Cele i kierunki działań	100
4.9.	Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne	101
491	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	101
492	Opis stanu obecnego.....	102
4.9.2.1.	Siedliska przyrodnicze mające znaczenie dla ochrony środowiska	102
4.9.2.2.	Formy ochrony przyrody na terenie powiatu	104
4.9.2.3.	Ochrona i zrównoważony rozwój lasów	108
493	Analiza SWOT	112
494	Cele i kierunki działań	113
4.10.	Zagrożenie poważnymi awariami.....	115
4101.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ.....	115
4102	Opis stanu obecnego.....	115
4103	Analiza SWOT	119
4104	Cele i kierunki działań	119
5.	Zagadnienia horyzontalne.....	121
5.1.	Adaptacja do zmian klimatu	121
5.2.	Nadzwyczajne zagrożenia	122
5.3.	Działania edukacyjne	122
5.4.	Monitoring środowiska	123
6.	Cele Programu Ochrony środowiska i ich finansowanie	124
6.1.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu klimatu i jakości powietrza	125
6.2.	Harmonogram zadań własnych w zakresie klimatu i jakości powietrza	129
6.3.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie klimatu i jakości powietrza	130
6.4.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony przed hałasem	133
6.5.	Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożeń hałasem	135
6.6.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń hałasem	135
6.7.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu pól elektromagnetycznych.....	137
6.8.	Harmonogram zadań własnych w zakresie pól elektromagnetycznych.....	137
6.9.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie pól elektromagnetycznych.....	138
6.10.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarowania wodami.....	139
6.11.	Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania wodami.....	142
6.12.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania wodami.....	142
6.13.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej	144
6.14.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	146
6.15.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarowania zasobami geologicznymi.....	147

6.16.	Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi	148
6.17.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi.....	148
6.18.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony gleb.....	149
6.19.	Harmonogram zadań własnych w zakresie zakresu ochrony gleb.....	150
6.20.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zakresu ochrony gleb.....	150
6.21.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarki odpadami i zapobiegania powstawania odpadów	151
6.22.	Harmonogram zadań własnych w zakresie zakresu gospodarki odpadami i zapobiegania powstawania odpadów	153
6.23.	Harmonogram zadań własnych w zakresie zakresu gospodarki odpadami i zapobiegania powstawania odpadów	153
6.24.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zasobów przyrodniczych w tym także leśnych	155
6.25.	Harmonogram zadań własnych w zakresie zakresu zasobów przyrodniczych w tym także leśnych.....	159
6.26.	Harmonogram zadań własnych w zakresie zakresu zasobów przyrodniczych w tym także leśnych.....	159
6.27.	Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożeń poważnymi awariami.....	162
6.28.	Harmonogram zadań własnych w zakresie zakresu zagrożeń poważnymi awariami.....	163
6.29.	Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zakresu zagrożeń poważnymi awariami	164
7.	System realizacji Programu Ochrony Środowiska	165
8.	Monitoring Programu Ochrony Środowiska	167
9.	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	170
10.	Bibliografia.....	174

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1	PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO.....	19
RYSUNEK 2	WARUNKI PRZEWIETRZANIA OBSZARÓW WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO WRAZ Z DANYMI NA TEMAT CZĘSTOŚCI WYSTĘPOWANIA WIATRU.....	20
RYSUNEK 3	TEMPERATURY POWIETRZA (ŚREDNIA, MAKSYMALNA I MINIMALNA DLA DANEGO MIESIĄCA Z WIELOLETNICH POMIARÓW)	20
RYSUNEK 4	LICZBA MIESZKAŃCÓW POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2017-2019	22
RYSUNEK 5	LICZBA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH ZAREJESTROWANYCH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2017-2019.....	22
RYSUNEK 6	ŚREDNIE STĘŻENIE DWUTLENKU SIARKI NA STACJI W ŻŁOTYM POTOKU W LATACH 2017 - 2019 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$)	28
RYSUNEK 7	ŚREDNIE STĘŻENIE DWUTLENKU AZOTU NA STACJI W ŻŁOTYM POTOKU W LATACH 2017 - 2019 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$).....	28
RYSUNEK 8	ŚREDNIE STĘŻENIE PYŁU PM ₁₀ NA STACJI W ŻŁOTYM POTOKU W LATACH 2017 - 2019 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$).....	29
RYSUNEK 9	ŚREDNIE STĘŻENIE PYŁU PM _{2,5} NA STACJI W ŻŁOTYM POTOKU W LATACH 2017 - 2019 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$).....	29
RYSUNEK 10	EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ PYŁOWO - GAZOWYCH W 2017, 2018 I 2019 ROKU Z ZAKŁADÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO (MG/ROK) – EMISJE PYŁOWE (WYKRES Z LEWEJ STRONY), EMISJE GAZOWE (WYKRES Z PRAWEJ STRONY)	31
RYSUNEK 11	EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ W 2017, 2018 I 2019 ROKU Z ZAKŁADÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO (MG/ROK)	32
RYSUNEK 12	EMISJA DWUTLENKU WĘGLA ORAZ OGÓŁEM WSZYSTKIE ZANIECZYSZCZENIA W 2017, 2018 I 2019 ROKU Z ZAKŁADÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO (MG/ROK)	32
RYSUNEK 13	POTENCJAŁ TEORETYCZNY ENERGII WODNEJ NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO	40
RYSUNEK 14	POTENCJAŁ TEORETYCZNY BIOMASY (DREWNA) NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO	41
RYSUNEK 15	POTENCJAŁ WYKORZYSTANIA ENERGII SŁONECZNEJ NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO	41
RYSUNEK 16	BIOGAZ Z BIOGAZOWNI ROLNICZYCH W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM.....	42
RYSUNEK 17	JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO Z UWZGLĘDNIENIEM PODZIAŁU NA RZGW W POZNANIU I RZGW W WARSZAWIE.....	57
RYSUNEK 18	GZWP WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	58
RYSUNEK 19	GRANICE JCWPd NR 99 I 84	59
RYSUNEK 20	PUNKTY MONITORINGU JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH W SIECI REGIONALNEJ W 2017 R.....	60
RYSUNEK 21	OBSZARY ZAGROŻONE PODTOPIENIAMI NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	61
RYSUNEK 22	DŁUGOŚĆ SIECI WODOCIĄGOWEJ WRAZ Z LICZBĄ PRZYŁĄCZY W LATACH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2015-2019	66

RYSUNEK 23 DŁUGOŚĆ SIECI WODOCIĄGOWEJ W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W 2019 R.	67
RYSUNEK 24 DŁUGOŚĆ SIECI KANALIZACYJNEJ [KM] WRAZ Z LICZBĄ PRZYŁĄCZY [SZT.] W LATACH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2015-2019	70
RYSUNEK 25 DŁUGOŚĆ SIECI KANALIZACYJNEJ W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH WCHODZĄCYCH W SKŁAD POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W 2019 R.	70
RYSUNEK 26 LOKALIZACJA ZŁOŻ SUROWCÓW NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	77
RYSUNEK 27 UDZIAŁ GRUNTÓW ROLNYCH W OGÓLNEJ POWIERZCHNI POWIATÓW WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO, W TYM POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO ŹRÓDŁO: ANALIZA STRUKTURY WŁASNOŚCI I SPOSOBU UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM W 2019 ROKU	82
RYSUNEK 28 IŁOŚCI POSIADANYCH I USUNIĘTYCH WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST NA TERENIE POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	99
RYSUNEK 29 PODZIAŁ GEOBOTANICZNY REJONU POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO.....	103
RYSUNEK 30 LASY W POWIECIE CZĘSTOCHOWSKIM WRAZ ZAZNACZONYMI TERENAMI CHRONIONYMI W OBRĘBIE PARKÓW KRAJOBRAZOWYCH	109

SPIS TABEL

TABELA 1 ZESTAWIENIE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PRZEDSTAWIENIE SPÓJNOŚCI Z CELAMI ZAPISANYMI W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	14
TABELA 2 RELACJA KIERUNKÓW INTERWENCJI OKREŚLONYCH W POŚ DLA WOJ. ŚLĄSKIEGO ORAZ W POLITYCE EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA 2030	18
TABELA 3 LICZBA MIESZKAŃCÓW WRAZ Z GĘSTOŚCIĄ ZAŁUDNIENIA POSZCZEGÓLNYCH GMIN SCHODZĄCYCH W SKŁAD POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	21
TABELA 4 KLASY STREF I WYMAGANE DZIAŁANIA W ZALEŻNOŚCI OD POZIOMÓW STĘŻEŃ ZANIECZYSZCZENIA, UZYSKANYCH W ROCZNEJ OCENIE JAKOŚCI POWIETRZA	26
TABELA 5 ZESTAWIENIE DRÓG POWIATOWYCH NA OBSZARZE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	33
TABELA 6 ŚREDNIODOBOWY RUCH NA DRODZE KRAJOWEJ DK 1 NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	36
TABELA 7 ŚREDNIODOBOWY RUCH NA DRODZE KRAJOWEJ DK 46 NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	36
TABELA 8 ŚREDNIODOBOWY RUCH NA DROGACH WOJEWÓDZKICH NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	36
TABELA 9 WSKAŹNIKI EMISJI DLA POSZCZEGÓLNYCH TYPÓW POJAZDÓW DLA ZAŁOŻONEJ PRĘDKOŚCI 60 KM/H.....	38
TABELA 10 WIELKOŚCI EMISJI GODZINOWEJ I ŚREDNIOROCZNEJ Z TRANSPORTU NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	39
TABELA 11 STACJE BAZOWE TELEFONII KOMÓRKOWEJ NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	51
TABELA 12 CHARAKTERYSTYKA JCWP NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	55
TABELA 13 OCENA STANU JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH – RZEK NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	57
TABELA 14 CHARAKTERYSTYKA JCWPd NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	59
TABELA 15 WYNIKI BADANIA JAKOŚCI JCWPd NR 99 W LATACH 2014-2017	60
TABELA 16 AGLOMERACJE NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO.....	71
TABELA 17 LICZBA PRZYDOMOWYCH OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW NA TERENIE POSZCZEGÓLNYCH GMIN POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W 2019 ROKU	73
TABELA 18 ZASOBY NATURALNE NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO.....	77
TABELA 19 STRUKTURA ZASIEWÓW NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	83
TABELA 20 ODCZYN I POTRZEBY WAPNOWANIA GLEB NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO NA PODSTAWIE WYKONANYCH BADAŃ W OKRESIE 1.01.2018 R. - 31.12.2019 R.	83
TABELA 21 ZASOBNOŚĆ GLEB W MAKROELEMENTY NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO, NA PODSTAWIE WYKONANYCH BADAŃ W OKRESIE 1.01.2018 R.- 31.12.2019 R.	84
TABELA 22 DANE DOTYCZĄCE REALIZACJI PROGRAMU ROLNO-ŚRODOWISKOWEGO NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W LATACH 2018-2019	85
TABELA 23 FUNKCJONUJĄCE NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO INSTALACJE KOMUNALNE DO MECHANICZNO-BIOLOGICZNEGO PRZETWARZANIA NIESEGREGOWANYCH (ZMIESZANYCH) ODPADÓW KOMUNALNYCH.....	90
TABELA 24 IŁOŚCI ZEBRANYCH ODPADÓW (ZMIESZANYCH) Z TERENU POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO.....	92
TABELA 25 ZESTAWIENIE IŁOŚCI ODPADÓW WYTWORZONYCH I ZEBRANYCH W SEKTORZE GOSPODARCZYM NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO W ROKU 2019	95
TABELA 26 POWIERZCHNIOWE FORMY OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE POWIATU	104
TABELA 27 LICZBOWE ZESTAWIENIE POMNIKÓW PRZYRODY NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO	108
TABELA 28 ZDARZENIA REALIZOWANE NA TERENIE POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO PRZEZ MIEJSKO- POWIATOWE CENTRUM	

ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO W LATACH 2018-2019	117
TABELA 29 DZIAŁANIA W RAMACH ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM W POWIECIE CZĘSTOCHOWSKIM	166
TABELA 30 WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	167

WYKAZ SKRÓTÓW:

<i>AKPOŚK</i>	-	<i>Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych</i>
<i>BAT</i>	-	<i>najlepsza dostępna technika</i>
<i>BZT5</i>	-	<i>biologiczne zapotrzebowanie na tlen</i>
<i>CDPGŚ</i>	-	<i>Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska</i>
<i>ChZT</i>	-	<i>chemiczne zapotrzebowanie na tlen</i>
<i>DK</i>	-	<i>droga krajowa</i>
<i>DW</i>	-	<i>droga wojewódzka</i>
<i>GDDKiA</i>	-	<i>Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad</i>
<i>GIOŚ</i>	-	<i>Główny Inspektorat Ochrony Środowiska</i>
<i>GPR</i>	-	<i>Generalny Pomiar Ruchu</i>
<i>GPZ</i>	-	<i>Główny punkt zasilania</i>
<i>GUS</i>	-	<i>Główny Urząd Statystyczny</i>
<i>GZWP</i>	-	<i>Główne Zbiorniki Wód Podziemnych</i>
<i>ITPOK</i>	-	<i>instalacja termicznego przetwarzania odpadów</i>
<i>IUNG</i>	-	<i>Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa</i>
<i>KPGO</i>	-	<i>Krajowy Plan Gospodarki Odpadami</i>
<i>KPOŚK</i>	-	<i>Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych</i>
<i>LKP</i>	-	<i>Leśny kompleks promocyjny</i>
<i>LZWP</i>	-	<i>Lokalny zbiornik wód podziemnych</i>
<i>MZP</i>	-	<i>mapa zagrożeń powodziowych,</i>
<i>MRP</i>	-	<i>mapa ryzyka powodzi</i>
<i>NFOŚiGW</i>	-	<i>Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</i>
<i>ODR</i>	-	<i>Ośrodek Doradztwa Rolniczego</i>
<i>OOŚ</i>	-	<i>ocena oddziaływania na środowisko</i>
<i>ORSIP</i>	-	<i>Otwarty Regionalny System Informacji Przestrzennej</i>
<i>OSO</i>	-	<i>obszary specjalnej ochrony ptaków</i>
<i>OZE</i>	-	<i>Odnawialne Źródła Energii</i>
<i>PIG</i>	-	<i>Państwowy Instytut Geologiczny</i>
<i>PIOŚ</i>	-	<i>Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska</i>
<i>PIS</i>	-	<i>Państwowa Inspekcja Sanitarna</i>
<i>POH</i>	-	<i>Program Ochrony przed Hałasem</i>
<i>POLiŚ</i>	-	<i>Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko</i>
<i>PONE</i>	-	<i>Program Ograniczania Niskiej Emisji</i>
<i>POP</i>	-	<i>Program Ochrony Powietrza</i>
<i>PTTK</i>	-	<i>Polskie Towarzystwo Turystyczno- Krajoznawcze</i>
<i>PWiK</i>	-	<i>Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji</i>
<i>PZRP</i>	-	<i>Plan zarządzania ryzykiem powodziowym</i>
<i>RDLP</i>	-	<i>Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych</i>
<i>RDOŚ</i>	-	<i>Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska</i>
<i>RDW</i>	-	<i>Ramowa Dyrektywa Wodna</i>

<i>RLM</i>	-	<i>Równoważna Liczba Mieszkańców</i>
<i>RPO</i>	-	<i>Regionalny Program Operacyjny</i>
<i>RZGW</i>	-	<i>Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej</i>
<i>SEKAP</i>	-	<i>System Elektronicznej Komunikacji Administracji Publicznej</i>
<i>SIWZ</i>	-	<i>Specyfikacja Istotnych Warunków Zamówienia</i>
<i>SOO</i>	-	<i>specjalne obszary ochrony siedlisk</i>
<i>SPA 2020</i>	-	<i>Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030</i>
<i>WFOŚiGW</i>	-	<i>Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej</i>
<i>WIOŚ</i>	-	<i>Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska</i>
<i>WODR</i>	-	<i>Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego</i>
<i>WORP</i>	-	<i>wstępna ocena ryzyka powodziowego</i>
<i>WSO</i>	-	<i>Wojewódzki System Odpadowy</i>
<i>WSSE</i>	-	<i>Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna</i>
<i>WWA</i>	-	<i>wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne</i>
<i>PDR</i>	-	<i>zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii</i>
<i>ZPK</i>	-	<i>Zespół Parków Krajobrazowych</i>
<i>ZZR</i>	-	<i>zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii</i>
<i>9WWA</i>	-	<i>dziewięć podstawowych aromatycznych węglowodorów wielopierścieniowych</i>

1. Wstęp

1.1. Cel i podstawa opracowania

W związku z wejściem w życie nowelizacji ustawy – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r., poz. 1219, z późn. zm.) nastąpiła zmiana sposobu realizacji krajowej polityki ochrony środowiska.

Obecnie jest ona prowadzona na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych oraz za pomocą wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska.

Podstawowym celem sporządzenia i uchwalenia Programu Ochrony Środowiska jest realizacja przez jednostki samorządu terytorialnego polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych.

Program Ochrony Środowiska powinien stanowić podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu jednostki samorządu terytorialnego.

Według ustawy Prawo Ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r., poz. 1219, z późn. zm.) „[...] w celu realizacji polityki ochrony środowiska organ wykonawczy sporządza program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych”.

Projekt wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska opiniowany jest przez Ministra Środowiska, projekt powiatowego Programu Ochrony Środowiska opiniowany jest przez Zarząd Województwa, a projekt gminnego Programu Ochrony Środowiska przez Zarząd Powiatu.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa Śląskiego.

Zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283, z późn. zm.), stanowią, iż „projekty, polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko [...] wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko”. W związku z tym dla niniejszego projektu „Programu...” została opracowana Prognoza oddziaływania na środowisko postanowień projektu „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027”.

W realizacji Programu Ochrony Środowiska istotne jest uspołecznienie całego procesu tworzenia Programu, a następnie jego realizacji i wdrażania.

W związku z tym w trakcie procedur opracowania „Programu...” Powiat Częstochowski zapewnił możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283, z późn. zm.).

Interesariusze, w tym służby i inspekcje działające na terenie powiatu częstochowskiego zostali włączeni w prace nad przygotowaniem niniejszego dokumentu. W związku z tym na etapie zbierania danych i materiałów do opracowania jednostki te zostały poproszone o sprecyzowanie planów i projektów jakie będą realizowane na terenie powiatu częstochowskiego do roku 2027.

Po zaopiniowaniu projektu „Programu...” przez Zarząd Województwa Śląskiego oraz projektu „Programu...” wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach i Śląskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Katowicach „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027” zostanie uchwalony przez Radę Powiatu Częstochowskiego. Z wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027” Starosta Powiatu Częstochowskiego powinien co dwa lata sporządzać raporty i przedstawiać je Radzie Powiatu oraz przekazać do organu wykonawczego Województwa Śląskiego.

Program ma za zadanie wyznaczanie ram dla późniejszych przedsięwzięć, realizowanych w zakresie innych programów sektorowych powiatu i województwa. Istotnym celem Programu jest zapewnienie efektywnego i sprawnego wykorzystania środków finansowych na działania, wskazane w Programie oraz umożliwienie i wspieranie pozyskiwania środków na realizację określonych zadań środowiskowych przez jednostki samorządowe.

Realizacja postanowień „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027” powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego, oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań prawa.

1.2. **Metodologia opracowania, zawartość**

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027” został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 2 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (t.j.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1219, z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w powiecie. Polityka ochrony środowiska to stworzenie warunków do działań związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem, czyli takim który będzie rozwojem gospodarczym, ekonomicznymi i ekologicznym. Niniejszy dokument został opracowany zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku.

Zgodnie z przytoczonymi wytycznymi zrezygnowano z długich opisów powiatu częstochowskiego, które są już zamieszczone w szeregu innych wcześniejszych dokumentów na szczelbu powiatu na rzecz zestawień tabelarycznych i grafik rysunkowych i mapek.

Do opracowania niniejszego dokumentu zebrano dane pochodzące z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego oraz jednostek realizujących zadania środowiskowe na terenie powiatu w tym między innymi Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Zarządy Dróg Wojewódzkich i Powiatowych, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Nadleśnictwo Gidle, Kłobuck, Radomsko, Koniecpol, Herby, Złoty Potok, Śląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Katowicach, a także wszystkich Gmin należących do powiatu częstochowskiego.

Aktualnie obowiązujące wytyczne z 2015 roku wymagają podziału harmonogramów realizacji zadań na zadania własne samorządu powiatowego oraz zadania monitorowane. Zadania monitorowane to zadania realizowane przez jednostki realizujące zadania środowiskowe na terenie powiatu oraz Gminy należące do powiatu częstochowskiego.

Po opracowaniu projektu dokumentacji przeprowadzone zostaną konsultacje w celu dopracowania ostatecznego kształtu, który zostanie skierowany do opiniowania.

Po zaopiniowaniu projektu „Programu...” wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach i Śląskiego Państwowego Inspektora Sanitarnego w Katowicach „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027” oraz po pozytywnej opinii Zarządu Województwa Śląskiego Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego zostanie przyjęty do realizacji uchwałą Rady Powiatu Częstochowskiego.

Struktura każdego z rozdziałów dotyczących poszczególnych dziedzin środowiskowych obejmuje:

- efekty realizacji dotychczasowego POŚ,
- ocenę stanu aktualnego,
- analizę SWOT.

Wymienione powyżej obszary interwencji uwzględniają zagadnienia horyzontalne (przekrojowe dla wszystkich dziedzin) takie jak adaptację do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne oraz monitoring.

Najwięcej akcji edukacyjnych w ostatnich latach dotyczy gospodarki odpadami. W związku z tym, iż wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska nie przewidują osobnego rozdziału dotyczącego edukacji ekologicznej działania te zostaną opisane w części dotyczącej gospodarowania odpadami.

2. Spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Aktualnie polityka ochrony środowiska w powiecie częstochowskim prowadzona jest zgodnie z zapisami wcześniejszych dokumentów strategicznych oraz nadrzędnych programów ochrony środowiska.

Istotnym elementem prognozowania strategicznego jest zapewnienie spójności celów rozwoju wyznaczonych w dokumentach programowych i strategicznych opracowanych na poziomie powiatowym, wojewódzkim, krajowym i UE.

Poniżej przedstawiono powiązanie „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027” z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego.

Podczas tworzenia „Programu...” brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych. Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju. Cele, obszary problemowe oraz kierunki rozwoju analizowanych dokumentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1 Zestawienie dokumentów strategicznych i przedstawienie spójności z celami zapisanymi w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego

Nazwa dokumentu	Cele wskazane w dokumencie strategicznym	Kierunki interwencji dokumentu strategicznego wpisujące się w cele Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027
NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE		
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030	Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.	7.1: Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne, 7.2: Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych, 7.4: Realizacja programu inteligentnych sieci w energetyce, 7.7: Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki, 7.8: Zwiększenie poziomu ochrony środowiska, 8.1: Rewitalizacja obszarów problemowych, 9.1: Sprawna modernizacja, rozbudowa i budowa zintegrowanego systemu transportowego.
Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020	I. Sprawne i efektywne państwo, II. Konkurencyjna Gospodarka.	I.1.5: Zapewnienie ład przestrzennego, I.3.3: Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela, II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami, II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej, II.6.3. II.6. Poprawa stanu środowiska, I.6.5. Adaptacja do zmian klimatu, II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych, II.7.3. Udrożnienie obszarów miejskich.
Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko	Cel 1 - Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, Cel 2 - Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię, Cel 3 - Poprawa stanu środowiska.	1.1. Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami kopalin 1.2. Gospodarowanie wodami dla ochrony przedpowodzią, suszą i deficytem wody, 1.3. Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna, 2.2. Poprawa efektywności energetycznej, 2.7. Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich, 3.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki, 3.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne, 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki, 3.4. Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych, 3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie

		warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.
Polityka energetyczna Polski do 2030 roku	I - Poprawa efektywności energetycznej, II - Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii, III - Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii w tym biopaliw, IV – Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko.	Cel - Ograniczenie emisji CO₂ do 2020 przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego, Cel - Ograniczenie emisji SO₂, NO_x oraz pyłów do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych, Cel - Ograniczenie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych, Cel - Minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce, Cel - Zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.
DOKUMENTY SEKTOROWE		
Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)	Cel 1 - osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008 50 WE i 200 10 WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia, Cel 2 - osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO (Światową Organizację Zdrowia) oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.	1. Podniesienie rangi zagadnienia poprawy jakości powietrza poprzez skonsolidowanie działań na szczeblu krajowym oraz powołanie Partnerstwa na rzecz poprawy jakości powietrza, 2. Stworzenie ram prawnych sprzyjających realizacji efektywnych działań mających na celu poprawę jakości powietrza, 3. Włączenie społeczeństwa w działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie świadomości społecznej oraz tworzenie trwałych platform dialogu z organizacjami społecznymi, 4. Rozwój i rozpowszechnienie technologii sprzyjających poprawie jakości powietrza, 5. Rozwój mechanizmów kontrolowania źródeł niskiej emisji sprzyjających poprawie jakości powietrza, 6. Upowszechnienie mechanizmów finansowych sprzyjających poprawie jakości powietrza.
Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania ścieków komunalnych	Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami	1. Budowa sieci kanalizacyjnej, 2. Inwestycje związane z oczyszczalniami ścieków, 3. Dostosowanie oczyszczalni do art. 5.2.
Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022	Cel 1 - Zmniejszenie ilości powstających odpadów, zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat należytego gospodarowania odpadami komunalnymi, Cel 2 - osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia ogólnej masy odpadów komunalnych w wysokości 50% do 2025 r., Cel 3 - zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie).	1. Zmniejszenie ilości powstających odpadów, 2. Zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji, 3. Doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami. W celu obliczenia poszczególnych wartości procentowych wskazanych poniżej, należy ująć wszystkie odpady komunalne odebrane i zebrane (również odpady BiR1 pochodzące z gospodarstw domowych), 4. Zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie), 5. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych w 2020 r. więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 r., 6. Zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych, 7. Zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia, 8. Zmniejszenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych, 9. Utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnymi, 10. Monitorowanie i kontrola postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania (frakcja

		19 12 12), 11. Zbilansowanie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w świetle obowiązującego zakazu składowania określonych frakcji odpadów komunalnych i pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych, w tym odpadów zawartości ogólnego węgla organicznego powyżej 5% s.m. i o cieple spalania powyżej 6 MJ/kg suchej masy, od 1 stycznia 2016 r.
Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)	Cel 1. - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska Cel 2. - Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich Cel 3. - Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu Cel 4. - Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu Cel 5. - Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu Cel 6. - Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu	Kierunek działań 1.1- dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu, Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu, Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu, Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami , Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu, Kierunek działań 3.2 –zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu, Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu, Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.
Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020	Oś priorytetowa I Zmniejszenie emisyjności gospodarki Oś priorytetowa II Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu Oś priorytetowa IV Infrastruktura drogowa dla miast Oś priorytetowa VI Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego w miastach Oś priorytetowa VII Poprawa bezpieczeństwa energetycznego	Działanie 1.1 Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, Działanie 1.3 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach, Działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska, Działanie 2.2 Gospodarka odpadami komunalnymi, Działanie 2.3 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach, Działanie 2.4 Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna, Działanie 2.5 Poprawa jakości środowiska miejskiego, Działanie 6.1 Rozwój publicznego transportu zbiorowego w miastach, Działanie 7.1 Rozwój inteligentnych systemów magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii.
Aktualizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości 2014	Celem KPZL jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości kraju do 30%, a także optymalnego rozmieszczenia zalesień, ustalenia priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz instrumentów realizacyjnych.	
DOKUMENTY O CHARAKTERZE PROGRAMOWYM		
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie2020+”	Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem nowoczesnej gospodarki rozwijającej się w oparciu o innowacyjność i kreatywność Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem o wysokiej jakości życia opierającej się na powszechnej dostępności do usług publicznych o wysokim standardzie Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem atrakcyjnej i funkcjonalnej przestrzeni Cel strategiczny: Województwo śląskie regionem otwartym będącym istotnym partnerem rozwoju Europy	Cel operacyjny: A.1. Innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa oraz produkty województwa, Cel operacyjny: A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy, Cel operacyjny: A.3. Konkurencyjna gospodarka województwa oparta na elastyczności i specjalizacji firm oraz strukturach sieciowych, Cel operacyjny: A. . Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki i potencjały, Cel operacyjny: B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa, Cel operacyjny: B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców, Cel operacyjny: B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców, Cel operacyjny: C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska, Cel operacyjny: C.2. Zintegrowany rozwój ośrodków różnej rangi Cel operacyjny: C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni, Cel operacyjny: D.1. Współpraca z partnerami w otoczeniu,

		Cel operacyjny: D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego, Cel operacyjny: D.3. Region w sieci międzynarodowych i krajowych powiązań infrastrukturalnych.
Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024	Cel 1 Powietrze atmosferyczne, Cel 2 Zasoby wodne, Cel 3 Gospodarka odpadami, Cel 4 Ochrona Przyrody, Cel 5 Zasoby surowców naturalnych, Cel 6 Tereny poprzemysłowe, Cel 7 Hałas, Cel 8 Elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące, Cel 9 Przeciwdziałanie poważnym awariom przemysłowym przemysłowych, Cel 10 Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.	1. Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze województwa śląskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych, 2. Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami, 3. System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód, 4. Zbudowanie systemu zgodnego z hierarchią postępowania z odpadami, w której priorytetem jest zapobieganie powstawaniu odpadów, a następnie przygotowanie do ponownego użycia, recykling i inne metody odzysku oraz wdrożenie modelu gospodarowania odpadami komunalnymi opartego na ich selektywnym zbieraniu i termicznym przekształcaniu pozostałych odpadów palnych z odzyskiem energii, 5. Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu, 6. Zrównoważona gospodarka zasobami surowców naturalnych, 7. Racjonalna gospodarka zasobami glebowymi, 8. Przekształcenie terenów poprzemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego zgodnie z wymaganiami ekologicznymi oraz uwarunkowaniami społeczno-ekonomicznymi, 9. Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska, 10. Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach, 11. Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.
Strategia Rozwoju Powiatu Częstochowskiego na lata 2016 – 2020	Cel strategiczny 6.II.4: rozwój infrastruktury podnoszącej atrakcyjność powiatu. Cel strategiczny 6.III.1: ochrona walorów przyrodniczych powiatu. Cel strategiczny 6.III.2: wsparcie różnorodnych działań ekologicznych na terenie powiatu częstochowskiego Cel strategiczny 6.III.3: promocja kultury, turystyki i walorów przyrodniczych powiatu	6.II.4.1. Kierunek działań: wsparcie rozwoju infrastruktury turystycznej, 6.II.4.2. Kierunek działań: uzyskanie spójności komunikacyjnej powiatu, 6.II.4.3. Kierunek działań: poprawa funkcjonowania transportu zbiorowego na terenie powiatu, 6.III.1.1. Kierunek działań: wsparcie rozwoju infrastruktury ochrony środowiska, 6.III.2.1. Kierunek działań: wspieranie modernizacji sieci przesyłowych, termomodernizacji budynków, melioracji i gospodarki odpadami na terenie powiatu częstochowskiego, 6.III.3.1. Kierunek działań: działania na rzecz promocji i rozwoju kultury, sportu i turystyki w powiecie częstochowskim.
Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego do roku 2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019	Cel długoterminowy 1 - Ochrona dziedzictwa przyrodniczego Cel długoterminowy 2 - Poprawa jakości środowiska, racjonalne korzystanie z zasobów przyrody oraz zrównoważone wykorzystanie materiałów, wody i energii Cel długoterminowy 3 - Edukacja ekologiczna, monitoring i poprawa bezpieczeństwa ekologicznego	Cel - Ochrona przyrody i poprawa ładu przestrzennego ze szczególnym uwzględnieniem obszarów Natura 2000, Cel - Ochrona powierzchni ziemi i zasobów kopalin, Cel - Ochrona i zrównoważony rozwój lasów, Cel - Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych - racjonalna gospodarka wodami, Cel - Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów i obciążenia środowiska odpadami, Cel - Ochrona powietrza - ekologiczne środki transportu i odnawialne źródła energii, Cel - Zrównoważony rozwój turystyki i agroturystyki, Cel - Ochrona przed hałasem i szkodliwym działaniem pól elektromagnetycznych, Cel - Edukacja ekologiczna, Cel - Monitoring środowiska i ochrona przed nadzwyczajnymi zagrożeniami.

Źródło: „Wytczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, Ministerstwa Środowiska, wrzesień 2015, oraz opracowanie własne na podstawie aktualnych dokumentów wyższych szczebli

Cele i kierunki działań przedstawione w powyższej tabeli zawierają się w celach i kierunkach działań zapisanych w niniejszym Programie Ochrony Środowiska.

Według ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2020 r., poz. 1219, z późn. zm.) „[...] w celu realizacji polityki ochrony środowiska organ wykonawczy powiatu sporządza powiatowy program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych”, w związku z tym w niniejszym opracowaniu zostaną ujęte powyższe założenia, cele i priorytety na lata 2020-2027, które zapisano w dokumentach wcześniej opracowanych i obejmujących teren powiatu częstochowskiego.

Kierunki interwencji w niniejszym *Programie* zostały zaczerpnięte wprost z Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024. Niemniej jednak są one spójne z kierunkami interwencji określonymi przez Politykę ekologiczną państwa 2030 – strategię rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. W poniższej tabeli przedstawiono relację kierunków interwencji w obydwu dokumentach. W odniesieniu do *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027* zastosowano kierunki Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 w opisach celów i zadań oraz harmonogramach zadań powiatu częstochowskiego.

Tabela 2 Relacja kierunków interwencji określonych w POŚ dla woj. śląskiego oraz w Polityce ekologicznej państwa 2030

L.p.	Kierunki interwencji w Programie Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024	Odpowiadające kierunki interwencji w Polityce ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej
1	Ochrona powietrza i klimatu	Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania
2	Ochrona przed hałasem	Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej
3	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	
4	Gospodarowanie wodami	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód
5	Gospodarka wodno-ściekowa	
6	Gospodarowanie zasobami geologicznymi Tereny przemysłowe	Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa
7	Ochrona gleb	Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb
8	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym
9	Ochrona przyrody i krajobrazu	Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej
10	Zagrożenie poważnymi awariami	Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej

Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024, Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Ponadto, w kierunkach interwencji według Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 zastosowanych w niniejszym dokumencie ujęte są kwestie adaptacji i przeciwdziałania zmianom klimatu, szeroko pojętej edukacji ekologicznej oraz systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska. W związku z tym uznaje się, że kierunki interwencji w *Programie* odpowiadają i są spójne z kierunkami Polityki ekologicznej państwa 2030.

3. Ogólna charakterystyka powiatu częstochowskiego

Powiat częstochowski usytuowany jest w północnej części województwa śląskiego. Od północy graniczy z województwem łódzkim, od wschodu z województwem świętokrzyskim, od południa i zachodu z czterema innymi powiatami ziemskimi województwa śląskiego: zawierciańskim, myszkowskim, lublinieckim i kłobuckim. Powierzchnia powiatu wynosi 1 519 km – stanowi 12,4% powierzchni całego województwa śląskiego. Powiat częstochowski jest pod tym względem największym powiatem w województwie śląskim i jednym z największych w kraju. Średnia powierzchnia gmin w powiecie wynosi 95 km. Podzielony jest na 16 jednostek administracyjnych.

- gminy miejsko-wiejskie: Blachownia, Koniecpol
- gminy wiejskie: Dąbrowa Zielona, Janów, Kamienica Polska, Kłomnice, Konopiska, Kruszyna, Lelów, Mstów, Mykanów, Olsztyn, Poczesna, Przyrów, Rędziny, Starcza.

Rysunek 1 Podział administracyjny powiatu częstochowskiego

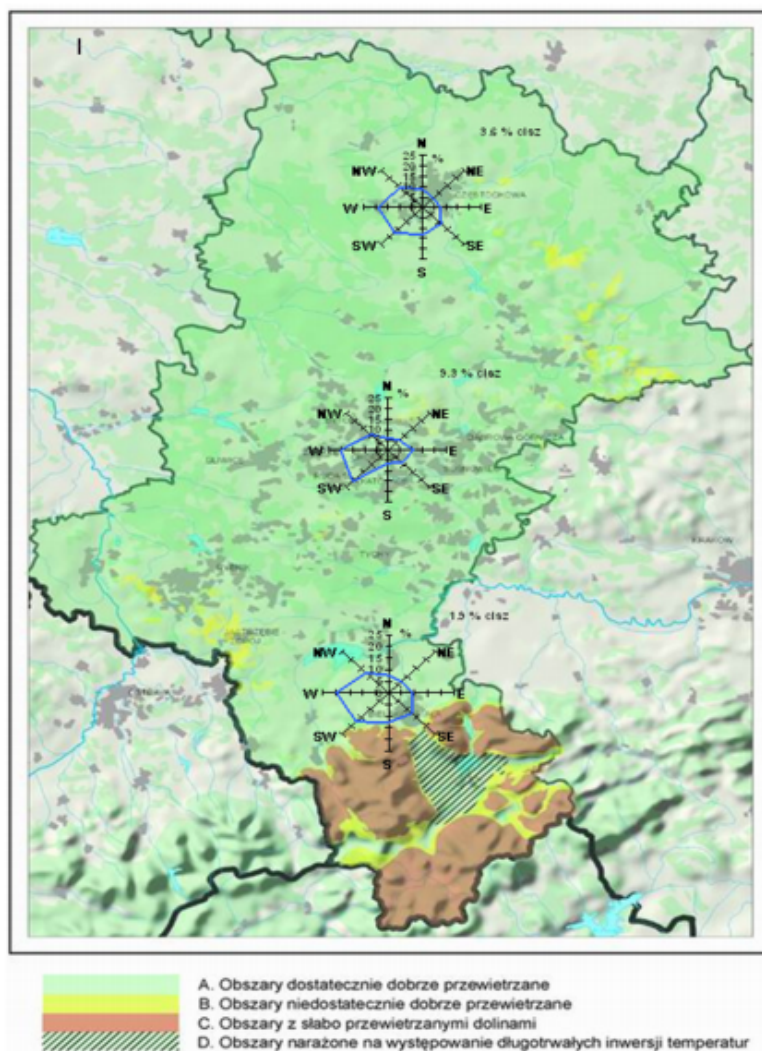
Źródło: www.gminy.pl

Zgodnie z fizyczno - geograficzną regionalizacją Polski, wg J. Kondrackiego, w ogólnym podziale należy do prowincji Wyżyny Polskiej. Południowo-zachodnia część powiatu należy do prowincji Wyżyna Śląsko-Krakowska, a w jej ramach do makroregionów Wyżyna Woźnicko-Wieluńska i Wyżyna Krakowsko-Częstochowska, zaś północno-wschodnia część należy do podprowincji Wyżyna Małopolska, a w jej ramach do makroregionu Wyżyna Przedborska.

Powiat częstochowski leży na dnie wodnym między dorzeczem Wisły i Odry. Do dorzecza Wisły należy Pilica z dopływem Białka, a do dorzecza Odry należy Warta z dopływami (np. Wiercica). Lesistość powiatu wynosi 28,9% i jest niższa niż przeciętnie w całym województwie śląskim (32%). Lesistość jest zróżnicowana przestrzennie.

3.1. Klimat

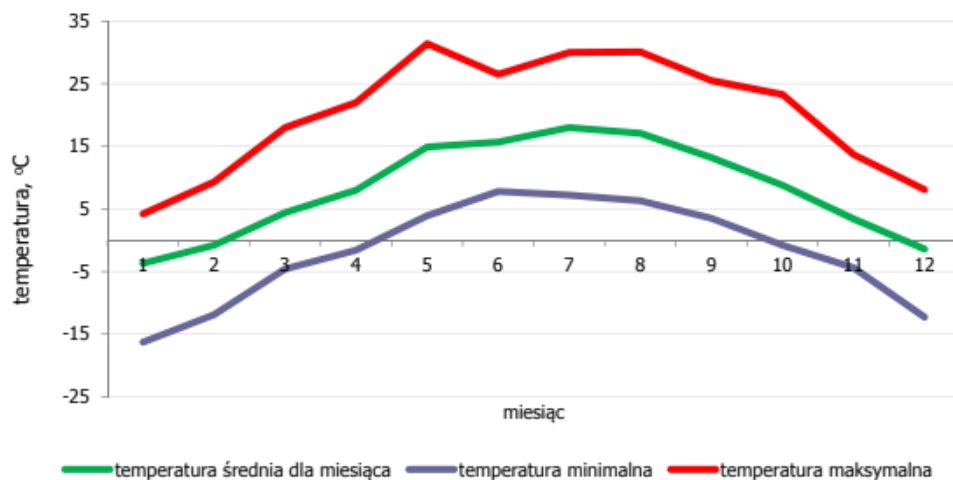
Zgodnie z podziałem Gumińskiego powiat częstochowski znajduje się w dzielnicy częstochowsko – kieleckiej. Dzielnice charakteryzuje średnia roczna temperatura powietrza do 8 °C, zima trwa 80 dni, lato 80 - 85 dni. Okres wegetacyjny trwa 220 dni. W związku ze wzniesieniem terenu nad poziomem morza opady są stosunkowo duże i przekraczają zazwyczaj 600 mm. Pokrywa śnieżna utrzymuje się długo – powyżej 80 dni.

Rysunek 2 Warunki przewietrzania obszarów województwa śląskiego wraz z danymi na temat częstości występowania wiatru.

Źródło: spjp.katowice.pios.gov.pl (dostęp: 23.10.2020 r.)

Dodatkowo powyższe informacje zestawiono z danymi klimatycznymi, które zaczerpnięto z bazy Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju „Typowe lata meteorologiczne i statystyczne dane klimatyczne dla obszaru Polski” dla stacji meteorologicznej - Częstochowa. Dane te przedstawiono na poniższym wykresie.

Rysunek 3 Temperatury powietrza (średnia, maksymalna i minimalna dla danego miesiąca z wieloletnich pomiarów)

Źródło: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

3.2. Demografia

Jednym z głównych uwarunkowań rozwoju powiatu jest liczba jej mieszkańców. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego liczba ludności wg stałego miejsca zameldowania w powiecie częstochowskim na koniec 2019 roku wyniosła 134 555 osób. Ludność Powiatu Częstochowskiego stanowi 2,97% całości mieszkańców województwa śląskiego. Gęstość zaludnienia w powiecie częstochowskim wynosi 88 osób/km².

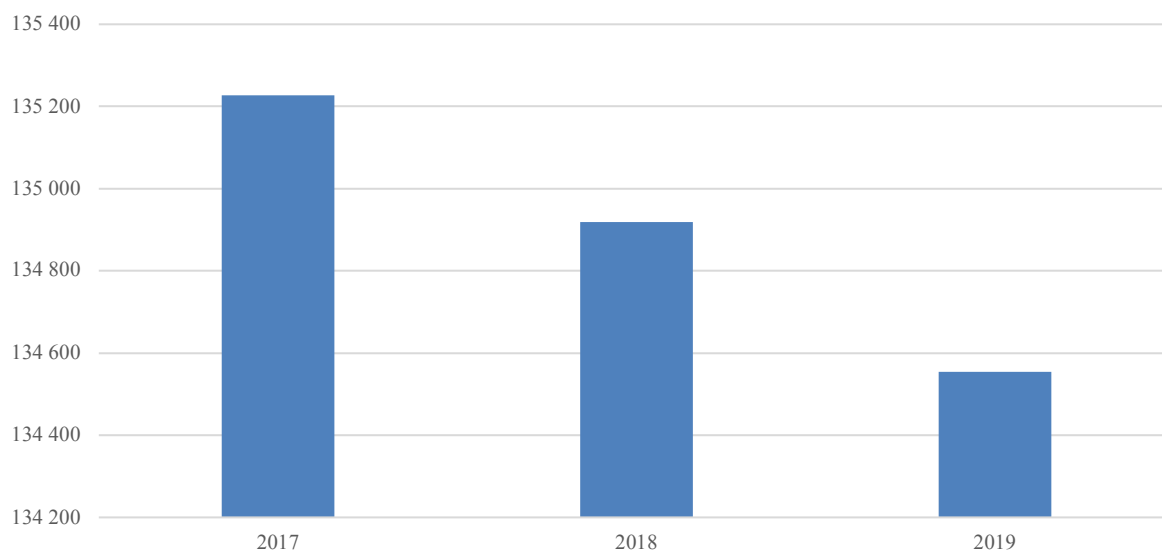
Największą liczbę ludności ma miasto Blachownia – 9 594 mieszkańców, a największą wsią pod względem mieszkańców są Rędziny- 4 745 mieszkańców. Najmniej mieszkańców mają miejscowości: Jamrozowizna i Nieznanice SHR (gmina Kłomnice) – po 4 mieszkańców oraz Osiny (gmina Mykanów) – 6 mieszkańców.

Tabela 3 Liczba mieszkańców wraz z gęstością zaludnienia poszczególnych gmin schodzących w skład powiatu częstochowskiego

L.p.	Jednostka	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Gęstość zaludnienia [os/km ²]
1	Blachownia	12 930	6 124	6 806	194
2	Dąbrowa Zielona	3 860	1 910	1 950	39
3	Janów	5 984	3 004	2 980	41
4	Kamienica Polska	5 567	2 689	2 878	120
5	Kłomnice	13 471	6 514	6 957	91
6	Koniecpol	9 408	4 676	4 732	64
7	Konopiska	10 736	5 191	5 545	137
8	Kruszyna	4 806	2 378	2 428	51
9	Lelów	4 824	2 422	2 402	39
10	Mstów	10 834	5 292	5 542	91
11	Mykanów	15 104	7 477	7 627	107
12	Olsztyn	7 810	3 897	3 913	72
13	Poczesna	12 707	6 229	6 478	212
14	Przyrów	3 752	1 854	1 898	47
15	Rędziny	9 933	4 879	5 054	241
16	Starcza	2 829	1 372	1 457	141
Powiat częstochowski		134 555	65 908	68 647	88

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wg danych GUS liczba mieszkańców powiatu częstochowskiego w ostatnich latach spada. Poniższy wykres przedstawia liczbę mieszkańców w latach 2017 – 2019.

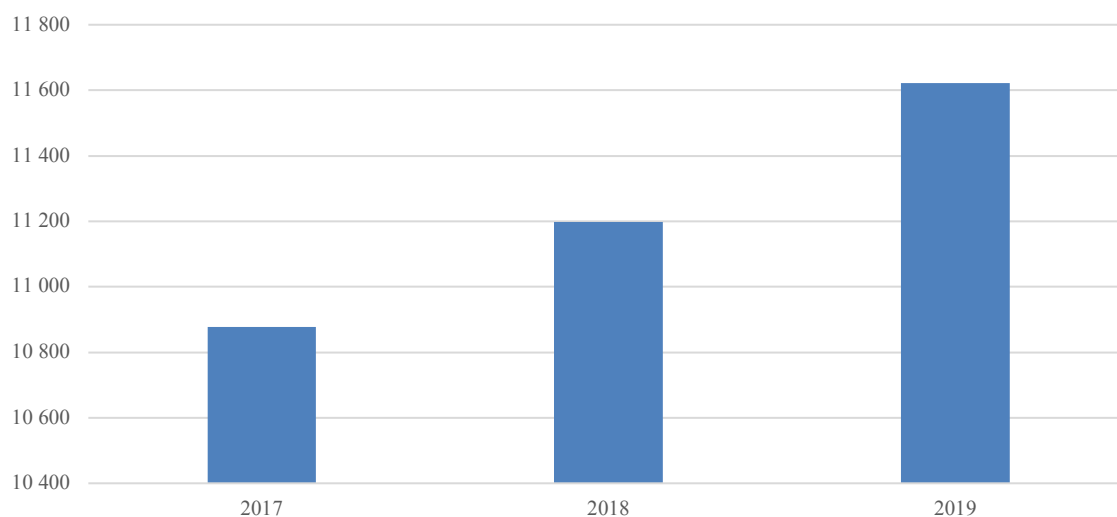

Rysunek 4 Liczba mieszkańców powiatu częstochowskiego w latach 2017-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3.3. *Działalność gospodarcza*

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie powiatu w ostatnich latach wzrasta. W roku 2019 na terenie powiatu częstochowskiego zarejestrowanych było 11 621 podmiotów gospodarczych. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie powiatu stale wzrasta.

Rysunek 5 Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2017-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych, GUS

4. Ocena stanu środowiska

4.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

4.1.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2019 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA		
Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Ograniczenie niskiej emisji	Starosta Częstochowski w latach 2018 – 2019 wydał 47 decyzji w zakresie udzielenia pozwolenia na wprowadzanie gazów i pyłów do środowiska dla lokalnych przedsiębiorców, którzy eksploatują instalacje w powiecie częstochowskim.	47 decyzji
Ograniczenie emisji z procesów przemysłowych, energetyki i ciepłowni		
Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	W roku 2018 wykonano termomodernizację budynków użyteczności publicznej. Działania te były uzupełnione innymi inwestycjami takimi jak wymiana stolarki okiennej. Wymiana oświetlenia wewnętrznego, itp.	termomodernizacja 4 budynków koszt całkowity: 2 518 214 zł
Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii	Brak realizacji zadania w okresie raportowania	-
Wdrożenie programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów	Zadanie realizowane w ramach innych zadań związanych z efektywnością energetyczną i redukcją niskiej emisji.	-
Edukacja ekologiczna (w tym w zakresie zmian klimatu i ograniczenia ich skutków)	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa w Częstochowie organizuje co roku Powiatowy Konkurs „Ekologiczna Zagroda”. Ponadto, Wydział corocznie od 2015 r. przeprowadza konferencje w nawiązaniu do konkursu „Ekologiczna Zagroda”. Działania te mają na celu propagowanie zasad dobrej praktyki rolniczej, upowszechnianie metod i celów produkcji rolniczej metodami ekologicznymi, a także upowszechnianie celów polityki ekologicznej państwa i lokalnych strategii w zakresie ochrony środowiska.	organizacja konkursu „Ekologiczna Zagroda”
Wdrożenie programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów	Zadanie realizowane w ramach innych zadań związanych z efektywnością energetyczną i redukcją niskiej emisji.	-
Realizacja programu, w tym współpraca z instytucjami zagranicznymi i krajowymi, administracją rządową i samorządową	Opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej – gminy: Blachownia, Dąbrowa Zielona, Janów, Kłomnice, Koniecpol, Konopiska, Kruszyna, Lelów, Mstów, Mykanów, Olsztyn, Poczesna, Przyrów, Rędziny, Starcza. Opracowanie Programu Ograniczenia Niskiej Emisji – gminy: Blachownia, Kłomnice, Rędziny.	3 opracowane PONE 16 opracowanych PGN (wszystkie gminy)
Ograniczenie emisji pyłu celem niedopuszczenia do przekroczenia stężeń w powietrzu	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – Delegatura w Częstochowie przeprowadziła w 2018 r. 60 kontroli przedsiębiorców (podmiotów) w zakresie przestrzegania przepisów ustawy prawo ochrony środowiska w kontekście wprowadzania gazów i pyłów do powietrza. Z kolei w 2019 r. WIOŚ w Częstochowie przeprowadził 57 kontroli podmiotów eksploatujące instalacje wprowadzające zanieczyszczenia do powietrza. W latach 2018-19 w ramach monitoringu powietrza sklasyfikowano strefę śląską, dla której określono klasy zanieczyszczeń powietrza. Zarząd Województwa Śląskiego utworzył dedykowaną stronę internetową www.powietrze.slaskie.pl , na której dostępne są informacje o aktualnej i prognozowanej jakości powietrza na terenie województwa. Strona ta służy również do upowszechniania treści związanych z wpływem zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie ludzi.	klasa C: pył PM _{2,5} , pył PM ₁₀ , bezno(a)piren klasa A: tlenki azotu, benzen, ołów, arsen, kam, nikiel, tlenek węgla, dwutlenek siarki
Monitoring stanu środowiska, w tym bazy danych nt. emisji zanieczyszczeń - powietrze		
Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej		
Ograniczenie niskiej emisji	W ramach ograniczenia niskiej emisji, w latach 2018-2019 przeprowadzono: - termomodernizację 11 budynków – gminy: Dąbrowa Zielona, Konopiska, Lelów, Mstów, - wymianę 599 źródeł ciepła – gminy: Kamienica Polska, Kłomnice, Koniecpol, Konopiska, Kruszyna, Olsztyn,	termomodernizacja 11 budynków wymiana 599 nieekologicznych źródeł ciepła zakup 1 sensora jakości powietrza (gmina Lelów) świadczenie doradztwa w

	Poczesna, Rędziny, • zakup sensora jakości powietrza – gmina Lelów, • doradztwo w zakresie programu „Czyste powietrze” – gmina Lelów.	zakresie programu priorytetowego „Czyste powietrze w 1 gminie (Lelów)
Ograniczenie emisji z procesów przemysłowych, energetyki i ciepłowni	W 2018 r. Polska Spółka Gazownictwa wybudowała 25,4 km nowych sieci gazowych oraz wykonała 612 nowych przyłączy gazowych. Natomiast w 2019 r. PSG wybudowała 40,7 km nowych sieci gazowych oraz zainstalowano 1258 nowych przyłączy gazowych w budynkach mieszkalnych. Stały wzrost popularności ogrzewania gazowego stanowi pozytywny trend ograniczenia emisji z konwencjonalnych źródeł ciepła. W zakresie monitoringu i kontroli zakładów przemysłowych działalność prowadzi WIOŚ w Częstochowie oraz Urząd Marszałkowski w Katowicach, który prowadzi rejestr podmiotów korzystających ze środowiska, a także pobiera opłaty środowiskowe i wydaje decyzje np. odnośnie pozwoleń zintegrowanych.	66,1 km nowych sieci gazowych 1870 nowych przyłączy gazowych
Zwiększenie wykorzystania niekonwencjonalnych źródeł energii	Gmina Lelów w 2018 r. przystąpiła do partnerstwa 11 gmin z woj. śląskiego, gdzie napisano wniosek o dofinansowanie ze środków RPO 2011-2020 na realizację inwestycji z zakresu OZE. Liderem projektu pn.: „Odnawialne źródła energii poprawą jakości środowiska naturalnego na terenie Gmin Partnerskich: Tarnowskie Góry, Gaszowice, Jejkowice, Lyski, Krupski Młyn, Kuźnia Raciborska, Nędza, Lelów, Psary, Sośnicowice, Tworóg" są Tarnowskie Góry. W gminie Lelów w tym okresie zostanie zamontowanych: 131 szt. kolektorów solarnych, 111 szt. instalacji fotowoltaicznych, 9 szt. powietrznych pomp ciepła c.w.u., 6 szt. kotłów na biomasę (pellet) i 4 szt. powietrznych pomp ciepła.	przystąpienie do realizacji instalacji OZE w gminie Lelów (docelowo 261 instalacji)
Uwzględnienie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej	W latach 2018 - 2019 prowadzono prace dotyczące odbudowy dróg powiatowych uszkodzonych w wyniku powodzi w latach 2010 i 2013 - 16,654 km, 15 576 952,80 zł (gminy: Blachownia, Janów, Klomnice, Koniecpol, Kruszyna, Lelów, Mstów, Przyrów). W 2018 r. przebudowano drogi powiatowe w ramach programu rozwoju gminnej i powiatowej infrastruktury drogowej na lata 2016- 2019 - 5,51 km, 12 290 587,87. W tym samym roku przebudowano także drogi powiatowe w ramach programu pn. Rządowy program na rzecz Rozwoju i Konkurencyjności Regionów - Wsparcie Lokalnej Infrastruktury Drogowej - 1,2 km, 2 413 273,14. W ramach Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych przebudowano 1,4 km dróg w kwocie 1 454 198,18 zł. Odbudowano także stan pierwotny jezdni i pobocza dróg powiatowych Budowa chodników w ciągu dróg powiatowych Budowa kanału deszczowego - 9,145 2,604 0,440 - 8 666 107,50 W latach 2018 – 2019 były prowadzone również bieżące inwestycje poprawiające infrastrukturę drogową oraz bezpieczeństwo. Działania te były prowadzone na terenie wszystkich gmin powiatu częstochowskiego. Prowadzone działania obejmowały także przygotowanie dokumentacji technicznej. Działania były realizowane przez władze Powiatu częstochowskiego oraz władze gmin, a także przez podmioty zewnętrzne takiej GDDKiA czy Zakład Linii Kolejowych w Częstochowie.	przebudowano i zmodernizowano 73,926 km dróg powiatowych budowa 6,35 km autostrady A1 modernizacja 15,16 km linii kolejowych + zabudowa ekranów akustycznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu częstochowskiego

4.1.2 Opis stanu obecnego

4.1.2.1. Klimat na obszarze powiatu

Według podziału Romera obszar powiatu częstochowskiego leży w strefie Wyżyn Środkowopolskich, w makroregionie ekoklimatycznym Wyżyny Małopolskiej. Klimat kształtuje się pod dominującym wpływem wyżyn oraz pod słabym modyfikującym wpływem gór i klimatu atlantyckiego. Obszar ten znajduje się w sąsiedztwie makroregionu podgórskiego – Jury Krakowsko-Częstochowskiej oraz makroregionu gór niskich – Gór Świętokrzyskich, które wywierają wpływ na kształtowanie klimatu na terenie powiatu.

Zgodnie z podziałem Polski na dzielnice rolniczo-klimatyczne wg Gumińskiego powiat leży w zasięgu dzielnicy Częstochowsko-Kieleckiej. Dzielnica ta charakteryzuje się następującymi cechami:

- średnia temperatura miesięczna waha się od -3°C w styczniu do 18,5°C w lipcu,
- średnia roczna temperatura wynosi 7,5°C,

- pierwsze przymrozki jesienne pojawiają się w pierwszym tygodniu października, a ostatnie wiosenne na początku maja,
- dni z przymrozkami jest 112-130, dni mroźnych 20-40,
- czas trwania pokrywy śnieżnej wynosi 50-70 dni,
- opad śnieżny 50-60 dni,
- roczna suma opadów wynosi 600-650 mm,
- okres wegetacyjny trwa 210-220 dni,
- opady gradowe są dość częste we wschodniej części gminy (szlaki gradowe),
- dominują wiatry zachodnie: w cieplej porze roku - wiatry północno-zachodnie, w chłodnej - wiatry południowo-zachodnie.

Biorąc pod uwagę warunki morfologiczne, hydrograficzne i rodzaj podłoża na terenie powiatu można wyróżnić następujące lokalne strefy klimatyczne:

- strefa o najkorzystniejszych warunkach klimatyczno-zdrowotnych, którą stanowią stoki o ekspozycji południowej, południowo-wschodniej, południowo-zachodniej i zachodniej. Są one dobrze nasłonecznione w ciągu całego roku i położone poza zasięgiem inwersji termicznej oraz mają korzystne warunki wilgotnościowe,
- strefa o przeciętnych warunkach klimatyczno-zdrowotnych, którą stanowi obszar płaskiej wysoczyzny o przeciętnych warunkach wilgotnościowych,
- strefa o niekorzystnych warunkach klimatyczno-zdrowotnych w dolinie Pilicy – są to tereny wilgotne i inwersyjne. Południkowa orientacja doliny, niezgodna z kierunkiem najczęstszych wiatrów zachodnich, w dużym stopniu utrudnia wymianę mas powietrza.

4.1.2.2. Jakość powietrza na obszarze powiatu

W 2015 roku weszła w życie tzw. Ustawa antysmogowa, dzięki niej samorządy – sejmiki województw będą mogły ustalić jakość spalanych paliw i możliwe do stosowania źródła ciepła w określonych terenach województwa. W ramach tego zadania Marszałek Województwa powołał zespół ekspertów, który wypracuje działania mające ograniczyć niską emisję.

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane,
- zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Na stan powietrza w powiecie częstochowskim mają wpływ następujące czynniki:

- emisja zorganizowana pochodząca ze źródeł punktowych i powierzchniowych oraz niska emisja,
- emisja ze środków transportu i komunikacji (emisja liniowa),
- emisja niezorganizowana.

Zazwyczaj głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja zanieczyszczeń pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych. W kolejnych podrozdziałach opisano systemy energetyczne znajdujące się na terenie powiatu i określono ich wpływ na stan powietrza atmosferycznego.

Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla, co stanowi problem. Jednak najbardziej uciążliwe składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowodór, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne.

Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, a wśród nich benzo(a)piren, uznawany za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych. W pyłe zawieszonym ze względu na zdolność wnikania do układu oddechowego, wyróżnia się frakcje o ziarnach: powyżej 10 mikrometrów i pył drobny poniżej 10 mikrometrów (PM10). Ta druga frakcja jest szczególnie niebezpieczna dla człowieka, gdyż jej cząstki są już zbyt małe, by mogły zostać zatrzymane w naturalnym procesie filtracji oddechowej.

Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichloru winylu do atmosfery mogą

dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyne i furany.

O wystąpieniu zanieczyszczeń powietrza decyduje ich emisja do atmosfery, natomiast o poziomie w znacznym stopniu występujące warunki meteorologiczne. Przy stałej emisji, zmiany stężeń zanieczyszczeń są głównie efektem przemieszczania, transformacji i usuwania ich z atmosfery. Stężenie zanieczyszczeń zależy również od pory roku. I tak:

- sezon zimowy, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery, głównie przez niską emisję,
- sezon letni, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery przez skażenia wtórne powstałe w reakcjach fotochemicznych.

Ocenę stanu powietrza atmosferycznego przeprowadzono w oparciu o dane z lat 2017, 2018, 2019 pochodzące z opracowania Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska pt.: „Ocena jakości powietrza w województwie śląskim w roku 2017” oraz w roku 2018 i 2019.

Ocena przeprowadzona jest w pięciu wyodrębnionych strefach na terenie województwa śląskiego:

- strefa śląska (powiat częstochowski),
- aglomeracja górnośląska,
- aglomeracja rybnicko-jastrzębska,
- miasto Bielsko-Biała,
- miasto Częstochowa.

Klasyfikacja stref wykonywana jest co roku na podstawie oceny poziomu substancji w powietrzu, a jej wynikiem jest określenie jednej klasy strefy ze względu na ochronę zdrowia i jednej klasy ze względu na ochronę roślin. Klasyfikacji stref dokonuje się dla każdego zanieczyszczenia oddzielnie, na podstawie najwyższych stężeń na obszarze każdej strefy, następnie określa się klasę wynikową dla danej strefy.

Zaliczenie strefy do określonej klasy wiąże się z koniecznością podjęcia konkretnych działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub utrzymania jego jakości na niezmiennym poziomie.

W tabelach poniżej przedstawiono w skrócie zasady zaliczenia strefy do określonej klasy (A, B, C), które zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na ich obszarze i wiąże się z określonymi wymaganiami, co do działań na rzecz poprawy jakości powietrza. Podstawę zaliczenia strefy do określonej klasy stanowią wyniki oceny uzyskane na obszarach o najwyższych poziomach stężeń danego zanieczyszczenia w strefie.

Tabela 4 Klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia, uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza

Poziom stężenie	Zanieczyszczenie	Klasa	Wymagane działania
Poziom dopuszczalny i poziom krytyczny			
<poziom dopuszczalny	dwutlenek siarki dwutlenek azotu tlenki azotu tlenek węgla benzen pył PM10 ołów (PM10)	A	utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz próba utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem
>poziom dopuszczalny i poziom krytyczny		C	określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych, opracowanie Programu Ochrony Powietrza POP w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu (jeśli POP nie był uprzednio opracowany), kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych
<poziom dopuszczalny	pył zawieszony PM2.5 dodatkowo dwutlenek azotu, benzen i pył zawieszony PM10 dla stref, które uzyskały derogacje	A	utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz próba utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem
>poziom dopuszczalny <poziom dopuszczalny z marginesem tolerancji		B	określenie obszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego, określenie przyczyn przekroczenia poziomu dopuszczalnego substancji w powietrzu, podjęcie działań w celu zmniejszenia emisji substancji

>poziom dopuszczalny z marginesem tolerancji		C	określenie obszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego oraz poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji, opracowanie Programu Ochrony Powietrza POP w celu osiągnięcia poziomu dopuszczalnego w wyznaczonym terminie
Poziom docelowy			
<poziom docelowy		A	działania niewymagane
>poziom docelowy	Ozon AOT40 arsen (PM10) nikiel (PM10) kadm (PM10) benzo(a)piren (PM10)	C	dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego substancji w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych, opracowanie Programu Ochrony Powietrza, w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów docelowych w powietrzu, jeśli POP nie był opracowany pod kątem określonej substancji
	pył zawieszony PM2.5	C2	dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego do 2015 r.
Poziom celu długoterminowego			
<poziom celu długoterminowego	Ozon AOT40	D1	działania niewymagane
>poziom celu długoterminowego		D2	dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego do 2020 r.

Źródło: Ocena jakości powietrza na terenie województwa śląskiego w roku 2019, GIOŚ

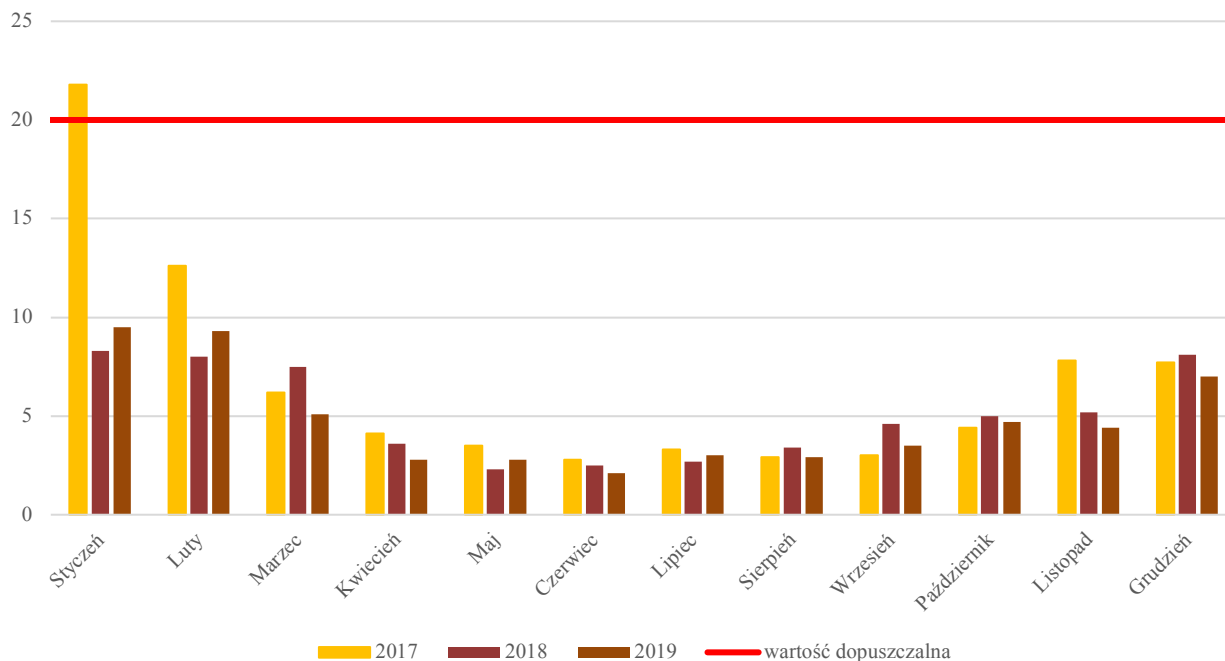
Ocenę poziomu zanieczyszczeń powietrza w poszczególnych strefach województwa śląskiego wykonano w oparciu o wyniki pomiarów prowadzonych w stałych stacjach pomiarowych, automatycznych i manualnych oraz stanowiskach pasywnych. Wszystkie stacje pomiarowe funkcjonowały zgodnie z wojewódzkim programem państwowego monitoringu środowiska.

Na terenie strefy śląskiej oceny prowadzone są w oparciu m.in. o stacje na terenie powiatu częstochowskiego:

- stacja w Złotym Potoku, w gminie Janów przy Leśniczówce - prowadzone są ciągłe pomiary imisyjne stężeń dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, pyłu zawieszonego PM10, pyłu zawieszonego PM2,5, ozonu oraz parametrów meteorologicznych.

Wyniki klasyfikacji strefy śląskiej uzyskane w 2019 r. przedstawiają się następująco:

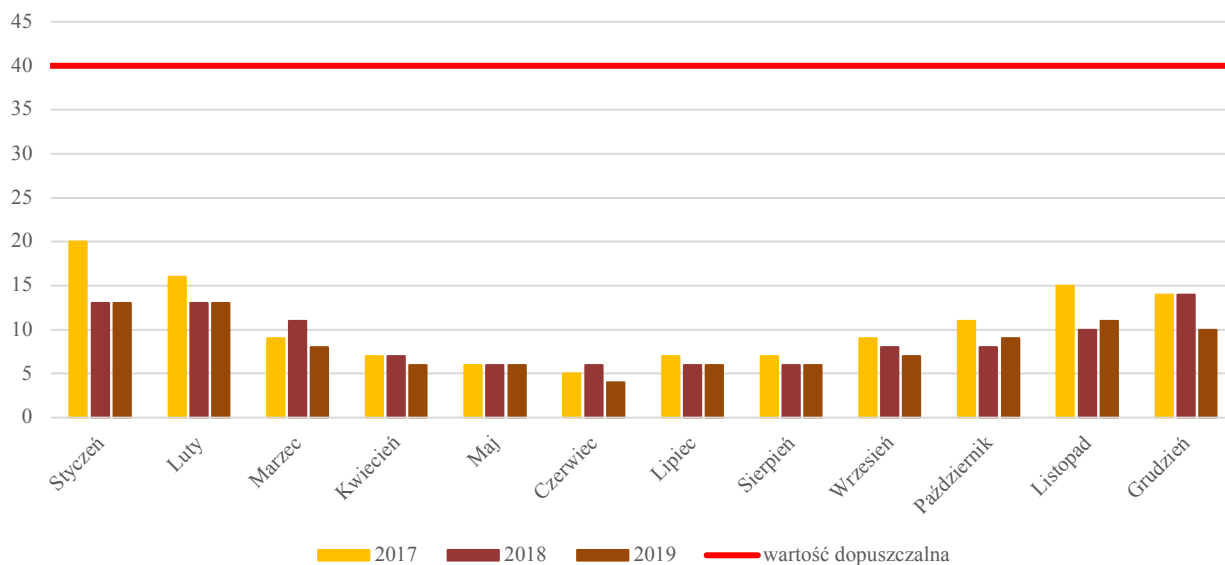
- ze względu na ochronę zdrowia:
 - dla zanieczyszczeń takich jak: tlenki azotu, benzen, ołów, arsen, kam, nikiel, tlenek węgla, dwutlenek siarki - klasa A, co oznacza konieczność utrzymania jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie,
 - dla pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5, ozonu oraz benzo(a)pirenu - klasa C w strefie śląskiej,
 - klasa D2 dla ozonu ze względu na przekroczenie poziomu celu długoterminowego.
- ze względu na ochronę roślin:
 - brak przekroczeń wartości dopuszczalnych (klasa A) dla tlenków azotu, dwutlenku siarki oraz poziomu docelowego ozonu
 - przekroczenia poziomu docelowego oraz poziomu celu długoterminowego ozonu wyrażonego jako AOT 0 (klasa D2), na stacji tła regionalnego.

Rysunek 6 Średnie stężenie dwutlenku siarki na stacji w Złotym Potoku w latach 2017 - 2019 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Źródło: Pomiar automatyczny - Śląski Monitoring Powietrza za lata 2017-2019

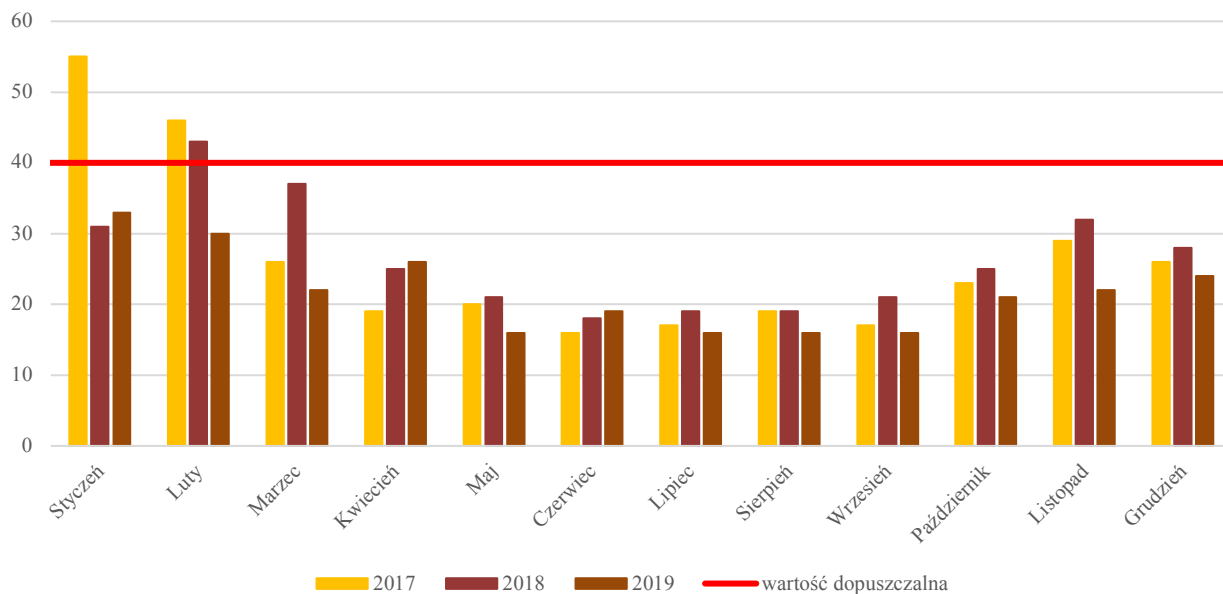
Przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężenia dwutlenku siarki odnotowano jedynie w styczniu 2017 r. W 2019 r. na stacji w Złotym Potoku nie odnotowano przekroczenia stężenia dwutlenku siarki. Przy normie $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$, stężenie to wyniosło maksymalnie $9,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ w styczniu 2019 roku, co traktowane jest jako sukces.

Rysunek 7 Średnie stężenie dwutlenku azotu na stacji w Złotym Potoku w latach 2017 - 2019 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Źródło: Pomiar automatyczny - Śląski Monitoring Powietrza za lata 2017-2019

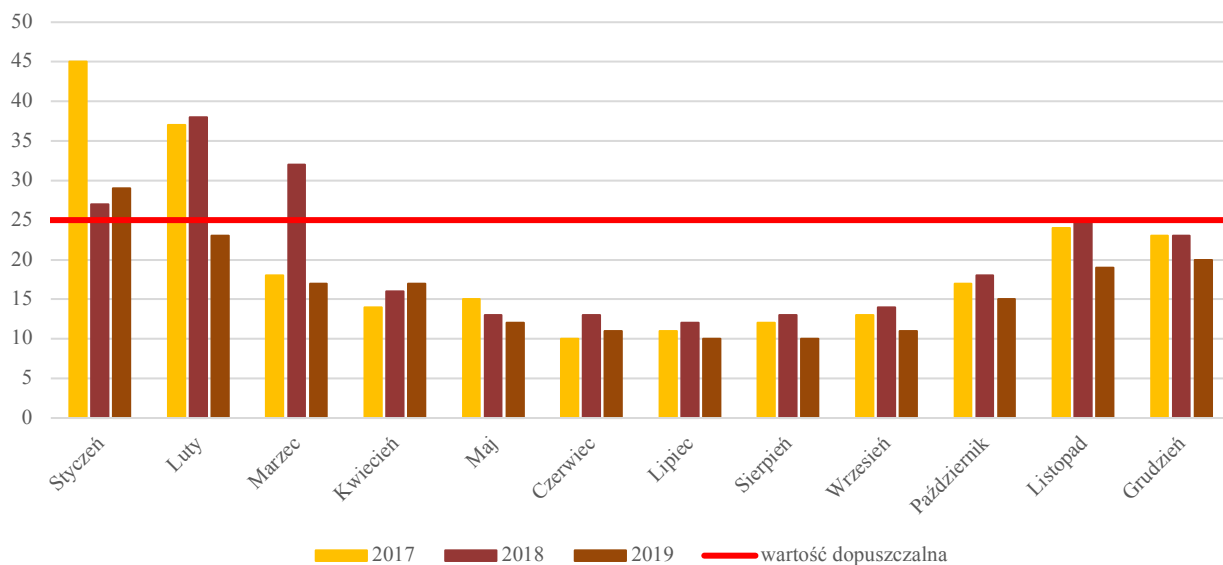
W latach 2017-2019 w rejonie powiatu częstochowskiego nie wystąpiły ponadnormatywne stężenia dwutlenku azotu w powietrzu, co także jest sukcesem. Najwyższe stężenia odnotowano w lutym i styczniu w 2017 r. - $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ NO_2 oraz $16 \mu\text{g}/\text{m}^3$ NO_2 , przy normie $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Rysunek 8 Średnie stężenie pyłu PM10 na stacji w Złotym Potoku w latach 2017 - 2019 (µg/m³)

Źródło: Pomiar automatyczny - Śląski Monitoring Powietrza za lata 2017-2019

Najwyższe stężenie pyłu zawieszonego PM10 występują w okresie grzewczym tj. styczeń-luty. Pomiar w styczniu 2017 i 2018 r. wykazał maksymalne stężenie 55 µg/m³, natomiast minimalne w czerwcu 2017 roku - 16 µg/m³. W styczniu i lutym 2017 r. oraz w lutym 2018 r. nastąpiły przekroczenia dopuszczalnej wartości stężenia rocznego pyłu zawieszonego PM10. W roku 2019 nie było przekroczeń dopuszczalnych wartości stężenia, co traktowane jest jako sukces.

Rysunek 9 Średnie stężenie pyłu PM2,5 na stacji w Złotym Potoku w latach 2017 - 2019 (µg/m³)

Źródło: Pomiar automatyczny - Śląski Monitoring Powietrza za lata 2017-2019

W latach 2017-2019 w rejonie powiatu częstochowskiego wystąpiły ponadnormatywne stężenia pyłu PM2,5 w powietrzu, co stanowi problem. Najwyższe stężenia odnotowano w styczniu 2017 r. - 45 µg/m³ przy normie 25 µg/m³. W 2019 r. jedynie w styczniu odnotowano stężenie wyższe niż normatywne wynoszące 29 µg/m³. W pozostałych miesiącach nie odnotowano przekroczeń wartości dopuszczalnej.

W wyniku rocznej oceny jakości powietrza za 2019 r. określono strefy, w których doszło do przekroczenia standardów imisyjnych:

- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne, dla których istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska – pył PM₁₀ (2-h),
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy dopuszczalne dla fazy II, dla których nie istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska – pył PM_{2,5} (rok),
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy docelowe, dla których istnieje obowiązek wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska - benzo(a)piren B(a)P (rok),
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy celu długoterminowego, dla których nie ma obowiązku wykonania POP (kryterium ochrona zdrowia):
 - strefa śląska - ozon O₃ (max 8-h).
- dla zanieczyszczeń mających określone poziomy celu długoterminowego, dla których nie ma obowiązku wykonania POP (kryterium ochrona roślin):
 - strefa śląska – ozon O³- AOT40.

Dla pozostałych zanieczyszczeń: dwutlenek siarki SO₂, tlenek węgla CO, benzen C₆H₆, ołów-Pb, arsen-As, kadm-Cd, nikiel-Ni, ozon-O₃ (poziom docelowy) standardy imisyjne na terenie wszystkich stref (cały obszar województwa) były dotrzymane, co jest w skali powiatu sukcesem. W przypadku stref, dla których POP zostały określone, a standardy jakości powietrza są nadal przekraczane, zarząd województwa obowiązany będzie do aktualizacji programu po okresie 3 lat od wejścia w życie uchwały sejmiku województwa w sprawie programu ochrony powietrza uwzględniając działania ochronne dla wrażliwych grup ludności.

Na przestrzeni ostatnich lat należy przeanalizować uchwalone programy ochrony powietrza, których zadaniem była diagnoza złego stanu jakości powietrza oraz wskazanie działań naprawczych, skutkujących poprawą jakości powietrza na obszarach występowania przekroczeń wartości normatywnych. Jakość powietrza w powiecie odbiegała od poziomu odpowiadającego obowiązującym normom. Stale występowały przekroczenia poziomów dopuszczalnych lub docelowych takich zanieczyszczeń, jak: pył zawieszony PM₁₀, pył zawieszony PM_{2,5} i benzo(a)piren.

Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą nr VI/21/12/2020 z dnia 22 czerwca 2020 r. przyjął „Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego”. Analizy przedstawione w Programie odnoszą się do roku bazowego 2018, a wykonanie działań naprawczych w harmonogramie realizacji zaplanowane jest do roku 2026 stanowiącego rok prognozy Programu. Wszystkie planowane zadania zostały przeanalizowane w kontekście zarówno ekologicznym, jak i ekonomicznym, a więc zostały wybrane tak, by w ramach zaangażowanych środków finansowych zapewnić uzyskanie jak największego efektu poprawy jakości powietrza.

Działania zaplanowane do realizacji w przedmiotowym Programie ochrony powietrza mają na celu uzyskanie maksymalnego efektu ekologicznego poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza ze źródeł, które w największym stopniu oddziałują na wielkość stężeń substancji w powietrzu. Zgodnie z przeprowadzonymi analizami w zakresie wpływu poszczególnych źródeł emisji na wysokość stężeń substancji w powietrzu, działania naprawcze w głównej mierze powinny skupiać się na redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego (pochodzącej z indywidualnych systemów grzewczych). Zaplanowane do realizacji działania naprawcze obejmują również zadania wspomagające, związane z prowadzeniem akcji promocyjnych i edukacyjnych, a także działania kontrolne. W Programie wskazano również kierunki działań, których realizacja ma wspomagać skuteczną poprawę stanu jakości powietrza. Działania te mają charakter organizacyjny i wspomagający. W celu realizacji działań naprawczych, samorządy gminne powinny stworzyć dla mieszkańców system zachęt finansowych pomocny w ograniczeniu emisji z sektora komunalno-bytowego. Zadania powinny być realizowane zgodnie z określoną listą priorytetów, w której na pierwszym miejscu jest zastąpienia niskosprawnych urządzeń grzewczych siecią ciepłowniczą, OZE, w następnej kolejności urządzeniami opalanymi gazem, ewentualnie urządzeniami spełniającymi minimum wymogi jakościowe dla urządzeń na paliwa stałe spełniające wymagania ekoprojektu. Istotna jest również realizacja inwestycji związanych z termomodernizacją obiektów ogrzewanych w sposób indywidualny w celu ograniczenia strat ciepła. Ważnym elementem jest propagowanie instalowania odnawialnych źródeł energii.

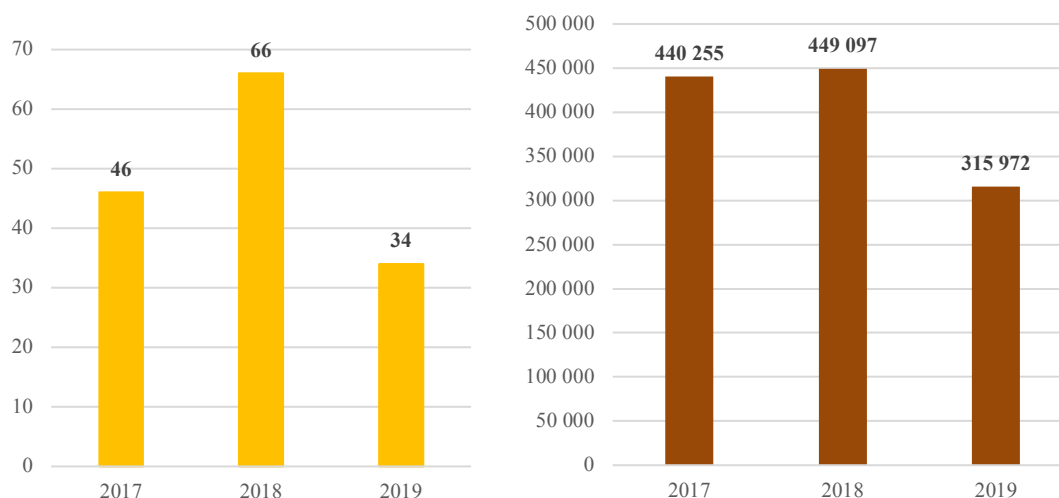
Obowiązki Starostów Powiatów w ramach realizacji Programu ochrony powietrza:

- przedkładanie Marszałkowi Województwa sprawozdań z realizacji działań ujętych w Programie, wraz z kopiami pozwoleń wydanych w danym roku dla instalacji, których działalność może negatywnie wpływać na jakość powietrza,
- prowadzenie działań ograniczających emisję z obiektów należących do powiatu poprzez termomodernizację czy wymianę źródeł ciepła,

- przekazywanie informacji i ostrzeżeń związanych z Planem Działań Krótkoterminowych,
- realizacja działań ujętych w planie działań krótkoterminowych, w zależności od ogłoszonego alarmu,
- prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza,
- wydawanie pozwoleń na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza lub pozwoleń zintegrowanych z uwzględnieniem procesu kompensacji emisji na obszarach przekroczeń.

4.1.2.3. Emisja zanieczyszczeń powodowana przez przedsiębiorstwa na terenie powiatu

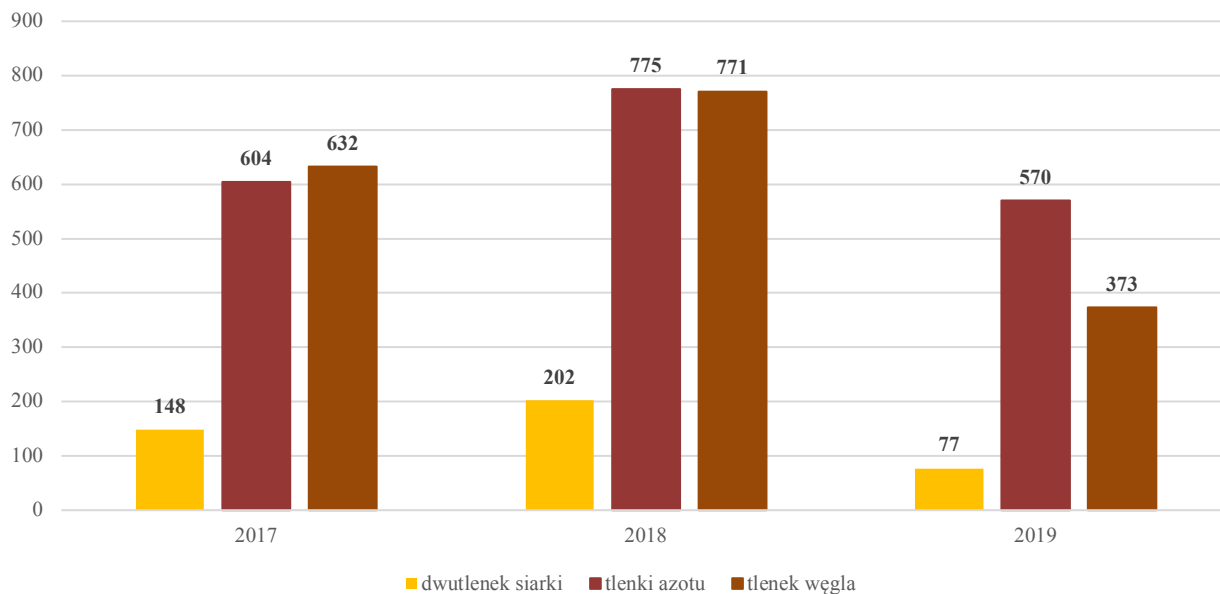
Dla analizy emisji zanieczyszczeń gazowo – pyłowych powodowanych przez przedsiębiorstwa na terenie powiatu częstochowskiego wykorzystano dane z „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” (2020 r.) oraz dane GUS z 2018 i 2019 r. Emisja zanieczyszczeń w Mg/rok w latach 2017-2019 z zakładów znajdujących się na terenie powiatu częstochowskiego przedstawia się następująco:

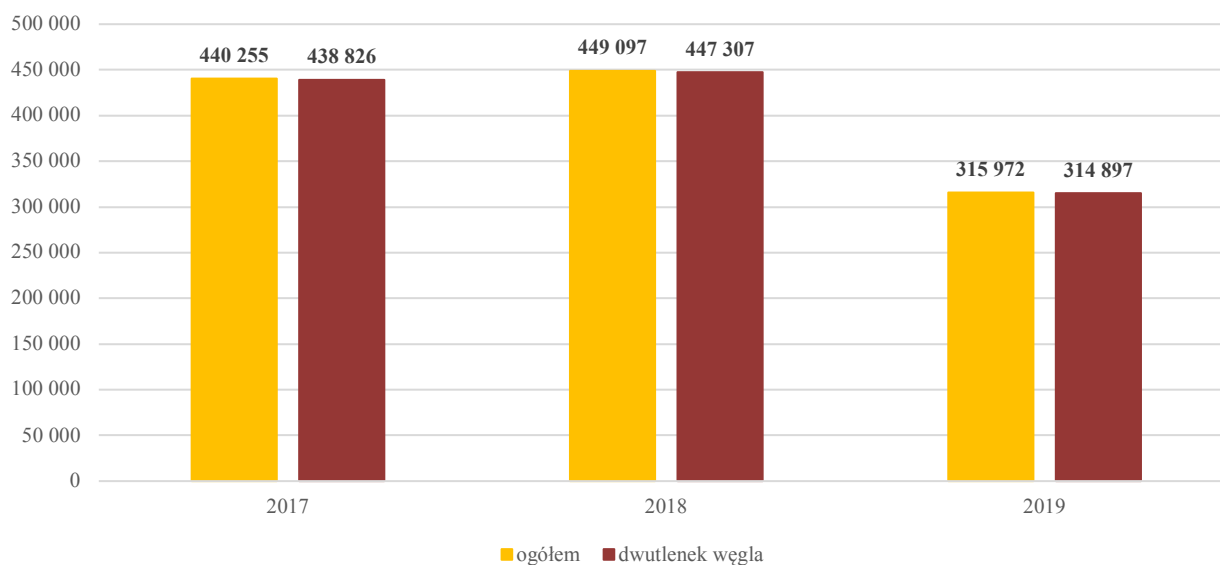
Rysunek 10 Emisja zanieczyszczeń pyłowo - gazowych w 2017, 2018 i 2019 roku z zakładów znajdujących się na terenie powiatu częstochowskiego (Mg/rok) – emisje pyłowe (wykres z lewej strony), emisje gazowe (wykres z prawej strony)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, 2019

Wykresy powyżej wskazują na dosyć duży spadek emisji gazów i pyłów do powietrza w roku 2019 w stosunku do roku poprzedniego – 2018. Zanotowano wówczas spadek emisji pyłowych o 49% w porównaniu do roku 2018, podobną dynamiką cechuje się spadek w 2019 roku zanieczyszczeń gazowych – o 30% w porównaniu do roku 2018.

Rysunek 11 Emisja zanieczyszczeń w 2017, 2018 i 2019 roku z zakładów znajdujących się na terenie powiatu częstochowskiego (Mg/rok)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, 2019

Rysunek 12 Emisja dwutlenku węgla oraz ogółem wszystkie zanieczyszczenia w 2017, 2018 i 2019 roku z zakładów znajdujących się na terenie powiatu częstochowskiego (Mg/rok)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, 2019

Jak wynika z rysunków powyżej emisja z zakładów szczególnie uciążliwych dla środowiska zmniejszyła się znacznie w 2019 r. – co jest niewątpliwie sukcesem.

Ogółem w 2018 r. emisja ta wyniosła ponad 449 tys. Mg/rok, a na koniec 2019 r. wartość spadła do 315 tys. Mg/rok, tj. o 134 tys. Mg/rok. Emisja dwutlenku węgla uznawanego za najważniejszy z gazów cieplarnianych odpowiadających za zmiany klimatu, w stosunku do 2018 roku w 2019 zmalała podobnie o 133 tys. Mg/rok.

4.1.2.4. Emisja z emitorów liniowych

Jednym z podstawowych czynników środowiskotwórczych, związanych z komunikacją jest zanieczyszczenie powietrza występujące w sąsiedztwie dróg. Pojazdy samochodowe poruszające się po drogach, emitują do atmosfery duże ilości różnorodnych substancji toksycznych, powstających w wyniku spalania paliwa napędowego, a także na skutek wzajemnego oddziaływania opon i nawierzchni dróg oraz zużywania się niektórych elementów

pojazdu.

Jest to problem narastający, zwłaszcza na terenie miast i w centrach gmin. Mimo prowadzonej tam modernizacji układów komunikacyjnych, wskutek lawinowo narastającej liczby samochodów, płynność ruchu w godzinach szczytu jest zakłócona. Obecność spalin samochodowych najdotkliwiej odczuwana jest w letnie oraz w słoneczne dni, ponieważ oprócz toksycznych spalin tworzy się bardzo szkodliwa dla zdrowia, przypowierzchniowa warstwa ozonu pochodzenia fotochemicznego.

Przez teren powiatu częstochowskiego przebiegają drogi krajowe o łącznej długości 104 km:

- DK 1 - 36 km drogi dwujezdniowej na kierunku równoleżnikowym łączącej Śląsk z Wybrzeżem i Warszawą. Droga ta wchodzi w skład VI Transeuropejskiego Korytarza Transportowego (Gdańsk – Warszawa – Katowice – Żylin – Bratysława). Droga DK 1 na odcinku od Częstochowy do Wąwat należy do najbardziej obciążonych dróg zamiejskich w kraju.
- DK 46 – na kierunku równoleżnikowym (Praga), Kłódzko – Opole – Częstochowa – Szczekociny (Kielce, Lublin).

Drogi wojewódzkie, których na terenie powiatu znajduje się 144 km, są łącznikami komunikacyjnymi pomiędzy drogami krajowymi, są także łącznikami siedzib gmin z siedzibą powiatu i stolicą województwa:

- DW 483 – Częstochowa – Brzeźnica Nowa - Łask
- DW 492 – Blachownia – Wręczyca – Kłobuck - Ważne Młyny
- DW 784 – Św. Anna – Gidle – Radomsko
- DW 786 – Częstochowa – Koniecpol – Włoszczowa – Kielce
- DW 789 – Lelów – Żarki – Kalety
- DW 791 – Wąwaty – Poraj – Myszków
- DW 793 – Św. Anna – Przysów – Janów - Myszków
- DW 794 – Koniecpol – Lelów – Pilica
- DW 904 – Wąwaty – Konopiska – Blachownia,
- DW 907 – Wygoda – Konopiska Tworóg – Toszek
- DW 908 – Częstochowa – Wygoda – Tarnowskie Góry.

Drogi powiatowe znajdujące się na obszarze powiatu częstochowskiego mają długość ponad 570 km. Znajduje się na nich także 37 obiektów mostowych i 18 przejazdów kolejowych. Zestawienie dróg powiatowych przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 5 Zestawienie dróg powiatowych na obszarze powiatu częstochowskiego

Lp.	Numer drogi	Nazwa drogi	Długość [m]
1	1000 S	Broniszew Stary - Adamów - Jamno - DK 1	7636
2	1001 S	Cykarzew Północny - Grabówka - Grabowa	6427
3	1002 S	DK 1 - Łęg - DK 1	5779
4	1003 S	DK 1 - Wikłów - Kruszyna	3584
5	1004 S	DK 1 - Kruszyna	1030
6	1005 S	Rędziny - DW 786	2351
7	1006 S	Wikłów - Lgota Mała - Antonów - DP 1025	6166
8	1007 S	DW 786-Częstochowa (Mirów)-DP 1037S	2923
9	1008 S	Cykarzew - Rybna - do drogi 1025S	4744
10	1009 S	Kuźnica Lechowa-Lubojna	3961
11	1010 S	Częstochowa - Dębowiec - Choroń	6283
12	1011 S	DP 1010S - Osiny	3619
13	1012 S	Zrębice - Biskupice - Choroń	5744
14	1013 S	Biskupice - Zaborze - Przybyszów	2447
15	1014 S	Złoty Potok-Gorzków-Pastaszowice-Niegowa	3929
16	1015 S	Mzurów - Dąbrowno - Lgota Gawronna - DW 789	1953

17	1016 S	Bystrzanowice - Mzurów - Niegowa	3939
18	1017 S	DW 794 - Sokolniki - Dzibice - Kroczyce	855
19	1018 S	Grabowa-Borowno	2689
20	1019 S	Borowno - Witkowice	3517
21	1020 S	Puszczew - Herby	4015
22	1021 S	Olszyna - Aleksandria	2859
23	1022 S	Dębowa Góra - Hutki	1527
24	1023 S	Kamienica-Rudnik Wlk.-Kamienica Polska-Osiny	10543
25	1024 S	Kłomnice - Rzerzęczyce - Skrzydlów - Mokrzesz	13581
26	1025 S	Kamyk - Kuźnica Kiedrzyńska - Kokawa - Mykanów - Borowno - Kruszyna - Jacków - Widzów	30648
27	1026 S	Ostrowy-Kuźnica Kiedrzyńska	320
28	1027 S	Ostrowy - Kocin Stary - Cykarszew	5681
29	1028 S	Mstów - Skrzydlów - Rzeki - Karczewice	11966
30	1029 S	Kłomnice-Garnek-Św. Anna	17058
31	1030 S	Kłomnice-Zawada-Gidle	5023
32	1031 S	DK 91-Zawada	3728
33	1032 S	Zawada-Konary-Pacierzów	4058
34	1033 S	Gidle - Borowa - Garnek	1309
35	1034 S	Witkowice - Rzerzęczyce	2363
36	1035 S	Garnek - Dąbek - Wola Mokrzeska	7491
37	1036 S	Wierzchowisko-Cz-wa (Rząsawy)	2570
38	1037 S	Mstów-Srocko	5740
39	1038 S	Zawada - Małusy Wielkie	2200
40	1039 S	Mokrzesz - Żuraw - Zalesice	9693
41	1040 S	Częstochowa-Brzyszków-Małusy Wlk.-Kobylczyce (DP 1039S)	12677
42	1041 S	Małusy Wielkie - Żuraw	5082
43	1042 S	Częstochowa-Kusięta-Odrzykoń	4120
44	1043 S	Brzyszków-Olsztyn	5264
45	1044 S	Małusy Wielkie - Turów - Zrębice	6376
46	1045 S	Olsztyn - Turów	3625
47	1046 S	Błachownia - Błaszczyki	3945
48	1047 S	Błachownia - Kolonia Łojki	4268
49	1048 S	Łojki - Częstochowa (Gnaszyn)	387
50	1049 S	Błachownia (Ostrowy) - Częstochowa (Dźbów)	5088
51	1050 S	Wyrazów - Walaszczyki - Wygoda	6436
52	1051 S	Aleksandria I - Aleksandria II - Kopalnia	6374
53	1052 S	Hutki - Starcza	3577
54	1053 S	DW 908-Starcza-Własna	4404
55	1054 S	Częstochowa-Nierada-Rudnik Mały	10563
56	1055 S	Wąsosz - Młynek	2010
57	1056 S	Młynek - Poczesna	5701
58	1057 S	Wrzosowa - Stara Huta B - Stara Huta A - Poczesna	5392
59	1058 S	Brzeziny Nowe - Stara Huta B	3048
60	1059 S	Mykanów-DK1-Kościelec-Rudniki	6914

61	1060 S	Częstochowa - Marianka - Rędzińska - Rudniki - Wancerzów	10366
62	1061 S	Marianka Rędzińska - Okupniki - Rędziny (Kolonja)	1939
63	1062 S	Wrzosowa-Słowik-Korwinów-Poczesna	5528
64	1065 S	Olsztyn - Biskupice	6205
65	1066 S	Zrębice-Krasawa-Siedlec-DW 793	10243
66	1069 S	Turów - DP 1041S	3869
67	1070 S	Kruszyna - Zdrowa - Kłomnice	7291
68	1072 S	Kuźnica - Wólka Prusicka - DW483	3455
69	1073 S	Kuźnica Kiedrzyńska-Czarny Las-DW 483	5608
70	1076 S	DW494 - Przysieka - Gorzelnia - Łojki - Wyrazów	4683
71	1077 S	Rzerzeczyce - Kuchary - Wancerzów	8119
72	1078 S	Puszczew - Cisie	5990
73	1079 S	DW 483 - Prusicko - Wikłów	4993
74	1080 S	Sekursko - Soborzycze	2284
75	1081 S	Żytno - Sekursko - Cielętniki	1760
76	1082 S	Grodzisko - Radoszewnica - Okołowice - Koniecpol	8395
77	1083 S	Lipie - Nowa Wieś - Raczkowice	5657
78	1084 S	Raczkowice - Soborzycze - Łabędź - Radoszewnica	11757
79	1086 S	Łabędź - Koniecpol Stary	7622
80	1087 S	Nowa Wieś - Dąbrowa Zielona	2807
81	1088 S	Dąbrowa Zielona - Borowce - Ludwinów	5380
82	1089 S	Gościęcin - gr. woj. - Oblasy - Kuźnica Grodziska	4476
83	1090 S	Kuźnica Grodziska - Teodorów - Aleksandrów - Michałów	7133
84	1091 S	Koniecpol - Załęże - Kuźnica Grodziska	8147
85	1092 S	Kuźnica Grodziska - Żeliszewice - Bugaj	5874
86	1093 S	Żuraw - Lusławice - Czepurka - Piasek	5923
87	1095 S	Przyrów - Wiercica - Staropole - Sieraków	6496
88	1096 S	Przyrów - Podlesie - Drochlin	11619
89	1098 S	Julianka - Konstantynów - Podlesie	11783
90	1099 S	Koniecpol Stary-Zagacie-Podlesie	5720
91	1101 S	Konstantynów - Teodorów - Sokole Pole	5027
92	1102 S	Konstantynów - Mechów - DW 794	5732
93	1103 S	DW 794 - Wąsosz - Aleksandrów - Gródek	7689
94	1104 S	DK 46 - Biała Wielka - Gródek	6186
95	1105 S	Nakło - DP 1106S	4550
96	1106 S	Gródek - Przyłęk - Brzostek	3076
97	1107 S	Koniecpol - Połońskie - Kuczków	5062
98	1108 S	Radoszewnica-Koniecpol	2924
99	1114 S	Lelów - Turzyn - Wygiełzów	3996
100	1115 S	Nakło - Siedliska - Zawadka - Zawada	1940
101	1116 S	DP1070S w m. Zdrowa - Jacków - Pieńki Szczepockie - gr woj..	8264

Źródło: dane udostępnione przez Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie (pismo znak: z dnia)

Zarządcami dróg, do właściwości, których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy:

- dróg krajowych – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Katowicach,
- dróg wojewódzkich – Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach,
- dróg powiatowych – Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie,
- dróg gminnych – władze Gmin.

Utrzymanie dróg we właściwym stanie technicznym, daje możliwość szybkiego i dogodnego komunikowania się, stanowiąc podstawę do podnoszenia atrakcyjności terenu powiatu.

Na drogach krajowych i wojewódzkich regularnie co 5 lat (z wyłączeniem miast na prawach powiatu) Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przeprowadza Generalny Pomiar Ruchu (GPR), którego celem jest zilustrowanie aktualnego poziomu natężenia ruchu na poszczególnych odcinkach sieci dróg oraz wskazanie prognozy ruchu w perspektywie kolejnych 5, 10 oraz 15 lat. W roku 2015 na sieciach dróg krajowych oraz wojewódzkich został przeprowadzony Generalny Pomiar Ruchu (GPR), który stanowi podstawowe źródło informacji o ruchu drogowym w Polsce. Podstawę prawną przeprowadzenia pomiaru stanowiło Zarządzenie nr 38 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 1 września 2014 r. Pomiary na terenie powiatu częstochowskiego przeprowadzono na czterech odcinkach drogi krajowej DK 1 i czterech odcinkach drogi krajowej DK 46 o długości 80,25 km, oraz na czternastu odcinkach dróg wojewódzkich.

Tabela 6 Średniodobowy ruch na drodze krajowej DK 1 na terenie powiatu częstochowskiego

Droga Krajowa DK 1 - odcinek	Razem	Motocykle	Osobowe	Lekkie ciężarowe	Ciężarowe bez przyczepy	Ciężarowe z przyczepą	Autobusy	Ciągniki rolnicze
SZCZĘPOCICE-KRUSZYNA	34 075	66	21 309	2 771	1 015	8 747	167	0
KRUSZYNA-CZĘSTOCHOWA	35 414	65	22 523	2 960	945	8 749	172	0
CZĘSTOCHOWA-POCZESNA	48 493	128	33 707	4 237	1 373	8 776	270	2
POCZESNA-KOZIEGŁOWY	41 022	101	26 722	3 699	1 319	8 928	252	1

Źródło: Średni dobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w 2015 roku na drogach krajowych, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Tabela 7 Średniodobowy ruch na drodze krajowej DK 46 na terenie powiatu częstochowskiego

Droga Krajowa DK 46 - odcinek	Razem	Motocykle	Osobowe	Lekkie ciężarowe	Ciężarowe bez przyczepy	Ciężarowe z przyczepą	Autobusy	Ciągniki rolnicze
HERBY-BŁACHOWNIA	10 117	39	7 226	1 033	297	1 450	70	2
BŁACHOWNIA-CZĘSTOCHOWA	11 455	55	8 811	1 019	289	1 143	136	2
CZĘSTOCHOWA-JANÓW	4 489	51	3 520	396	127	316	74	5
JANÓW-ŚLĘŻANY	2 536	18	1 799	274	93	303	42	7

Źródło: Średni dobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w 2015 roku na drogach krajowych, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Tabela 8 Średniodobowy ruch na drogach wojewódzkich na terenie powiatu częstochowskiego

Droga Wojewódzka - odcinek	Razem	Motocykle	Osobowe	Lekkie Ciężarowe	Ciężarowe bez Przyczepy	Ciężarowe z Przyczepą	Autobusy	Ciągniki Rolnicze
DW 483								
CYKARZEW PLN./KIER. GRABOWA/-KOKAWA	4 692	38	4 076	263	75	183	52	5
KOKAWA-LUBOJNA	3 813	34	3 249	336	53	76	57	8
LUBOJNA-GRANICA m.	5 484	44	4 942	263	88	60	82	5

CZĘSTOCHOWY								
DW 492								
BLACHOWNIA- BLACHOWNIA/DK46/	4 125	51	3 152	39 2	20 7	400	13	0
DW 784								
RACZKOWICE-DĄBROWA ZIELONA.	1 364	15	1 129	10 2	42	45	20	11
DW 786								
MSTÓW-ZAWADA/KIER. WLK. MALUSY/	3 364	34	2 762	195	111	182	67	13
ZAWADA/KIER. WLK. MALUSY/- MOKRZESZ/KIER. ŻURAW/	3 665	33	3 067	224	99	161	66	15
MOKRZESZ/KIER. ŻURAW/- WOLA MOKRZESKA/KIER. DĄBEK/	2 806	20	2 309	177	87	149	53	11
WOLA MOKRZESKA/KIER. DĄBEK/-WOLA MOKRZESKA/KIER. ŻARKI- DW793/	2 967	33	2 448	187	80	154	50	15
WOLA MOKRZESKA/KIER. ŻARKI-DW793/-KIER. DĄBROWA ZIEL.-DW784	3 758	53	3 107	282	98	150	53	15
/KIER. DĄBROWA ZIEL.- DW784/-KONIECPOL STARY	2 640	24	2 086	232	100	153	32	13
KONIECPOL STARY- KONIECPOL/DW794/	3 648	47	3 025	295	88	150	36	7
KONIECPOL/DW794/-KIER. OBLASY	2 582	34	2 078	173	83	191	18	5
DW 791								
POCZESNA/DK1/- PORAJ/KIER. KOZIEGŁOWY/	7 326	51	6 176	491	286	271	44	7
DW 793								
ŚW. ANNA/DW786/- PRZYRÓW	2 502	43	2 111	175	65	85	15	8
PRZYRÓW- JULIANKA/KIER. SIERAKÓW/	1 660	25	1 369	134	50	58	12	12
JULIANKA/KIER. SIERAKÓW/- JANÓW/DK46/	1 883	34	1 602	128	45	56	9	9
JANÓW/DK46/- ŻARKI/DW789/	3 879	97	3 448	190	47	58	35	4
DW 794								
KONIECPOL/DW786/- DROCHLIN/KIER. WŁOSZCZOWA/	3 342	53	2 834	197	84	110	57	7
DROCHLIN/KIER. WŁOSZCZOWA/- LELÓW/DK46/	2 146	30	1 759	174	60	97	17	9
LELÓW/DK46/-	1 312	25	1 094	104	34	38	13	4

LEŁÓW/KIER. WOŹNIKI/								
LEŁÓW/KIER. WOŹNIKI/- PRADŁA/DK78/	1 083	17	889	94	36	34	5	8
DW 904								
BLACHOWNIA/DK46/- KONOPIKA/DW907/	4 963	60	3 796	402	169	526	5	5
KONOPIKA/DW907/- RĘKSZOWICE/DW908/	6 092	67	5 112	341	134	408	30	0
RĘKSZOWICE/DW908/- NIERADA/UL. PUSTA- KIER. CZĘSTOCHOWA/	3 689	52	2 873	325	122	299	18	0
NIERADA/UL. PUSTA- KIER. CZĘSTOCHOWA/- POCZESNA/DK1/	4 030	52	3 189	302	125	318	40	4
DW 907								
WYGODA/DW908/- KONOPIKA/904/	4 734	43	4 231	265	76	57	62	0
KONOPIKA/904/- BORONÓW/DW905/	2 619	24	2 328	141	58	47	18	3
DW 908								
WYGODA/GRANICA m.CZĘSTOCHOWY/m.n.p. p./-WYGODA/DW907/	6 798	48	6 057	292	150	122	129	0
WYGODA/DW907/- RĘKSZOWICE/DW904/	3 358	34	2 880	222	74	81	67	0
RĘKSZOWICE/DW904/- KAMIENICA/KIER. PSARY/	3 506	39	2 838	316	95	179	35	4
KAMIENICA/KIER. PSARY/-PIASEK/DW906/	3 812	27	3 110	305	133	202	27	8
PIASEK/DW906/- SOŚNICA/DW789/	8 231	66	6 890	551	198	477	41	8

Źródło: Średniodobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w 2015 roku na drogach krajowych, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Łącznie na terenie powiatu na wszystkich drogach krajowych i wojewódzkich średniodobowy ruch roczny wyniósł 309 564 pojazdów, w tym spośród wszystkich pojazdów poruszających się po drogach na terenie powiatu, największy udział mają samochody osobowe – 73,5 %, co świadczy o dominacji transportu prywatnego. Samochody ciężarowe oraz samochody dostawcze stanowią łącznie 25%. Najmniejszy udział przypadł pojazdom wykorzystywanym rolniczo oraz autobusom – 1 % i motocyklom - 0,5%.

Do obliczeń emisji szkodliwych substancji do powietrza wykorzystano dane z tabeli powyżej, wskaźniki spalania paliw przez pojazdy oraz liczbę kilometrów dróg publicznych na terenie powiatu częstochowskiego. Wskaźniki emisji przyjęto według „Ekspertyzy na temat modelowania cząstek stałych PM10 i PM2.5 ze źródeł motoryzacyjnych wraz z opracowaniem programu obliczeniowego do wyznaczania emisji drogowej do wyznaczania emisji drogowej tlenku węgla, węglowodorów, niemetanowych lotnych związków organicznych, tlenków azotu, cząstek stałych, tlenków siarki oraz benzenu dla skumulowanych kategorii pojazdów: samochodów osobowych, lekkich samochodów ciężarowych (dostawczych) oraz samochodów ciężarowych i autobusów, Warszawa styczeń 2016” autorstwa prof. Zdzisława Chłopka. Ponadto przyjęto, że pojazdy poruszające się po drogach powiatu osiągają średnią prędkość 60 km/h.

Tabela 9 Wskaźniki emisji dla poszczególnych typów pojazdów dla założonej prędkości 60 km/h

Rodzaj pojazdu	Wskaźnik emisji przy założonej prędkości 60 km/h [g/(szt×km)]								
	HC	CO	SOx	NOx	TSP	PM10	B(a)P	NMLZO	C ₆ H ₆
samochody osobowe	0,303	0,584	0,004	0,091	0,003	0,003	0,000	0,029	0,002

dostawcze	0,029	0,230	0,005	0,299	0,021	0,021	0,000	0,027	0,001
ciężarowe	0,433	0,037	0,012	1,439	0,033	0,033	0,000	0,012	0,001
autobusy	0,433	0,037	0,012	1,439	0,033	0,033	0,000	0,012	0,001

Źródło: „Ekspertyza na temat modelowania cząstek stałych...” prof. Z. Chłopka (data opracowania: styczeń 2016)

Tabela 10 Wielkości emisji godzinowej i średniorocznej z transportu na terenie powiatu częstochowskiego

Rodzaj pojazdu	Ilość pojazdów	HC	CO	SO _x	NO _x	TSP	PM ₁₀	B(a)P	NMLZO	c ₆ H ₆
kg/dobę										
Osobowe	227633	382.859	738.576	4.983	115.394	4.098	4.098	0.000607	36.462	1.986
Ciężarowe	77358	186.134	16.044	5.016	618.656	14.123	14.123	0.000387	5.016	0.335
Autobusy	2461	5.922	0.510	0.160	19.681	0.449	0.449	0.000012	0.160	0.011
Mg/rok										
Osobowe	227633	139.743	269.580	1.819	42.119	1.496	1.496	0.000222	13.309	0.725
Ciężarowe	77358	67.939	5.856	1.831	225.809	5.155	5.155	0.000141	1.831	0.122
Autobusy	2461	2.161	0.186	0.058	7.184	0.164	0.164	0.000004	0.058	0.004

Źródło: opracowanie własne na podstawie wskaźników „Ekspertyzy na temat modelowania cząstek stałych...” prof. Z. Chłopka (data opracowania: styczeń 2016)

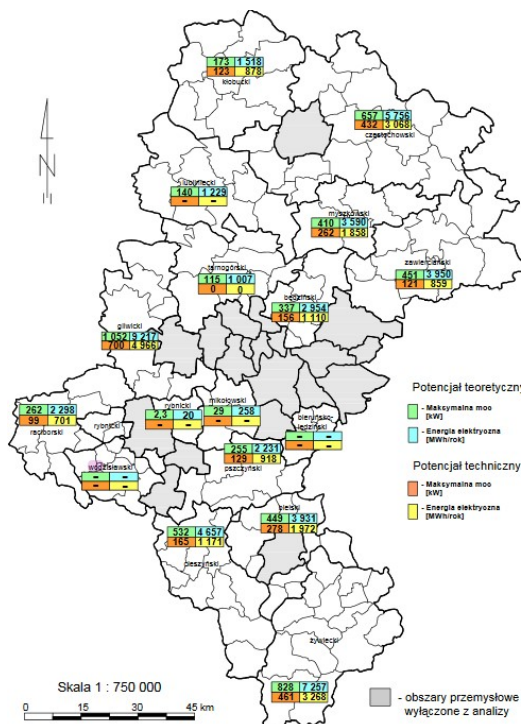
Największa emisja zanieczyszczeń gazów i pyłów do powietrza dotyczy głównie tlenku węgla oraz tlenków azotu. Nie można pominąć również pozostałych zanieczyszczeń pomimo znacznie mniejszej ilości w Mg/rok, dlatego że są to substancje rakotwórcze - w szczególności benzen.

4.1.2.5. Warunki wykorzystanie OZE

W działaniach związanych z przejściem na gospodarkę niskoemisyjną, największego potencjału upatruje się w odnawialnych źródłach energii, które zastąpić mogą wysokoemisyjne źródła konwencjonalne, działania termomodernizacyjne obiektów oraz przedsięwzięcia poprawy efektywności energetycznej (w szczególności modernizacji oświetlenia), które sprzyjają obniżeniu zapotrzebowania energetycznego budynków i infrastruktury technicznej.

Energia wody

Mała energetyka wodna – „MEW” obejmuje pozyskanie energii z cieków wodnych. Podstawowymi parametrami dla doboru obiektu są spad w [m] i natężenie przepływu w [m³/s]. Rozwój elektrowni wodnych jest ograniczony warunkami prawnymi, lokalizacyjnymi, wymogami terenowymi i geomorfologicznymi oraz potencjałem kapitałowym inwestora. Najwięcej funduszy pochłania budowa obiektów hydrotechnicznych piętrzących wodę (jaz, zaporą). Charakterystyczne dla elektrowni wodnych są znikome koszty eksploatacji.

Rysunek 13 Potencjał teoretyczny energii wodnej na terenie województwa śląskiego

Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego, 2005

Powyższy rysunek przedstawia potencjał energetyczny pochodzący z energii wody. Potencjał teoretyczny wskazuje, iż na terenie powiatu częstochowskiego maksymalna moc jaką można pozyskać z energetyki wodnej wynosi 657 kW, zaś potencjał techniczny wskazuje, że maksymalna moc wynosi 432 kW.

Obecnie wykorzystywane są 3 instalacje małych elektrowni wodnych na terenie powiatu częstochowskiego:

- Mała Elektrownia Wodna "Megawat" – zlokalizowana w Kłomnicach,
- Elektrownie Wodne Warta - zlokalizowana w Kłomnicach,
- Mała Elektrownia Wodna na Warcie – zlokalizowana w Kruszyńcu.

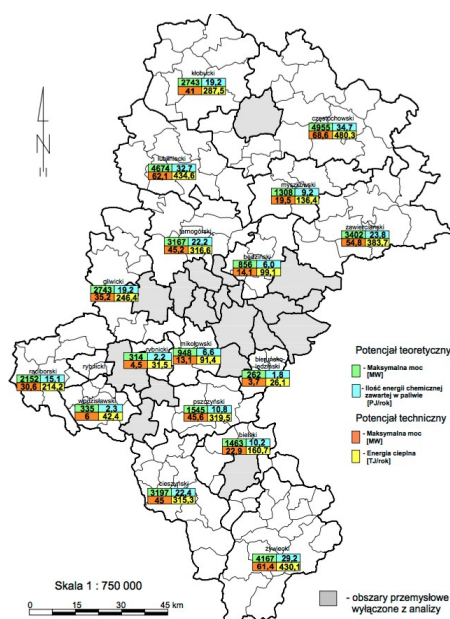
Instalacje te wpisane są w Rejestr wytwórców energii w małej instalacji, zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z 2020 r., poz. 261 z późn. zm.) organem prowadzącym rejestr wytwórców energii w małej instalacji jest Prezes Urzędu Regulacji Energetyki.

Biomasa

W celu łatwiejszego i efektywnego wykorzystania drewna lub słomy pod względem energetycznym poddaje się je prasowaniu, rolowaniu, brykietowaniu, granulowaniu, rozdrabnianiu. Obecnie potencjał biomasy stałej związany są z wykorzystaniem nadwyżek słomy oraz odpadów drzewnych, dlatego też wykorzystanie ich skoncentrowane jest na obszarach intensywnej produkcji rolnej i drzewnej.

Potencjał teoretyczny biomasy (drewna, siana, słomy) wskazuje, iż na terenie powiatu częstochowskiego maksymalna moc jaką można pozyskać wynosi:

- biomasa z drewna 4 955 MW,
- biomasa z siana i słomy 34,7 MW.

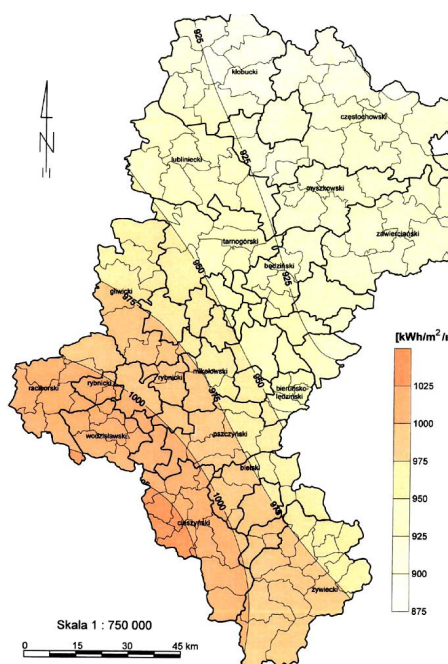

Rysunek 14 Potencjał teoretyczny biomasy (drewna) na terenie województwa śląskiego

Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego, 2005

Energia słońca

Potencjał wykorzystania energii słonecznej na terenie województwa śląskiego znajduje się w przedziale od 996 do 1048 kWh/m² na rok. Jest to wartość wskazująca maksymalny potencjał produkcji energii w przypadku bezstratnej konwersji energii słonecznej na energię elektryczną. Na terenie powiatu częstochowskiego gęstość promieniowania wynosi pomiędzy 900, a 950 kWh/m²/rok.

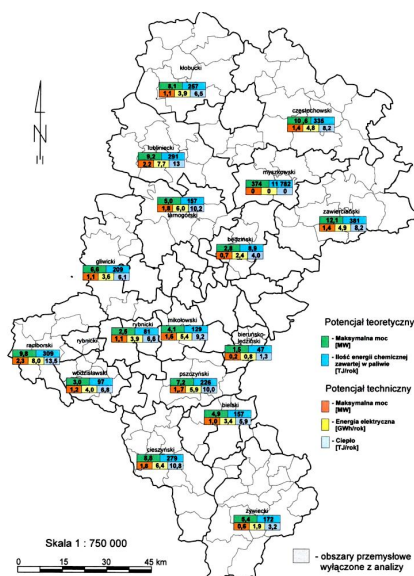
Rysunek 15 Potencjał wykorzystania energii słonecznej na terenie województwa śląskiego

Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego, 2005

Biogaz

Biogazownia jest stabilnym i pewnym źródłem energii cieplnej i elektrycznej, gdyż jest ona wytwarzana w trybie ciągłym w ciągu roku. Zarówno ilość, jak i parametry wytworzonej energii są utrzymywane na stałym poziomie, dzięki czemu zwiększa się bezpieczeństwo energetyczne regionu. Wyprodukowana energia elektryczna w biogazowi jest zazwyczaj sprzedawana operatorowi energetycznemu lub ewentualnie dostarczana bezpośrednio do pobliskich odbiorców. Ponadto biogazownia może współpracować z lokalnymi sieciami ciepłymi i dostarczać

tanią energię do celów grzewczych dla budynków użyteczności publicznej, domów lub bloków mieszkalnych. Szacuje się, że ciepło wyprodukowane przez biogazownię o mocy 1 MW jest w stanie zaspokoić w 100 zapotrzebowanie na ciepło oraz energię elektryczną dla 200 domów jednorodzinnych.

Rysunek 16 Biogaz z biogazowni rolniczych w województwie śląskim

Źródło: Program wykorzystania odnawialnych źródeł energii na terenach nieprzemysłowych województwa śląskiego, 2005

Na terenie powiatu częstochowskiego potencjał teoretyczny – energetyczny pochodzący z biogazu rolniczego wynosi 10,6 MW.

4.1.3. Analiza SWOT

Ochrona klimatu i jakości powietrza	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
możliwość podłączenia do sieci gazowej i wymiana źródeł ciepła na ekologiczne, korzystne warunki dla rozwoju i wykorzystania odnawialnych źródeł energii, brak dużych emitorów zanieczyszczenia powietrza	nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków, większość budynków jednorodzinnych opalanych węglem kamiennym, spalanie paliw stałych niskiej jakości, niedostatecznie rozwinięta infrastruktura towarzysząca ciągom komunikacyjnym (np. trasy rowerowe), napływ zanieczyszczeń spoza granic powiatu
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
integracja z UE i wpływ środków pomocowych, regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości powietrza, postęp technologiczny, wejście w życie uchwały antysmogowej	brak środków zewnętrznych na sfinansowanie inwestycji, niedostateczna świadomość ekologiczna społeczeństwa, brak zainteresowania ze strony mieszkańców ekologicznymi źródłami energii, wzrost liczby pojazdów na drogach publicznych

Źródło: opracowanie własne

4.1.4. Cele i kierunki działań

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, przez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach; zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymywane; zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów

długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Jakość powietrza w powiecie częstochowskim w ostatnich latach ulegała zmianom, jednak w dalszym ciągu nie odpowiada ona obowiązującym normom. Poziomy dopuszczalne lub docelowe nie zostały osiągnięte dla pyłów PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu. Przekroczenia dotyczą również poziomu celu długoterminowego dla ozonu. Obecnie prowadzone działania, zarówno w skali kraju oraz w skali województwa i samorządów lokalnych, wpłynąć będą na obniżenie emisji substancji, których normy są przekraczane.

Ocenę jakości powietrza na terenie powiatu częstochowskiego przeanalizowano w oparciu o dane z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach oraz dane ze stacji pomiarowych tj. stacji w Złotym Potoku przy Leśniczówce. Zgodnie z roczną oceną jakości powietrza Powiat Częstochowski należy do strefy śląskiej. Strefa śląska otrzymała klasę C dla pyłu zawieszonego PM₁₀ i PM_{2,5}, ozonu oraz benzo(a)pirenu.

Wpływ na złą jakość powietrza w powiecie niewątpliwie ma kilka czynników, w tym nadmierne straty energetyczne związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków, opalaniem budynków paliwem niskiej jakości. Znaczną emisją charakteryzują się również spalanie paliw w pojazdach, co związane jest z ich złym stanem technicznym oraz niedostatecznie rozwiniętą infrastrukturą towarzyszącą ciągom komunikacyjnym.

Analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla powiatu mogą być niewystarczające środki finansowe na modernizację i budowę infrastruktury drogowej, jak również brak zainteresowania mieszkańców i przedsiębiorców działaniami zwiększającymi energooszczędność budynków i wymianę źródeł ciepła na ekologiczne.

Poprawa jakości powietrza ma nastąpić poprzez realizację działań naprawczych, zaplanowanych w ramach Programu ochrony powietrza w odniesieniu do wszystkich źródeł emisji. Efektem realizacji Programu powinno być zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, głównie ze źródeł powierzchniowych, a także komunikacyjnych i przemysłowych.

W zakresie emisji powierzchniowej, poza działaniami realizowanymi w ramach programów ochrony powietrza, a także działaniami samorządów lokalnych w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, największe znaczenie może mieć wprowadzanie norm na małe źródła energii oraz wymuszone przepisami działania na rzecz podniesienia efektywności energetycznej.

Działaniami, które pozwalają na redukcję emisji szkodliwych substancji, jak również podniesienie komfortu życia mieszkańców są termomodernizacje budynków, modernizacja lokalnych i indywidualnych kotłowni, czy wymiana instalacji grzewczej. W zakresie emisji liniowej możliwe jest jej znaczne zredukowanie poprzez podejmowanie działań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej transportu. W związku z nasilającym się ruchem indywidualnym należy rozwijać transport publiczny, w tym kolejowy.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zapisano zadania zarówno dotyczące opracowania dokumentów planistycznych w dziedzinie energetyki i zaopatrzenia w ciepło, energie elektryczną i paliwa gazowe, realizacji Programu Ochrony Powietrza, poprawy warunków energetycznych w budynkach użyteczności publicznej i mieszkalnych, a także poprawy jakości dróg.

Ochrona powietrza została ujęta w opracowanych przez gminy dokumentach planistycznych tj. planach gospodarki niskoemisyjnej, czy też programach ograniczania niskiej emisji. Większość z nich jest finansowana z budżetów jednostek samorządowych. Potrzeba jednak aktualizacji przyjętych dokumentów strategicznych w tym zakresie oraz zabezpieczenia środków finansowych na przyjęcie programów ograniczania niskiej emisji w gminach, które do tej pory nie sporządziły tych dokumentów.

Dobrym kierunkiem działań w zakresie obniżenia emisji jest również wzrost zainteresowania i wykorzystania odnawialnych źródeł energii, jak ma to miejsce w gminie Lełów.

Jak wspomniano wyżej znaczą część emisji pyłów i gazów do powietrza mają pojazdy poruszające się po drogach powiatu częstochowskiego. Dlatego Program przewiduje poprawę płynności ruchu, modernizację i budowę odcinków dróg publicznych, ścieżek rowerowych, wdrażanie inteligentnych systemów zarządzania ruchem oraz mechanizmów wspomagających zarządzanie ruchem i transportem, wymianę taboru autobusowego, przez zarządców dróg (Powiat, Gminy Powiatu Częstochowskiego, GDDKiA, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach). Większość inwestycji zarówno termomodernizacyjnych jak i dotyczące infrastruktury drogowej będzie współfinansowana z funduszy krajowych i unijnych (w tym PO, POIiŚ).

4.2. Zagrożenia hałasem

4.2.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2019 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska OCHRONA PRZED HAŁASEM		
Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców - działania administracyjne mające na celu ograniczenia hałasu z zakładów	Starosta Częstochowski w latach 2018-2019 wydał 3 decyzje w zakresie udzielenia pozwolenia na emitowanie hałasu do środowiska.	3 wydane decyzje
Budowa obwodnic i dróg wyprowadzających ruch tranzytowy z centrów miast oraz przeprowadzenie remontu nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg	Działania i zadania dotyczące budowy obwodnic i dróg przedstawiono w rozdziale dotyczącym zrealizowanych zadań w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza.	-
Ograniczenie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców	PKP Polskie Linie Kolejowe wykonały pomiary hałasu przy linii kolejowej nr 1 – przy ul. Wały Dwernickiego w Częstochowie. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – Delegatura w Częstochowie przeprowadziła w 2018 r. 27 kontroli przedsiębiorców (podmiotów) w zakresie przestrzegania przepisów ustawy prawo ochrony środowiska w kontekście emisji hałasu do środowiska. Z kolei w 2019 r. skontrolowano więcej – 33 podmiotów pod kątem generowanego hałasu z instalacji.	60 kontroli w latach 2018-2019
Ocena stanu akustycznego środowiska i obserwacja zmian klimatu akustycznego	W latach 2018-2019 w ramach inwestycji prowadzonych przez GDDKiA zaprojektowane zostały ekrany akustyczne: - od węzła Blachownia (bez węzła) do węzła Zawodzie (z węzłem) – 16 szt. ekranów pochłaniających i odbijających, - od węzła Blachownia (z węzłem) do węzła Rząsawa (bez węzła) – 67 szt. ekranów pochłaniających, odbijających i przeciwołnieniowych. Ponadto, nasadzono 379 drzew liściastych, 9 iglastych i 3 706 krzewów Punkty pomiarowe hałasu znajdują się również na terenie gmin powiatu częstochowskiego: a) hałas drogowy: - Poczesna – badanie przeprowadzono w roku 2012, - Lelów – badanie przeprowadzono w roku 2017 (przekroczenia norm hałasu w porze nocy), - Konopiska – badanie przeprowadzono w roku 2014, - Dąbrowa Zielona – badanie przeprowadzono w roku 2014, - Janów – badanie przeprowadzono w roku 2015, - Starcza – badanie przeprowadzono w roku 2016 (przekroczenia norm hałasu). b) hałas kolejowy: - Kłomnice, ul. Dworcowa – badanie przeprowadzono w 2018 roku (przekroczenie norm dla pory nocnej).	zaprojektowane i w toku realizacji ekrany akustyczne przy autostradzie A1 nasadzono 379 drzew liściastych, 9 iglastych oraz 3 706 krzewów pomiary hałasu w 2016 i 2017 r. w gminie Lelów i Starcza – przekroczenia norm hałasu pomiary hałasu pochodzącego z ruchu kolejowego – przekroczenie o 8.8 dB w porze nocy (gmina Kłomnice)
Stosowanie odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego, umożliwiających ograniczenie emisji hałasu do środowiska	W latach 2018-2019 zostały uchwalone 2 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego: uchwała nr 102.XI.2019 Rady Gminy Kłomnice z dnia 18 października 2019 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego obręb geodezyjny Witkowiec – etap I. W Planie zawarto wytyczne dotyczące ochrony przed hałasem dla terenów, które Plan obejmuje.	uchwalone 2 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego w latach 2018-2019

	uchwała nr 55/IX/2019 i 56/IX/2019 Rady Gminy Rędziny z dnia 30 kwietnia 2019 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla gminy Rędziny w miejscowości Rędziny oraz Marianka Rędzińska. W Planie zawarto wytyczne dotyczące ochrony przed hałasem dla terenów, które Plan obejmuje.	
Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu w powiecie	Gminy powiatu częstochowskiego W okresie raportowania działanie było prowadzone pośrednio wraz z innymi działaniami z pozostałych dziedzin środowiskowych.	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu częstochowskiego

4.22 Opis stanu obecnego

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, ewentualnie zmniejszanie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

W przypadku stwierdzenia przez organ ochrony środowiska, na podstawie pomiarów własnych, pomiarów dokonanych przez wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska lub pomiarów podmiotu obowiązującego do ich prowadzenia, że poza zakładem, w wyniku jego działalności, przekroczone są dopuszczalne poziomy hałasu, organ ten wydaje decyzję o dopuszczalnym poziomie hałasu

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu określonych wskaźnikami hałasu LDWN i LN oraz z uwzględnieniem pozostałych danych, w szczególności demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu.

Klimat akustyczny kształtują zarówno duże, jak i małe przedsiębiorstwa działające na terenie powiatu częstochowskiego. Większe przedsiębiorstwa wprowadzają zazwyczaj u siebie rozwiązania technologiczne przyczyniające się do ograniczenia emisji hałasu powodującego uciążliwość dla mieszkańców. Na terenie powiatu częstochowskiego działają także małe i średnie firmy, które nie mają decyzji na dopuszczalną emisję hałasu i mogą wpływać na klimat akustyczny terenu poszczególnych gmin tym samym powiatu częstochowskiego. Należą do nich firmy prowadzące działalność handlowo-usługową, produkcyjną, transportową, budowlaną, warsztaty samochodowe, tartaki, niewielkie zakłady prowadzące prace polegające na obróbce drewna, cięciu, kuciu, szlifowaniu i spawaniu.

Funkcjonowanie małych zakładów jest niejednokrotnie źródłem konfliktów mieszkańców z przedsiębiorcami, gdyż zakłady te stwarzają uciążliwości i dyskomfort akustyczny mieszkańców – i jest to problem. W takich sytuacjach mieszkańcy zgłaszają fakt uciążliwości co skutkuje kontrolą, a w przypadku przekroczeń wydaniem decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu. Aktualnie dla przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie powiatu częstochowskiego wydane są 3 decyzje o dopuszczalnej emisji hałasu

Większość uciążliwości powodowanych emisją hałasu wynika z lokalizacji przedsiębiorstw, z których działalnością nierozłącznie jest związana emisja hałasu na terenach zapisanych w planach zagospodarowania przestrzennego jako tereny mieszkaniowe.

Corocznie Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzi na terenie powiatu kontrole przedsiębiorców w zakresie emisji hałasu. W latach 2018-2019 WIOŚ przeprowadził:

- w 2018 roku - 27 kontroli w powiecie w zakresie emisji hałasu do środowiska,
- w 2019 roku - 33 kontrole w powiecie w zakresie emisji hałasu do środowiska.

4.2.2.1. Hałas drogowy

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu, jest to hałas typu liniowego. Głównym źródłem emisji hałasu na terenie powiatu częstochowskiego są:

- drogi krajowe DK 1 oraz DK 46 o długości 104 km,
- drogi wojewódzkie DW 483, 492, 784, 786, 789, 791, 793, 794, 904, 907, 908 o łącznej długości 144 km,
- drogi powiatowe o łącznej długości 570 km,
- drogi gminne.

Z informacji Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Katowicach wynika, iż w latach 2018 – 2019 podczas realizacji zadań pn. „Budowa autostrady A1 na odcinku od węzła Blachownia (bez węzła) do węzła Zawodzie (z węzłem) o długości 6,2 km” oraz „Budowa autostrady A1 od węzła Blachownia (z węzłem) do węzła Rząsawa (bez węzła) o długości 150 m”, GDDKiA wykonało ekrany akustyczne oraz nasadziło zielen przydrożną

zmniejszającą hałas i uciążliwość wpływającą na pogorszenie klimatu akustycznego. Dla powyższych inwestycji budowy odcinków autostrady zaprojektowano ekrany akustyczne:

- od węzła Blachownia (bez węzła) do węzła Zawodzie (z węzłem) – 16 szt. ekranów pochłaniających i odbijających,
- od węzła Blachownia (z węzłem) do węzła Rzęsawa (bez węzła) – 67 szt. ekranów pochłaniających, odbijających i przeciwośnieniowych.

Nasadzono ponadto 379 drzew liściastych, 9 iglastych i 3 706 krzewów.

Sejmik Województwa Śląskiego przyjął uchwałę nr VI/12/8/2019 z dnia 26 sierpnia 2019 r. Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa śląskiego do roku 2023 dla terenów poza aglomeracjami, położonych wzdłuż odcinków dróg o natężeniu ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie i odcinków linii kolejowych o natężeniu ruchu powyżej 30 000 pociągów rocznie. Określa on priorytety działań oraz wskazuje niezbędne zadania dla ograniczenia poziomu hałasu do wartości dopuszczalnych w odniesieniu do dróg i linii kolejowych położonych poza aglomeracjami. W Programie zapisano zestaw inwestycji do realizacji przez Generalną Dyрекję Dróg Krajowych i Autostrad oraz Zarząd Dróg Wojewódzkich także na terenie powiatu częstochowskiego. W ramach Programu przedstawiono zestaw zalecanych rozwiązań technicznych oraz innych działań sprzyjających osiągnięciu tego celu w największym stopniu. W zestawieniu działań, które w ramach polityki długookresowej mają się przyczynić do zmniejszenia hałaśliwości na tym terenie wskazano przede wszystkim budowę autostrady A1, która przejmie natężenie ruchu z bardzo obciążonej drogi krajowej nr 1 oraz remonty dróg.

W 2017 roku Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad zleciła wykonanie map akustycznych obejmujących drogi krajowe na terenie województwa śląskiego. W ramach map akustycznych przeanalizowano 623,975 km dróg krajowych, które stanowią źródło hałasu i które poddano analizie zgodnie z metodami referencyjnymi.

Badaniami zostało objętych:

- 2 autostrady,
- 3 drogi ekspresowe,
- 13 pozostałych dróg krajowych: w tym trasa DK 1 z 4 odcinkami objętymi pomiarami i DK 46 z 2 odcinkami objętymi pomiarami na terenie powiatu częstochowskiego.

Analizowane odcinki na terenie powiatu to:

- Szczepocice – Kruszyna (DK 1),
- Kruszyna – Częstochowa (DK 1),
- Częstochowa – Poczesna (DK 1),
- Poczesna – Koziegłowy (DK 1),
- Herby – Blachownia (DK 46),
- Blachownia – Częstochowa (DK 46).

Wyniki opracowanych map akustycznych dały podstawę stwierdzenia, iż część mieszkańców powiatu częstochowskiego żyje w złym środowisku akustycznym, powodowanym przez hałas drogi krajowej. Na podstawie przeprowadzonych analiz stwierdza się, iż 8662 mieszkańców jest ekspozowanych na ponadnormatywny hałas, z czego liczba mieszkańców objęta oddziaływaniem w najwyższym zakresie wartości przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu tj.: 70-75 dB (wskaźnik L_{DWN}) wynosi 664.

Przeprowadzone badania akustyczne realizowane przez WIOŚ w Katowicach na terenie powiatu częstochowskiego w ostatnich dwóch latach wykazują negatywny wpływ klimatu akustycznego na zabudowę mieszkaniową – co jest problemem. Według badań wykonanych:

w 2016 roku w jednym punkcie na terenie gminy Starcza:

- Starcza, ul. Gliwicka, droga wojewódzka nr 908, od skrzyżowania z ul. Szkolną do granicy gminy, odcinek o długości 650 m:
 - brak przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu L_{DWN16d} ,
 - brak przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu L_{N19n} ,
 - przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu $L_{Aeq D}$ o 3,3 dB,
 - przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu $L_{Aeq N}$ o 4,6 dB.
- Starcza, ul. Gminna, droga powiatowa, od skrzyżowania z ul. Szkolną do skrzyżowania z ul. Zachodnią, odcinek o długości 830 m:
 - brak przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu $L_{Aeq D}$,
 - brak przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu $L_{Aeq N}$.

- Starcza, ul. Szkolna, droga powiatowa, od skrzyżowania z ul. Brzozową do skrzyżowania z ul. Gminną, odcinek o długości 2 400 m:
 - brak przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq D,
 - brak przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq N,
- Rudnik Mały, ul. Śląska, droga powiatowa, od skrzyżowania z ul. Graniczną do skrzyżowania z ul. Targową, odcinek o długości 2 200 m:
 - brak przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq D,
 - przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq N o 0,4 dB.
- Łysiec, ul. Częstochowska, droga powiatowa, od skrzyżowania z ul. Zieloną do granicy gminy, odcinek o długości 1 000 m:
 - przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq D o 2,2 dB,
 - przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq N o 1,7 dB.

w 2017 roku w 5 punktach na terenie gminy Lelów:

- Lelów, ul. Szczekocińska (DK46), od skrzyżowania z ul. Polną do skrzyżowania z drogą na Pniaki, odcinek o długości 1 000 m:
 - brak przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu LDWN18d,
 - brak przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu LN20n,
 - brak przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq D,
 - przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq N o 2,6 dB.
- Lelów, ul. Sportowa, od skrzyżowania z ul. Werblińskiego do skrzyżowania z ul. Bohaterów Września, odcinek o długości 180 m:
 - brak przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq D,
 - brak przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq N.
- Drochlin, droga wojewódzka nr 794, od Szkoły Podstawowej do skrzyżowania z drogą na Kopaniny, odcinek o długości 950 m:
 - brak przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq D,
 - brak przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq N.
- Lelów, ul. Krakowska (DW 794), od skrzyżowania z ul. Sukiennicką do skrzyżowania z ul. Polną, odcinek o długości 400 m:
 - brak przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq D,
 - przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq N o 1,5 dB.
- Ślężany, droga krajowa nr 46, od skrzyżowania z DW 789 do końca obszaru zabudowanego, odcinek o długości 2 400 m.:
 - brak przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq D,
 - przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu LAeq N o 3,9 dB.

Na podstawie dokonanej analizy akustycznej należy uznać, że zwiększa się emisja hałasu drogowego, co negatywnie wpływa na mieszkańców i wymaga działań ograniczających jej oddziaływanie akustyczne.

Przeciwdziałanie hałasowi komunikacyjnemu jest działaniem długookresowym rozłożonym na lata. Typowym sposobem ochrony przed hałasem jest nawierzchnia o obniżonej hałaśliwości oraz stosowanie ekranów akustycznych.

4.2.2.2. Hałas kolejowy i lotniczy

Przez obszar powiatu częstochowskiego przebiegają następujące trasy kolejowe:

- linia kolejowa nr 146 Wyczerpy – Chorzew Siemkowice (znaczenia państwowego, pierwszorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana), długość w granicach powiatu częstochowskiego – 13 600 m,
- linia kolejowa nr 1 Warszawa Zachodnia - Katowice (znaczenia państwowego, magistralna, dwutorowa, zelektryfikowana), długość w granicach powiatu częstochowskiego – 30 523 m,
- linia kolejowa nr 61 Kielce - Fosowskie (znaczenia państwowego, pierwszorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana), długość w granicach Powiatu częstochowskiego – 49 950 m,
- linia kolejowa nr 64 Kozłów - Koniecpol (pierwszorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana), długość w granicach powiatu częstochowskiego – 4 400 m,

- linia kolejowa nr 155 Kucelinka – Poraj (znaczenia państwowego, pierwszorzędna, jednotorowa, zelektryfikowana), długość w granicach powiatu częstochowskiego – 7 025 m.

W 2018 roku na terenie powiatu częstochowskiego wykonano pomiary hałasu kolejowego w środowisku. Badania objęły hałas kolejowy w gminie Kłomnice, przy ul. Dworcowej, które wykazały:

- 62,7 dB – poziom hałasu LAeq D, którego norma wynosi 65,0 dB – brak przekroczenia norm hałasu,
- 63,8 dB - poziom hałasu LAeq N, którego norma wynosi 56,0 dB – przekroczenie normy poziomu hałasu w środowisku o 8,8 dB.

Wyniki badań hałasu wskazały na znaczne oddziaływanie hałasu na zabudowę mieszkaniową w porze nocnej – co jest problemem. Udokumentowane powyżej uciążliwości hałasowe powodowane ruchem pociągów na badanej linii kolejowej, stanowią podstawę do programowania zadań w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, prowadzenia planowych oraz doraźnych działań technicznych i organizacyjnych. Ponadto mogą wspomagać podejmowaną decyzję w sprawie wykorzystania terenów na cele inwestycyjne oraz właściwego zagospodarowania przestrzennego terenów bezpośrednio usytuowanych w sąsiedztwie uciążliwej linii kolejowej.

Ze względu na zły stan infrastruktury linii kolejowej nr 1 PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. przeprowadziły prace modernizacyjne na odcinku Częstochowa - Poraj (od km 229,350 do km 244,510). W zakresie prac ujęto ponadto zabudowę ekranów akustycznych w następujących lokalizacjach przy linii kolejowej nr 1: km 229,240 - 229,360; km 230,400 - 230,450; km 231,410 - 231,830; km 231,830 - 231,990; km 231,990 - 232,180; km 233,000 - 233,150; km 233,500 - 233,670; km 238,960 - 239,090.

PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. planują do 2024 roku przeprowadzenie przebudowy stacji Częstochowa Towarowa.

Hałas lotniczy pochodzący na terenie powiatu częstochowskiego pochodzić może z lotniska powojkowego zlokalizowanego w Rudnikach, w gminie Rędziny, jednak częstotliwość lotów nie powoduje stałej uciążliwości dla okolicznych mieszkańców poza wydarzeniami sportowymi lub eventami kulturalnymi związanymi z Aeroklubem Częstochowa. Najbliżej położony w stosunku do powiatu częstochowskiego (gminy Starcza) jest Port Lotniczy Katowice Pyrzowice, który zlokalizowany jest w odległości około 25 km.

4.23. Analiza SWOT

Zagrożenie hałasem	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
dobra dostępność komunikacyjna powiatu, realizowane przez GDDKiA nasadzenia roślinności (drzewa, krzewy) w celu tłumienia hałasu pochodzącego z ruchu pojazdów	brak działań ochronnych powiatowych, przekroczenia emisji hałasu wzdłuż badanych odcinków dróg i linii kolejowych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość rozwoju gospodarczego dzięki dobrej komunikacji, możliwość rozwoju turystycznego i rekreacyjnego poprzez dogodny dojazd ze wszystkich kierunków	dyskomfort akustyczny dla mieszkańców i turystów zagrożenie emigracji mieszkańców z terenów nieatrakcyjnych akustycznie

Źródło: opracowanie własne

4.24. Cele i kierunki działań

Hałas jest elementem tzw. stresu miejskiego, wpływającym, na jakość życia ludności, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska i komfortu akustycznego mieszkańców. Zapisy Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024 zawierają cel „Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska”.

Na terenie powiatu częstochowskiego działają firmy, których działalność negatywnie wpływa na okoliczne tereny i ich mieszkańców. Corocznie wydawane są decyzje o dopuszczalnej emisji hałasu, a Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzi kontrole emisji hałasu. Skrócona analiza SWOT wykazała iż zagrożeniem dla powiatu w sytuacji nasilającego się hałasu może być pogłębiający się dyskomfort oraz docelowo tworzenie zjawiska migracji mieszkańców z terenów o nadmiernej uciążliwości akustycznej na tereny o lepszym komforcie akustycznym.

W związku z tym w harmonogramach realizacji zadań zapisano, iż ważnym działaniem jest kontynuacja działań administracyjnych realizowanych przez Powiat Częstochowski polegających na wydawaniu decyzji o

dopuszczalnej emisji hałasu. Jednocześnie uzupełnieniem tych działań także w formie kontynuacji aktualnie już prowadzonych prac będą kontrole przedsiębiorstw, z których działalnością nierozzerwalnie jest związana emisja hałasu (wykonywane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach). Koszty kontroli pochodzić będą ze środków własnych WIOŚ.

W zakresie hałasu pochodzącego z działalności gospodarczej niebagatelnym działaniem jest wprowadzanie do miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego zapisów regulujących kwestę lokalizacji źródeł emisji hałasu przemysłowego. Realizację tego rodzaju działań prowadzić będą (także jako kontynuacja aktualnych działań) gminy należące do powiatu częstochowskiego. Zadania te realizowane będą w trakcie aktualizacji Planów Zagospodarowania Przestrzennego jako ich uzupełnienie i dostosowanie do obowiązujących przepisów. Koszty aktualizacji PZP będą środkami własnymi gmin należących do powiatu częstochowskiego w razie możliwości uzupełnianymi środkami zewnętrznymi na przykład z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

W sytuacjach funkcjonowania już istniejących oraz nowopowstających przedsiębiorstw, z których działalnością nierozzerwalnie wiąże się emisja hałasu obowiązkiem przedsiębiorców jest minimalizacja hałasu poprzez wyciszanie hal oraz maszyn i urządzeń przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych. Zadanie to zapisano w harmonogramie realizacji zadań, a jednostkami odpowiedzialnymi za ich realizację są przedsiębiorcy. Finansowanie modernizacji przedsiębiorstw lub budowy w nowoczesnych standardach będzie pochodzić głównie ze środków własnych przedsiębiorstw oraz z dofinansowania zewnętrznych.

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu, jest to hałas typu liniowego, którego źródłem emisji hałasu są autostrady, drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Corocznie Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzi kontrole hałasu drogowego w poszczególnych punktach rozlokowanych na obszarze całego województwa śląskiego, w tym także na terenie powiatu częstochowskiego. W latach 2016-2019 prowadzono pomiary w gminie Lelów i Starcza. Wszystkie wyniki badań wskazały na przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w przedziale 1,5 – 4 dB. Analiza SWOT wykazała, iż mocną stroną powiatu jest dobra dostępność komunikacyjna, ale jednocześnie słabą stroną jest brak wystarczających działań ochronnych na drogach oraz nadmierna emisja hałasu i dyskomfort akustyczny mieszkańców. W związku z takim stanem w harmonogramach realizacji zadań zapisano, iż ciągłymi zadaniami do realizacji są przebudowy i modernizacje dróg zarówno krajowych, wojewódzkich powiatowych i gminnych. Zadania te zapisano zarówno w harmonogramie realizacji zadań własnych – do realizacji przez Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie jak i w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych do realizacji przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad, Zarząd Dróg Wojewódzkich oraz Gminy powiatu częstochowskiego. Każdy z administratorów poszczególnych typów dróg realizował będzie zadania zgodnie z bieżącymi planami. W dalszej perspektywie Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach będzie kontynuował kontrole emisji hałasu drogowego w punktach monitoringowych zlokalizowanych drogach powiatu częstochowskiego. W Kłomnicach przy ul. Dworcowej w 2018 roku Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach przeprowadził badania hałasu kolejowego, które wykazały przekroczenia o 8,8 dB, w związku z tym w harmonogramie realizacji zadań zapisano zadania dotyczące modernizacji linii kolejowych oraz stosowanie zabezpieczeń akustycznych na liniach kolejowych. Zadania te realizowane będą przez zarządzających liniami kolejowymi na terenie powiatu częstochowskiego. Zadania te finansowane będą ze środków Polskich Kolei Państwowych S.A. oraz funduszy unijnych.

Niebagatelnym zadaniem, którego realizacja prowadzona jest na każdym szczeblu i w trybie ciągłym jest edukacja ekologiczna. Zadanie to zapisano w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych, do realizacji przez gminy, a finansowane będzie ze środków własnych, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Katowicach oraz sponsorów.

4.3. Pola elektromagnetyczne

4.3.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2019 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska OCHRONA PRZED SZKODLIWYM DZIAŁANIEM PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH		
Cele krótkoterminowe 2016-2019 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2020- 2023	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	Starosta Częstochowski w 2018 roku przyjął 12 zgłoszeń instalacji emitujących pola elektromagnetyczne, z kolei w 2019 roku było to tylko 1 zgłoszenie.	12 zgłoszeń nowych instalacji PEM w latach 2018 - 2019
	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie w 2018 roku w miejscowościach Złoty Potok, Mykanów, Olsztyn oraz Dąbrowa Zielona wykonał pomiary pól elektromagnetycznych w środowisku. Uzyskano następujące wyniki: • Złoty Potok - < 0,5 V/m, • Mykanów - < 0,5 V/m, • Olsztyn - < 0,5 V/m, • Dąbrowa Zielona - < 0,5 V/m. Wszystkie te miejsca zaliczane są jako tereny wiejskie. Z kolei w 2019 roku pomiary zostały wykonane w miejscowościach Blachownia, Kruszyna, Kłomnice i Hutki (gmina Konopiska). Uzyskano następujący wynik: • Blachownia - 0,93 V/m (teren miast), • Kruszyna - < 0,5 V/m, • Kłomnice - < 0,5 V/m, • Hutki – < 0,5 V/m. Wartość dopuszczalna natężenia pola elektromagnetycznego w środowisku wynosi 7 V/m	4 pomiary PEM w 2018 r. na terenie powiatu częstochowskiego 4 pomiary PEM w 2019 r. na terenie powiatu częstochowskiego brak przekroczeń PEM w punktach pomiarowych
Wdrożenie i utrzymanie systemu zarządzania i informacji o środowisku - ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych	Nowelizacja ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska z 2018 r. (ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 1479) zmieniła uwarunkowania realizacji zadań Państwowego Monitoringu Środowiska. W myśl nowych przepisów zasoby i zadania PMŚ realizowane do końca 2018 r. przez wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska zostały przeniesione do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska i tym samym od 1 stycznia 2019 r. zadania PMŚ są realizowane wyłącznie przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ). Pomiary pól elektromagnetycznych w ramach PMŚ prowadzone są w sposób ujednolicony dla całego kraju od roku 2008. Na terenie każdego województwa wyznaczona jest sieć 135 punktów pomiarowych, w których pomiary wykonuje się w trzyletnim cyklu, po 45 punktów rocznie. Punkty rozmieszcza się równomiernie na terenie województwa po 15 punktów na trzech typach obszarów dostępnych dla ludności tj.: • centralnych dzielnicach lub osiedlach miast o liczbie mieszkańców przekraczającej 50 tys., • pozostałych miastach, • terenach wiejskich.	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu częstochowskiego

4.3.2. Opis stanu obecnego

Instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są:

- linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz stacje transformatorowe, instalacje radiokomunikacyjne, takie jak:
 - stacje bazowe telefonii komórkowej,
 - stacje radiowe i telewizyjne.

Przeprowadzona analiza widma pola elektrycznego wysokiej częstotliwości na terenie województwa śląskiego na potrzeby opracowania Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego w badanych punktach wykazała, że głównymi źródłami promieniowania elektromagnetycznego w przeważającej liczbie przypadków są stacje bazowe telefonii komórkowej.

Na terenie powiatu częstochowskiego źródłem niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego są:

- linie przesyłowe energii elektrycznej
 - linie wysokiego napięcia o długości 228,6, w tym:
 - napowietrzne o długości 227,4 km,
 - kablowe o długości 1,2 km,
 - średniego napięcia o długości 1 161,5 km w tym:
 - napowietrzne o długości 980,2 km,
 - kablowe o długości 181,3 km,
 - linie niskiego napięcia o długości 2 352,9 km w tym:
 - napowietrzne o długości 543,6 km,
 - kablowe o długości 1809,3 km.
- stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie każdej z gmin – łącznie 51 instalacji PEM na terenie powiatu:

Tabela 11 Stacje bazowe telefonii komórkowej na terenie powiatu częstochowskiego

Gmina	Liczba instalacji PEM ogółem
Blachownia	4
Konieczpol	6
Mykanów	4
Kłomnice	4
Poczesna	3
Konopiska	4
Mstów	3
Rędziny	3
Olsztyn	2
Janów	3
Kamienica Polska	2
Lelów	3
Kruszyna	2
Dąbrowa Zielona	2
Przyrów	2
Starcza	4
Razem	51

Źródło: dane Starostwa Powiatowego w Częstochowie

Zadania w zakresie oceny poziomów promieniowania elektromagnetycznego i ich zmian dokonuje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Pomiary monitoringowe promieniowania elektromagnetycznego prowadzone są w cyklach trzyletnich łącznie w 135 punktach pomiarowych (po 5 w każdym roku) rozmieszczonych na terenie całego województwa śląskiego.

W latach 2018-2019 prowadzono badania na terenie powiatu częstochowskiego. Punkty, w których kontrolowano pola elektromagnetyczne zlokalizowane były w:

- miejscowościach Złoty Potok, Mykanów, Olsztyn oraz Dąbrowa Zielona. Uzyskano następujące wyniki:
 - Złoty Potok - < 0,5 V/m,

- Mykanów - < 0,5 V/m,
- Olsztyn - < 0,5 V/m,
- Dąbrowa Zielona - < 0,5 V/m.

Wszystkie te miejsca zaliczane są jako tereny wiejskie.

- miejscowościach Blachownia, Kruszyna, Kłomnice i Hutki. Uzyskano następujące wyniki:
 - Blachownia - 0,93 V/m (teren miast),
 - Kruszyna - < 0,5 V/m,
 - Kłomnice - < 0,5 V/m,
 - Hutki (gm. Konopiska) – < 0,5 V/m.

Sukcesem jest fakt, iż wyniki badań na terenie powiatu częstochowskiego nie wskazywały na przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego, który wynosi 7 V/m.

Aktualnie zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska Starosta Częstochowski prowadzi rejestr instalacji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko zgłoszonych Staroście Częstochowskiemu, których emisja nie wymaga pozwolenia. Według rejestru na terenie powiatu zlokalizowanych jest około 50 instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne. W latach 2018-2019 corocznie właściciele instalacji zgłaszali nową lokalizację, zmianę lub przebudowę instalacji, w kolejnych latach dokonano:

- w 2018 roku – 12 zgłoszeń,
- w 2019 roku – 1 zgłoszenie.

W ostatnich latach 2018-2019 w ramach działalności kontrolnej Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach przeprowadził na terenie powiatu częstochowskiego kontrole w zakresie uciążliwości związanych z ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym:

- w 2018 roku 5 kontrole,
- w 2019 roku 2 kontrole,

W związku z rozwojem telekomunikacji i nowych generacji sieci komórkowych, w tym np. 5G, istotnym elementem są zapisy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego o prawidłowej lokalizacji źródeł promieniowania. Jest to zadanie wójtów i burmistrzów.

4.3.3 Analiza SWOT

Pola elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
aktualnie brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego	brak obwarowań lokalizacyjnych dla instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne w części PZP gmin
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
dobry zasięg telefonii komórkowej ze względu na dużą ilość stacji przekątnikowych i anten na terenie powiatu	nowe instalacje PEM, nowe technologie i zwiększający się poziom promieniowania elektromagnetycznego

Źródło: opracowanie własne

4.3.4 Cele i kierunki działań

Na terenie powiatu częstochowskiego instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są przede wszystkim linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz instalacje radiokomunikacyjne. W związku z presją mieszkańców województwa na rozwój zasięgu linii elektroenergetycznych oraz zasięgu telefonii komórkowej powstaje coraz większa ilość instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Zapisy Programu Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2021 ujmują cel w zakresie promieniowania elektromagnetycznego jako „Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach”.

Podstawowym elementem ochrony przed polami elektromagnetycznymi jest informacja o występujących poziomach pól. W ramach minimalizacji oddziaływania istniejących o potencjalnych instalacji emitujących pola elektromagnetyczne przedsiębiorstwa posiadające instalacje zgłaszają do Starostwa Powiatowego w Częstochowie fakt posiadania i użytkowania instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne.

Na podstawie tych zgłoszeń Starosta Częstochowski prowadzi Rejestr instalacji mogących negatywnie

oddziaływać na środowisko. Rocznie Starosta przyjmuje 1-15 zgłoszeń. Według rejestru na terenie powiatu działa około 50 instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Według aktualnych przepisów prawnych prowadzenie rejestru będzie kontynuowane w kolejnych latach, w związku z tym zadanie to jako zadanie własne zostało zapisane w harmonogramie realizacji zadań na lata 2020-2027. Zadanie to finansowane będzie ze środków własnych Powiatu Częstochowskiego, a realizacja jego odbywać się będzie w ramach kosztów administracyjnych.

Dla określenia aktualnych stanów promieniowania elektromagnetycznego Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach prowadzi corocznie według ustalonego harmonogramu na terenie całego województwa śląskiego w tym na obszarze powiatu częstochowskiego badania poziomów promieniowania. Wyniki badań nie wykraczają poza dopuszczalne poziomy.

Skrócona analiza SWOT wykazała, iż mocną stroną powiatu jest brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania, co potwierdziły badania WIOŚ. W realizacji zadań monitorowanych zapisano, iż w kolejnych latach badania monitoringowe promieniowania elektromagnetycznego będą kontynuowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach w perspektywie 3 letniej w punktach na terenie całego województwa śląskiego, w tym powiatu częstochowskiego. Koszty na ten cel pochodzić będą ze środków własnych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony środowiska w Katowicach.

W związku z dużą presją na rozwój sieci komórkowej i stałego zwiększania jej zasięgu istotnym elementem jest wprowadzenie do gminnych Planów Zagospodarowania Przestrzennego zapisów precyzujących możliwe lokalizacji stacji przekątnikowych telefonii komórkowych.

Taką potrzebę wykazała także analiza SWOT, według której gminy w swoich Planach zagospodarowania Przestrzennego powinny bardziej szczegółowo opisywać możliwe potencjalne lokalizacje instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Dlatego w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zapisano, iż niezbędne jest w trakcie aktualizacji Planów Zagospodarowania Przestrzennego wprowadzanie do tych dokumentów zapisów obwarowujących lokowanie instalacji emitujących promieniowanie niejonizujące. Zadanie to realizowane będzie przez gminy należące do powiatu częstochowskiego, koszty poniesione na ten cel pochodzić będą z budżetu gmin.

4.4. Gospodarowanie wodami

4.4.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2019 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska OCHRONA WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH – RACJONALNA GOSPODARKA WODAMI		
Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Efektywne zarządzanie zasobami wodnymi: - rozpoznanie i udokumentowanie zasobów wodnych, - ochrona zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem oraz niewłaściwą lub nadmierną eksploatacją, - utrzymywanie lub poprawa stanu ekosystemów wodnych i od wody zależnych	W latach 2018-2019 prowadzono działania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, które obejmowały usuwanie skutków powodzi z 2013 roku na drogach powiatowych oraz dokonanie oceny stanu zabezpieczenia przeciwpowodziowego dla powiatu częstochowskiego (zgodnie art. 12 pkt 9d ustawy z dnia 5 czerwca 1998 rok o samorządzie powiatowym).	poniesione koszty: 18 851 220,30 zł
Ochrona zasobów i poprawa stanu wód podziemnych i powierzchniowych	W ramach monitoringu wód powierzchniowych dla 14 jednolitych częściach wód (JCWP) oceniono stan chemiczny wód, tj.: Stradomka do wypływu ze Zb. Blachownia, Stradomka od wypływu ze Zb. Blachownia do ujścia, Białka, Konopka, Ciek spod Rudnik, Widzówka, Pijawka, Zimna Woda, Bystra, Warta od Zbiornika Poraj do Cieku spod Rudnik, Warta od Cieku spod Rudnik do Wiercicy, Wiercica, Kocinka, Kamieniczka. Wszystkie jednolite części wód powierzchniowych posiadały zły stan wód, za wyjątkiem Pijawki (brak możliwości oceny). Na terenie powiatu częstochowskiego nie prowadzono monitoringu wód podziemnych.	monitoring 14 jednolitych części wód – zły stan brak monitoringu wód podziemnych
	W latach 2018-2019 WIOŚ w Katowicach kontrolował podmioty korzystające ze środowiska, pod kątem: - przestrzeganie warunków dotyczących wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi – cel ten ujęto w 36 (2018 rok) oraz 23 (2019 rok) prowadzonych kontrolach, - przestrzeganie przepisów dotyczących wprowadzania do urządzeń kanalizacyjnych będących własnością innych podmiotów ścieków przemysłowych zawierających substancje szkodliwe dla środowiska wodnego - cel ten ujęto w 17 (2018 rok) 21 (2019 rok) oraz prowadzonych kontrolach, - przestrzeganie warunków dotyczących pobieranej wody określonych w stosownych decyzjach – cel ten ujęto w 6 (2018 rok) oraz 14 (2019 rok) prowadzonych kontrolach.	59 kontroli WIOŚ w Katowicach w 2018 roku 58 kontroli WIOŚ w Katowicach w 2019 roku
Efektywne zarządzanie zasobami wodnymi: - rozpoznanie i udokumentowanie zasobów wodnych, - ochrona zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem oraz niewłaściwą lub nadmierną eksploatacją, - utrzymywanie lub poprawa stanu ekosystemów wodnych i od wody zależnych	W roku 2018 Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu przeprowadził roboty utrzymaniowe wód na terenie powiatu częstochowskiego (rzeka Stradomka, rzeka rudniczanka, rzeka Wiercica). Ponadto, zakończono rozpoczętą w 2017 roku „Przebudowę, nadbudowa i rozbudowa wałów przeciwpowodziowych rzeki Warta o długości 5,2 km na terenie miasta Częstochowa i w m. Słowik, gm. Poczesna, pow. częstochowski, woj. śląskie”. W roku 2019 Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu przeprowadził następujące roboty konserwacyjne wód i urządzeń wodnych na terenie powiatu częstochowskiego: zbiornik wodny Przyrów, rzeka Warta, rzeka Kamieniczka, Stara Wiercica, Kanał Lodowy, Gorzelanka, Kamieniczka, Sobuczyna, Sękawica, Trzepizurka, zbiornik wodny Julianka. Ponadto, prowadzone były cykliczne rozbiórki tam bobrowych na ciekach.	udrożnienie 13,084 km rzek na terenie powiatu częstochowskiego modernizacja wałów przeciwpowodziowych na długości 5,2 km

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu częstochowskiego

4.4.2 Opis stanu obecnego

4.2.2.1. Wody powierzchniowe

Sieć rzeczna

Pod względem hydrologicznym powiat częstochowski położony jest w zlewniach rzeki Odry i Wisły. Główne rzeki powiatu to:

- Rzeka Warta, której odcinek o długości 58 km przepływa przez zachodnią część powiatu (gminy: Kruszyna, Kłomnice, Mstów, Poczesna, Kamienica Polska). Administratorem rzeki jest Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Poznaniu – Zarząd Zlewni Sieradz – Nadzór Wodny Częstochowa,
- Rzeka Pilica, której odcinek o długości 13 km przepływa przez wschodnią część powiatu (gminy: Koniecpol, Lelów). Administratorem rzeki jest Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie – Zarząd Zlewni Piotrków Trybunalski – Nadzór Wodny Koniecpol.

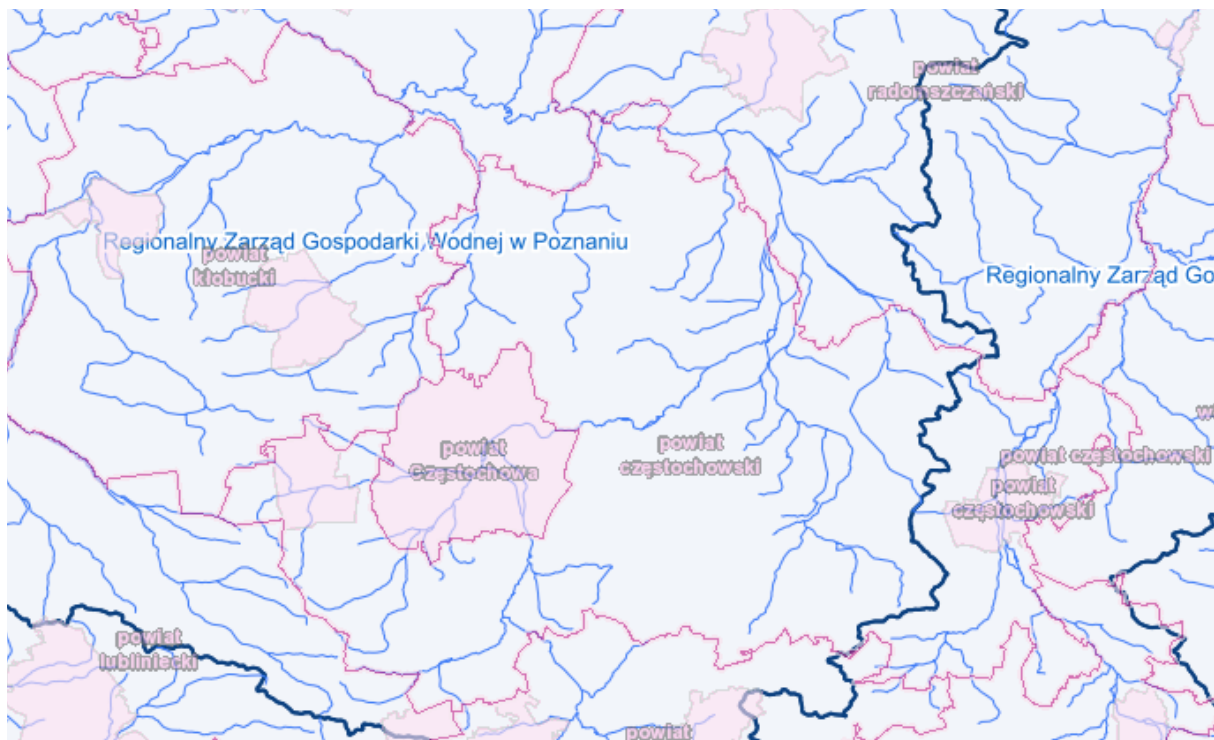
Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły oraz w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry na terenie powiatu częstochowskiego wyznaczonych zostało 25 jednolitych części wód powierzchniowych. Ich charakterystykę zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 12 Charakterystyka JCWP na terenie powiatu częstochowskiego

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Obszar dorzecza	Aktualny stan JCWP	Cel środowiskowy - stan/potencjał ekologiczny	Cel środowiskowy - stan chemiczny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1.	Stradomka od wypływu do ze zb. Błachownia do ujścia	RW60001618129	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona
2.	Stradomka do wypływu ze zb. Błachownia	RW6000161812399	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Niezagrożona
3.	Konopka	RW600016181289	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Niezagrożona
4.	Kamieniczka	RW60006181189	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Niezagrożona
5.	Warta od Zbiornika Poraj do Cieku spod Rudnik	RW60001918133	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona
6.	Dopływ spod Choronia	RW600061811949	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona
7.	Wiercica	RW600017181369	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona
8.	Kanał Warty ze Starą Wiercią i Kanałem Lodowym	RW60001718149	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Niezagrożona
9.	Dopływ spod Podlesia	RW20006254172	Wisły	zły	Osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona
10.	Dopływ spod Teresowa	RW20006254178	Wisły	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona
11.	Dopływ spod Nakła	RW20006254158	Wisły	zły	Osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona

Lp.	Nazwa JCWP	Kod JCWP	Obszar dorzecza	Aktualny stan JCWP	Cel środowiskowy - stan/potencjał ekologiczny	Cel środowiskowy - stan chemiczny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
12.	Białka	RW200062541714	Wisły	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona
13.	Pilica od Kanału Koniecpol-Radoszewnica do Zwleczy	RW200010254179	Wisły	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona
14.	Pilica od Dopływu spod Nakła do Kanału Koniecpol-Radoszewnica	RW200092541711	Wisły	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona
15.	Zimna Woda	RW200017254176	Wisły	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona
16.	Zwleczka	RW20006254189	Wisły	dobry	Utrzymanie dobrego stanu ekologicznego	Utrzymanie dobrego stanu chemicznego	Niezagrożona
17.	Kanał Koniecpol-Radoszewnica	RW20000254173	Wisły	zły	Osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona
18.	Struga z Michałowa	RW200062541712	Wisły	zły	Osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona
19.	Warta od Wiercicy do Widzówki	RW60001918153	Odry	dobry	Utrzymanie dobrego stanu ekologicznego	Utrzymanie dobrego stanu chemicznego	Niezagrożona
20.	Bystra	RW600017181389	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona
21.	Widzówka	RW600016181549	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Niezagrożona
22.	Warta od Cieku spod Rudnik do Wiercicy	RW600019181359	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego potencjału ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona
23.	Ciek spod Rudnik	RW60001618134	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Niezagrożona
24.	Dopływ spod Wikłowa	RW600016181554	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Niezagrożona
25.	Pijawka	RW600016181569	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Niezagrożona
26.	Kocinka	RW6000161816899	Odry	zły	Osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego	Osiągnięcie dobrego stanu chemicznego	Zagrożona

Źródło: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2016 poz. 1967), Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2016 poz. 1911)

Rysunek 17 Jednolite części wód powierzchniowych na terenie powiatu częstochowskiego z uwzględnieniem podziału na RZGW w Poznaniu i RZGW w Warszawie

Źródło: <https://mapy.geoportal.gov.pl/> - dostęp 31.08.2020 r.

Monitoring rzek w rejonie powiatu częstochowskiego

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach PMŚ wynika z art. 349 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne*. Monitoring realizowany jest w oparciu o wyznaczone jednolite części wód. W poniższej tabeli przedstawiono wyniki monitoringu JCWP na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2017-2018.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż ogólny stan JCWP występujących na analizowanym terenie jest zły. Stan ekologiczny określany jest jako słaby (Kamieniczka). Umiarkowanym stanem ekologicznym charakteryzują się: Stradomka do wypływu ze Zb. Blachownia, Konopka, Ciek spod Rudnik, Widzówka i Bystra. Umiarkowanym potencjałem ekologicznym wykazała się Warta od Zbiornika Poraj do Cieku spod Rudnik. Wszystkie JCWP, dla których przeprowadzono badanie wskaźników chemicznych, wykazały stan chemiczny poniżej dobrego.

Tabela 13 Ocena stanu jednolitych części wód powierzchniowych – rzek na terenie powiatu częstochowskiego

Nazwa jcw	Klasyfikacja stanu / potencjału ekologicznego			Klasyfikacja stanu chemicznego		Ocena stanu jcw	
	Rok badań	Klasa	Stan / potencjał ekologiczny	Rok badań	Stan chemiczny	Rok badań	Ocena
Stradomka do wypływu ze Zb. Blachownia	2017	3	umiarkowany stan ekologiczny			2017	zły stan wód
Stradomka od wypływu ze Zb. Blachownia do ujścia				2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Białka				2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Konopka	2017	3	umiarkowany stan ekologiczny	2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Ciek spod Rudnik	2017	3	umiarkowany stan ekologiczny			2017	zły stan wód
Widzówka	2017	3	umiarkowany stan			2017	zły stan wód

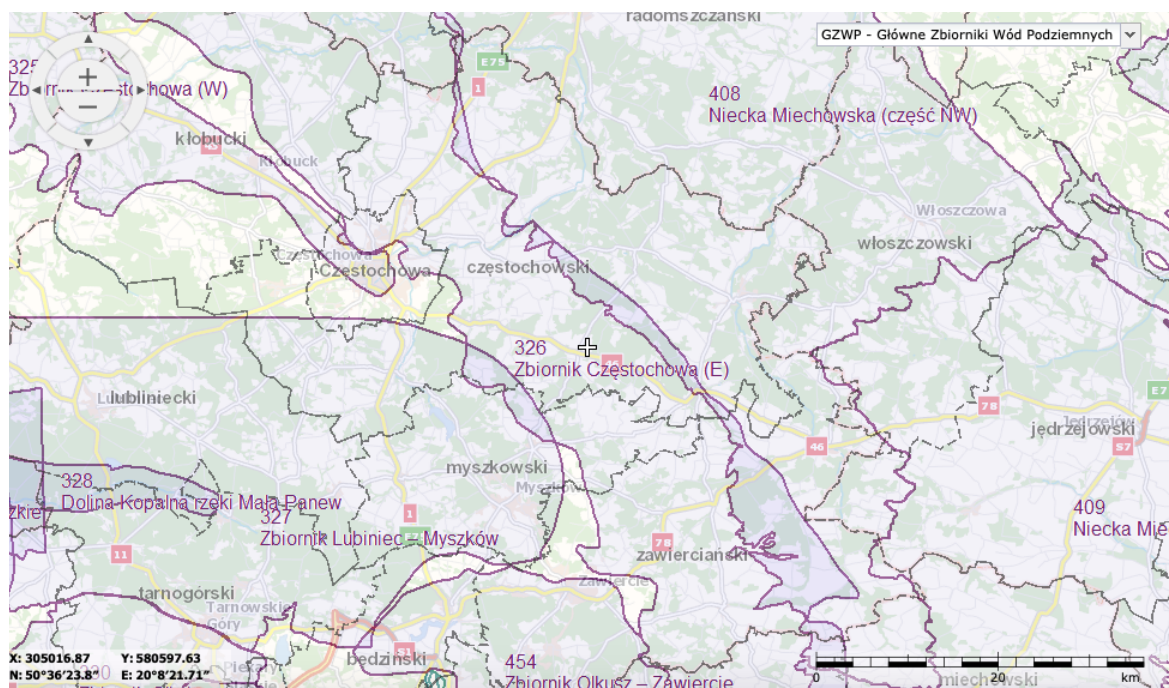
			ekologiczny				
Pijawka	2017	2	dobry stan ekologiczny			BRAK MOŻLIWOŚCI OCENY	
Zimna Woda				2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Bystra	2017	3	umiarkowany stan ekologiczny			2017	zły stan wód
Warta od Zbiornika Poraj do Cieków pod Rudnikami	2017	3	umiarkowany potencjał ekologiczny	2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Warta od Cieków pod Rudnikami do Wiercicy				2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Wiercica				2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Kocinka				2017	stan chemiczny poniżej dobrego	2017	zły stan wód
Kamieniczka	2017	4	słaby stan ekologiczny			2017	zły stan wód

Źródło: <http://www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/monitoring-wod> (dostęp 31.08.2020 r.)

4.2.2.2. Wody podziemne

Na terenie powiatu częstochowskiego stwierdzono występowanie trzech pięter wodonośnych: czwartorzędowego, jurajskiego i triasowego. Najbardziej zasobnym i będącym podstawą zaopatrzenia w wodę jest poziom wodonośny górnej jury. Powiat posiada zatwierdzone bardzo duże zasoby eksploatacyjne wód podziemnych z utworów górnej jury, w ilości 11 600 m³/h, czyli 278 400 m³/d, znacznie przewyższające obecny ich pobór. Obecnie średni dobowy pobór wód podziemnych w analizowanym rejonie kształtuje się w wysokości ok. 42 000 m³/dobę (ok. 15% zatwierdzonych zasobów). Każde z eksploatowanych ujęć posiada znaczne nadwyżki zasobów wód podziemnych.

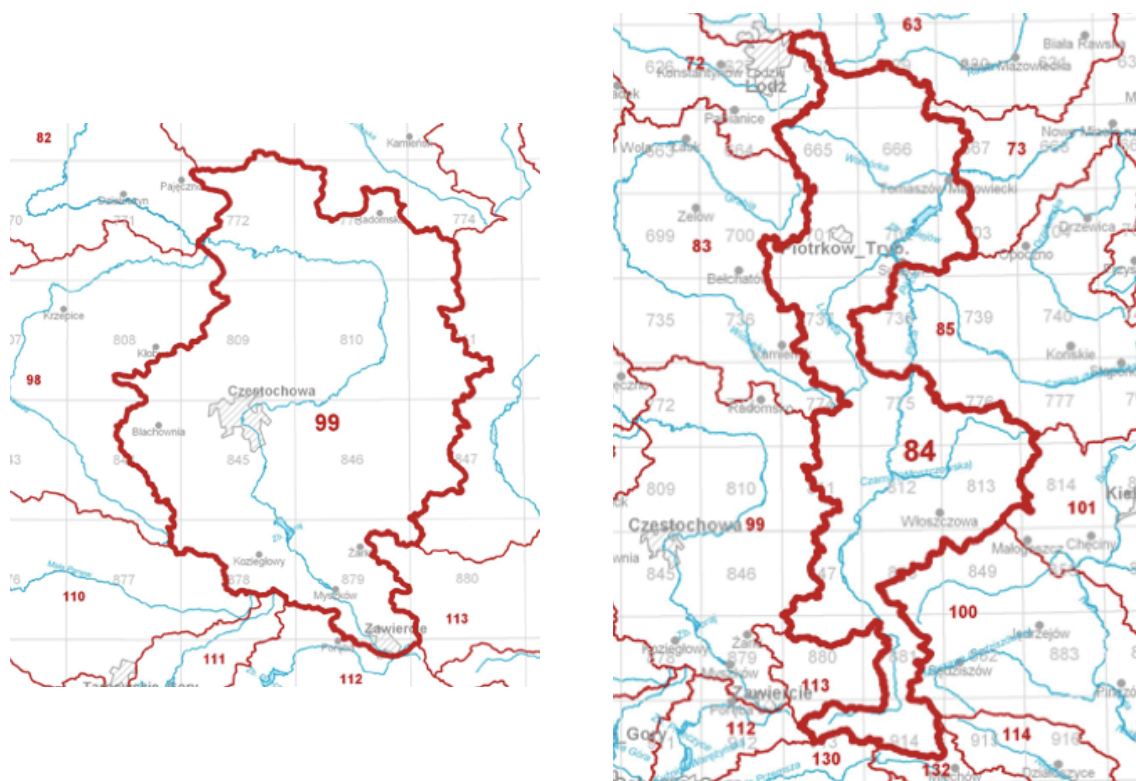
Zasoby wód podziemnych na terenie powiatu częstochowskiego związane są z występującym na tym obszarze Głównym Zbiornikiem Wód Podziemnych (GZWP): 327 Zbiornik Lubiniec – Myszków, 326 Zbiornik Częstochowa (E) i 408 Niecka Miechowska. Poniższy rysunek przedstawia położenie powiatu częstochowskiego na tle GZWP.

Rysunek 18 GZWP występujące na terenie powiatu częstochowskiego

Źródło: www.katowice.wios.gov.pl (dostęp: 31.08.2020 r.)

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych teren powiatu częstochowskiego znajduje się w dwóch JCWPd nr 99 oraz JCWPd nr 84.

Rysunek 19 Granice JCWPd nr 99 i 84

Źródło: www.pgi.gov.pl/ (dostęp: 31.08.2020 r.)

W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę tych wód zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły oraz w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry.

Tabela 14 Charakterystyka JCWPd na terenie powiatu częstochowskiego

L. p.	Nazwa JCWP	Region wodny	Cel środowiskowy – stan chemiczny	Cel środowiskowy - stan ilościowy	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
1	PLGW600099	Warty	Utrzymanie dobrego stanu chemicznego	Utrzymanie dobrego stanu ekologicznego	niezagrożona
2	PLGW200084	Środkowej Wisły	Utrzymanie dobrego stanu chemicznego	Utrzymanie dobrego stanu ekologicznego	niezagrożona

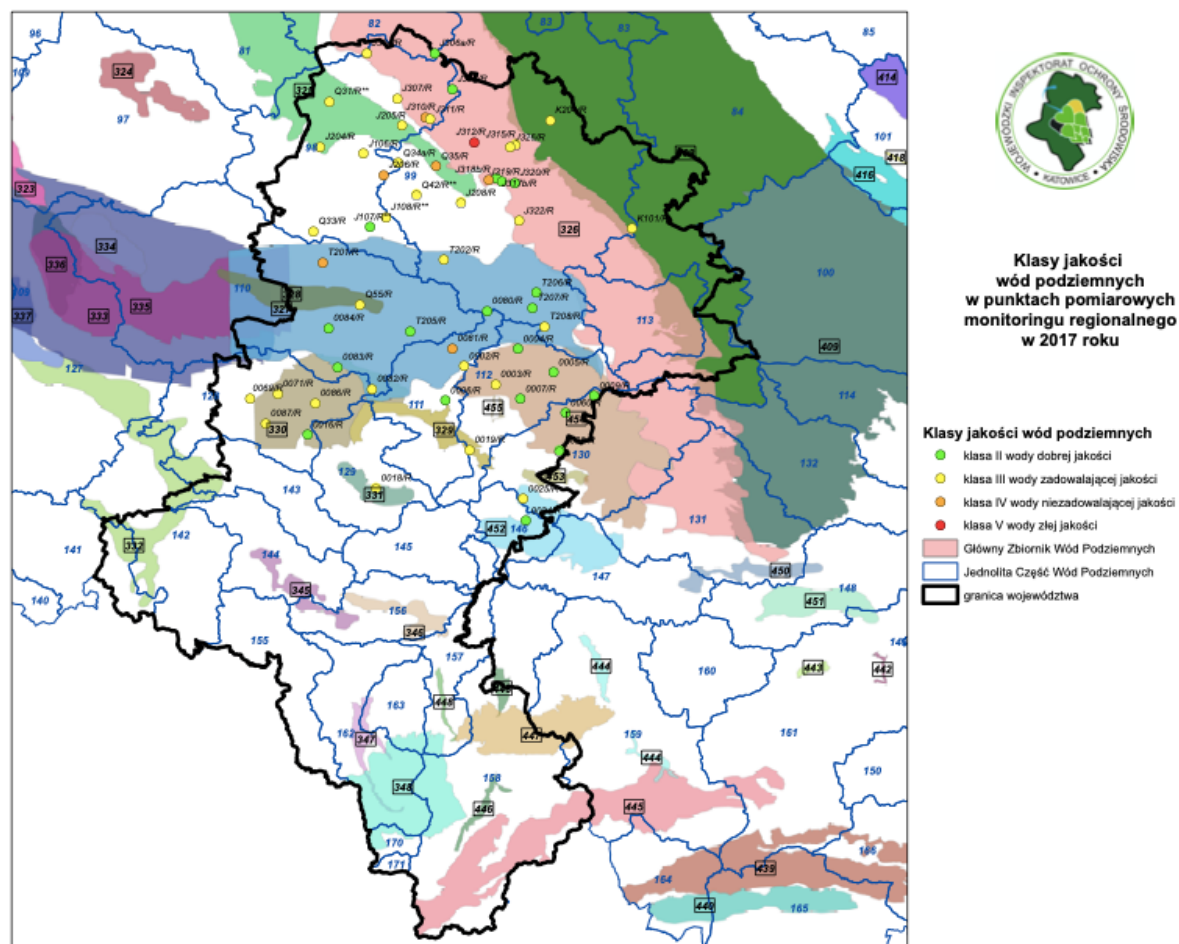
Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły i Odry

Monitoring wód podziemnych

Monitoring wód podziemnych pozwala na obserwację zmian chemizmu i zasobów ilościowych wód podziemnych oraz sygnalizowanie pojawiających się zagrożeń. Ma to na celu wspomaganie działań, zmierzających do ograniczenia wpływu czynników antropogenicznych na wody podziemne, które ze względu na swą wysoką jakość i potencjalne zasoby, stanowią ważne źródło zaopatrzenia w wodę.

Stan chemiczny wód podziemnych występujących na terenie powiatu częstochowskiego został scharakteryzowany na podstawie monitoringu prowadzonego w 2017 r. Oceny stanu wód dokonano na podstawie klasyfikacji elementów fizykochemicznych stanu wód podziemnych zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. 2019 poz. 2148). Aktualny podział obejmuje pięć klas jakości wód i został przedstawiony w poniższej tabeli. Klasy jakości wód podziemnych I–III oznaczają dobry stan chemiczny, a klasy jakości wód podziemnych

IV i V oznaczają słaby stan chemiczny.

Rysunek 20 Punkty monitoringu jakości wód podziemnych w sieci regionalnej w 2017 r.

Źródło: Lokalizacja i klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych sieci regionalnej wód podziemnych w 2017 roku (badania wykonane przez Laboratorium WIOŚ Katowice - Pracownia w Częstochowie)

Poniższa tabela przedstawia wyniki monitoringu wód podziemnych występujących na terenie powiatu częstochowskiego.

Tabela 15 Wyniki badania jakości JCWPd nr 99 w latach 2014-2017

Nr JCWPd	Gmina	Klasa jakości 2014	Klasa jakości 2015	Klasa jakości 2016	Klasa jakości 2017
99	Mykanów	V	V	V	V
99	Rędziny	III	III	II	III
99	Mstów	II	II	II	II
99	Mstów	II	II	II	II
99	Olsztyn	II	II	II	III
99	Rędziny	III	III	III	III
99	Lelów	III	III	III	III
99	Kłomnice	III	III	III	III
99	Błachownia	III	III	III	III
99	Starcza	III	III	III	III

Źródło: <http://www.katowice.wios.gov.pl/index.php?tekst=monitoring/informacje/stan2017/i> (dostęp 13.10.2020 r.)

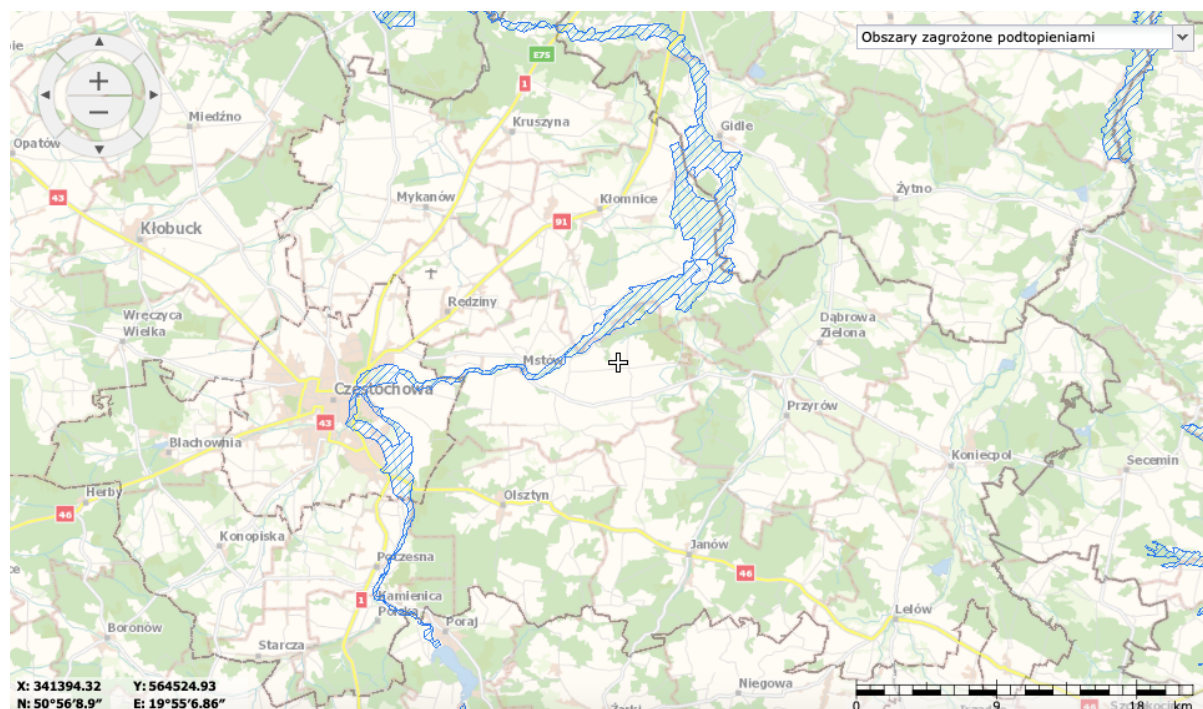
Zagrożenie powodziowe

Według ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 310) powódź to czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych. Główne zagrożenie powodziowe jest wywoływane dużą prędkością płynącej wody i jej energią, która powoduje niszczenia ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty itd. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

- bardzo intensywne opady burzowe (określane jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary o dużych nachyleniach zboczy, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,
- opady rozlewne tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większą część zlewni. Już niewielkie spadki terenów, niewielka powierzchnia zlewni cieków, może spowodować gwałtowne wezbrania w przypadku nawalnych opadów lub roztopów pokrywy śnieżnej. Częstym zjawiskiem są wezbrania opadowo – rozlewne. Ich przyczyną są najczęściej długotrwałe opady deszczu. Wezbrania te występują na ogół od maja do września, szczególnie w miesiącach letnich.

Zgodnie ze studium ochrony przeciwpowodziowej obszar powiatu częstochowskiego znajduje się częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, tj. w obszarze na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat.

Na poniższym rysunku przedstawione zostały obszary zagrożone podtopieniami.

Rysunek 21 Obszary zagrożone podtopieniami na terenie powiatu częstochowskiego

Źródło: <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/> dostęp 31.07.2020 r.

Mapy zagrożenia powodziowego i ryzyka powodziowego stanowią ważne źródło informacji dla mieszkańców i administracji na danym obszarze przy podejmowaniu decyzji. Na mapach prezentowane są informacje na temat poziomu zagrożenia powodziowego: głębokości wody, rzędnych zwierciadła wody czy rzędnych korony wałów przeciwpowodziowych. Znajduje się tam również dane o potencjalnych negatywnych skutkach powodzi, m.in. wysokości potencjalnych strat powodziowych, szacunkowej liczbie mieszkańców zagrożonych powodzią, zalanych budynkach, możliwych stratach w środowisku, dziedzictwie kulturowym i działalności gospodarczej.

Obszary zagrożenia powodziowego pokrywają się z terenami dolin, przez które przepływają największe rzeki powiatu:

- Dolina rzeki Warty - obszar zalań i podtopień obejmuje zabudowania, grunty orne i łąki przyległe do rzeki w miejscowościach:
 - Osiny (gm. Kamienica Polska),
 - Kol. Poczesna, Poczesna, Korwinów, Słowik (gm. Poczesna),
 - Rajska, Kłobukowice (gm. Mstów),
 - Skrzydlów, Rzeki Wielkie, Rzeki Małe, Karczewice, Śliwaków, Zawada (gm. Kłomnice), Łęg i Kijów (gm. Kruszyna),
- Dolina rzeki Pilic - obszar zalań i podtopień obejmuje zabudowania, grunty orne i łąki przyległe do rzeki w miejscowościach: Łysaków, Kuźnica Wąsowska, miasto Koniecpol, Radoszewnica i Okołowice (gm. Koniecpol),
- Dolina rzeki Wiercicy - obszar zalań i podtopień obejmuje grunty orne i łąki przyległe do rzeki w obrębie m. Wiercica (gm. Przyrów) oraz od m. Przyrów do m. Chmielarze (gm. Kłomnice),
- Dolina Kanału Lodowego - obszar zalań i podtopień obejmuje łąki przyległe do kanału od m. Praga do m. Kolonia Raczkowice (gm. Dąbrowa Zielona),
- Dolina rzeki Kocinki i Sękawicy - obszar zalań i podtopień obejmuje zabudowania, grunty orne i łąki przyległe do rzeki w miejscowościach: Czarny Las, Lubojna, Kuźnica Kiedrzyńska, Stary Kocin, Broniszew Stary (gm. Mykanów),
- Dolina rzeki Stradomka - obszar zalań i podtopień obejmuje grunty orne i łąki przyległe do rzeki w miejscowościach Blachownia i Łojki (gm. Blachownia),
- Dolina rzeki Białki Lelowskiej - obszar zalań i podtopień obejmuje grunty orne i łąki przyległe do rzeki od m. Biała Wielka (gm. Lelów) do m. Aleksandrów (gm. Koniecpol).

Do końca 2017 roku za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiadali (przede wszystkim) zgodnie z ustawą z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne*, dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej (RZGW) oraz marszałkowie województw. Odpowiedzialni oni byli za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

Od 1 stycznia 2018 roku, na podstawie ustawy *Prawo wodne* z dnia 20 lipca 2017 roku, zostaje utworzona państwowa osoba prawna Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Zgodnie z art. 527 ustawy *Prawo wodne*, z dniem wejścia w życie ustawy należności, zobowiązania, prawa i obowiązki Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej, marszałków, będących państwowymi jednostkami budżetowymi, stają się odpowiednio należnościami, prawami i obowiązkami Wód Polskich.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie przejęło zadanie z zakresu administracji rządowej wykonywane przez samorząd województwa - w stosunku do wód istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, służących polepszeniu zdolności produkcyjnej gleby i ułatwieniu jej uprawy. Ponadto, do Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie zostały przekazane zadania ze starostw powiatowych i urzędów marszałkowskich związane z wydawaniem pozwoleń wodnoprawnych. Zgodnie z Planem zarządzania ryzykiem powodziowym, w celu zapewnienia prawidłowego wykonywania zadań w zakresie zarządzania kryzysowego w przypadku wystąpienia powodzi, na szczeblu powiatowym funkcjonuje Wydział Zarządzania Kryzysowego, Bezpieczeństwa i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Częstochowie, które pełni rolę pośrednika pomiędzy jednostkami fizycznie prowadzącymi ochronę mieszkańców i mienia, a mieszkańcami.

Cieki powierzchniowe, znajdujące się na terenie powiatu częstochowskiego są administrowane przez następujące podmioty:

- Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, w gestii którego jest zarządzanie ciekami naturalnymi;
- Osoby fizyczne, gmina, Spółki Wodne odpowiedzialne za stan urządzeń melioracji
- PGL Lasy Państwowe, które zarządzają urządzeniami melioracji znajdującymi się w obszarach leśnych,
- podmioty gospodarcze, które zarządzają rowami i kanałami prowadzącymi wody technologiczne.

4.2.2.3. Ochrona przed skutkami suszy

Województwo śląskie na tle innych regionów Polski nie jest narażone na susze w szczególny sposób. Obszarami Polski narażonymi na susze są przede wszystkim Wielkopolska i wschodnia część Mazowsza. Województwo śląskie, dzięki położeniu na południu Polski, gdzie roczne sumy opadów są wyższe niż w regionach położonych dalej na północ, jest jednym z mniej suchych obszarów Polski. Niemniej jednak duża gęstość zaludnienia, wysoki stopień zagospodarowania regionu powoduje, że stałe i pewne dostawy wody do celów spożywczych mają ogromne znaczenie. Niski poziom opadów utrzymujący się przez wiele miesięcy oznacza straty w wielu gałęziach gospodarki (m.in. rolnictwo, turystyka). Na ogół jednak nie występuje zagrożenie stabilności dostaw wody pitnej

dla mieszkańców.

Aktualnie trwają prace nad stworzeniem planów przeciwdziałania skutkom suszy na obszarach dorzeczy, które mają przyczynić się do ograniczenia zjawiska suszy oraz minimalizowania skutków suszy. projekt wraz z przygotowywanymi przez Prezesa KZGW planami gospodarowania wodami oraz planami zarządzania ryzykiem powodziowym stanowić będzie program przyczyniający się do zintegrowanej ochrony wód i gospodarki wodami, mając na celu zapewnienie dobrej jakości oraz wystarczającej ilości wód służących wszystkim działom gospodarki narodowej oraz środowisku naturalnemu. Rolą Planów jest zaproponowanie działań łagodzących i zapobiegawczych w celu ograniczenia negatywnego wpływu suszy na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę. Opracowanie zostanie udostępnione do publicznej wiadomości, co przyczyni się do wzrostu świadomości o skali zagrożenia i posłuży zapewnieniu dostępu do aktualnych informacji w tym zakresie oraz zaplanowaniu działań prewencyjnych na obszarze dorzeczy.

Zapobieganie suszy na terenie powiatu częstochowskiego będzie możliwe również poprzez realizację programu Moja Woda. Program ma na celu ochronę zasobów wody poprzez zwiększenie retencji na terenie posesji przy budynkach jednorodzinnych oraz wykorzystywanie zgromadzonej wody opadowej i roztopowej, w tym dzięki rozwojowi zielono-niebieskiej infrastruktury. Wsparcie finansowe WFOŚiGW mogą uzyskać przedsięwzięcia, które doprowadzą do zatrzymywania wody opadowej w obrębie nieruchomości objętej przedsięwzięciem, w efekcie czego wody opadowe lub roztopowe z nieruchomości nie będą odprowadzane poza jej teren (np. do kanalizacji bytowo-gospodarczej, kanalizacji deszczowej, kanalizacji ogólnospławnej, rowów odwadniających odprowadzających poza teren nieruchomości, na tereny sąsiadujące, na ulice, place itp.).

4.4.3 Analiza SWOT

Gospodarowanie wodami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
rozwinięta sieć hydrograficzna gminy, duże zasoby wód podziemnych	zły stan jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, występowanie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
inwentaryzacja oraz kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych, podejmowane działania z zakresu konserwacji cieków naturalnych i urządzeń melioracji wodnej	spływ powierzchniowy zanieczyszczonych wód z terenów rolniczych, brak środków finansowych na inwestycje związane z ochroną wód

Źródło: opracowanie własne

4.4.4 Cele i kierunki działań

Jakość wód powierzchniowych na terenie powiatu częstochowskiego nie ulega pogorszeniu, co świadczy o skuteczności działań podejmowanych w zakresie ich ochrony. Oceniając te tendencje należy pamiętać, że o stanie wód powierzchniowych decydują nie tylko wskaźniki fizykochemiczne, ale i biologiczne czy hydromorfologiczne. Oznacza to, że przywrócenie czystości wodom powierzchniowym nie spowoduje automatycznie dobrego stanu wód. Przywrócenie właściwych dla danej części wód elementów biologicznych będzie często procesem bardziej długotrwałym.

W analizowanym okresie nie odnotowano poprawy jakości wód podziemnych, jednak mając na uwadze fakt, iż zmiany w wodach podziemnych zachodzą bardzo powoli na pozytywne skutki realizowanych działań trzeba będzie poczekać jeszcze kilka lat.

W celu osiągnięcia zobowiązań dotyczących poprawy stanu ekologicznego wód powierzchniowych i określonych wskaźników dla wód podziemnych, należy kontynuować podejmowane wcześniej przedsięwzięcia. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi powinno mieć na uwadze zarówno oszczędzanie wody, jak też dbanie o jej jak najlepszą jakość. Efektywne wykorzystanie zasobów wodnych ograniczy ryzyko wystąpienia jej niedoborów i doprowadzi do poprawy ich jakości. W okresie obowiązywania Programu należy zwrócić uwagę na kształtowanie reżimu hydrologicznego w regionie. Jest to niezwykle istotne w kształtowaniu klimatu i stanowi element zmian klimatycznych. Ze względu na coraz częstsze występowania zjawisk ekstremalnych w ostatnich latach oraz prognozowanym systematycznym ich nasileniem, szczególnie istotne w ramach realizacji Programu będzie wdrażanie Strategii SPA 2020. Pozwoli to na wprowadzanie w skali regionalnej działań ograniczających niekorzystne zmiany klimatyczne oraz przystosowanie do ich negatywnych skutków. W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zamieszczono zadania dotyczące prowadzenia monitoringu wód

powierzchniowych i podziemnych, działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży, realizację obiektów małej retencji zgodnie z Programem małej retencji dla województwa śląskiego, działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi. Monitoring wód powierzchniowych wykonywany będzie w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska i finansowany z budżetu kraju.

Istotny wpływ ma tutaj realizacja zadań z zakresu zwiększania retencji wodnej: utrzymanie i budowa urządzeń piętrzących w dolinach rzecznych oraz małych zbiorników wodnych, realizacja zalesień, zachowanie terenów podmokłych. Szczególnie dotyczy to zjawisk suszy, powodzi i podtopień.

Zadania utrzymaniowe cieków i urządzeń wodnych na terenie powiatu częstochowskiego będą prowadzone przez ich administratora tj. PGW Wody Polskie, a także Spółki Wodne.

4.5. Gospodarka wodno-ściekowa

4.5.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2019 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska OCHRONA WÓD POWIERZCHNIOWYCH I PODZIEMNYCH – RACJONALNA GOSPODARKA WODAMI		
Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Efektywne zarządzanie zasobami wodnymi: 1. zapewnienie odpowiedniej ilości i jakości wody dla ludności, 2. ochrona przed powodzią oraz suszą, 3. zapewnienie wody na potrzeby rolnictwa i przemysłu, 4. zaspokojenie potrzeb związanych z turystyką, sportem, rekreacją, 5. tworzenie warunków dla energetycznego, transportowego oraz rybackiego wykorzystania wód.	W latach 2018-2019 powiat Częstochowski realizował działania w zakresie poprawy jakości wody przeznaczonej do spożycia – kontrola obiektów wodociągowych oraz kontrola parametrów wody przeznaczonej do spożycia. Ponadto, realizowane były inwestycje w zakresie modernizacji i rozbudowy infrastruktury kanalizacyjnej. Gminy wchodzące w skład powiatu częstochowskiego, w ramach bieżących zadań: • prowadziły ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, • udzielały dotacji w zakresie budowy studni wierconych oraz urządzeń do uzdatniania wody, • prowadziły edukację ekologiczną w zakresie racjonalnego gospodarki wodno-ściekowej oraz zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi, • modernizowały infrastrukturę wodociagową i kanalizacyjną.	48 kontroli obiektów wodociągowych oraz 126 kontroli związanych z poborem próbek wody w 2018 rok 53 kontroli obiektów wodociągowych oraz 194 kontroli związanych z poborem próbek wody w 2019 rok.
Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości	W latach 2018-2019 powiat Częstochowski realizował działania w zakresie poprawy jakości wody przeznaczonej do spożycia – kontrola obiektów wodociągowych oraz kontrola parametrów wody przeznaczonej do spożycia. Ponadto, realizowane były inwestycje w zakresie modernizacji i rozbudowy infrastruktury kanalizacyjnej. Gminy wchodzące w skład powiatu częstochowskiego, w ramach bieżących zadań: • prowadziły ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków, • udzielały dotacji w zakresie budowy studni wierconych oraz urządzeń do uzdatniania wody, • prowadziły edukację ekologiczną w zakresie racjonalnego gospodarki wodno-ściekowej oraz zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi, • modernizowały infrastrukturę wodociagową i kanalizacyjną.	48 kontroli obiektów wodociągowych oraz 126 kontroli związanych z poborem próbek wody w 2018 rok 53 kontroli obiektów wodociągowych oraz 194 kontroli związanych z poborem próbek wody w 2019 rok.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu częstochowskiego

4.5.2. Opis stanu obecnego

4.5.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Charakterystykę zaopatrzenia w wodę w gminach powiatu częstochowskiego sporządzono na podstawie danych uzyskanych z gmin, administratorów sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, właścicieli ujęć oraz SUW, Banku Danych Lokalnych.

Mieszkańcy powiatu częstochowskiego są zaopatrywani w wodę do spożycia tylko z ujęć podziemnych. Woda dostarczana jest głównie przez wodociągi publiczne, które zaopatrują ok. 98% mieszkańców. Reszta mieszkańców zaopatruje się w wodę z własnych studni przydomowych oraz z 1 studni publicznej.

Na terenie powiatu częstochowskiego zaopatrzenie w wodę odbywa się z ujęcia podstawowego Olsztyn, oraz dodatkowo z ujęć pomocniczych: Rędziny, Rudniki, Rybna, Rększowice, Konopiska, Blachownia, Cisie, Przemiłowice, Biskupice, Bukowno

Ujęcia pomocnicze: Rędziny, Rudniki, Rybna, Przemiłowice, Biskupice oraz Bukowno pobierają wody podziemne z wapieni wieku górniojurajskiego, ze szczelinowo-krasowego zbiornika, (GZWP 326). Z uwagi na znakomite właściwości fizykochemiczne pobierana z nich woda nie wymaga uzdatniania, lecz podlega jedynie procesowi dezynfekcji za pomocą podchlorynu sodu.

Ujęcia pomocnicze: Blachownia i Cisie pobierają wodę podziemną z utworów czwartorzędowych (piaski, żwiry), tworzących pradolinę kopalną rzeki Warty. Eksploatowana woda posiada ponadnormatywną zawartość żelaza i manganu (zanieczyszczenia geogeniczne) i wymaga uzdatniania.

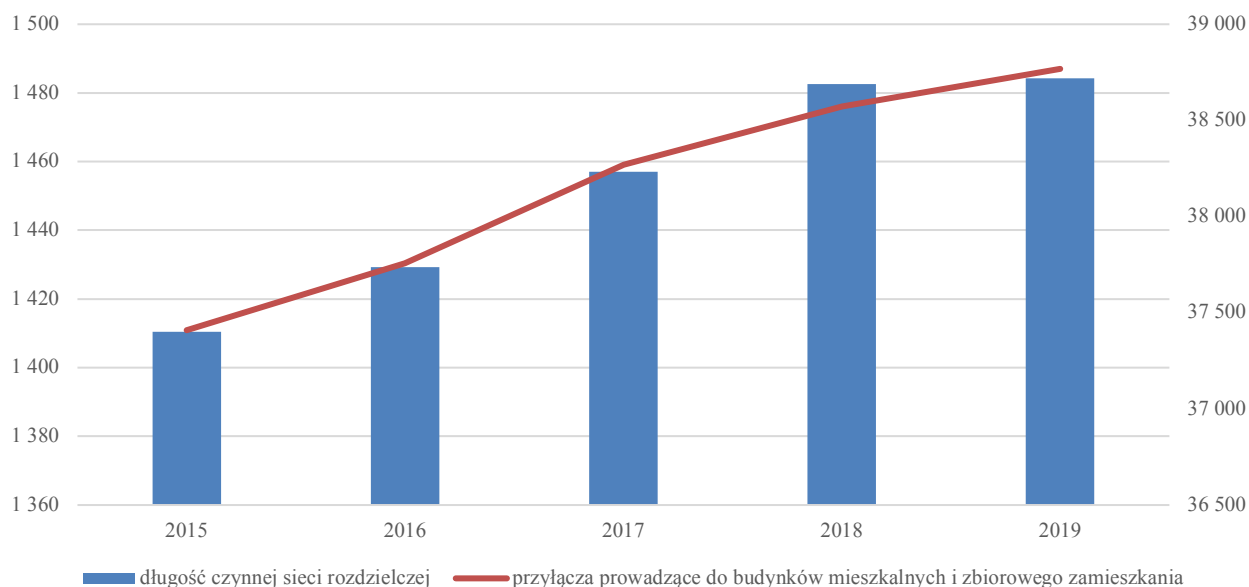
Ujęcia pomocnicze: "Konopiska-Kopania" i "Rększowice" eksploatują piętro wodonośne triasu (wapień muszlowy). Woda posiada ponadnormatywną zawartość żelaza i manganu (zanieczyszczenia geogeniczne) - niezbędne jest jej uzdatnianie.

Ujęcia wód podziemnych na terenie powiatu częstochowskiego z podziałem na gminy:

- Gmina Blachownia: ujęcie Blachownia i ujęcie Cisie;
- Gmina Dąbrowa Zielona: ujęcie Borowce, ujęcie Dąbek, ujęcie Olbrachcice, ujęcie Soborzyce;
- Gmina Kamienica Polska: ujęcie w Zawadzie oraz ujęcie w Rudniku Wielkim;
- Gmina Konopiska: ujęcie Kopalnia oraz ujęcie Rękowice;
- Gmina Lelów: ujęcie Lelów (dwie studnie głębinowe) oraz ujęcie Melchów;
- Gmina Mykanów: ujęcie Rybna,
- Gmina Olsztyn: ujęcie podstawowe Olsztyn, ujęcia pomocnicze: Przemiłowice, ujęcie Krasawa, ujęcie Biskupice oraz ujęcie Bukowno;
- Gmina Przyrów: ujęcie w Stanisławowie i Juliance;
- Gmina Rędziny: ujęcie Rędziny i ujęcie Rudniki.

Sieć wodociągowa

Sieć wodociągowa na terenie powiatu częstochowskiego, wg stanu na rok 2019 posiada długość 1484,3 km, a liczba przyłączy wynosi 38 768. Na poniższym rysunku przedstawiono zmiany w zakresie infrastruktury wodociągowej w latach 2015-2020.

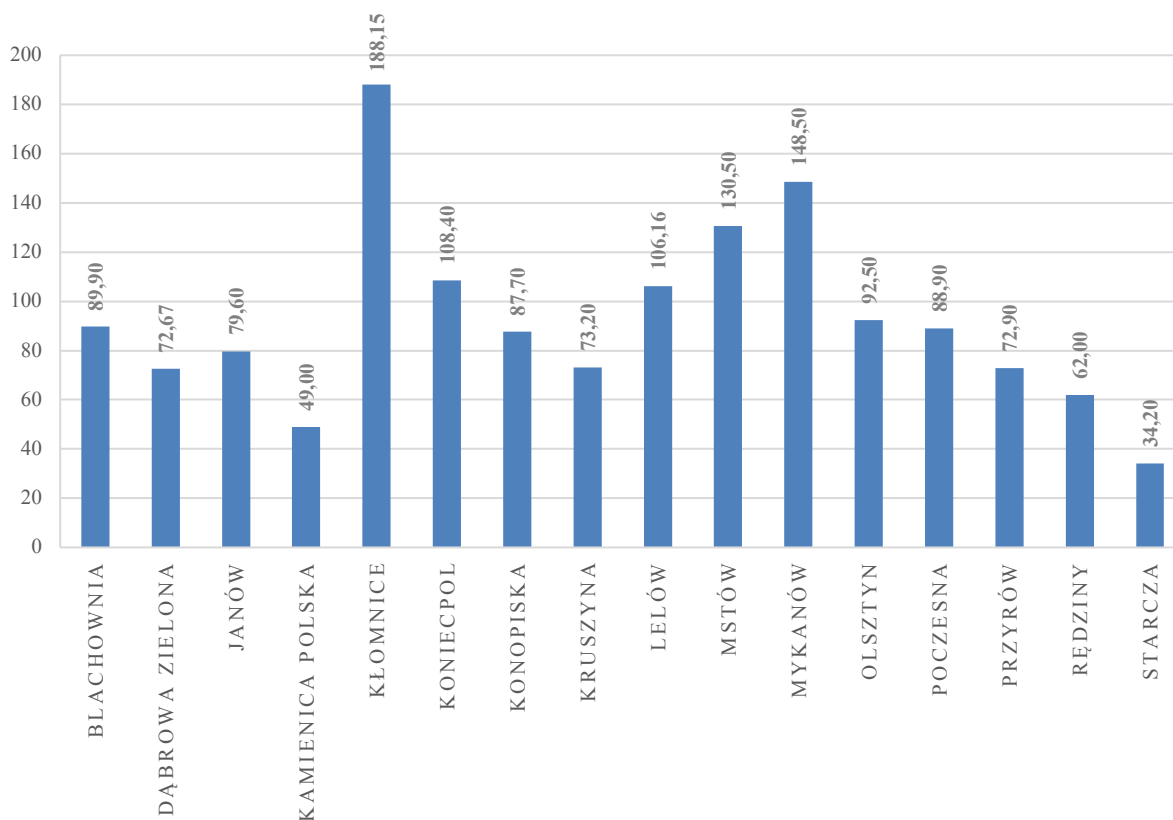

Rysunek 22 Długość sieci wodociągowej wraz z liczbą przyłączy w latach na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2015-2019

Źródło: dane uzyskane z gmin wchodzących w skład powiatu, uzupełnione danymi z Banku Danych lokalnych GUS

Analizując dane przedstawione na powyższym rysunku, należy stwierdzić, iż w latach 2015-2019 infrastruktura wodociągowa na terenie powiatu częstochowskiego stale się rozwijała. W 2019 r. długość sieci rozdzielczej była o ponad 70 km dłuższa względem roku 2015.

Na poniższym rysunku przedstawiono długość sieci wodociągowej na terenie poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu częstochowskiego wg stanu na 31.12.2019 r. Najdłuższą siecią wodociągową charakteryzują się gmina Kłomnice oraz gmina Mykanów.

Rysunek 23 Długość sieci wodociągowej w poszczególnych gminach wchodzących w skład powiatu częstochowskiego w 2019 r.

Źródło: dane uzyskane z gmin wchodzących w skład powiatu, uzupełnione danymi z Banku Danych lokalnych GUS

Jakość wody przeznaczonej do spożycia na terenie powiatu częstochowskiego

Państwowa Inspekcja Sanitarna na terenie powiatu częstochowskiego prowadzi nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na podstawie ustawy z dnia 1 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 59, ze zmianami) i ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1437). Wymagania jakim powinna odpowiadać jakość wody, sposób oceny jej przydatności do spożycia oraz sprawowanie nad nią nadzoru określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 listopada 2015 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294).

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna opublikowała „Ocenę obszarową jakości wody na terenie miasta Częstochowy i powiatu częstochowskiego za 2018 r.”. Pod nadzorem Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Częstochowie znajdowały się 54 wodociągi publiczne, 3 wodociągi zakładowe, 2 wodociągi lokalne oraz 1 studnia publiczna. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Częstochowie dokonał oceny obszarowej za 2018 r., po rozpatrzeniu ocen okresowych wydanych na podstawie sprawozdań z badań próbek wody pobranych i wykonanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną, a także sprawozdań z badań wody wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej dostarczonych przez producentów.

Na terenie powiatu częstochowskiego PPIS w Częstochowie sprawuje bieżący nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi pochodzącej wyłącznie z ujęć głębinowych. Woda rozprowadzana jest z 56 wodociągów oraz z 1 studni publicznej. Wodociągi te zaopatrują ok. 97,5% ludności powiatu częstochowskiego. Łącznie do badań laboratoryjnych, w zakresie parametrów mikrobiologicznych, organoleptycznych i fizykochemicznych, ze wszystkich nadzorowanych wodociągów zostało pobranych 335 próbek wody przeznaczonej do spożycia.

Poniżej przedstawiono wyniki prowadzonego monitoringu wody przeznaczonej do spożycia w 2018 r. w poszczególnych gminach powiatu częstochowskiego.

Gmina Blachownia: w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 8 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych do badań laboratoryjnych 12 próbek wody w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. W badanych próbkach wody przeznaczonej do spożycia pobranych sieci wodociągowej na terenie gminy Blachownia nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości badanych parametrów. Badania wody prowadzone były jednocześnie w ramach kontroli wewnętrznej przez przedsiębiorstwo wodociągowe.

Gmina Dąbrowa Zielona: w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 16 stałych punktów poboru wody zostało pobranych 25 próbek wody do badań laboratoryjnych, z których 23 zbadano w zakresie parametrów mikrobiologicznych, a 25 w zakresie parametrów organoleptycznych i fizykochemicznych. Na wodociągu Borowce w jednym przypadku stwierdzono podwyższoną wartość ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C po 72h. Po przepłukaniu odcinka sieci wodociągowej oraz wewnętrznej instalacji w budynku, w którym dokonano poboru próbek wody do badań, jakość wody była zgodna z wymaganiami.

Gmina Janów: w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 46 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych 66 próbek wody do badań laboratoryjnych, z których 62 zbadano pod względem parametrów mikrobiologicznych, a 66 próbek w zakresie parametrów organoleptycznych i fizykochemicznych. W wodociągu Żuraw w 1 próbce wody stwierdzono nieakceptowalny zapach wody, co mogło być spowodowane złym stanem wewnętrznej instalacji w budynku, w którym dokonano poboru wody. Po przeprowadzeniu płukania instalacji w budynku oraz odcinka sieci wodociągowej jakość wody była zgodna z wymaganiami, co zostało potwierdzone badaniami.

Gmina Kamienica Polska: w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 13 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych 14 próbek wody do badań laboratoryjnych, z których 13 próbek zbadano w zakresie parametrów mikrobiologicznych i 14 próbek w zakresie parametrów organoleptycznych i fizykochemicznych. W wodociągu Zawada w jednej próbce stwierdzono nieprawidłową mętność oraz pojedynczą bakterie grupy coli, w drugiej próbce podwyższoną zawartość żelaza i mętność oraz nieakceptowalny zapach wody. Po przeprowadzeniu płukania odcinków sieci oraz wewnętrznych instalacji w budynkach, w których pobrane były próbki, jakość wody była zgodna z wymaganiami, co potwierdzono wynikami z badań. Obecność bakterii grupy coli przy jednoczesnym wykluczeniu obecności *Escherichia coli* oraz enterokoków nie wskazuje na zanieczyszczenie kałowe wody, w związku z czym uznano, że niezgodność nie stwarza potencjalnego zagrożenia dla zdrowia, a uzyskana wartość przekroczenia pozwala na zachowanie bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów.

Gmina Kłomnice: w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 15 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych do badań laboratoryjnych 21 próbek wody w zakresie parametrów mikrobiologicznych, organoleptycznych i fizykochemicznych. W wodociągu Garnek stwierdzono w 2 próbkach nieprawidłową mętność i barwę wody oraz w jednej próbce podwyższoną zawartość żelaza. Po przeprowadzeniu płukania odcinka sieci jakość wody była zgodna z wymaganiami, co zostało potwierdzone sprawozdaniami z badań. W wodociągu Witkowiec w 5 badanych próbkach wody stwierdzono podwyższoną zawartość azotanów. Według wyjaśnień uzyskanych od Gminy przyczyną przekroczenia mogły być krótkotrwałe problemy z prowadzoną technologią uzdatniania wody na ujęciu. Właściciel wodociągu dokonał sprawdzenia prowadzonego procesu uzdatniania, w tym dokonano płukania urządzeń technologicznych. Kolejne wykonane badania wody potwierdziły jej zgodność z obowiązującymi wymaganiami.

Gmina Koniecpol: w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 14 stałych punktów poboru wody ogółem zostały pobrane do badań laboratoryjnych 33 próbki wody, z których 21 zbadano pod względem parametrów mikrobiologicznych, a 33 pod względem parametrów fizykochemicznych. W wodociągu Aleksandrów w trzech badanych próbkach wody stwierdzono przekroczenie parametrów fizykochemicznych: barwa, mętność, żelazo i mangan. Po przepłukaniu urządzeń uzdatniających oraz odcinka sieci woda spełniała wymagania obowiązującego rozporządzenia. Stwierdzone przekroczenia prawdopodobnie były związane z prowadzonym uzdatnianiem wody na ujęciu. Podwyższona zawartość żelaza i manganu w wodzie wodociągowej występuje sporadycznie. Do tutejszej Stacji przekazywane były na bieżąco sprawozdania z badań próbek wody wykonanych w ramach kontroli wewnętrznej przez przedsiębiorstwo wodociągowe.

Gmina Konopiska: ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 8 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych do badań laboratoryjnych 14 próbek wody w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. W badanych próbkach wody przeznaczonej do spożycia nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości badanych parametrów.

Gmina Kruszyna: w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 7 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych do badań laboratoryjnych 12 próbek wody zbadanych pod względem mikrobiologicznym, organoleptycznym i fizykochemicznym. W wodociągu Kruszyna w 1 badanej próbce wody stwierdzono przekroczenie bakterii grupy coli. Po przeprowadzeniu płukania instalacji w budynku oraz odcinka sieci wodociągowej jakość wody była zgodna z wymaganiami, co zostało potwierdzone wynikami z badań.

Gmina Lelów: w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 18 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych do badań laboratoryjnych 18 próbek wody pod względem parametrów mikrobiologicznych, organoleptycznych i fizykochemicznych. W jednej badanej próbce wody z wodociągu Lelów stwierdzono niewielkie przekroczenie zawartości żelaza, co mogło być spowodowane złym stanem technicznym wewnętrznej instalacji obiektu, z którego była pobrana próbka wody. Natomiast z wodociągu Nakło w próbce wody pobranej w stacji uzdatniania stwierdzono obecność bakterii grupy coli. Po przepłukaniu

filtrów przeprowadzone badania wykazały, że jakość wody była zgodna z wymaganiami rozporządzenia MZ. Obecność bakterii grupy coli przy jednoczesnym wykluczeniu obecności *Escherichia coli* oraz enterokoków nie wskazuje na zanieczyszczenie kałowe wody, w związku z czym uznano, że niezgodność nie stwarza potencjalnego zagrożenia dla zdrowia, a uzyskana wartość przekroczenia pozwala na zachowanie bezpieczeństwa zdrowotnego konsumentów.

Gmina Mstów - w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 8 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych do badań laboratoryjnych 18 próbek wody zbadanych pod względem parametrów mikrobiologicznych, organoleptycznych i fizykochemicznych. W badanych próbkach wody przeznaczonej do spożycia nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości badanych parametrów

Gmina Mykanów: w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 12 stałych punktów poboru wody, ustalonych z przedsiębiorstwem wodociągowym, pobrano 18 próbek do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych, organoleptycznych i fizykochemicznych. W badanych próbkach wody przeznaczonej do spożycia nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości badanych parametrów.

Gmina Olsztyn: ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 20 stałych punktów poboru wody ogółem zostały pobrane 33 próbki do badań laboratoryjnych, z których 28 zbadano w zakresie parametrów mikrobiologicznych, natomiast 33 w zakresie parametrów organoleptycznych i fizykochemicznych. W badanych próbkach wody przeznaczonej do spożycia nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości badanych parametrów.

Gmina Poczesna: większość mieszkańców gminy otrzymywało wodę przeznaczoną do spożycia kierowaną z zestawów zbiornikowych „Błeszno” w Częstochowie. Była to mieszanka wód pochodzących z ujęcia Mirów oraz z dwóch studni, należących do ujęcia Olsztyn. Natomiast mieszkańcy miejscowości Nierada, Michałów, Bargły, Mazury i Młynek zaopatrywani byli w wodę z wodociągu Rększowice. Na sieci wodociągowej wyznaczono 5 stałych punktów poboru wody, z których w ramach bieżącego nadzoru pobrano 6 próbek do badań laboratoryjnych w zakresie parametrów mikrobiologicznych, organoleptycznych i fizykochemicznych, w których nie stwierdzono przekroczeń.

Gmina Przyrów: W ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z wyznaczonych 12 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych do badań laboratoryjnych 12 próbek wody zbadanych pod względem parametrów mikrobiologicznych i 14 próbek wody zbadanych pod względem parametrów organoleptycznych i fizykochemicznych. W wodociągu Przyrów w próbce wody pobranej z Przedszkola stwierdzono przekroczenie mętności. Prawdopodobnie na uzyskany wynik mógł mieć wpływ stan techniczny wewnętrznej instalacji budynku. Kolejny uzyskany wynik z wykonanej próbki był zgodny z obowiązującymi wymaganiami.

Gmina Rędziny: ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 10 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych 17 próbek wody do badań laboratoryjnych, w tym 15 w zakresie parametrów mikrobiologicznych, a 17 w zakresie parametrów organoleptycznych i fizykochemicznych, w których nie stwierdzono przekroczeń badanych parametrów.

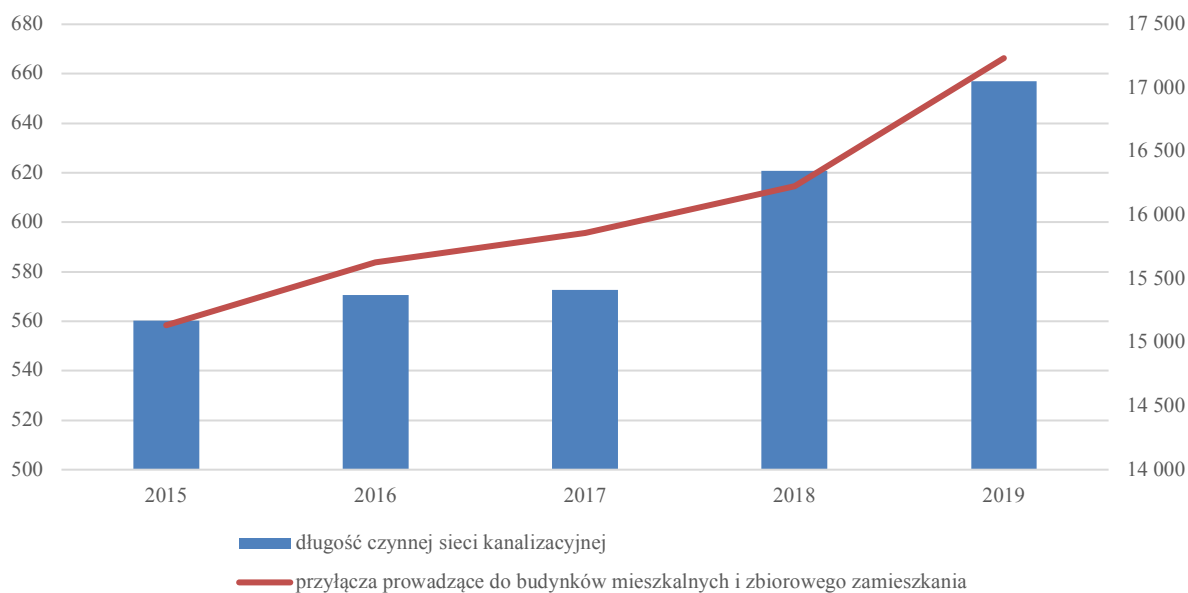
Gmina Starcza: w ramach prowadzonego monitoringu jakości wody przeznaczonej do spożycia z 7 stałych punktów poboru wody ogółem zostało pobranych do badań laboratoryjnych 11 próbek wody w zakresie parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych. W wodociągu Starcza w trzech próbkach badanej wody stwierdzono przekroczenie parametru fizykochemicznego – mętność oraz w jednej z nich dodatkowo nieakceptowalny zapach wody. Po przeprowadzonych zabiegach płukania urządzeń uzdatniających i sieci wodociągowej jakość wody była zgodna z wymaganiami, co zostało potwierdzone wynikami z badań.

4.5.2.2. Odbiór ścieków

Mieszkańcy powiatu częstochowskiego korzystają z sieci kanalizacyjnej typu rozdzielczego co oznacza, że ścieki sanitarne powstałe w wyniku życia i działalności człowieka (w tym działalności przemysłowej) odprowadzane są i oczyszczane oddzielnie od ścieków opadowych (deszczowych). Wody deszczowe obecne w sieci kanalizacji sanitarnej utrudniają oraz zmniejszają efektywność oczyszczania ścieków sanitarnych, dlatego też nie powinno się odprowadzać wód deszczowych do sieci kanalizacji sanitarnej.

Ogółem eksploatowana sieć kanalizacji sanitarnej, wg stanu na 31.12.2019 r. wynosi 680,71 km (suma długości sieci oraz przyłączy kanalizacyjnych). Sieć kanalizacyjną stanowią przede wszystkim rury o średnicy powyżej Ø200 mm wykonane przede wszystkim z betonu - (maksymalna średnica eksploatowanego kanału sanitarnego wynosi 1800 mm). Z siecią kanalizacyjną nierozdzielnie związane są także studnie rewizyjne, które montowane są w odstępach około 50 m. Przyłącza kanalizacyjne wykonane są z rur PCV o średnicy Ø150 mm.

Na poniższym rysunku przedstawiono charakterystykę infrastruktury kanalizacyjnej w latach 2015-2019.

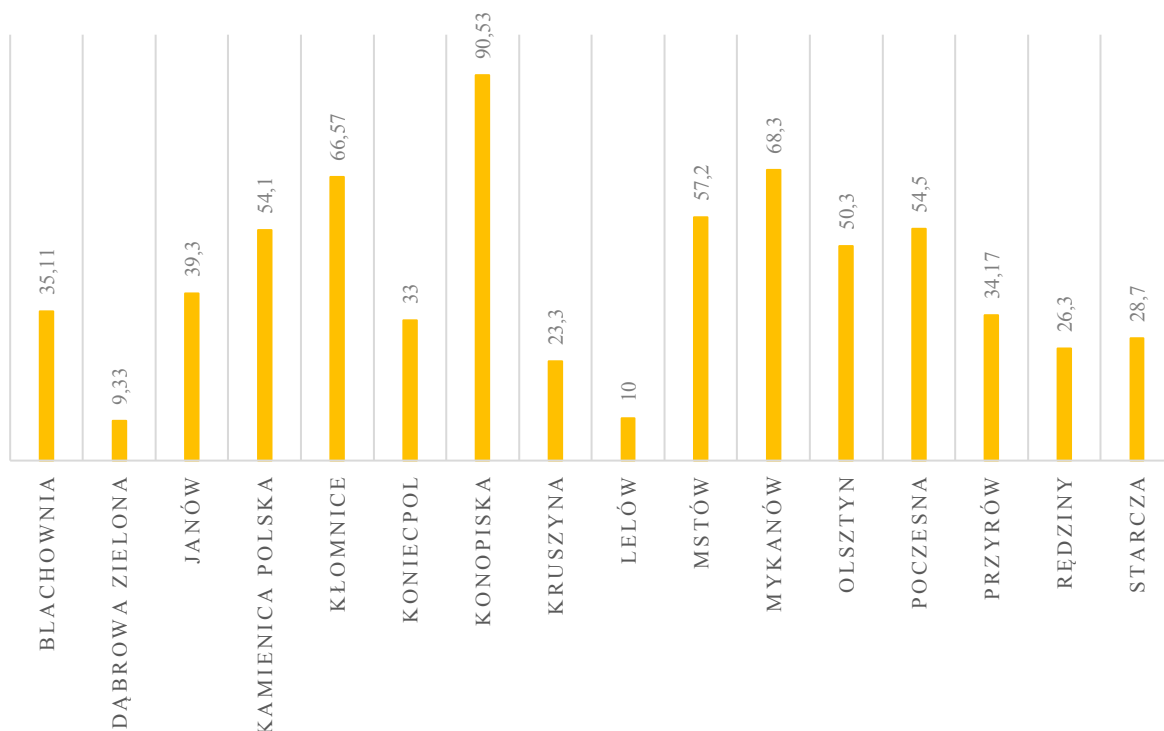

Rysunek 24 Długość sieci kanalizacyjnej [km] wraz z liczbą przyłączy [szt.] w latach na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2015-2019

Źródło: dane uzyskane z gmin wchodzących w skład powiatu, uzupełnione danymi z Banku Danych lokalnych GUS

Zgodnie z danymi przedstawionymi na wyższym rysunku, na terenie powiatu częstochowskiego obserwuje się stały wzrost liczby nowych przyłączy kanalizacyjnych, a także zwiększoną długość sieci kanalizacyjnej.

Na poniższym rynku przedstawiono długość sieci kanalizacyjnej na terenie poszczególnych gmin wchodzących w skład powiatu częstochowskiego wg stanu na 31.12.2019 r.

Rysunek 25 Długość sieci kanalizacyjnej w poszczególnych gminach wchodzących w skład powiatu częstochowskiego w 2019 r.

Źródło: dane uzyskane z gmin wchodzących w skład powiatu, uzupełnione danymi z Banku Danych lokalnych GUS

Na terenie powiatu częstochowskiego zostały wyznaczone w drodze uchwał trzy aglomeracje. Ich charakterystyka została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 16 Aglomeracje na terenie powiatu częstochowskiego

Akt prawny	Gminy wchodzące w skład aglomeracji	Lokalizacja oczyszczalni ścieków	RLM
Uchwała nr 92/XIV/2019 Rady Miejskiej w Blachowni z dnia 23 października 2019 r. w sprawie wyznaczenia aglomeracji Blachownia	Gmina Blachownia: Blachownia, Łojki, Wyrazów; Miasto Częstochowa: Gnaszyn Dolny, Gnaszyn Góry;	Miejscowość Blachownia w gminie Blachownia	13 563
Uchwała Nr V/27/11/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19 września 2016 r. w sprawie wyznaczenia Aglomeracji Częstochowa	Częstochowa, Mykanów, Rędziny, Poczesna i Konopiska.	Centralna Oczyszczalnia Ścieków w Częstochowie, przy ul. Srebrnej 172/188,; Oczyszczalnia Ścieków Dźbów w Częstochowie, przy ul. Anyżkowej 1.	242 081
Uchwała nr 172/XIX/2020 Rady Gminy Konopiska z dnia 22 maja 2020 r. w sprawie wyznaczenia Aglomeracji Konopiska	Aleksandria Pierwsza (część miejscowości), Aleksandria Druga (część miejscowości) i Konopiska (część miejscowości)	Oczyszczalnia ścieków komunalnych w Konopiskach przy ul. Przemysłowej	2 050

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z ww. przepisami, na terenie objętym aglomeracją nie ma możliwości odprowadzania ścieków do przydomowych oczyszczalni. Tym samym, na powyższym obszarze, w przypadku, gdy nie ma możliwości przyłączenia do kanalizacji sanitarnej, ścieki należy gromadzić w szczelnych osadnikach, opróżnianych przez przedsiębiorcę posiadającego zezwolenie na świadczenie usług w tym zakresie. Na wykonywanie takiej usługi, właściciel nieruchomości powinien podpisać z przedsiębiorcą odpowiednią umowę.

W tym miejscu należy zaznaczyć, iż zgodnie z art. 565 ust 2 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. *Prawo wodne* dotychczasowe akty prawa miejscowego dotyczące wyznaczenia aglomeracji, zachowują moc nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2020 r. i mogą być zmieniane. Tym samym, po roku 2020 dotychczasowe akty w postaci uchwał sejmików województw oraz rozporządzeń wojewodów nie będą ważne. Dlatego aby gminy pozostały w zgodzie z polskim prawem, zobowiązane są do przedłożenia do uzgodnienia projektów uchwał wyznaczających aglomeracje właściwemu organowi PGW WP.

Ścieki sanitarne z terenu gmin na terenie powiatu częstochowskiego odprowadzane są do oczyszczalni ścieków. Poniżej dokonano charakterystyki oczyszczalni ścieków zlokalizowanych na terenie powiatu częstochowskiego.

Oczyszczalnie ścieków eksploatowane przez wodociągi Częstochowskie S.A.

- oczyszczalnia ścieków Blachownia - to mechaniczno-biologiczna instalacja wykorzystująca technologię osadu czynnego. W latach-2013-2014 oczyszczalnia została zmodernizowana i dostosowana do aktualnych wymogów prawnych i technologicznych. Układ jest w pełni zautomatyzowany, posiada możliwość sterowania ręcznego i zdalnego z komputera. W oczyszczalni funkcjonuje punkt zlewny, gdzie dowożone są ścieki ze zbiorników bezodpływowych. Pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Częstochowskiego nr OŚ/6341.101.2013-V.34 z dnia 16 grudnia 2013r. z terminem obowiązywania do 31 grudnia 2023 r. Przepustowość - 2505 m3/dobę,
- oczyszczalnia ścieków Huta Stara - to mechaniczno-biologiczna instalacja wykorzystująca technologię osadu czynnego. Układ jest w pełni zautomatyzowany, posiada możliwość sterowania ręcznego i zdalnego z komputera. Pozwolenie wodnoprawne: : decyzja Starosty Częstochowskiego nr OŚ.6341.84.2014-V.34 z dnia 02.12.2014 z terminem obowiązywania do 31.12.2024 r. Przepustowość - 350 m3/dobę,
- oczyszczalnia ścieków Poczesna - to instalacja typu SUPERBOS wykorzystująca technologię strefowego osadu czynnego, złożona z dwóch modułów o przepustowości 150 i 500 m3/dobę. Pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Częstochowskiego nr OŚ.6341.88.2015-V.35 z dnia 29.12.2015 obowiązująca do dnia 31.12.2025 r. Przepustowość - 700 m3/dobę,
- oczyszczalnia ścieków Olsztyn - to instalacja typu SUPERBOS wykorzystująca technologię strefowego osadu czynnego osadu czynnego złożona z dwóch modułów o przepustowości 200 i 700 m3/dobę. Pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty Częstochowskiego Nr OŚ.V.6223-5-28/10 z dnia 15.12.2010 roku z terminem obowiązywania do 31 grudnia 2020 roku. Przepustowość - 900 m3/dobę,
- oczyszczalnia ścieków Karolina - o mechaniczno-biologiczna instalacja pracująca w technologii osadu czynnego, przystosowana do usuwania związków organicznych i podwyższonego usuwania biogenów. Pozwolenie wodnoprawne: decyzja Starosty częstochowskiego nr OŚ.6341.96.2015-V.38 z dnia

29.12.2015 obowiązująca do dnia 31.12.2025 r. Przepustowość - 300 m³/dobę.

Ponadto, na terenie powiatu częstochowskiego działają następujące oczyszczalnie ścieków:

Gmina Dąbrowa Zielona

Oczyszczalnia Ścieków w Dąbrowie Zielonej została wybudowana w latach 2013-2014. Oddano ją do użytku 11 lipca 2014 r. Wyposażona jest w membranowe systemy oczyszczania ścieków MBR. Podstawą działania zastosowanej technologii jest biologiczna filtracja oczyszczania ścieków poprzez membranę. Moduły membranowe ultrafiltracyjne to płyty zbudowane z polimerów, które tworzą naturalną przegrodę woda-osad. Tam na skutek podciśnienia woda zostaje oddzielona od osadu czynnego. Przepustowość docelowa obiektu to 200 m³ na dobę.

Gmina Kamienica Polska

Na terenie Gminy Kamienica Polska funkcjonuje biologiczna oczyszczalnia ścieków zlokalizowaną w Kamienicy Polskiej dla ścieków o charakterze socjalno-bytowym o przepustowości 633 m³/dobę. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków z oczyszczalni jest rzeka Warta. Istniejący wylot ø 300 zlokalizowany jest w km 751+656 biegu rzeki Warty.

Gmina Kłomnice

Na terenie Gminy, w Kłomnicach (na lewym brzegu rzeki Widzówki przy ul. Częstochowskiej), znajduje się mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków typu „SUPERBOS-1000”, oddana do eksploatacji w 2000r. Oczyszczalnia znajduje się obecnie w zarządzie Urzędu Gminy Kłomnice. Przepustowość oczyszczalni dla I etapu wynosiła 750,0 m³/dobę (273 750 m³/rok) i była wykorzystywana zaledwie w 70% I etapu (535,2 m³/dobę = 195 352 m³/rok). Od 12.12.2002 r. decyzją Starosty Częstochowskiego przepustowość oczyszczalni ścieków w Kłomnicach została zwiększona do 1000m³/dobę (365 000 m³/rok). Odbiornikiem ścieków z oczyszczalni jest rzeka Widzówka w km 11+850.

Gmina Koniecpol

Na terenie gminy funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków w Koniecpolu, która obsługuje mieszkańców miasta oraz dowożone są do niej nieczystości ciekłe z innych miejscowości. Przepustowość oczyszczalni wynosi 500m³/dobę, a RLM wynosi 4200. Bezpośrednim odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Pilica.

Gmina Kruszyna

W miejscowości Widzów funkcjonuje Gminna Oczyszczalnia Ścieków o przepustowości 250 m³ na dobę z możliwością rozbudowy do przepustowości 600 m³/dobę. Oczyszczalnia przyjmuje ścieki dopływające zbiorczą siecią kanalizacyjną z miejscowości Widzów, części Teklinowa oraz części Bab i Jackowa. Około 35,8% ogółu mieszkańców korzysta z instalacji kanalizacyjnej. Na pozostałym obszarze ścieki gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach i dostarczane wozami asenizacyjnymi do oczyszczalni ścieków.

Gmina Lelów

Na terenie gminy Lelów funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków, która poprzez sieć kanalizacyjną o długości 10 km oraz 276 przyłączy, z zastosowaniem 5 przepompowni odbiera ścieki od ok.1050 mieszkańców z terenu miejscowości Lelów. Oczyszczalnia ta w niewielkiej ilości przyjmuje ścieki dowożone z pozostałych miejscowości, tj. około 22% wszystkich mieszkańców. Do roku 2019 Gmina Lelów eksploatowała oczyszczalnię ścieków komunalnych SUPERBOS100 o RLM poniżej 2000, przepustowość (max 150 m³/d). W dniu 6 września 2019 r. przekazano do eksploatacji rozpoczęty w 2018 roku I etap przebudowy i rozbudowy oczyszczalni ścieków. W następnych latach planuje się dalszą rozbudowę oczyszczalni i realizację zadanie pn.: „Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w gminie Lelów II etap”, co spowoduje, że nominalna średniodobowa wydajność oczyszczalni wynosić będzie 308 m³/d, maksymalny dobowy dopływ ścieków do oczyszczalni wyniesie 407 m³/dobę.

Gmina Mstów

W Jaskrowie, przy ul. Starowiejskiej 21 zlokalizowana jest mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia z podwyższonym usuwaniem biogenów o dopuszczalnym obciążeniu ładunkiem zanieczyszczeń 9 548 RLM i maksymalnym przepływie 912 m³/dobę. Oczyszczone ścieki kierowane są do rzeki Warta.

Gmina Przyrów

W miejscowości Przyrów zlokalizowana jest oczyszczalnia biologiczna typu „Lemna” o przepustowości 500m³/dobę. Do oczyszczalni ścieków ścieki doprowadzane są kanalizacją sanitarną oraz dowożone są z terenów, które nie zostały skanalizowane. Ścieki oczyszczone są odprowadzane do rzeki Wiercicy w km 14+000.

Gmina Starcza

Na terenie Gminy Starcza, w miejscowości Rudnik Mały zlokalizowana jest biologiczna oczyszczalnia ścieków o przepustowości 300 m³/dobę. Oczyszczalnia ta obejmuje wszystkie miejscowości w gminie.

Projektowane oczyszczalnie ścieków:**Gmina Konopiska**

Planowana jest budowa mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Konopiskach przy ul. Przemysłowej, działka o numerze ewidencyjnym 2405 obręb Konopiska.

Przepustowość oczyszczalni:

- średnia [m³/d]: 350 m³/d.
- maksymalna godzinowa [m³/h]: 34 m³/h.
- maksymalna roczna [m³/rok]: 160 000 m³/rok.
- Projektowa wydajność oczyszczalni ścieków [RLM]: 2 500 RLM.

W obszarach, gdzie brak jest możliwości technicznych przyłączenia nieruchomości do sieci kanalizacji sanitarnej, bądź w przypadku braku ekonomicznej opłacalności nieruchomość powinna zostać wyposażona w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub w przydomową oczyszczalnię ścieków bytowych, spełniające wymagania określone w przepisach prawnych. W przypadku wyposażenia nieruchomości w zbiornik bezodpływowy należy spełnić następujące warunki - musi być on szczelny i systematycznie opróżniany. Na potwierdzenie tego, właściciel nieruchomości musi posiadać podpisaną umowę na opróżnianie zbiorników bezodpływowych oraz dowody uiszczania opłaty za wywóz nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości. W przypadku posiadania przydomowych oczyszczalni ścieków, należy regularnie pozbywać się osadów ściekowych, co również musi zostać odpowiednio udokumentowane.

Część gmin wchodzących w skład powiatu częstochowskiego na podstawie art. 3 ust. 3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 13 września 1996 r. *o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* prowadzi ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez poszczególne gminy – na terenie powiatu częstochowskiego, wg stanu na 31.12.2019 r. zewidencjonowano 326 przydomowych oczyszczalni ścieków. W poniższej tabeli przedstawiono liczbę przydomowych oczyszczalni ścieków w gminach na terenie powiatu częstochowskiego.

Tabela 17 Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie poszczególnych gmin powiatu częstochowskiego w 2019 roku

Gmina	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków
Dąbrowa Zielona	23
Kamienica Polska	27
Kłomnice	70
Konopiska	26
Lelów	19
Poczesna	80
Przyrów	2
Rędziny	79

Źródło: dane uzyskane z gmin wchodzących w skład powiatu

4.5.3 Analiza SWOT

Gospodarka wodnościekowa	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
nowoczesne oczyszczalnie ścieków, pomoc samorządów w finansowaniu przydomowych oczyszczalni ścieków	brak skanalizowania terenów wiejskich, wysokie koszty inwestycyjne rozbudowy sieci wodociągowej i kanalizacyjnej
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
inwentaryzacja oraz kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych, poprawa stanu wód wskutek rozbudowy systemu kanalizacji na terenie powiatu	nieszczelne zbiorniki bezodpływowe, nawożenie użytków rolnych ściekami

Źródło: opracowanie własne

4.5.4 Cele i kierunki działań

Zgodnie z wynikami prowadzonego monitoringu, wody powierzchniowe w rejonie powiatu częstochowskiego są w przeważającej części w złym stanie. Jest to związane głównie z obciążeniem wód ładunkiem substancji zawartych w ściekach komunalnych i przemysłowych, w tym w wodach opadowych lub roztopowych pochodzących z terenów utwardzonych, dróg i chodników. Problemem jest spływ opadów deszczowych po powierzchni dróg i chodników, zawierające znaczne ilości m.in. zawieszin ogólnych, związków ropopochodnych.

W niniejszym Programie wskazano, iż sukcesywnie zwiększa się odsetek ludności korzystającej ze zbiorczych sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków. Sukcesywnie realizowane są również zadania z zakresu budowy i modernizacji infrastruktury służącej do zbierania i zagospodarowywania ścieków komunalnych. Dane z gmin powiatu częstochowskiego wskazują, że coraz większe odsetki ludności korzystają z oczyszczalni ścieków, systemów kanalizacji zbiorczej czy też z oczyszczalni zapewniających pogłębione usuwanie substancji biogenych. Istotną kwestią jest też fakt, iż na terenie powiatu częstochowskiego nadal występują tereny, które nie są skanalizowane. Konieczne jest podjęcie szerokich prac planistycznych, zmierzających do wyznaczenia klarownych celów w zakresie rozbudowy sieci kanalizacyjnej. W tym kontekście konieczne jest przeprowadzenie dogłębnej analizy potrzeb i możliwości ich zaspokojenia.

W harmonogramie realizacji zadań zaplanowano realizację przede wszystkim budowę, rozbudowę i modernizację sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej; budowę, rozbudowę i modernizację urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych, budowę, rozbudowę i modernizację ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę, jako działania uzupełniające zaplanowano działania edukacyjne, promocyjne oraz prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

Na terenach zurbanizowanych należy dążyć do uporządkowania gospodarki wodami opadowymi, w szczególności wspierać działania zmierzające do likwidacji dopływów powierzchniowych zanieczyszczeń do wód z dróg (szczególnie w okresie zimy i jesieni, gdy używa się środków chemicznych do likwidacji śliskości pośniegowej). Racjonalizacja użytkowania wody będzie realizowana zgodnie z hierarchią ważności wykorzystania wód przez różnych użytkowników gospodarczych. W pierwszej kolejności realizowane są potrzeby gospodarki komunalnej (woda pitna), a następnie przemysłu spożywczego wymagającego wody wysokiej jakości, rolnictwa (w celu nawadniania użytków rolnych i pojenia zwierząt) oraz przemysłu. Użytkownicy wody będą informowani o możliwościach relatywnego zmniejszania jej zużycia, np. poprzez wprowadzanie zamkniętych obiegów, zmiany technologii, poprawę stanu sieci wodociągowych (także zakładowych), zakup urządzeń wodooszczędnych. W celu ograniczenia strat wody należy systematycznie dokonywać przeglądu i konserwacji sieci wodociągowej, prowadząc niezbędne remonty i modernizacje poszczególnych odcinków.

4.6. Zasoby geologiczne

4.6.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2019 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska OCHRONA ZASOBÓW ZŁÓŻ POPRZECZ ICH RACJONALNE WYKORZYSTYWANIE W KOORDYNACJI Z PLANAMI ROZWOJU REGIONU		
Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy, a także rejestru zawierającego informacje o tych terenach	Starostwo Powiatowe nie prowadzi rejestru osuwisk, gdyż na terenie powiatu częstochowskiego nie występują ruchy masowe.	-
Realizacja zadań wynikających z zapisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. <i>Prawo geologiczne i górnicze</i> w zakresie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż	Na terenie powiatu częstochowskiego obowiązują następujące decyzje na eksploatację kopalin: gmina Mstów, miejscowość Zawada – nazwa złoża Zawada II, gmina Kłomnice miejscowość Karczewice – nazwa złoża Karczewie I. gmina Kruszyna, miejscowość Kruszyna – nazwa złoża „Kruszyna” i „Kruszyna Sadržawki”, miejscowość Łęg – nazwa złoża „Łęg I” gmina Blachownia, miejscowość Wyrazów ze złoża „Wyrazów”, złoża Herby miejscowości Cisie gmina Mykanów, miejscowość Radostków – nazwa złoża Lubojenka III, gmina Olsztyn, miejscowość Biskupice - nazwa złoża Zaborze Starostwa Częstochowski, w ramach zadań własnych, wydawał decyzje z zakresu geologii: zatwierdzające projekty robót geologicznych, zatwierdzające dokumentację geologiczną z zakresu geologii inżynierskiej, hydrogeologii i geologii złożowej. W 2018 roku prowadzono 18 spraw w ww. zakresie. Natomiast w 2019 roku liczba prowadzonych spraw wynosiła 7.	18 spraw w zakresie decyzji geologicznych w 2018 r. 7 spraw w zakresie decyzji geologicznych w 2019 r.
Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Brak informacji o podjętych działaniach w okresie raportowania.	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu częstochowskiego

4.6.2. Opis stanu obecnego

4.6.2.1 Budowa geologiczna

Powiat częstochowski leży w północnej części monokliny śląsko-krakowskiej (Pożaryski, 1974). W budowie tego obszaru biorą udział i odsłaniają się na powierzchni terenu osady jurajskie, kredowe i kenozoiczne. Pod grubymi osadami jury występują znacznej miąższości utwory triasowe. Osady czwartorzędu leżą niezgodnie na silnie urzeźbionym podłożu mezozoicznym, wypełniając obniżenia i maskując nierówności podłoża, występując jako nieciągłe pokrywy. Utwory starszego podłoża zapadają monoklinalnie ku północnemu-wschodowi. Na strukturach paleozoicznych zalegają osady mezozoiku (Głazek i in., 1992) reprezentowane przez:

trias dolny utworzony przez terygeniczne iłowcowo–piaskowcowe osady warstw świerklanieckich (30 m), na nich zalegają morskie osady retu marglisto-dolomitowe o miąższości do 70 m;

trias środkowy wykształcony w facji wapienia muszlowego o miąższości do 120 m, wzrastającej w kierunku NW, zbudowane z wapieni i dolomitów na ogół spękanych i porowatych z przeławieniami iłowców i mułowców.

Utwory paleozoiku i triasu zostały rozpoznane w czasie prac geologiczno-poszukiwawczych za rudami metali (Wielgomas, 1981). Na utworach triasu zalegają osady wszystkich trzech ogniw jury:

jura dolna – piaski, piaskowce i mułowce o zmiennej miąższości, nie stanowiące jedno- litej pokrywy;

jura środkowa – w spągu piaski i piaskowce, tzw. warstw kościeliskich, tworzące użytkowy poziom wodonośny

w południowo-zachodniej części rozpatrywanego obszaru. Pokrywa je seria ilasto-mułowcowa z syderytami zwana „iłami rudonośnymi”, które do końca lat siedemdziesiątych były eksploatowane w kopalniach rud żelaza; miąższość tej serii sięga 70–140 m;

jura górna – wykształcona w postaci skał węglanowych głównie wapieni i wapieni marglistych tworzy fragment makroregionu wyżyny krakowsko częstochowskiej, mezoregion Wyżynę Częstochowską (według podziałów fizjogeograficznego Polski 341.31 [Kondracki 2011]); budują ją skrasowiałe i spękane wapienie o różnym wykształceniu facjalnym i podrzędnie margle. Miąższość utworów jury górnej wzrasta zgodnie z kierunkiem zapadania warstw, nawet do 400 metrów w północno-wschodniej części obszaru powiatu, zalegając pod utworami kredowymi. W utworach jury górnej, poza wąską strefą położoną wzdłuż progu górno – jurajskiego występuje poziom wodonośny stanowiący Główny Zbiornik Wód Podziemnych – GZWP 326 Częstochowa -Wschód będący głównym źródłem ujęć wód podziemnych dla mieszkańców Częstochowy i znacznej części mieszkańców powiatu częstochowskiego (gminy Olsztyn, Janów, Mstów, Rędziny, Mykanów).

Kreda - Na utworach jury górnej na obszarze gmin Kruszyny, Kłomnic, Przyrowa, Lelowa, Dąbrowy Zielonej, Koniecpola zalegają utwory głównie górnej Kredy, wykształcone jako margle, wapienie margliste, opoki margliste. Poziom wodonośny występujący w utworach kredy górnej stanowi główny zbiornik wód podziemnych nr 408.

Utwory czwartorzędowe nie stanowią ciągłej pokrywy. Występują głównie w dolinach rzecznych i obniżeniach. Są to zwykle żwiry, piaski i mułki rzeczne, typowe dla osadów dolin kopalnych. Poza dolinami występują piaski i żwiry wodnolodowcowe, piaski kemów i moren czołowych. Gliny zwałowe zalegają płatami (Bardziński i in., 1985). Leżą one na utworach górnourajskich z wyjątkiem dolin rzek, ostańców i powierzchni denudacyjnych.

4.6.2.2 *Surowce naturalne*

Złoża kopalin to naturalne skupienia minerałów, których wydobywanie może przynieść korzyść gospodarczą. Są rozmieszczone nierównomiernie w przyrodzie, a ich występowanie i możliwość wykorzystania zależą w dużej mierze od budowy geologicznej.

Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (t.j.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1064). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

Posiadający koncesję na wydobywanie złoża kopalin jest zobowiązany zastosować środki niezbędne zarówno do ochrony złoża jak i do ochrony wód powierzchniowych i podziemnych a także do ochrony powierzchni ziemi. Po zakończonej eksploatacji zobowiązany jest prowadzić rekultywację oraz przywracać do właściwego stanu elementy przyrodnicze. Obszary poeksploatacyjne należy sukcesywnie i na bieżąco poddawać rekultywacji. Obowiązek ten ciąży na osobie powodującej utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntu. Koszty rekultywacji ciężą na sprawcy.

Na terenie powiatu częstochowskiego występują udokumentowane złoża: piasków formierskich, piasków i żwirów, surowców ilaste ceramiki budowlanej, torfów, a także wapieni i margli, opok eksploatowanych jako kamień łamany i bloczny.

Rysunek 26 Lokalizacja złóż surowców na terenie powiatu częstochowskiego

Źródło: <http://geoportal.pgi.gov.pl/midas-web/pages/index.jsf?conversationContext=2> – dostęp 16.10.2020 r.)

W poniższej tabeli przedstawiono złoża zasobów naturalnych udokumentowanych na terenie powiatu częstochowskiego - zgodnie z *Bilansem zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2019 r.*

Tabela 18 Zasoby naturalne na terenie powiatu częstochowskiego

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Stan zagospodarowania złoża [tys. ton]		Wydobycie
			geologiczne	przemysłowe	
KAMIEŃ ŁAMANE I BLOCZNE					
1.	Jacków	R	7 618	-	-
PIASKI FORMIERSKIE					
2.	Biskupice X	P	1 133.00	-	-
3.	Hucisko I	Z	132.00	-	-
4.	Hucisko II	R	184.00	-	-
5.	Kąty Chorońskie	Z	1957,12	-	-
6.	Kotysów	R	317	-	-
7.	Krasawa II	P	841	-	-
8.	Krótką Wieś	P	17	-	-
9.	Kuźle I	P	240	-	-
10.	Lusławice IV	Z	-	-	-
11.	Lusławice V	Z	266	-	-
12.	Olsztyn II	Z	588	-	-

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Stan zagospodarowania złoża [tys. ton]		Wydobycie
			geologiczne	przemysłowe	
13.	Olsztyn II	Z	448	-	-
14.	Olsztyn II - rej.	Z	593	-	-
15.	Piasek	P	40,70	-	-
16.	Podgrabie	P	93	-	-
17.	Rej. Olsztyna	Z	137	-	-
18.	Rej. Złotego Potoku	Z	1030	-	-
19.	Siedlec VII	P	164,00	-	-
20.	Sieraków	P	542	-	-
21.	Wolnica-Zapasięka	P	94	-	-
22.	Zawisna	Z	1264,6	-	-
23.	Zawisna II	E	1502,21	783,79	11,44
24.	Zawisna IV	Z	4304,19	-	-
25.	Zawisna V	R	12680,06	-	-
26.	Złoty Potok	Z	-	-	-
27.	Złoty Potok II	Z	1079	-	-
28.	Złoty Potok - Leśniczówka	R	492	-	-
29.	Zrębice	Z	2871,10	-	-
30.	Zrębice I	P	58	-	-
PIASKI I ŻWIRY					
31.	Aleksandria	Z	2229	-	-
32.	Borowno	Z	548	-	-
33.	Drochlin	R	1935	-	-
34.	Herby	E	10166	3673	105
35.	Hutki	R	659	-	-
36.	Karczewice II	R	147	-	-
37.	Karczewie I	E	243	-	-
38.	Kościelec	R	463	-	-
39.	Krasawa II	P	3068	-	-
40.	Kruszyna	T	100	-	-
41.	Kruszyna-Sadzawki	E	1961	2895	62
42.	Łubojenka	P	17677	-	-
43.	Łubojenka I	R	574	-	-
44.	Łubojenka II	R	2200	-	-
45.	Łubojenka III	E	1602	845	65
46.	Łysa Górka	P	10271	-	-
47.	Mazury	R	1 105	-	-
48.	Nierada	R	1889	-	-
49.	Odrzykoń	R	181	-	-
50.	Olsztyn-Szubienice	R	415	-	-
51.	Przymiłowice	Z	27	-	-
52.	Stara Gorzelnia	T	310	310	-

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Stan zagospodarowania złoża [tys. ton]		Wydobycie
			geologiczne	przemysłowe	
53.	Staropole	R	176	-	-
54.	Tomala	R	96	-	-
55.	Wyrzów	T	564	451	-
56.	Zaborze	E	3535	1034	143
57.	Zagórze	Z	190	-	-
58.	Zawada II	E	70	70	19
59.	Zawisna V	R	5645	-	-
SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ					
60.	Brzeziny - Kolonia 2	Z	223	-	-
61.	Brzeziny I	Z	214	-	-
62.	Kolonia Łojki	Z	38	-	-
63.	Korwinów	Z	3538	-	-
64.	Łęg	T	202	-	-
65.	Radoszewnica	Z	13	-	-
66.	Radoszewnica I	Z	41	-	-
67.	Wrzosowa	Z	177	-	-
68.	Wrzosowa I	Z	51	-	-
TORFY					
70.	Smyków	R	110,57	-	-
WAPIENIE I MARGLE					
71.	Latosówka-Rudniki II	E	74 631	-	-
72.	Mstów	R	363 326	-	-
73.	Rudniki-Jaskrów	E	71 837	9067	135
74.	Kielnik-Olsztyn	Z	320	-	-
75.	Mykanów	P	42788	-	-
76.	Rudniki-Rędziny	R	6935	-	-
77.	Żuraw	P	138 196	-	-

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2019 r.

4.6.2.3 Osuwiska

Na terenie powiatu częstochowskiego nie ma informacji o występowaniu typowych terenów osuwiskowych i zagrożonych ruchami masowymi. Zjawiska osuwiskowe osuwania się mas skalnych zachodzą jedynie na stokach hałd pokopalnianych związanych z górnictwem rud żelaza, którego działalność została zakończona z początkiem lat 80 minionego wieku. W niektórych gminach w strefie wychodni utworów węglanowych jury górnej można spotkać się z powierzchniowymi formami krasowymi tj. leje krasowe, uwały i ponory. Największe występowanie tych form ma miejsce na terenie gminy Olsztyn i Mstów na wschód od Częstochowy w rejonie miejscowości Kusia, Brzyszków, Srocko w kierunku Mirowa. Są to formy, w których można zaobserwować aktywność spłukiwania w głąb systemu krasowego cząstek mineralnych z powierzchni terenu. Na stokach niektórych lejów daje się zaobserwować obrywy darni, w skali mikro. Tereny te na dzień dzisiejszy stanowią użytki rolne i leśne i powinny pozostać wyłączone spod zabudowy. Zasadnym jest, aby przy zmianie miejscowych planów zagospodarowania obejmujących rejon występowania powierzchniowych form zjawisk krasowych dopuszczenie terenów pod zabudowę poprzedzone było zawsze badaniami geologicznymi (kartowanie powierzchniowe, ekspertyzy).

4.6.3 Analiza SWOT

Zasoby geologiczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
bogate zasoby naturalne, brak zagrożenia ruchami masowymi	możliwe uciążliwości związane z eksploatacją surowców
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość rozwoju gospodarczego wynikające z występowania surowców	możliwe zagrożenia ze strony terenów górniczych

Źródło: opracowanie własne

4.6.4 Cele i kierunki działań

Złoża kopalin to naturalne skupienia minerałów, których wydobycie może przynieść korzyść gospodarczą. Są rozmieszczone nierównomiernie w przyrodzie, a ich występowanie i możliwość wykorzystania zależą w dużej mierze od budowy geologicznej. Zasady poszukiwania, dokumentowania oraz korzystania z kopalin regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (t.j.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1064). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

W zakresie eksploatacji kopalin, ich strategicznych złóż wymienionych w „Bilansie zasobów kopalin” istotnym elementem jest ochrona strategicznych złóż kopalin do przyszłego potencjalnego wykorzystania. Zadanie to realizowane jest poprzez odpowiednie zapisy najpierw w wojewódzkim, a w kolejnych etapach w gminnych Planach Zagospodarowania Przestrzennego w trakcie aktualizacji tych planów. Zadanie to realizowane będzie przez województwo i gminy jako zadanie monitorowane w Programie Ochrony Środowiska na szczeblu powiatu oraz jako zadanie zapisane w gminnych Programach Ochrony Środowiska jako zadanie własne gmin powiatu częstochowskiego. Finansowanie tego zadania pochodzić będzie ze środków własnych województwa śląskiego i gmin powiatu częstochowskiego.

4.7. Gleby

4.7.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

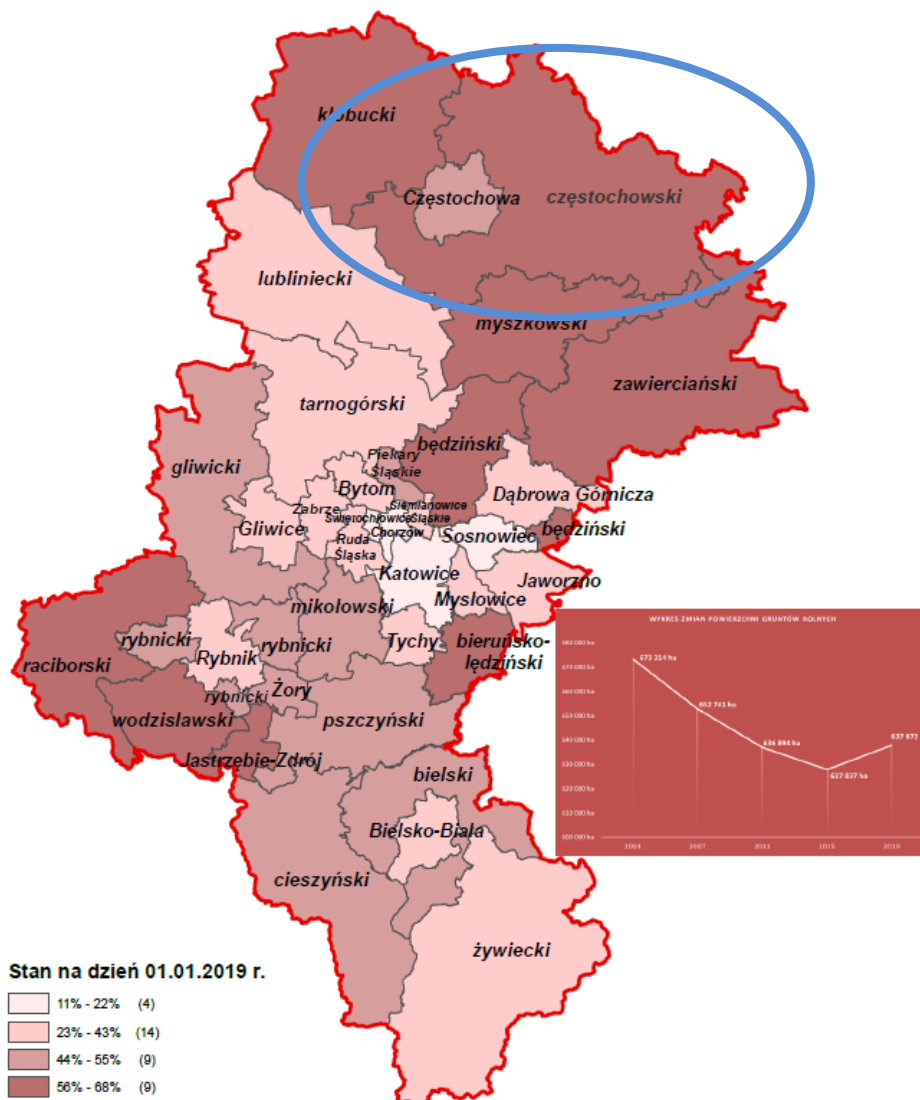
Cel długoterminowy do 2019 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW GLEBOWYCH		
Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Prowadzenie rejestru potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni	Starosta Częstochowski nie zidentyfikował potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, dlatego też nie prowadzono rejestru.	-
Ograniczenie do niezbędnego minimum powierzchni gleby objętej zabudową w tym przeznaczania gruntów na cele inne niż rolne i leśne	Realizacja zadań wynikających z zapisów ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Na terenie powiatu częstochowskiego powierzchnia terenów wymagających rekultywacji i zdegradowanych w 2018 roku wyniosła 2,33 ha, natomiast w 2019 roku 14,54 ha.	W 2018 roku prowadzono 561 spraw w zakresie wyłączeń z produkcji rolniczej na cele nierolnicze (powierzchnia wyłączeń 51,16 ha). W 2019 roku prowadzono 658 spraw (powierzchnia wyłączeń 74,04 ha).
Promocja właściwego gospodarowania na obszarach rolnych, wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych	Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa organizuje co roku Powiatowy Konkurs „Ekologiczna Zagroda”. W konkursie mogą uczestniczyć wszystkie domostwa z terenów wiejskich naszego powiatu. Ważna jest nie tylko estetyka zagród, ale ocenie podlegały również: gospodarowanie odpadami, w tym usuwanie azbestu, gospodarowanie wodą, ograniczanie niskiej emisji, termomodernizacja budynków, wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych, utrzymywanie przydomowych warzywników, jagodników, pasiek, sadow i innych form wytwarzania żywności na samozaopatrzenie własnej rodziny, szczególnie metodami rolnictwa ekologicznego. Kryteria oceny zagród w konkursie „Ekologiczna Zagroda” mają za cel promowanie proekologicznych praktyk. Ponadto, Powiat Częstochowski corocznie, przy okazji Dożynek organizuje konkurs pt.: „Przodujący producent rolny”.	Corocznie organizowane są 2 powiatowe konkursy „Ekologiczna Zagroda” oraz „Przodujący producent rolny”
Rozwój rolnictwa zrównoważonego i promocja produktów ekologicznych		
Zapobieganie rozpowszechnianiu GMO		
Zwiększenie różnorodności gatunkowej szczególnie w nasadzeniach porolnych – kampania edukacyjna		
Promocja rolnictwa ekologicznego oraz rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju	W okresie raportowania Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie na terenie powiatu częstochowskiego prowadził szkolenia, doradztwo oraz udzielał informacji w zakresie promocji rolnictwa ekologicznego oraz rozpowszechnianie dobrych praktyk rolnych i leśnych, zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju.	-
Waloryzacja terenów pod względem ich przydatności do produkcji zdrowej żywności oraz promocja takiej żywności		
Opracowanie wojewódzkiej strategii ochrony gleb, w tym walki z ich zakwaszeniem np. poprzez promocję rolnictwa ekologicznego i rolnictwa integrowanego, a także dostosowania produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych		
Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb metalami ciężkimi, promieniotwórczymi oraz środkami ochrony roślin		
Stosowanie dobrych praktyk rolniczych mających na celu przeciwdziałanie: - spadkowi zawartości próchnicy, - wzrostowi gęstości objętościowej i zmniejszeniu porowatości, zasolenia oraz zakwaszenia gleb		

Ochrona gleb użytkowanych rolniczo - rozwój sieci monitoringu gleb	Monitoring chemizmu gleb ornych prowadzony jest co pięć lat. W okresie raportowania nie wykonywano badań – przewidziano do realizacji w 2020 roku.	-
Utrzymanie i systematyczne aktualizowanie bazy danych o terenach przemysłowych i zdegradowanych (ORSIP, OPI-TPP)	Na terenie powiatu częstochowskiego, wg stanu na rok 2020, występowało 17 obszarów przemysłowych i zdegradowanych. Najwięcej takich terenów zlokalizowanych jest na terenie gminy Poczesna (8) i Olsztyn (5). Pozostałe gminy na terenie których występuje jeden taki obszar to: Kłomnice, Koniecpol, Konopiska i Rędziny.	17 obszarów przemysłowych i zdegradowanych
Rekultywacja i rewitalizacja terenów	Na terenie powiatu częstochowskiego decyzję rekultywacyjną wydaną przez Starostę Częstochowskiego posiada 6 podmiotów.	decyzje rekultywacyjne dla 6 podmiotów

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu częstochowskiego

4.7.2 Opis stanu obecnego

Na terenie powiatu dominują gleby kwaśno - bielcowe a drugim typem znacznie bardziej urodzajnym, lecz o ograniczonym obszarze występowania, są rędziny. Profil produkcji rolnej nie odbiega znacząco od krajowego, bowiem opiera się głównie na uprawie zbóż i ziemniaków. W produkcji zwierzęcej dominuje chów bydła mleczno-mięsnego oraz trzody chlewnej.

Rysunek 27 Udział gruntów rolnych w ogólnej powierzchni powiatów województwa śląskiego, w tym powiatu częstochowskiego
Źródło: Analiza struktury własności i sposobu użytkowania gruntów w województwie śląskim w 2019 roku

Według danych Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku na terenie powiat częstochowskiego powierzchnia wszystkich gospodarstw rolnych wynosiła w 2010 roku 63 339,37 ha, natomiast powierzchnia użytkowana rolniczo to 53 219,88 ha. W ostatnich latach zauważalna jest tendencja do zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze, głównie pod zabudowę mieszkaniową. W 2018 roku Starostwa Częstochowski prowadził 561 spraw w zakresie wyłączeń z produkcji rolniczej na cele nierolnicze. Powierzchnia wyłączeń z produkcji rolniczej w 2018 r. wyniosła 51,16 ha. Natomiast w 2019 roku w Starostwie Powiatowym prowadzonych było 658 spraw, a powierzchnia wyłączeń z produkcji rolniczej wyniosła 74,04 ha. Jednakże powierzchnia wskazana w decyzjach Starosty nie świadczy o faktycznie wyłączonej powierzchni gruntów z produkcji rolniczej.

Według danych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na podstawie dokonanych przez rolników zgłoszeń według stanu na 2 stycznia 2020 roku, na terenie powiatu częstochowskiego hodowanych było:

- 13076 sztuk bydła,
- 3876 sztuk trzody chlewnej,
- 233 sztuk kóz,
- 1068 sztuk owiec.

Tabela 19 Struktura zasiewów na terenie powiatu częstochowskiego

Wyszczególnienie	Jednostka	Powierzchnia
ogółem	ha	27 646,74
zboża razem	ha	22 086,99
zboża podstawowe z mieszkankami zbożowymi	ha	21 380,91
pszenica ozima	ha	4 485,87
pszenica jara	ha	425,76
żyto	ha	6 180,27
jęczmień ozimy	ha	924,74
jęczmień jary	ha	1 596,11
owies	ha	2 115,71
pszenżyto ozime	ha	3 828,01
pszenżyto jare	ha	421,47
mieszkanki zbożowe ozime	ha	409,22
mieszkanki zbożowe jare	ha	993,75
kukurydza na ziarno	ha	419,52
ziemniaki	ha	1 681,79
uprawy przemysłowe	ha	1 596,89
buraki cukrowe	ha	25,26
rzepak i rzepik razem	ha	1 571,63
strączkowe jadalne na ziarno razem	ha	29,96
warzywa gruntowe	ha	69,58

Źródło: dane ze Spisu Rolnego 2010

4.7.2.1 Badania jakości gleb

Badaniem odczynu gleby, potrzeb jej wapnowania i zawartości w makroelementy zajmuje się Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach, która w latach 2017-2019 przeprowadziła badania gleb na powierzchni 2200,75 ha gruntów ornych, 150,02 ha użytków zielonych oraz 2350,77 ha użytków rolnych, skąd zostało pobranych 2910 próbek. Poniżej zestawiono otrzymane wartości pH, potrzeby wapnowania gleb oraz zawartość makroelementów – dla gruntów ornych, które są niezbędne do prawidłowego wzrostu roślin i otrzymania optymalnych plonów.

Tabela 20 Odczyn i potrzeby wapnowania gleb na terenie powiatu częstochowskiego na podstawie wykonanych badań w okresie 1.01.2018 r. - 31.12.2019 r.

Odczyn	% przebadanych próbek	Potrzeby wapnowania	% przebadanych próbek
Bardzo kwaśny	37%	Konieczne	50%
Kwaśny	25%	Potrzebne	13%
Lekko kwaśny	21%	Wskazane	12%
Obojętny	9%	Ograniczone	8%
Zasadowy	8%	Zbędne	17%

Źródło: Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach

Większość przebadanych użytków rolnych miała bardzo kwaśny odczyn. Natomiast w przypadku połowy badanych próbek konieczne było wapnowanie.

Tabela 21 Zasobność gleb w makroelementy na terenie powiatu częstochowskiego, na podstawie wykonanych badań w okresie 1.01.2018 r.-31.12.2019 r.

Zawartość fosforu	% przebadanych próbek	Zawartość potasu	% przebadanych próbek	Zawartość magnezu	% przebadanych próbek
Bardzo niska	18%	Bardzo niska	34%	Bardzo niska	33%
Niska	37%	Niska	40%	Niska	24%
Średnia	28%	Średnia	17%	Średnia	25%
Wysoka	9%	Wysoka	5%	Wysoka	10%
Bardzo wysoka	8%	Bardzo wysoka	4%	Bardzo wysoka	8%

Źródło: Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach

W przebadanych próbkach większość gleb charakteryzowała się bardzo niską zawartością fosforu i potasu oraz bardzo niską zawartością magnezu.

Odczyn gleb ma bezpośredni wpływ na wzrost, rozwój i plonowanie roślin. Warunkiem prawidłowego rozwoju roślin jest zapewnienie optymalnego lub tolerowanego przez nie zakresu odczynu. Optymalny zakres odczynu dla większości roślin mieści się w przedziale pH od 5,5 do 6,5, a dla roślin wrażliwych na zakwaszenie w zakresie pH 6,5-7,0 (czyli od kwaśnego przez lekko kwaśny do obojętnego). Zabiegiem niezbędnym do zrównoważenia zakwaszenia gleb wywołanego stosowaniem nawozów jest wapnowanie. Wapnowanie ma wszechstronny i korzystny wpływ na właściwości fizyczno-chemiczne i biologiczne gleby. Wpływa na tworzenie żyzności gleby, czynnika umożliwiającego uzyskiwanie wysokich plonów i efektywnego nawożenia NPK. Aby wapnowanie spełniało pożądaną rolę, musi być zastosowane w dawkach gwarantujących uzyskanie optymalnego odczynu dla uprawianych w zmianowaniu gatunków roślin.

Fosfor jest niezbędnym pierwiastkiem dla rozwoju roślin. Jego optymalna zawartość w glebie wpływa dodatnio na pobieranie przez rośliny innych składników pokarmowych, głównie azotu.

Potas w roślinie jest regulatorem wielu procesów. Składnik ten ma wpływ na właściwą gospodarkę wodną i węglowodanową, na fotosyntezę, oddychanie, gospodarkę azotem, żelazem i manganem oraz aktywuje układy enzymatyczne. Nawożenie gleb potasem winno uwzględniać wymagania pokarmowe roślin, gdyż właściwe zaopatrzenie roślin w potas zwiększa ich reakcję na nawożenie azotem.

Magnez jest ważnym pierwiastkiem dla procesów życiowych rośliny. Jego istotna funkcja wynika głównie z tego, że jest składnikiem chlorofilu. Niedobór magnezu podczas wzrostu roślin powoduje spadek jakości i obniżenie plonów.

4.7.2.2 Działalność instytucji do obsługi rolnictwa

Na obszarze powiatu częstochowskiego działają podmioty mające na celu obsługę rolnictwa, które poprzez swoje działania zachęcają rolników do kontynuowania produkcji, nie odłogowania gruntów ornych, a także pomagają w pozyskaniu środków finansowych na produkcję rolniczą.

Teren powiatu obejmuje swoim działaniem Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Częstochowie oraz Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Częstochowie, które okresowo przeprowadzają szkolenia dla rolników w tym także konsultacje i porady. Dotyczą one głównie wypełniania wniosków obszarowych oraz wniosków o dofinansowania unijne. Część z tych usług realizowana jest bezpłatnie, natomiast wnioski o dofinansowanie pochodzące ze środków unijnych są płatne.

Na terenie powiatu częstochowskiego według informacji Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa Śląskiego Oddziału Regionalnego w Częstochowie rolnicy realizują tzw. „Pakiety rolno-środowiskowe”. W poniższej tabeli przedstawiono liczbę wniosków oraz powierzchnię gospodarstw rolnych objętych wnioskiem o pakiet rolno-środowiskowy, z uwzględnieniem wariantów.

Tabela 22 Dane dotyczące realizacji programu rolno-środowiskowego na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2018-2019

WARIANT	LICZBA WNISKÓW	POWIERZCHNIA [ha]	LICZBA WYPŁACONYCH WNISKÓW	KWOTA
Wariant 1.1-Rolnictwo zrównoważone	11	599,92	11	642 819,81 zł
Wariant 1.1-Zrównoważony sposób gospodarowania	1	3,55	0	0,00 zł
Wariant 2.1-Międzyplony	38	210,91	37	185 885,15 zł
Wariant 2.1-Uprawy rolnicze (z certyfikatem zgodności)	1	1,58	1	3 823,60 zł
Wariant 2.3-Trwałe użytki zielone (z certyfikatem zgodności)	1	3,9	1	9 438,00 zł
Wariant 3.1-Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych	3	5,95	3	11 685,80 zł
Wariant 4.1-Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	6	57,05	6	399 333,12 zł
Wariant 4.10-Użytki przyrodnicze	3	13,66	3	33 297,31 zł
Wariant 4.3-Murawy	1	18,84	1	24 492,00 zł
Wariant 4.3-Szuwary wielkoturzycowe	2	4,05	2	9 378,38 zł
Wariant 4.4-Łąki trzęślicowe i selemnicowe	1	1,18	1	3 953,00 zł
Wariant 4.4-Półnaturalne łąki wilgotne	48	123,72	48	206 182,47 zł
Wariant 4.5-Półnaturalne łąki świeże	11	27,82	11	83 199,20 zł
Wariant 4.6-Półnaturalne łąki wilgotne	5	16,26	5	26 285,20 zł
Wariant 4.7-Półnaturalne łąki świeże	3	15,07	3	15 628,25 zł
Wariant 5.1-Ochrona siedlisk lęgowych ptaków - NATURA 2000	1	2,88	1	6 969,60 zł
Wariant 5.1-Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	19	148,63	18	450 217,27 zł
Wariant 5.3-Murawy	16	59,14	15	283 402,57 zł
Wariant 5.4-Półnaturalne łąki wilgotne	330	2900,63	320	3 638 893,38 zł
Wariant 5.5-Murawy ciepłolubne - NATURA 2000	1	19,4	1	20 781,58 zł
Wariant 5.5-Półnaturalne łąki świeże	172	1094,89	170	2 016 824,14 zł
Wariant 5.6.1-Torfowiska - wymogi obowiązkowe	1	6,5	1	3 900,00 zł
Wariant 5.6.2-Torfowiska - wymogi obowiązkowe i uzupełniające	14	87,02	13	222 087,19 zł
Wariant 6.1-Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie - w przypadku uprawy	20	120,3	20	142 989,23 zł
Wariant 6.4-Sady tradycyjne	1	0,4	1	840,00 zł
Wariant 8.3.1-Międzyplon ścierniskowy	2	6,04	2	2 819,01 zł
SUMA	712	5549,29	695	8 445 125,26 zł

Źródło: pismo ARiMR z dnia 17.07.2020 r. znak: StIP12.0163.43.2020.LZ

Od 2015 roku działa program "Grunt to wiedza", jest to ogólnopolski, bezpłatny program badań pH gleb oraz

zasobności w składniki odżywcze, w tym na kwasowość oraz zawartość fosforu, potasu i magnezu, jednocześnie rolnicy we własnym zakresie zlecają głównie pod kątem ustalania dawek nawożenia badania gleb na pH i zawartość składników mineralnych. Rolnicy mają możliwość w każdym momencie zlecenia wykonania badań gleb na własny koszt w Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej Gliwicach. Najczęściej takie badania wykonywane są w celu ustalania dawek nawożenia.

W celu ekonomicznej i ekologicznej racjonalizacji wykorzystania gleb należy dążyć do ograniczania wykorzystania gleb w sposób niezgodny z ich walorami przyrodniczymi, dostosowania formy zagospodarowania do naturalnego potencjału gleb, eliminacji produkcji rolniczej lub odpowiedniej zmiany upraw na glebach zanieczyszczonych.

W ramach działalności kontrolnej Główny Inspektorat Ochrony Środowiska będzie jako kontynuacja prowadził badania gleb ornych, a Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa będzie wykonywał kontrole zanieczyszczenia płodów rolnych środkami ochrony roślin. Zadania te finansowane będą ze środków własnych GIOŚ oraz WIORIN. Dalsza realizacja tego zadania przyczyni się do dalszej poprawy środowiska glebowego. W ramach działalności kontrolnej Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa wykonywać będzie kontrole zanieczyszczenia płodów rolnych środkami ochrony roślin. Zadania te finansowane będą ze środków własnych WIORIN.

4.7.3. Analiza SWOT

Gleby	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
duże zainteresowanie rolników dopłatami, brak istotnych zanieczyszczeń gleb	obecność gleb ubogich w fosfor, potas i magnez, konieczne wapnowanie gleb
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwości korzystania z wsparcia ARIMR, możliwość wykonania badania gleb w Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej Gliwicach	pozostałości środków ochrony roślin w płodach rolnych, ryzyko pojawienia się szkodników lub patogenów

Źródło: opracowanie własne

4.7.4. Cele i kierunki działań

Na terenie powiatu dominują gleby kwaśno - bielcowe a drugim typem znacznie bardziej urodzajnym, lecz o ograniczonym obszarze występowania, są rędziny. Profil produkcji rolnej nie odbiega znacząco od krajowego, bowiem opiera się głównie na uprawie zbóż i ziemniaków. W produkcji zwierzęcej dominuje chów bydła mleczno-mięsnego oraz trzoda chlewna.

W ramach działalności kontrolnej Główny Inspektorat Ochrony Środowiska prowadzić będzie jako kontynuacja badania gleb ornych, a Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa wykonywać będzie kontrole zanieczyszczenia płodów rolnych środkami ochrony roślin. Zadania te finansowane będą ze środków własnych GIOŚ oraz WIORIN.

W harmonogramie realizacji zadań własnych dla Starosty powiatu częstochowskiego zapisano zadanie wynikające z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2020 poz.1219, art. 101d). Jest to zadanie dotyczące identyfikacji potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi. Zadanie to powinien realizować właściciel terenu.

W razie potrzeby starosta sporządza wykaz potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, a także prowadzi badania gruntu i wód na terenach przemysłowych stwarzających największe zagrożenie dla środków i zdrowia ludzi. Zadanie to realizowane będzie w razie konieczności przez Starostę Częstochowskiego, przedsiębiorców lub właścicieli gruntów. Koszty realizacji tych zadań będą po stronie Powiatu Częstochowskiego, przedsiębiorców oraz właścicieli gruntów z udziałem funduszy unijnych. Na terenie powiatu częstochowskiego występują tereny zdegradowane i przekształcone, szczególnie przez eksploatację kopalni. W związku z tym w harmonogramie zapisano także zadania dotyczące terenów przemysłowych jest to między innymi aktualizacja danych o lokalizacji i powierzchni, a także rewitalizacja i rekultywacja obszarów. Zadania te realizowało będzie Województwo Śląskie – w odniesieniu do aktualizowania bazy danych oraz gminy, właściciele terenów i przedsiębiorcy władający powierzchnią ziemi – w odniesieniu do rekultywacji i rewitalizacji.

Cennym działaniem, przyczyniającym się do zwiększenia świadomości ekologicznej i rolniczej, jest organizacja spotkań informacyjnych, konferencji, szkoleń i akcji informacyjnych połączonych z praktycznymi zajęciami dla

rolników, zainteresowanych produkcją rolną a także właścicieli gospodarstw predestynujących do ekologicznych i agroturystycznych. Działania przy współudziale z powiatem przeprowadzane przez Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa finansowane z ich własnych środków finansowych.

4.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

4.8.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2019 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska MINIMALIZACJA ILOŚCI WYTWARZANYCH ODPADÓW I OBCIĄŻENIA ŚRODOWISKA ODPADAMI		
Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Monitoring stanu środowiska, w tym bazy danych nt. emisji zanieczyszczeń - odpady	Starosta Częstochowski wydał 11 decyzji udzielających pozwolenia na wytwarzanie odpadów w myśl przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska dla przedsiębiorców eksploatujących instalacje w powiecie częstochowskim. Z kolei w zakresie przetwarzania odpadów przedsiębiorcy uzyskali od Starosty 5 decyzji zezwalających na prowadzenie procesów odzysku (przetwarzania) w instalacjach zgodnie z ustawą o odpadach w okresie raportowania.	11 wydanych decyzji w zakresie gospodarki odpadami
Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpiecznymi	Wydział Ochrony Środowiska Rolnictwa i Leśnictwa organizuje akcję „SPRZĄTANIE ŚWIATA”. Koordynatorem tej akcji jest FUNDACJA „NASZA ZIEMIA” z siedzibą w Warszawie. Zakupione worki i rękawice oraz plakaty nadsyłane przez Fundację „NASZA ZIEMIA” przeznaczone są dla 16 gmin powiatu częstochowskiego oraz dla szkół ponadgimnazjalnych i Domów Pomocy Społecznej podległych Staroście Częstochowskiemu. Ponadto, w szkołach i przedszkolach na terenie gminy Poczesna przeprowadzono w 2019 r. zajęcia edukacyjne ("Czysta planeta" - zanieczyszczenia środowiska, jak chronić Ziemię przed niebezpieczeństwem jakim jest jej zaśmiecanie), akcję Czysta Częstochowa - zbiórka elektrośmieci (zużytych baterii), cykl zajęć edukacyjnych dotyczących tematyki segregacji odpadów i ochrony powietrza (wykorzystanie prezentacji multimedialnych).	akcja edukacyjna „Sprzątanie Świata” we wszystkich gminach powiatu większy nacisk na edukację w zakresie gospodarki odpadami w gminie Poczesna
Wykonywanie sprawozdań z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi	Wszystkie gminy powiatu częstochowskiego do końca marca przedkładają Marszałkowi Województwa Śląskiego roczne sprawozdania z gospodarowania odpadami komunalnymi.	-
Aktualizacja inwentaryzacji i programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	W latach 2018-2019 gminy powiatu częstochowskiego realizowały założenia Programów usuwania azbestu i wyrobów azbestowych. Większość gmin posiada przyjęty uchwałą rady gminy/ miasta Program usuwania azbestu i wyrobów azbestowych (za wyjątkiem gminy Poczesna). Działania polegające na inwentaryzacji i usuwaniu azbestu realizowane są na bieżąco, w miarę możliwości finansowych.	Programy usuwania azbestu uchwalone i przyjęte w 15 z 16 gmin powiatu częstochowskiego 1 812,016 Mg usuniętych odpadów zawierających azbest we wszystkich gminach powiatu w latach 2018-2019 pozostało 31 059,996 Mg odpadów zawierających azbest do unieszkodliwienia w całym powiecie częstochowskim
Prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Wszystkie gminy powiatu częstochowskiego wprowadziły system zbierania odpadów komunalnych.	-
Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – Delegatura w Częstochowie przeprowadziła w 2018 r. 108 kontroli przedsiębiorców (podmiotów) w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o odpadach. W 2019 r. zostało przeprowadzonych 87 kontroli w zakresie gospodarki odpadami.	108 kontroli przedsiębiorców w 2018 r. i 87 kontroli w 2019 r.
Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, unieszkodliwianych przez składowanie	W latach 2018-2019 osiągnięto poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji w 8 gminach powiatu częstochowskiego – Blachownia, Kłomnice, Koniecpol, Kruszyna, Lelów, Mykanów, Poczesna, oraz Rędziny.	osiągnięcie poziomu ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przez 8 z 9 gmin powiatu, które raportowały ten rodzaj odpadów
Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i	W latach 2018-2019 osiągnięto poziom recyklingu przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła w 7 gminach powiatu częstochowskiego – Kamienica Polska, Kłomnice,	osiągnięcie poziomu recyklingu przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali,

szkło	Koniecpol, Lelów, Mykanów, Poczesna i Rędziny.	tworzyw sztucznych i szkła przez 7 z 10 gmin powiatu, które raportowały ten rodzaj odpadów
Selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji i w konsekwencji ograniczenie składowania tych odpadów	Na terenie powiatu częstochowskiego, w latach 2018-2019 wszystkie gminy prowadziły selektywną zbiórkę odpadów ulegających biodegradacji i w konsekwencji ograniczenie składowania tych odpadów.	zebrano selektywnie 1 880,197 Mg odpadów ulegających biodegradacji
Podniesienie efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych	W latach 2018-2019 odpady medyczne i weterynaryjne zostały odebrane z terenu gminy Janów (0,030 Mg), gminy Kamienica Polska (0,016 Mg) oraz gminy Poczesna (0,120 Mg).	w okresie raportowania zebrano 0,166 Mg odpadów medycznych i weterynaryjnych
Rozbudowa systemu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów	W latach 2018-2019 zużyte baterie przenośne i zużyte akumulatory zostały odebrane z terenu gminy Kamienica Polska (0,105 Mg), Kłomnice (0,080 Mg), Lelów (0,004 Mg), Poczesna (0,001 Mg), Rędziny (0,026 Mg).	w okresie raportowania zebrano 0,216 Mg zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów
Osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych	W latach 2018-2019 zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych zebrano z terenu gmin: Blachownia, Janów, Kamienica Polska, Kłomnice, Koniecpol, Konopiska, Lelów, Poczesna, Rędziny.	w okresie raportowania zebrano 72,168 Mg zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych
Realizacja pozostałych zadań w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi, zawartych w harmonogramie Planie Gospodarki Odpadami Województwa Śląskiego 2016-2022	Brak informacji o podjętych działaniach w okresie raportowania.	-
Realizacja zadań w zakresie gospodarki odpadami sektora przemysłowego, zawartych w harmonogramie Planie Gospodarki Odpadami Województwa Śląskiego 2016-2022	Brak informacji o podjętych działaniach w okresie raportowania.	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu częstochowskiego

4.8.2 Opis stanu obecnego

Na terenie powiatu częstochowskiego źródłami wytwarzanych odpadów są:

- gospodarstwa domowe, w których powstają także odpady wielkogabarytowe oraz niebezpieczne,
- obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej,
- obszary ogrodów, parków, cmentarzy, targowisk,
- ulice i place,
- przedsiębiorstwa i firmy prowadzące działalność gospodarczą.

Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych, wskaźnik ich nagromadzenia, jak również ich struktura oraz skład są uzależnione od różnych uwarunkowań lokalnych. Należy do nich: poziom rozwoju gospodarczego obszaru, zamożność społeczeństwa, rodzaj zabudowy mieszkalnej, sposób gospodarowania zasobami, przyzwyczajenia w konsumpcji dóbr materialnych, a także cechy charakterologiczne mieszkańców i ich podatność na edukację ekologiczną. Największy wpływ na ilość i skład morfologiczny powstających odpadów komunalnych w danej społeczności mają pojedyncze decyzje zapadające w trakcie zakupów poszczególnych towarów i wyboru rodzaju opakowania.

Do celów niniejszego opracowania wykorzystano dane pochodzące z gmin powiatu częstochowskiego zamieszczone w rocznych sprawozdaniach z gospodarowania odpadami za lata 2017-2019, oraz dane dotyczące zarówno odpadów komunalnych jak i przemysłowych dostępne w Wojewódzkim Systemie Odpadowym oraz danych GUS.

W 2016 roku uchwałą nr V/37/7/2017 z dnia 24 kwietnia 2017 r. Sejmik Województwa Śląskiego przyjął „Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022”. Dokument zweryfikował i określił ilość regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych w danych regionach gospodarki odpadami komunalnymi oraz instalacje zastępcze do obsługi tych regionów. Gminy powiatu częstochowskiego według Planu należały do regionu I. Jednak w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2019, poz. 1579) zniesiona została regionalizacja w odpadach komunalnych – zlikwidowano podział na regiony gospodarki komunalnej i powiązany z tym zakaz przetwarzania wybranych odpadów poza granicami regionów. Regionalne instalacje

przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK-i) zostały zastąpione przez instalacje komunalne, a zastępcze RIPOK-i zostały usunięte - z uwagi na brak regionów. Uchwałę w sprawie wykonania Planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego zastąpiono listą instalacji komunalnych prowadzoną przez marszałka województwa. Lista zawiera działające na terenie całego województwa instalacje do przetwarzania komunalnych odpadów zmieszanych (niesegregowanych) – poniżej w tabeli przedstawiono wszystkie instalacje komunalne na terenie województwa śląskiego. Zgodnie z nowelizacją ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, instalacje te nie są przypisane do żadnego regionu, a gminy nie muszą być obsługiwane przez narzucone regionalizacją określone instalacje.

Tabela 23 Funkcjonujące na terenie województwa śląskiego instalacje komunalne do mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych

Lp.	Nazwa i adres podmiotu zarządzającego	Adres instalacji
1	Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., Sobuczyna, ul. Konwaliowa 1, 42-263 Wrzosowa	ul. Konwaliowa 1, 42-263 Wrzosowa
2	PZOM STRACH Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k., ul. Przemysłowa 7, 42-274 Konopiska	ul. Przemysłowa 7, 42-274 Konopiska
3	Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Krzywa 3, 42-400 Zawiercie	ul. Podmiejska, 42-400 Zawiercie
4	ALBA Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Starocmentarna 2, 41-300 Dąbrowa Górnicza	ul. Główna 144A, 42-530 Dąbrowa Górnicza
5	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Lecha 10, 41-800 Zabrze	ul. Cmentarna 19F, 41-800 Zabrze
6	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Katowicach, Sp. z o.o., ul. Obroki 140, 40-833 Katowice	ul. Miłowicka 7a, 40-312 Katowice
7	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o., ul. Grenadierów 21, 41- 216 Sosnowiec	ul. Grenadierów, 41-200 Sosnowiec
8	PTS ALBA Sp. z o.o., ul. Bytkowska 15, 41-503 Chorzów	ul. Brzezińska, 41-503 Chorzów
9	Śląskie Centrum Recyklingu Sp. z o.o., ul. Kaszubska 2, 44-100 Gliwice	ul. Rybnicka, 44-100 Gliwice
10	BM Recykling Sp. z o.o., ul. Tkacka 30, 34-120 Andrychów	ul. Konopnickiej 11, 41-100 Siemianowice Śląskie
11	PPHU KOMART Sp. z o.o., ul. Szpitalna 7, 44-194 Knurów	ul. Szybowa 44, 44-194 Knurów
12	COFINCO POLAND Sp. z o.o., ul. Graniczna 29, 40-017 Katowice	ul. Dębina 36, 44-335 Jastrzębie-Zdrój
13	Zakład Gospodarki Odpadami S.A., ul. Krakowska 315 d, 43-300 Bielsko-Biała	ul. Krakowska 315d, 43-300 Bielsko Biała
14	MASTER - Odpady i Energia Sp. z o.o., ul. Lokalna 11, 43-100 Tychy	ul. Lokalna 11, 43-100 Tychy
15	SEGO Sp. z o.o., ul. Oskara Kolberga 65, 44-251 Rybnik	ul. Oskara Kolberga 65, 44-251 Rybnik
16	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych „EMPOL” Sp. z o.o., os. Rzeka 133, 34-451 Tylmanowa,	ul. Rybnicka 125, 47-400 Racibórz
17	BESKID ŻYWIEC Sp. z o.o., ul. Kabaty 2, 34-300 Żywiec	ul. Kabaty 2, 34-300 Żywiec

Źródło: https://bip.slaskie.pl/wojewodztwo/programy_plany_i_strategie_wojewodztwa/gospodarka-odpadami-1.html (dostęp: 10.10.2020 r.)

Wyżej wymieniona ustawa wprowadziła poza zniesieniem regionalizacji szereg innych zmian, m.in.:

- rozszerzono katalog odpadów przyjmowanych do PSZOK-ów o odpady niebezpieczne oraz zrezygnowano z możliwości limitowania ilości przyjmowanych odpadów zielonych,
- nałożono obowiązkowe kontrole podmiotów odbierających odpady komunalne prowadzone przez gminy lub związki międzygminne minimum raz na 2 lata,
- zamieniono półroczne sprawozdania o odebranych odpadach komunalnych na roczne.

W gospodarce odpadami komunalnymi dąży się do:

- objęcia zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych 100 mieszkańców,
- zapewnienia objęcia wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów,
- zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych:

- w 2010 r. więcej niż 75%,
- w 2013 r. więcej niż 50%,
- w 2020 r. więcej niż 35% masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r.

W oparciu o zapisy ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach Rady Gmin uchwały akty prawa miejscowego regulujące zasady utrzymania czystości i porządku jak i szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Podmiotami odbierającymi (a tym samym wykonawcami usługi) są wyłonione w trybie zamówienia publicznego przedsiębiorstwa. Wykonawcy realizują zamówienia publiczne na rzecz gmin stosując zasady określone w Regulaminach Utrzymania Czystości i Porządku oraz Szczegółowych zasadach świadczenia usług odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i ich zagospodarowania.

Regulaminy określają rodzaje odbieranych odpadów, maksymalne ilości odpadów odbieranych, rodzaje pojemników na nieruchomościach oraz częstotliwości odbieranych frakcji. W oparciu o ww. zapisy sporządzono Harmonogramy Odbioru Odpadów Komunalnych precyzujące terminy odbioru poszczególnych odpadów z nieruchomości.

Na terenie gmin powiatu częstochowskiego obowiązują Regulaminy utrzymania czystości i porządku. Gospodarowanie odpadami przebiega zgodnie z ustalonymi regulaminami. Jednocześnie podlega rocznemu obowiązkowi sprawozdawczości. Do 31 marca każdego roku wójt lub burmistrz przedkłada sprawozdanie Marszałkowi Województwa.

Wprowadzone prawo miejscowe reguluje kwestie związane z gospodarką odpadami komunalnymi na terenie każdej gminy.

W każdej gminie ustalono wysokość opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Opłaty są uzależnione od ilości osób zamieszkujących dane gospodarstwo domowe oraz od tego czy mieszkańcy deklarują selektywne gromadzenie odpadów. Nieczystości ciekłe ze zbiorników bezodpływowych mieszkańcy powinni wypompowywać w odstępach czasu uniemożliwiających ich przepełnienie.

Częścią integralną ww. systemu jest funkcjonowanie Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych. Obecnie na terenie gmin powiatu częstochowskiego funkcjonują PSZOK-i:

- Blachownia - PSZOK zlokalizowany przy ulicy Starowiejskiej w Blachowni (obok oczyszczalni ścieków),
- Dąbrowa Zielona – PSZOK zlokalizowany przy ulicy Straży Pożarnej 1 w Dąbrowie Zielonej,
- Janów - PSZOK zlokalizowany przy ulicy Przyrowskiej w Janowie,
- Kamienica Polska - PSZOK mieści się w Sobuczynie przy ulicy Konwaliowej 1,
- Kłomnice - PSZOK zlokalizowany przy ulicy Częstochowskiej 177 w Kłomnicach,
- Koniecpol - PSZOK zlokalizowany jest na terenie byłego składowiska odpadów przy ulicy Słowackiego,
- Konopiska - PSZOK zlokalizowany jest w Konopiskach przy ulicy Przemysłowej 20,
- Kruszyna - PSZOK zlokalizowany jest przy Oczyszczalni Ścieków na ulicy Kościelnej 3,
- Lelów - PSZOK zlokalizowany przy Oczyszczalni Ścieków w Lelowie,
- Mstów - PSZOK zlokalizowany w Jaskrowie przy ulicy Starowiejskiej 21A,
- Mykanów – PSZOK zlokalizowany na terenie oczyszczalni ścieków w Rybnej,
- Olsztyn - PSZOK znajduje się przy ulicy Storczykowej 16 w Olsztynie,
- Poczesna - PSZOK mieści się w Sobuczynie przy ulicy Konwaliowej 1,
- Przyrów - PSZOK zlokalizowany jest w Przyrowie przy ul. Filtrowej (obok oczyszczalni ścieków),
- Rędziny - PSZOK zlokalizowany w miejscowości Karolina 29 przy Oczyszczalni Ścieków,
- Starcza - PSZOK zlokalizowany jest w Rudniku Małym przy ul. Targowej.

Informacje o miejscach i terminach zbierania mebli i innych odpadów wielkogabarytowych, zużytych opon, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, przeterminowanych leków, zużytych baterii oraz lokalizacji i harmonogramie pracy punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych zamieszczane są na stronach internetowych Urzędów Gmin powiatu częstochowskiego.

Głównymi celami w zakresie gospodarki odpadami jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych kierowanych do instalacji przetwarzania odpadów komunalnych.

4.8.2.1. Ilości zebranych odpadów

Według stanu na dzień 31.12.2019 r. liczba mieszkańców w powiecie częstochowskim wynosiła 134 555. W 2019 r. zebrano 21 916,38 Mg odpadów z gospodarstw domowych, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosło 162,8 kg/rok/mieszkańca. Oprócz systemu zbierania zmieszanych odpadów komunalnych na terenie powiatu istnieje system selektywnego zbierania odpadów. Selektywnie zbierane są odpady opakowaniowe: papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne, odpady ulegające biodegradacji, odpady niebezpieczne, baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z terenu powiatu częstochowskiego w latach 2016-2019 zebrano ilości odpadów jak przedstawiono w tabeli poniżej:

Tabela 24 Ilości zebranych odpadów (zmieszanych) z terenu powiatu częstochowskiego

Odpady komunalne	Jednostka miary	2016	2017	2018	2019
ogółem	Mg	19 981,64	19 028,10	20 530,86	21 916,38
na 1 mieszkańca	kg	147,4	140,5	152,0	162,8
z gospodarstw domowych	Mg	16 901,01	16 063,86	17 471,62	18 717,59
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	124,7	118,6	129,4	139,0
jednostki odbierające odpady w badanym roku wg obszaru działalności	szt.	15	19	19	18
dzikie wysypiska istniejące	szt.	27	28	27	29
zlikwidowane dzikie wysypiska w ciągu roku	szt.	6	1	1	1

Źródło: GUS, 2019

Według analiz stanu gospodarowania odpadami komunalnym wykonywane przez poszczególne gminy powiatu częstochowskiego wynika, iż stosunek ilości zbieranych i odbieranych odpadów zmieszanych do ilości odpadów segregowanych corocznie się zmniejsza.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (Dz.U. poz. 2412), określa poziomy ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania, które gminy są obowiązane osiągnąć w poszczególnych latach.

Jeżeli osiągnięty w roku rozliczeniowym poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania jest równy bądź mniejszy niż poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania wynikający z załącznika do ww. rozporządzenia, to poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji zostanie osiągnięty. W roku 2018, na podstawie dostępnych analiz stanu gospodarki odpadami w poszczególnych gminach i osiągniętych poziomach ograniczenia masy odpadów podlegających biodegradacji:

- Blachownia - w 2018 roku poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania wyniósł 2,2%,
- Kamienica Polska - w 2018 roku poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania wyniósł 58%,
- Kłomnice - w 2018 roku poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania wyniósł 31%,
- Koniecpol - w 2018 roku poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania wyniósł 40%,
- Kruszyňa - w 2018 roku poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania wyniósł 37,0 %,
- Lelów - w 2018 roku poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania wyniósł 24,0 %, z kolei w 2019 roku wskaźnik ten osiągnął poziom 40 %,
- Mykanów - w 2018 roku poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania wyniósł 9%,
- Poczesna - w 2018 roku poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania wyniósł 17%,

- Rędziny - w 2018 roku poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania wyniósł 14%,

można stwierdzić, że wszystkie powyższe gminy osiągnęły zakładany poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, który dla tego roku wynosił 40% poza gminą Kamienica Polska, gdzie poziom ten wyniósł 58%.

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 grudnia 2016 r. w sprawie poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami niektórych frakcji odpadów komunalnych (Dz. U. poz. 2167), poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła, dla 2018 roku powinien wynosić minimum 30%. W poszczególnych gminach sytuacja wygląda następująco:

- Blachownia - w 2018 roku osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 18,66%,
- Kamienica Polska - w 2018 roku osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 30%,
- Kłomnice - w 2018 roku osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 30%,
- Koniecpol - w 2018 roku osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 37%,
- Kruszyna - w 2018 roku osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 22%,
- Lelów - w 2018 roku osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 30,0 %, z kolei w 2019 roku wskaźnik ten osiągnął poziom 40 %,
- Mykanów - w 2018 roku osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 31,8 %,
- Poczesna - w 2018 roku osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 39%,
- Przyrów - w 2018 roku osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 24,52%,
- Rędziny - w 2018 roku osiągnięty poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła wyniósł 37%.

W 2018 r. jedynie 7 z powyższych gmin powiatu częstochowskiego osiągnęło wymagane przepisami prawa poziomy recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła.

Na terenie poszczególnych gmin okresowo pojawiają się dzikie wysypiska, co jest problemem. Wysypiska są na bieżąco lokalizowane i likwidowane, w miarę ich pojawiania się aby zapobiec przyzwyczajaniu się mieszkańców do danego miejsca.

4.8.2.2. Odpady z sektora przemysłowego – ilość i sposób postępowania

Przedsiębiorcy zajmujący się gospodarowaniem odpadami działają na terenie powiatu częstochowskiego w oparciu o decyzje wydane przez Starostę Częstochowskiego. W latach 2018 - 2019 wydanych zostało:

- 5 decyzji na przetwarzanie odpadów,
- 11 decyzji na wytworzenie odpadów.

W województwie śląskim w 2019 roku powstało 30 502,2 tys. Mg odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne, tj. o 6,36%. Mg więcej niż w roku poprzednim. Na terenie powiatu częstochowskiego wytworzono

w analogicznym czasie 102,55 tys. Mg odpadów innych niż niebezpieczne (odpady niebezpieczne nie były wytwarzane w procesach przemysłowych na terenie powiatu częstochowskiego w 2019 r.).

Największą ilość odpadów przemysłowych innych niż niebezpieczne, na terenie powiatu częstochowskiego wytworzono z grup:

- 03 - odpady z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury – 91% wszystkich wytworzonych odpadów przemysłowych na terenie powiatu częstochowskiego,
- 01 - odpady powstające przy poszukiwaniu, wydobywaniu, fizycznej i chemicznej przeróbce rud oraz innych kopalin – 7,6% wszystkich wytworzonych odpadów przemysłowych na terenie powiatu częstochowskiego.

Poza odpadami wytworzonymi, przedsiębiorcy prowadzili także zbieranie oraz odzysk odpadów na mocy stosownych zezwoleń. Wśród zebranych odpadów największą grupę stanowiły odpady z grupy 03 (odpady z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury) - 167 134,750 Mg. W przypadku odzysku odpadów w instalacjach najliczniejszą grupę odpadów stanowiły te z grupy 02 (odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności), z kolei odpady z grupy 04 (odpady z przemysłu skórzanego, futrzarskiego i tekstylnej) były grupą odpadów największą ilościowo, jeśli chodzi o unieszkodliwianie w instalacjach.

Zamieszczona poniżej tabela przedstawia ilości odpadów wytworzonych w sektorze gospodarczym w roku 2019 oraz informacje na temat ich dalszego zagospodarowania. Dane te zostały sporządzone na podstawie bazy WSO:

Tabela 25 Zestawienie ilości odpadów wytworzonych i zebranych w sektorze gospodarczym na terenie powiatu częstochowskiego w roku 2019

Kod grupy odpadu	Nazwa grupy odpadów	Ilość odpadów [Mg/rok]							
		Niebezpieczne				Inne niż niebezpieczne			
		Wytworzone	Zebrane	Poddane odzyskowi w instalacjach	Poddane unieszkodliwieniu w instalacjach	Wytworzone	Zebrane	Poddane odzyskowi w instalacjach	Poddane unieszkodliwieniu w instalacjach
01	odpady powstające przy poszukiwaniu, wydobywaniu, fizycznej i chemicznej przeróbce rud oraz innych kopalin	0,000	0,000	0,000	0,000	7 802,840	0,000	0,000	0,000
02	odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybactwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności	0,000	0,000	0,000	0,000	487,359	327,320	12 384,500	6,900
03	odpady z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury	0,000	0,000	0,000	0,000	93 588,257	167 134,750	71,810	0,000
04	odpady z przemysłu skórzanego, futrzarskiego i tekstylnej	0,000	0,000	0,000	0,000	197,742	15,560	145,800	3 385,300
05	odpady z przeróbki ropy naftowej, oczyszczania gazów ziemnych oraz pirolitycznej przeróbki węgla	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
06	odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii nieorganicznej	0,000	0,000	0,000	0,000	474,460	0,000	0,000	0,000
07	odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania produktów przemysłu chemii organicznej	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	669,200
08	odpady z produkcji, przygotowania, obrotu i stosowania powłok ochronnych (farb, lakierów, emalii ceramicznych), kitu, klejów, szczeliw i farb drukarskich	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
09	odpady z przemysłu fotograficznego i usług fotograficznych	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
10	odpady z procesów termicznych	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
11	odpady z chemicznej obróbki i powlekania powierzchni metali oraz innych materiałów i z procesów hydrometalurgii metali nieżelaznych	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
12	odpady z kształtowania oraz fizycznej i mechanicznej obróbki powierzchni metali i tworzyw sztucznych	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

13	oleje odpadowe i odpady ciekłych paliw (z wyłączeniem olejów jadalnych oraz grup 05, 12 i 19)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
14	odpady z rozpuszczalników organicznych, chłodziw i propelenów (z wyłączeniem grup 0 i 08)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
15	odpady opakowaniowe (sorbenty, tkaniny do wycierania, materiały filtracyjne i ubrania ochronne nieujęte w innych grupach)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
16	odpady nieujęte w innych grupach	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
17	odpady z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
18	odpady medyczne i weterynaryjne	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
19	odpady z instalacji urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych bazy WSO, 2020

4.8.2.3. Azbest

Na właścicielu, zarządcy bądź użytkownika nieruchomości, na której znajdują się wyroby zawierające azbest, ciąży obowiązek sporządzenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania – obowiązek tzw. inwentaryzacji. Inwentaryzacja jest wykonywana na podstawie spisu z natury.

Osoby fizyczne nie będące przedsiębiorcami przedkładają informację odpowiednio wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

Podmioty prawne przedkładają informację bezpośrednio marszałkowi województwa. Dane należy raportować corocznie do 31 stycznia za poprzedni rok kalendarzowy.

Zebrane od osób fizycznych informacje o rodzaju, ilości i miejscach występowania azbestu wójt, burmistrz lub prezydent miasta przedkłada marszałkowi województwa do 31 marca każdego roku w formie aktualizacji Bazy Azbestowej.

W imieniu posiadaczy użytkowników wyrobów zawierających azbest w gminie inwentaryzację wyrobów może przeprowadzić (zlecić przeprowadzenie) gmina. Gminy powiatu częstochowskiego we własnym zakresie prowadzą akcje usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest:

- Gmina Blachownia
Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr 67/XII/2011 Rady Miejskiej w Blachowni z dnia 14 września 2011 r.
Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2018: 3,916 Mg.
Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2019: 2,186 Mg.
Ilość dotacji: 6.
- Gmina Dąbrowa Zielona
Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest zatwierdzony uchwałą nr LII/296/2014 Rady Gminy Dąbrowa Zielona z dnia 29 września 2014 r.
Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2018: 35,882 Mg.
Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2019: 95,670 Mg.
- Gmina Janów
Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Janów przyjęty został uchwałą nr 163/XXVI/2016 Rady Gminy Janów z dnia 28 grudnia 2016 r.
Ilość odpadów usuniętych do roku 2019: 48,673 Mg.
- Gmina Kamienica Polska
Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest przyjęty został uchwałą nr 55/XIII/2015 Rady Gminy Kamienica Polska z dnia 23 września 2015 r.
Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w latach 2018 – 2019: 4,61 Mg.
- Gmina Kłomnice
Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Kłomnice przyjęty został uchwałą nr 16.IV.2014 Rady Gminy Kłomnice z dnia 29 grudnia 2014 r.
Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2018: 123,83 Mg.
Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2019: 106,35 Mg.
- Gmina Koniecpol
Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Koniecpol przyjęty został uchwałą nr XXVI/223/2020 Rady Miejskiej w Koniecpolu z dnia 26 sierpnia 2020 r.
Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2018: 67,7 Mg.
Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2019: 102,6 Mg.
- Gmina Konopiska
Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest przyjęty został uchwałą nr 75/XI/2015 Rady Gminy Konopiska z dnia 4 września 2015 r.
Ilość odpadów usuniętych do roku 2019 (łącznie): 48,494 Mg.
- Gmina Kruszyna
Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr XXXIX/244/2014 Rady Gminy Kruszyna z dnia 23 czerwca 2014 r.
Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2018: 5,5 Mg.

Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2019: 6,2 Mg.

- Gmina Lelów

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Lelów przyjęty został uchwałą nr XXIX/198/2012 Rady Gminy Lelów z dnia 26 października 2012 r. Ponadto zostało podpisane zarządzenie nr 62/2015 Wójta Gminy Lelów z dnia 9 czerwca 2015 r. w sprawie aktualizacji inwentaryzacji azbestu.

Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2018: 64,566 Mg.

Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2019: 104,076 Mg.

- Gmina Mstów

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Mstów na lata 2011 - 2032 zatwierdzony uchwałą nr VIII/42/2011 Rady Gminy Mstów z dnia 31 marca 2011 r.

Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2018: 62,25 Mg.

Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2019: 61,74 Mg.

- Gmina Mykanów

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Mykanów przyjęty został uchwałą nr 45/IV/2011 Rady Gminy Mykanów z dnia 25 marca 2011 r. W 2019 r. została wykonana Aktualizacja Programu Usuwania Azbestu dla Gminy Mykanów na lata 2020-2032 wraz z inwentaryzacją azbestu.

Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w latach 2018 – 2019: 775,84 Mg.

- Gmina Olsztyn

Program Usuwania Azbestu wraz z inwentaryzacją został przyjęty w 2009 r.

Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w latach 2010-2017: 335 Mg.

Ilość odpadów usuniętych do roku 2019 (łącznie): 71,721 Mg.

- Gmina Poczesna

Brak uchwalonego Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Gmina wykonuje inwentaryzację azbestu.

W latach 2018 – 2019 inwentaryzacja szczegółowa nie została przeprowadzona.

- Gmina Przyrów

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Przyrów na lata 2011-2032 wraz ze szczegółową inwentaryzacją przyjęty uchwałą nr 83/XII/2012 Rady Gminy Przyrów z dnia 22 czerwca 2012 r.

Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2018: 36,88 Mg.

Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2019: 60,46 Mg.

- Gmina Rędziny

Program usuwania azbestu przyjęty uchwałą nr VI/15/2015 Rady Gminy Rędziny z dnia 24 marca 2015 r.

Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2018: 51,66 Mg.

Ilość usuniętych wyrobów zawierających azbest w roku 2019: 40,1 Mg.

- Gmina Starcza

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Starcza przyjęty został uchwałą nr 11.II.2018 Rady Gminy Starcza z dnia 12 grudnia 2018 r.

W latach 2018 – 2019 inwentaryzacja szczegółowa nie została przeprowadzona.

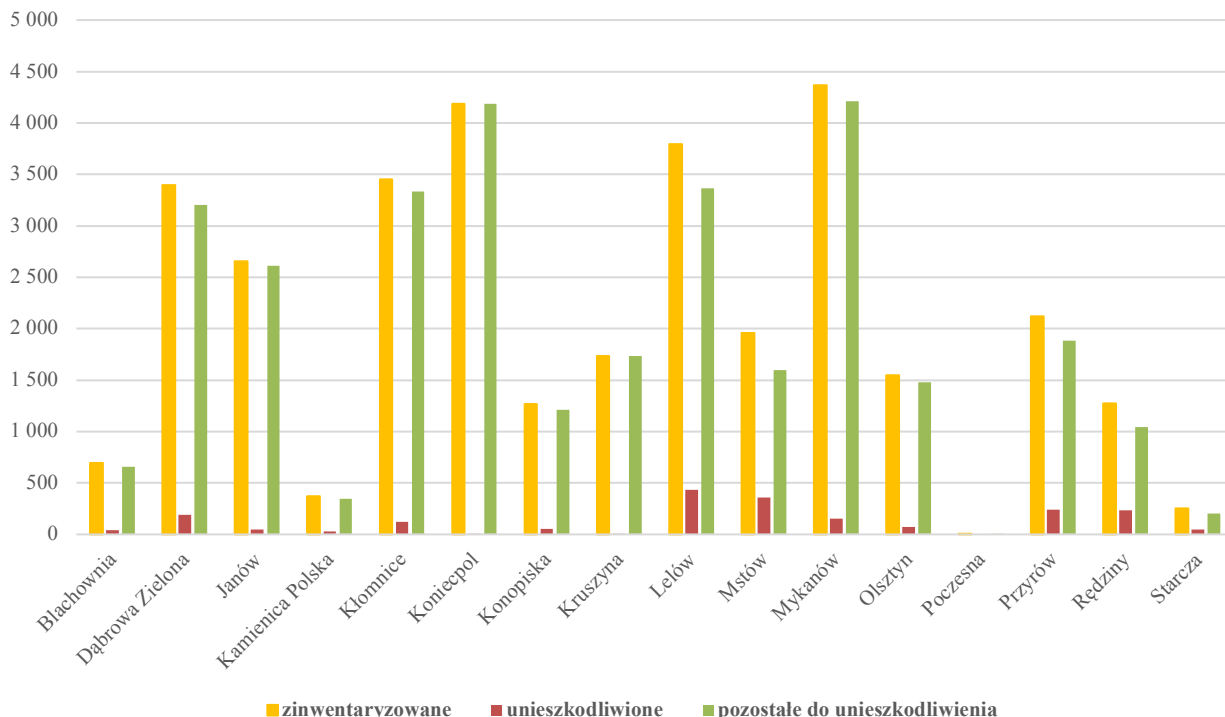
Wg danych przedstawionych w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2016-2019, z perspektywą na lata 2020-2023” ilość wyrobów zawierających azbest wynosiła w powiecie częstochowskim:

- zinwentaryzowana: 20 406,698 Mg,
- unieszkodliwiona: 450,316 Mg,
- pozostała: 19 956,383 Mg.

W latach 2018 – 2019 wg informacji udostępnionych przez gminy powiatu częstochowskiego usunięto 1 812,016 Mg wyrobów zawierających azbest.

Aktualnie, wg Bazy Azbestowej ilość wyrobów zawierających azbest przedstawia się następująco:

- zinwentaryzowana: 33 077,897 Mg,
- unieszkodliwiona: 2 017,901 Mg,
- pozostała: 31 059,996 Mg.

Rysunek 28 Ilości posiadanych i usuniętych wyrobów zawierających azbest na terenie poszczególnych gmin powiatu częstochowskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Bazy Azbestowej (dostęp: 10.10.2020 r.)

Analizując dane zamieszczone powyżej i dane na wykresie można stwierdzić, iż tylko część gmin posiada terenowe inwentaryzacje wraz z oględzinami każdego budynku zlokalizowanego na obszarze gminy. Większość gmin posiada inwentaryzacje wykonaną na podstawie zgłoszeń mieszkańców o fakcie posiadania wyrobów zawierających azbest. Niemniej jednak mimo wysokich ilości wyrobów zawierających azbest większość gmin nie prowadzi akcji dofinansowania dla mieszkańców – co jest porażką, w związku z tym nie posiadają wiedzy o faktycznym usuwaniu wyrobów zawierających azbest przez samych mieszkańców w ramach własnych środków finansowych. Opierając się na powyższych danych aktualnie najwyższą skuteczność w usuwaniu azbestu ma gmina Lelów (prawie 450 Mg). Najmniejszą skuteczność posiada gmina Koniecpol, Kłomnice i Mykanów pomimo bardzo dużych ilości odpadów zawierających azbest zinwentaryzowanych na terenie tych gmin – co także rozpatrywane jest jako problem.

Niestety większość gmin posiada także stare Programy usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest (sprzed 2016 r.). Cztery gminy posiadają nowe programy wykonane po 2016 roku (Janów, Koniecpol, Mykanów, Starcza). W związku z tym potrzebna jest ich aktualizacja – szczególnie jeśli chodzi o prace terenowe.

4.8.3 Analiza SWOT

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SLABE STRONY czynniki wewnętrzne
rosnący udział selektywnej zbiórki odpadów w stosunku do odpadów zmieszanych	stare lub nieaktualne inwentaryzacje azbestu z lat 2010-2015, niewielkie tempo usuwania azbestu z terenu poszczególnych gmin, niewielki zakres edukacji z zakresu gospodarki odpadami w większości gmin powiatu
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
uszczelnienie systemu gospodarki odpadami,	w wyniku rozwoju turystyki istnieje niebezpieczeństwo

inwentaryzacje odpadów zawierających azbest na terenie gmin powiatu, pozyskanie środków zewnętrznych na usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest	pozostawiania odpadów na terenie powiatu, dzikie wysypiska
--	--

Źródło: opracowanie własne

4.8.4 Cele i kierunki działań

W gospodarce odpadami komunalnymi dąży się do objęcia zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych 100 mieszkańców, zapewnienia objęcia wszystkich mieszkańców systemem selektywnego zbierania odpadów, zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów.

Według stanu aktualnego wszystkie gminy posiadają nowe Regulaminy utrzymania czystości i porządku oraz prowadzą coroczną sprawozdawczość. Analiza SWOT wskazuje, iż mocną stroną powiatu jest fakt, iż wszystkie gminy prowadzą gospodarkę odpadami zgodnie z założeniami nowelizacji ustawy o odpadach, prowadzą selektywną zbiórkę odpadów, a także że udział odpadów zmieszanych w stosunku do selektywnie zebranych maleje, co jest dobrą prognozą na przyszłość. W związku z tym w harmonogramach zadań monitorowanych zapisano, iż gminy będą w dalszym ciągu opracowywać coroczne sprawozdania z gospodarki odpadami oraz doskonalić selektywną zbiórkę wszystkich rodzajów odpadów. Bardzo ważnymi zadaniami jest osiągnięcie wymaganych poziomów odzysku odpadów oraz zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji unieszkodliwionych przez składowanie. Zadania te będą realizowane przez gminy i finansowane ze środków własnych z ewentualnym dofinansowaniem ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach. W zakresie gospodarowania odpadami zawierającymi azbest większość gmin posiada Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, z tym, że tylko niewielka część (4 gminy) posiadają Programy aktualne, opracowane lub zaktualizowane po 2016 roku. Analiza SWOT wskazała jako słabą stronę powiatu częstochowskiego niskie tempo usuwania azbestu z terenu poszczególnych gmin. W związku z tym w zakresie gospodarki odpadami azbestowymi w harmonogramie zapisano, iż gminy będą aktualizować terenowe inwentaryzacje i sukcesywnie usuwać wyroby zawierające azbest.

Na terenie powiatu działają przedsiębiorstwa produkujące odpady przemysłowe oraz odpady niekomunalne, których zagospodarowanie należy do przedsiębiorców. W związku z tym w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawania odpadów przemysłowych Powiat Częstochowski realizować będzie zadania polegające na wspieraniu wdrażania nowych technologii odzysku odpadów oraz proekologicznych i efektywnych metod zagospodarowywania odpadów. Działania te będą opierały się na doradztwie i promocji, a także akcjach informacyjnych i edukacyjnych. Finansowanie tych zadań pochodziło będzie ze środków własnych powiatu częstochowskiego. W zakresie odpadów przemysłowych Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach będzie w dalszym ciągu kontynuował działania polegające na kontroli przedsiębiorstw w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych. Na terenie poszczególnych gmin należących do powiatu częstochowskiego prowadzone są corocznie różnorakie akcje edukacyjne zarówno przez same gminy jak i inne instytucje zajmujące się ochroną środowiska, lasami czy edukacją. Są to działania okazjonalne, okresowe a także cykliczne, które już na stałe wpisały się w harmonogram imprez i wydarzeń na terenach niektórych gmin z udziałem różnorakich instytucji zaangażowanych w ekologię i ochronę środowiska. Analiza SWOT wskazuje jako mocną stroną powiatu dobrze i skutecznie prowadzoną edukację ekologiczną na terenie poszczególnych gmin. W związku z tym ważnym elementem jest świadomość ekologiczna społeczeństwa, biorącego aktywny udział w procesie zagospodarowania odpadów. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców powiatu częstochowskiego w sferze konsumpcji, a także postępowania z odpadami. W zakresie gospodarki odpadami świadomość ekologiczna społeczeństwa jest nadal niewystarczająca, dlatego też konieczne jest przeprowadzanie edukacji ekologicznej. W harmonogramie realizacji zadań prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpiecznymi zostało zapisane jako zadanie realizacji przez samorządy gminne. Źródłem finansowania zadania będą środki własne gmin oraz dofinansowanie ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

4.9. Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne

4.9.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2019 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska OCHRONA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH		
Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Ochrona, rozwój i uporządkowanie systemu obszarów chronionych	Zgodnie ze Strategią Rozwoju Powiatu Częstochowskiego na lata 2016 – 2020 jednym ze strategicznych obszarów rozwoju powiatu jest ochrona środowiska przyrodniczego. Starostwo Powiatowe w Częstochowie prowadzi bieżące działania realizujące kierunki i cele wskazane w Strategii Rozwoju Powiatu Częstochowskiego.	-
Kształtowanie przestrzeni regionu z uwzględnieniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych, a także zmian klimatycznych		
Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów	W okresie raportowania nie utworzono nowych form ochrony przyrody i siedlisk gatunków chronionych na terenie gmin powiatu częstochowskiego.	-
Zapewnienie ochronnych, gospodarczych i społecznych funkcji lasu oraz powszechnej ochrony lasów w związku z bieżącymi zagrożeniami	Gminy: Blachownia, Dąbrowa Zielona, Janów, Konopiska, Lelów, Starcza, posiadają aktualne Uproszczone Plany Urządzenia Lasów. Pozostałe gminy posiadają opracowane projekty, które zostaną zatwierdzone z końcem roku.	6 aktualnych UPUL (6 gmin)
Budowa regionalnego systemu monitoringu różnorodności biologicznej i georóżnorodności oraz zagospodarowania przestrzennego, zintegrowanego z ORSIP i bazami GIOŚ	W latach 2018 – 2019 prowadzono prace związane z utrzymaniem bazy (aktualizacja struktury, korekta błędów, pozyskiwanie danych). Nie planuje się integracji z danymi GIOŚ. Jednostka nie uczestniczyła w opracowaniu systemu monitoringu zagospodarowania przestrzennego.	-
Ochrona, rozwój i uporządkowanie systemu obszarów chronionych	Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego w Katowicach oddział w Kalinie realizował działania w latach 2018 - 2019 w zakresie ochrony czynnej przyrody. ZPKWŚ realizuje na bieżąco zadania w zakresie ochrony przyrody na terenie parków krajobrazowych, w tym znajdujących się na terenie powiatu częstochowskiego.	wypas zwierząt gospodarskich na 95,4 ha muraw kserotermicznych usunięcie podrostów krew i drzew na obszarze 5,9 ha koszenie siedlisk nieleśnych na obszarze 20 ha inne zadania ochrony czynnej przyrody prowadzone na bieżąco
Kształtowanie przestrzeni regionu z uwzględnieniem wartości przyrodniczych i krajobrazowych		
Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów	W okresie raportowania nie utworzono nowych form ochrony przyrody i siedlisk gatunków chronionych na terenie gmin powiatu częstochowskiego.	-
Tworzenie użytków ekologicznych na terenie gmin	W okresie raportowania nie utworzono nowych form ochrony przyrody na terenie gmin powiatu częstochowskiego.	-
Uznanie nowych pomników przyrody na terenie gmin		
Zapewnienie ochronnych, gospodarczych i społecznych funkcji lasu oraz powszechnej ochrony lasów w związku z bieżącymi zagrożeniami	Na terenie powiatu częstochowskiego, w latach 2018-2019, za pośrednictwem Nadleśnictw prowadzone były działania zapobiegające kłusownictwu, zwalczanie szkodników leśnych, monitoring zagrożenia pożarowego (wraz z konserwacją i remontem pojazdów pożarowych), zbiórka śmieci, patrole i akcje w zakresie legalności pozyskiwania i obrotu zwierzyną łowną na terenie obszarów leśnych.	uruchomiony system PAD w Nadleśnictwie Gidle zwalczanie szkodników na obszarze 29,99 ha w latach 2018-2019 w Nadleśnictwie Koniecpol konserwacje i remont pojazdów pożarowych w Nadleśnictwie Radomsko; zbiór śmieci w Nadleśnictwie Radomsko (gmina Kruszyna) 20 patroli w zakresie zwalczania kłusownictwa w Nadleśnictwie Radomsko 9 patroli i 4 akcje odnośnie legalności pozyskiwania zwierzyny łownej na terenie Nadleśnictwa Złoty Potok
Systematyczne zalesianie gruntów	Nadleśnictwo Kłobuck w 2018 r. dokonało odnowień na	odnowienia na łącznej

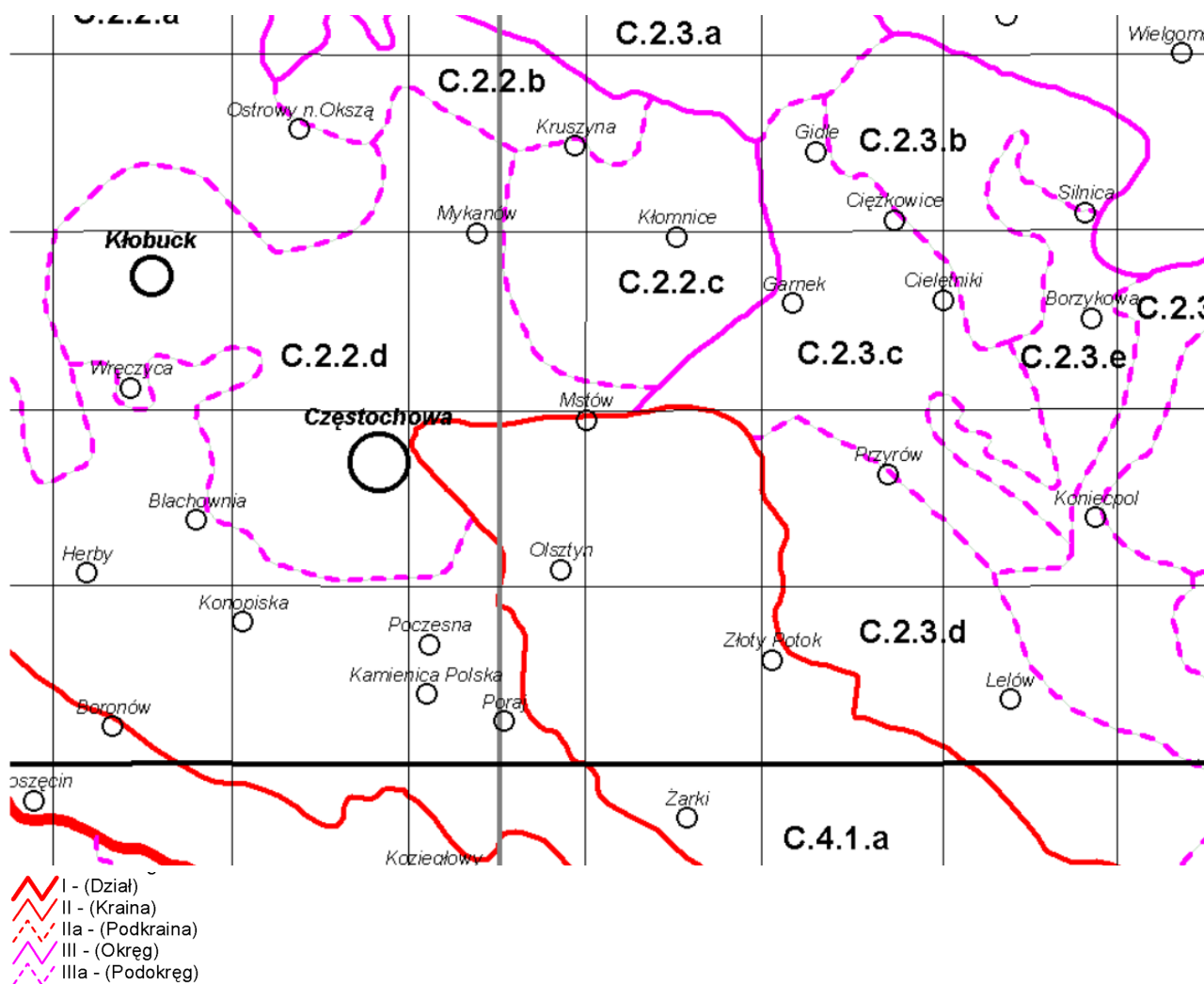
nieprzydatnych rolniczo oraz odnowienia i zalesienia lasów	powierzchni 5,48 ha, gdzie użyto 42,85 tys. szt. sadzonek, z kolei w roku 2019 odnowiono 4,58 ha za pomocą 31,48 tys. szt. sadzonek. Nadleśnictwo Koniecpol prowadziło w latach 2018- 2019 działania odnowieniowe na powierzchni 114,52 ha. Wyszczególniono wówczas 674,61 tys. szt. sadzonek. Nadleśnictwo Radomsko przeprowadziło w latach 2018 – 2019 nasadzenia sadzonek w ilości 81,5 tys. szt. – w sumie 9,45 ha powierzchni. Nadleśnictwo Złoty Potok nie prowadziło w okresie raportowania zalesień nowych obszarów, natomiast były wykonane odnowienia: • rok 2018 – 106,48 ha i 745,36 tys. szt. sadzonek, • rok 2019 – 141,8 ha i 992,6 tys. szt. sadzonek.	powierzchni 382,31 ha we wszystkich Nadleśnictwach na terenie powiatu 2 568 400 szt. sadzonek (nasadzenia w ramach odnowień)
Edukacja ekologiczna w zakresie wzbogacania i racjonalnego użytkowania zasobów leśnych	W latach 2018-2019 na terenie powiatu częstochowskiego prowadzone były różnorodne kampanie edukacyjne i promocyjne. Działania te były prowadzone m.in. przez Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Częstochowie, gminy powiatu częstochowskiego, Zespół Parków Krajobrazowych w Katowicach, Nadleśnictwo Gidle, Nadleśnictwo Koniecpol oraz Nadleśnictwo Złoty Potok.	liczne działania zarówno Zespołu Parków Krajobrazowych w Katowicach jak i Nadleśnictw w zakresie edukacji ekologicznej Kampania Edukacyjna ukierunkowana na poprawę bioróżnorodności organizowana od 2017 r. przez Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Częstochowie
Zachowanie bioróżnorodności na terenach wiejskich z wykorzystaniem programów rolno-środowiskowych	Informacje w zakresie programów rolno-środowiskowych zawarte są w rozdziale odnośnie Gleb.	-
Usuwanie roślinności inwazyjnej	Na terenie powiatu częstochowskiego odnotowano obecność gatunku silnie inwazyjnego - Barszcz Sosnowskiego (gmina Blachownia, Kłomnice, Koniecpol, Mykanów oraz Olsztyn). Usuwanie roślin inwazyjnych odbywa się za pośrednictwem specjalistycznych firm i jest realizowane na bieżąco.	problem inwazyjnego gatunku Barszcz Sosnowskiego w 6 gminach podejmowane działania w 5 gminach w zakresie eliminacji gatunku inwazyjnego
Lokalizacja zalesień i zadrzewień w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego	W latach 2018-2019 zostały uchwalone 2 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego: • uchwała nr 102.XI.2019 Rady Gminy Kłomnice z dnia 18 października 2019 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obszaru obejmującego obręb geodezyjny Witkowice – etap I. W Planie zawarto wytyczne dotyczące ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, • uchwała nr 55/IX/2019 i 56/IX/2019 Rady Gminy Rędziny z dnia 30 kwietnia 2019 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla gminy Rędziny w miejscowości Rędziny i Marianka Rędzińska. W Planie zawarto wytyczne dotyczące ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu.	2 uchwały wprowadzające w życie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące tematykę środowiska przyrodniczego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu częstochowskiego

4.9.2 Opis stanu obecnego

4.9.2.1. Siedliska przyrodnicze mające znaczenie dla ochrony środowiska

Siedliska przyrodnicze powiatu częstochowskiego charakteryzują się dużą różnorodnością biologiczną i fizjograficzną, co jest atutem i sukcesem powiatu.

Rysunek 29 Podział geobotaniczny rejonu powiatu częstochowskiego

Źródło: Matuszkiewicz J.M., 1994, 2.5. Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1:2 500 000. 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony geobotaniczne (w:) Atlas Rzeczypospolitej Polskiej, IGI PAN, Główny Geodeta Kraju, Warszawa

Zgodnie z geobotaniczną regionalizacją Polski, powiat częstochowski położony jest na obszarze dwóch działów, tj.:

- dział Wyżyn Południowopolskich, Kraina Wyżyn Środkowomałopolskich,
 - okręg Olesko-Częstochowski, podokręg Pruciszewski, Kłomnicki, Kłobucko-Częstochowski, Olesko-Myszkowski,
 - okręg Niecki Włoszczowskiej, podokręg Garnecki, Lelowski, Koniecpolski, Kurzelowski,
- dział Wyżyn Południowopolskich, Kraina Jury Krakowsko-Częstochowskiej,
 - okręg Jury Północnej Olkusko-Częstochowskiej, podokręg Ogrodzieniecko-Mstowski.

Dział pierwszy, na którym położony jest powiat częstochowski, to Dział Wyżyn Południowopolskich, do którego przynależą dwa okręgi: Olesko-Częstochowski oraz Niecki Włoszczowskiej.

Okręg Olesko-Częstochowski znajduje się w północnej, północno-zachodniej, zachodniej, południowo-zachodniej oraz południowej części powiatu, natomiast okręg Niecki Włoszczowskiej to przede wszystkim wschodnia i południowo-wschodnia część powiatu częstochowskiego. Krainę Wyżyn Środkowomałopolskich stanowi naturalna roślinność leśna reprezentowana głównie przez suboceaniczne świeże bory sosnowe i kontynentalne bory mieszane, rzadziej spotyka się grądy, kwaśną buczynę niżową, środkowoeuropejską dąbrowę acydofilną, ols porzeczkowy, łęg jesionowo-olszowy, podgórski łęg jesionowy, bagienny bór trzcinikowy i sosnowy bór bagienny, a bardzo rzadko – świetlistą dąbrowę. Na szczególne wyróżnienie zasługuje występowanie – na absolutnej granicy zasięgu – endemicznego dla Polski zespołu wyżynnego jodłowego boru mieszanego. Pojawiają się tutaj także jędrzyny zespołu *Abietetum polonicum*. Wśród zbiorowisk nieleśnych zwraca uwagę występowanie roślinności wodnej z klasy *Lemnetea minoris* i *Potametea*, szuwarowej z klasy *Phragmitetea australis* oraz

niskoturzykowej z klasy *Scheuchzeria-Caricetea fuscae*. Rzadko rozwijają się murawy bliźniczkowe z rzędu *Nardetalia*. Zbiorowiska łąkowe reprezentowane są przez łąki trzęślicowe i rajgrasowe z klasy *Molinio-Arrhenatheretea*.

Od południowego wschodu aż do centralnej części powiatu przebiega Kraina Jury Krakowsko-Częstochowskiej należąca do Wyżyn Południowopolskich. Kraina ta stanowi cenną ostoję naturalnych lasów bukowych, które reprezentują: żyzna buczyna sudecka, żyzna buczyna niżowa, ciepłolubna buczyna storczykowa, kwaśna buczyna niżowa. Dużą osobliwością jest także jaworzyna górska z jęczynikiem zwyczajnym, preferująca strome i wilgotne stoki z rumoszem skalnym oraz fragmenty ciepłolubnej świetlistej dąbrowy. Wzgórza wapienne porastają murawy kserotermiczne oraz ciepłolubne zbiorowiska okrajkowe z klasy *Trifolio-Geranieae sanguinei*. Skały są miejscem występowania bardzo rzadkich zespołów z kostrzewą bladą oraz endemicznego zespołu ciepłolubnej murawy naskalnej oleśnika górskiego i pięciornika wiosennego, a także dość częstych zbiorowisk chasmoditycznych z zanokcicami. Zwracają uwagę także nieliczne płaty zarośli jałowca pospolitego, które są chronione na mocy Dyrektywy Siedliskowej. Na ubogich siedliskach pojawiają się murawy psammofilne z klasy *Koelerio-Corynephoretea* oraz wrzosowiska z klasy *Calluno-Ulicetea*. W nielicznych źródłiskach rozwijają się – na stanowiskach zastępczych – płaty endemicznej warzuchy polskiej. Rozległe powierzchnie użytków rolnych są miejscem występowania wielu zespołów segetalnych, a także zarośli śródpolnych z klasy *Rhamno-Prunetea*.

4.9.2.2. Formy ochrony przyrody na terenie powiatu

Na koniec 2019 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionej przyrody na terenie powiatu częstochowskiego wynosiła 34 036,68 ha, co stanowiło 22,4% powierzchni powiatu. Największym udziałem obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni odznaczały się gminy Janów, Olsztyn, Mstów, Konopiska, Przyrów i Blachownia.

Formami ochronnymi przyrody na terenie powiatu częstochowskiego są: parki krajobrazowe (3), rezerваты przyrody (8), obszary Natura 2000 (9), użytki ekologiczne (8) oraz 69 pomników przyrody, które tworzą tzw. system obszarów i obiektów prawnie chronionych. Taki układ przestrzenny, wzajemnie uzupełniających się form ochrony przyrody, zapewnia warunki do samoregulacji procesów przyrodniczych, naturalnych warunków hydrologicznych oraz właściwego korzystania z rekreacji i turystyki.

Tabela 26 Powierzchniowe formy ochrony przyrody na terenie powiatu

L.p.	Nazwa obszaru	Powierzchnia całkowita [ha]	Gmina	Opis/Cel ochrony
Park Krajobrazowy				
1	Orlich Gniazd	60 807	Mstów, Olsztyn, Janów, Poczesna	1) ochrona wartości przyrodniczych: a) zachowanie charakterystycznych elementów przyrody nieożywionej, b) ochrona naturalnej różnorodności florystycznej i faunistycznej, c) zachowanie naturalnych i półnaturalnych zbiorowisk roślinnych, ze szczególnym uwzględnieniem roślinności kserotermicznej, torfowiskowej oraz wilgotnych łąk, d) zachowanie korytarzy ekologicznych; 2) ochrona wartości historycznych i kulturowych: a) ochrona tradycyjnych form zabudowy i zespołów wiejskich oraz podmiejskich, b) współdziałanie w zakresie ochrony obiektów zabytkowych i ich otoczenia; 3) ochrona walorów krajobrazowych: a) zachowanie otwartych terenów krajobrazów jurajskich, b) ochrona przed przekształceniem terenów wyróżniających się walorami estetyczno-widokowymi; 4) społeczne cele ochrony: a) racjonalna gospodarka przestrzenną, hamowanie presji urbanizacyjnej, b) promowanie i rozwijanie funkcji zgodnych z uwarunkowaniami środowiska, w tym szczególnie turystyki, wypoczynku i edukacji
2	Park Krajobrazowy Stawki	1 732	Przyrów	Ochrona specyficznej fizjonomii krajobrazu jako syntezy wartości przyrodniczych i kulturowych, a zwłaszcza zachowanie: 1) zróżnicowanej rzeźby terenu Wyżyny Częstochowskiej z elementami rzeźby krawędziowej i krasowej, w tym ostańcami skalnymi, jaskiniami, schroniskami skalnymi, lejami i źródłami; 2) szaty roślinnej, w tym specyficznego rozkładu przestrzennego zbiorowisk roślinnych oraz zbiorowisk muraw kserotermicznych; 3) bogactwa flory i fauny z gatunkami reliktowymi i endemicznymi; 4) walorów krajobrazowych, w tym elementów charakterystycznego krajobrazu kulturowego z ruinami warowni jurajskich oraz krajobrazu rolniczego; w celu popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju
3	Park Krajobrazowy Lasy nad Górną	38 731	Blachownia, Konopiska,	Ochrona specyficznej fizjonomii krajobrazu dorzecza Liswarty jako syntezy wartości przyrodniczych i kulturowych, a zwłaszcza

	Liswartą		Starcza	zachowanie: 1. właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, w szczególności siedlisk hydrogenicznych dorzecza Liswarty, w tym naturalnych cieków wodnych, starorzeczy oraz innych naturalnych i antropogenicznych zbiorników wodnych, torfowisk wysokich i przejściowych, trzęsawisk, obniżen dolinkowych, mszarów i źródlisk; 2. szaty roślinnej, w tym charakterystycznego układu mozaiki leśno-łąkowo-polnej; 3. różnorodności flory i fauny; 4. walorów krajobrazowych, w tym elementów charakterystycznego krajobrazu kulturowego, z zabytkowymi układami przestrzennymi wsi, zespołami pałacowo-parkowymi, historycznymi elementami zagospodarowania przemysłowego, alejami, zadrzewieniami śródpolnymi i historycznym układem dróg; w celu popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju
Rezerваты przyrody				
1	Wielki Las	32,36	Przyrów	Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu typu olszowo-jesionowego z domieszką innych gatunków liściastych o cechach zespołu naturalnego
2	Sokole Góry	215,95	Olsztyn	Celem ochrony jest zachowanie za względów naukowych, dydaktycznych i społecznych obszaru leśnego o różnych typach lasów mieszanych i sosnowych porastających szczególnie wyróżniający się pięknem krajobrazu fragment Jury Krakowsko-Wieluńskiej z charakterystycznymi wychodniami skał wapiennych uformowanych i wyżłobionych erozją w fantastyczne kształty, jaskinie itp
3	Kaliszak	14,64	Janów	Rezerwat tworzy się w celu zachowania ze względów naukowych i dydaktycznych położonego w krajobrazie jurajskim fragmentu lasu mieszanego jodłowo-sosnowego z domieszką innych gatunków o cechach zespołu naturalnego
4	Parkowe	234,13	Janów	Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych obszaru doliny rzeki Wiercicy wraz z fragmentami lasu o charakterze pierwotnym i licznymi wapiennymi tworami powierzchniowymi
5	Borek	64,7	Koniecpol	Celem ochrony przyrody w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i społecznych kompleksu leśnego o urozmaiconych wielogatunkowych drzewostanach, posiadających cechy zespołów naturalnych. Obiekt spełnia poza tym wybitną pod względem biologicznym rolę w krajobrazie będąc na znacznej przestrzeni jedynym w okolicy zadrzewieniem
6	Ostrężnik	4,1	Janów	Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu lasu bukowego pochodzenia naturalnego przy dawnym zamczysku
7	Bukowa Kępa	52,84	Janów	Celem ochrony w rezerwacie jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych zbliżonych do naturalnych zbiorowisk lasów bukowych na podłożu wapiennym i lessowym
8	Zielona Góra	19,36	Olsztyn	Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i społecznych obszaru leśnego, obejmującego wzgórze wapienne Jury Krakowsko-Wieluńskiej z różnymi typami lasów mieszanych z charakterystycznymi wychodniami skał wapiennych, uformowanych i wyżłobionych erozją w fantastyczne kształty, jaskinie itp
Użytki ekologiczne				
1	Misiowa	3,36	Koniecpol	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych bagna, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin
2	Torfowisko	0,35	Koniecpol	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska i zbiornika wodnego, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin
3	Jeziorko	2,5	Konopiska	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska i zbiornika wodnego, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin
4	Dąbrowa	12,97	Lelów	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków
5	Golizna	1,24	Mstów	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych,

				dydaktycznych i krajobrazowych ekosystemu muraw kserotermicznych ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin
6	Góry Towarne	10,38	Olsztyn	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych kompleksu wzgórz krasowych z murawami naskalnymi i kserotermicznymi, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin
7	Zapadliska	3,0	Poczesna	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin
8	Zapadliska I	28,97	Poczesna	Zachowanie ze względów przyrodniczych, naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych torfowiska, ze stanowiskami regionalnie rzadkich i ustępujących gatunków roślin
Obszary NATURA2000 (Dyrektwa Siedliskowa)				
1	Ostoja Złotopotocka	2 748,06	Janów	Jeden z najcenniejszych fragmentów Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej cechujący się dużą różnorodnością siedliskową - stanowiący miejsce występowania gatunków rzadkich, zagrożonych wyginięciem i reliktywów glacialnych. Jest to miejsce, gdzie spotykają się 4 zespoły buczyn: b. sudecka, b. żyzna niżowa, kwaśna b. i ciepłolubna buczyna storczykowa. W źródłiskach Wiercicy znajduje się jedno z 3 zastępczych stanowisk endemicznej rośliny - warzuchy polskiej <i>Cochlearia polonica</i> . Utrzymuje się ono od 1977 r., choć liczebność populacji jest stale niewielka - kilkanaście osobników. Na obszarze odnotowano stanowiska cennych bezkręgowców: pachnicy dębowej <i>Osmoderma eremita</i> i ślimaka ostrokrawędzistego <i>Helicigona lapicida</i> . Obszar charakteryzuje się bogatą chiropterofauną, z 6 gatunkami z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej (m.in. podkowiec mały <i>Rhinolophus hipposideros</i> , nocek Bechsteina <i>Myotis bechsteini</i> , nocek orzęsiony <i>M. emarginatus</i>). Namuliska jaskiń kryją cenny materiał paleontologiczny. Cenne są także wapienne ostańce z kserotermicznymi murawami w części wschodniej. Ostoja stanowi "polskie centrum zróżnicowania lasów bukowych": występują tu aż cztery zespoły buczyn - kwaśna buczyna niżowa, żyzna buczyna niżowa, żyzna buczyna sudecka i buczyna storczykowa
2	Ostoja Olsztyńsko-Mirowska	2 210,88	Olsztyn, Mstów	Teren cechuje duże zróżnicowanie siedliskowe. Szczególnie ważne są siedliska nieleśne związane z wapiennymi skałami stanowiącymi miejsce występowania licznych rzadkich i zagrożonych, ciepłolubnych gatunków roślin i bezkręgowców (w tym gatunku z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG – modraszka telejus). Łącznie zidentyfikowano na terenie obszaru 14 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Szereg gatunków osiąga tutaj kres zasięgu (na ogół północny). Do najcenniejszych gatunków roślin należy <i>Galium cracoviense</i> - endemit występujący jedynie na murawach naskalnych kilku wzgórz w okolicy Olsztyna. Obszar stanowi enklawę naturalnych i półnaturalnych ekosystemów wśród silnie zurbanizowanych terenów okręgów przemysłowych Śląska i Częstochowy. Obszar charakteryzuje się bogatą chiropterofauną (m.in. 6 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG) - łącznie odnotowano tu występowanie 10 gatunków roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy
3	Białka Lelowska	7,23	Koniecpol, Lelów	Rzeka Białka na odcinku Lelów-Wąsosz stanowi jeden z lepiej zachowanych cieków o charakterze pstrągowym w województwie śląskim. Krajobraz przez który płynie jest urozmaicony - są to łąki kośne i rolniczo wykorzystywane, fragmenty nieużytków, zbiorowiska leśne. Na odcinku Lelów - Aleksandrów brzeg porastają fragmenty łągu z olchą czarną, wierzbami. Rzeka niesie czyste wody a koryto jest piaszczyste. Niektóre odcinki są uregulowane, na innych rzeka meandruje. Głębokość waha się w granicach 30-70 cm, czasami pojawiają się głębsze dolki. Z żyjących tutaj ryb na uwagę zasługuje pstrąg potokowy, kielb, głowacz białopłetwy, śliz. Pod nawisami traw obserwować można sporo narybku. Spotykane są żaby "zielone" i żaba trawna. W strefie przybrzeżnej koryta miejscami pojawia się moczarka, manna mielec, pałka. W korycie w okolicy Aleksandrowa częste są zawady w postaci fragmentów zwalonych drzew. Brzegi porośnięte pałką szerokolistną, sadzsem konopiastym, wierzbówką, miejscami ostem. Na całym odcinku rzeki spotyka się ślady aktywności bobrów. W stawach hodowlanych w okolicy wsi Biała stwierdzono występowanie

				kumaka nizinnego i wydry
4	Przełom Warty koło Mstowa	100,64	Mstów	Na obszarze występują siedliska typowo wodne, szuwarowe, łąkowe, a także zarośla i lasy nadrzeczne. W głębokiej dolinie Warty utworzone są liczne starorzecza, w szczególności w okolicy Jaskrowa. Teren obszaru Natura 2000 Przełom Warty koło Mstowa zajmują osady rzeczne pochodzenia holoceniowego, takie jak piaski, mulki i żwirzy rzeczne, plejstoceńskie mady, mulki, piaski i żwirzy rzeczne a także wapnienie kredowate, skaliste i płytowe pochodzenia jurajskiego. Wśród wód stojących wyróżnić można starorzecza utworzone przez meandrującą Wartę. Roślinność potencjalną stanowią niżowe łągi olszowe i jesionowo-olszowe siedlisk wodogruntowych, okresowo lekko zabagnionych, grądy subkontynentalne lipowo-dębowo-grabowe - odmiana małopolska z bukiem i jodłą oraz w niewielkiej części obszaru niżowa dąbrowa acidofilna typu środkowoeuropejskiego. Obszar badań pokryty jest głównie roślinnością trawiastą i lasami
5	Poczesna koło Częstochowy	39,17	Poczesna	Obszar obejmuje rozległy kompleks łąkowo-leśny na terenach podawnej eksploatacji rud żelaza. Szatę roślinną tworzą duże powierzchnie łąk z rzędów Arrhenatheretalia, Molinietalia, zbiorowisk szuwarowych oraz różnej wielkości słabo wykształcone zagajniki z młodym drzewostanem osikowym i brzozowym, nawiązujące warunkami siedliskowymi i składem florystycznym do lasów łąkowych i grądów
6	Bagno w Korzonku	12,21	Konopiska	Obszar reprezentują dobrze wykształcone zbiorowiska torfowisk przejściowych w zatorfionym obniżeniu, pocięte niewielkimi i płytkimi potorfiami, ograniczone od północnego zachodu groblą, od południa i wschodu przechodzące w bory bagienne. Roślinność reprezentuje kwaśne przygielkowskie z torfowcem spiczastolistnym oraz zbiorowisko welnianki wąskolistnej i torfowca kończystego, z rozproszonymi starymi okazami sosny zwyczajnej. Lokalnie, na nieznacznych wyniesieniach mszarów, pojawia się liczniej modrzewnica północna i welnianka pochwowata
7	Dolina Górnej Pilicy	11 193,22	Konieczpol, Lelów	Ostoja obejmuje jeden z większych ciągów ekologicznych zlokalizowanych w naturalnych dolinach rzecznych w kraju. Występują tutaj zbiorowiska łąkowe (6410 i 6510), bardzo dobrze zachowane lasy łąkowe, bory bagienne, rzadziej bory chrobotkowe. Obszar ma też znaczenie dla ochrony starorzeczy. W ostoi zlokalizowane są liczne populacje gatunków roślin chronionych i ginących (ponad 60). Dolina Górnej Pilicy należy do najistotniejszych ostoi fauny w Polsce środkowej. Jedne z najliczniejszych i najlepiej zachowanych populacji w tej części kraju mają tu: bóbr europejski <i>Castor fiber</i> , traszka grzebieniasta <i>Triturus cristatus</i> , kumak nizinny <i>Bombina bombina</i> , minóg ukraiński <i>Eudontomyzon mariae</i> , koza <i>Colitis taenia</i> , głowacz białopłetwy <i>Cottus gobio</i> , trzepla zielona <i>Ophiogomphus cecilia</i> , czerwonończyk fioletek <i>Lycaena helle</i> i zatoczek łamliwy <i>Anisus vorticulus</i> . Przy czym populacje trzepli zielonej, czerwonończyka fioletka i zatoczka łamliwego należą do kluczowych w skali kraju
8	Suchy Młyn	524,27	Konieczpol, Lelów	Obejmuje fragment doliny rzeki Pilicy w jej górnym biegu, o łącznej długości ok. 11 km. Rzeka na tym odcinku nie jest uregulowana i płynie w głębokim, naturalnie wyłobionym i silnie meandrującym korycie. Jest to jeden z ostatnich, niezmeliorowanych odcinków górnego biegu rzeki, gdzie zmiany antropogeniczne w samej dolinie są nieznaczne. Szata roślinna "Suchego Młyna" w niemal 90% zdominowana jest przez zbiorowiska łąkowe i bagienne. Pozostały obszar zajmują bagienne lasy olchowe (łągi i olsy) oraz różne postacie borów sosnowych (głównie bory świeże Leucobryo-Pinetum)
9	Lemańskie Jodły	151,3	Mykanów	Ostoja obejmuje najlepiej zachowane siedlisko jedlin o znaczeniu europejskim na krańcach jego południowo-zachodniego zasięgu w Polsce. W lesie tym zachowały się stare drzewostany jodłowe, w których drzewa osiągają 120 lat. Ostoję wyznacza się dla ochrony siedliska wyzinnego jodłowego boru mieszanego Abietetum polonicum, które jest wykształcone w stopniu reprezentatywnym dla całego województwa śląskiego i Polski

Źródło: Rejestr obszarów chronionych województwa śląskiego, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach, stan na dzień 31.12.2019 r.

Pomniki przyrody

Poniżej w tabeli zestawiono poszczególne pomniki przyrody ożywionej i nieożywionej na terenie powiatu częstochowskiego.

Tabela 27 Liczbowe zestawienie pomników przyrody na terenie powiatu częstochowskiego

Lp.	Gmina	Pomniki przyrody ożywionej		Pomniki przyrody nieożywionej		
		Pojedyncze drzewa/obiekt	Grupy drzew	Jaskinie	Głaz narzutowy/ Skały	Odkrywką geologiczna
1	Błachownia	4	-	-	-	-
2	Dąbrowa Zielona	2	1	-	-	-
3	Janów	13	4	-	1	-
4	Kamienica Polska	1	-	-	-	-
5	Kłomnice	2	1	-	-	-
6	Koniecpol	-	-	-	-	-
7	Konopiska	5	2	-	-	-
8	Kruszyna	2	1	-	-	-
9	Lelów	6	3	-	-	-
10	Mstów	-	1	-	1	-
11	Mykanów	-	3	-	-	-
12	Olsztyn	8	5	-	-	-
13	Poczesna	1	-	-	-	-
14	Przyrów	2	-	-	-	-
15	Rędziny	-	-	-	-	-
16	Starcza	-	-	-	-	-
Razem		46	21	0	2	0

Źródło: Rejestr obszarów chronionych województwa śląskiego, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Katowicach, stan na dzień 31.12.2019 r.

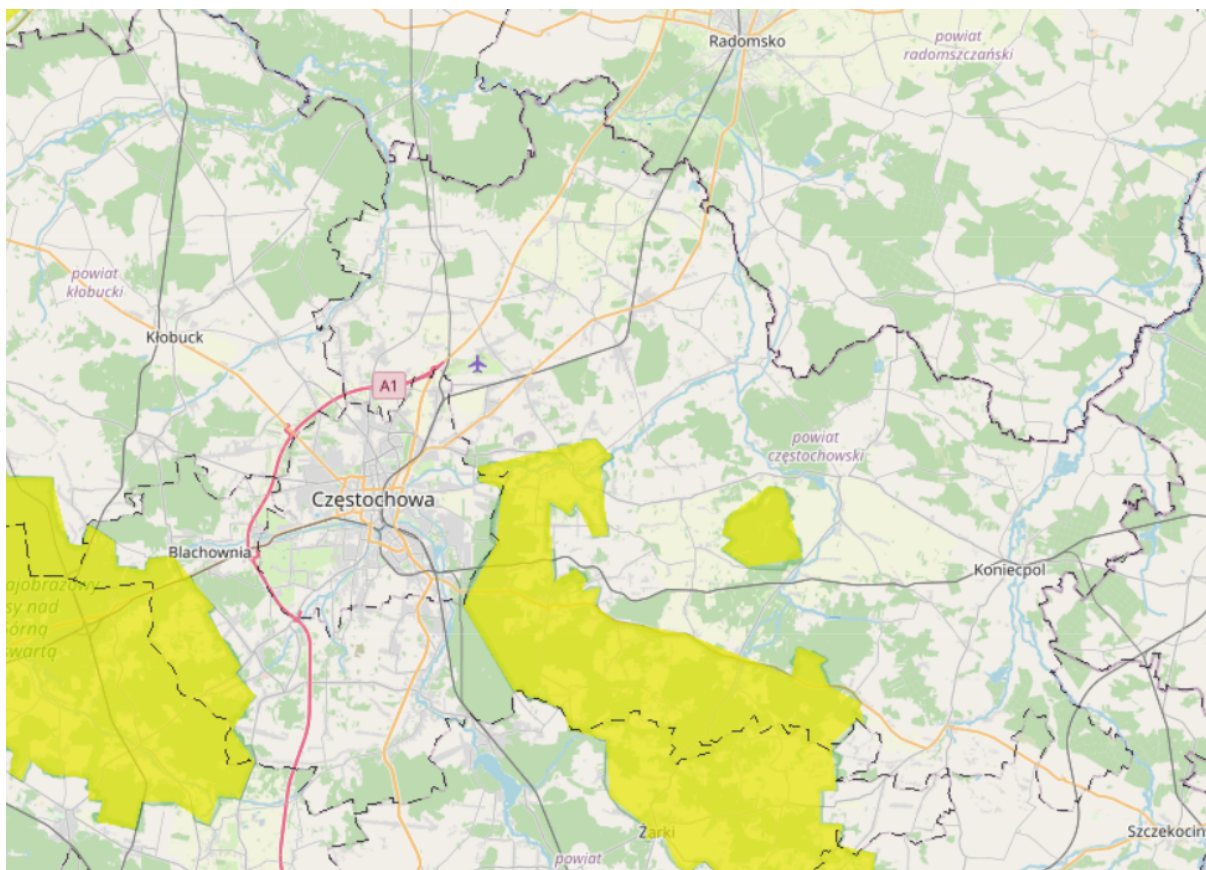
W granicach powiatu objęto ochroną prawną 69 szt. pomników przyrody. Wśród nich znajdują się pojedyncze drzewa (46 szt.), grupy drzew (21 szt.) oraz głazy i skały (2 szt.). W obrębie chronionych drzew przeważają dęby szypułkowe i lipy drobnolistne. Większość z tych drzew znajduje się na terenach leśnych.

4.9.2.3. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Ogólna powierzchnia lasów (według danych GUS na koniec roku 2019) na terenie powiatu częstochowskiego wynosi 44 706,38 ha, w tym:

- lasy publiczne ogółem 34 728,38 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa 34 146,97 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych 32 757,73 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP 224,24 ha,
 - lasy publiczne gminne 581,41 ha,
- lasy prywatne ogółem 9 978,00 ha.

Lasy powiatu częstochowskiego charakteryzują się dosyć dużą fragmentarycznością, co jest problemem. Duże i zwarte kompleksy leśne utrzymują się jedynie w obrębie Parków Krajobrazowych oraz na północy powiatu w gminie Kruszyzna, gdzie stanowią część Nadleśnictwa Radomsko.

Rysunek 30 Lasy w powiecie częstochowskim wraz zaznaczonymi terenami chronionymi w obrębie Parków Krajobrazowych

Źródło: <https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/mapy> (dostęp: 14.10.2020 r.)

W obrębie Parku Krajobrazowego Stawki zasadniczą część terenu to zwarty kompleks leśny, w którym wykształciło się kilka charakterystycznych zbiorowisk. W bardziej podmokłych partiach kompleksu, przede wszystkim w jego części wschodniej, wykształciły się zbiorowiska lasów wilgotnych. Są to przede wszystkim olsy (olszyny) oraz lasy łąkowe z udziałem olchy, jesionu i wiązu. Najcenniejsze fragmenty wymienionych drzewostanów objęto ochroną w rezerwacie o nazwie „Wielki Las”. Występują tu także grądy niskie z drzewostanem grabowo-lipowo-dębowym, wśród którego występują - w runie leśnym - gatunki charakterystyczne dla siedlisk wilgotnych. Zachodnia część parku porośnięta jest głównie przez lasy mieszane, których główny skład gatunkowy tworzą dęby, klony, lipy, graby oraz sosny. Miejscami wykształciły się tu również wilgotne bory sosnowe. W Parku Krajobrazowym Orlich Gniazd rosną nieco mniejsze połacie lasów, a tam, gdzie występują, to z przewagą borów sosnowych. Można spotkać również lasy bukowe, często porastające najwyższe wzniesienia. Aż 60% Parku Krajobrazowego Lasy nad Górną Liswartą stanowią obszary leśne.

Występują tu krajobrazy z dominacją siedlisk lasów mieszanych świeżych, lasów iglastych borów i lasów mieszanych zdominowanych przez monokultury sosnowe oraz krajobraz dolin rzecznych z fragmentami łąk wierzbowo-topolowych.

Gospodarkę leśną na obszarze powiatu częstochowskiego prowadzi Nadleśnictwo Gidle, Nadleśnictwo Herby, Nadleśnictwo Kłobuck, Nadleśnictwo Koniecpol, Nadleśnictwo Złoty Potok oraz właściciele lasów.

Nadleśnictwo Gidle

Powierzchnia lasów na terenie powiatu częstochowskiego (z podziałem na gminy) należących do Nadleśnictwa Gidle to:

- Dąbrowa Zielona - 2656,39 ha,
- Kłomnice - 1461,84 ha,
- Koniecpol - 344,09 ha,
- Kruszyna - 2618,41 ha,
- Mykanów - 238,96 ha.

Powierzchnia lasów państwowych na obszarze należącym administracyjnie do Nadleśnictwa Gidle wynosi 7 319,69 ha, natomiast powierzchnia lasów prywatnych to 2 678,12 ha.

Na terenie nadleśnictwa Gidle przeważają siedliska boru świeżego, w których dominującym gatunkiem jest sosna. Wśród występujących typów siedliskowych lasu na terenie nadleśnictwa Gidle można wymienić:

- bór świeży,
- bór mieszany świeży,
- bór mieszany wilgotny,
- bor wilgotny,
- las mieszany świeży,
- las mieszany wilgotny,
- las wilgotny,
- ols,
- ols jesionowy.

Aktualnie obowiązującym Planem Urządzania Lasu jest Plan Urządzania Lasu 2018-2027 (od 01.01.2018 do 31.12.2027).

Nadleśnictwo Herby

Powierzchnia lasów na terenie powiatu częstochowskiego (z podziałem na gminy) należących do Nadleśnictwa Herby to:

- Gmina Blachownia – 3 552 ha,
- Gmina Konopiska – 1 854 ha,
- Gmina Poczesna – 15 ha.

Powierzchnia lasów państwowych na obszarze należącym administracyjnie do Nadleśnictwa Herby wynosi 5 421 ha, natomiast powierzchnia lasów prywatnych to 749 ha.

Obowiązujący aktualnie dla Nadleśnictwa Herby Plan Urządzenia Lasu obejmuje okres gospodarczy od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2026 r. wraz z Programem Ochrony Przyrody i Prognozą Oddziaływania Na Środowisko.

Uproszczony Plan Urządzenia Lasu dla lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa ważny do 31 grudnia 2028 r.

Nadleśnictwo Kłobuck

Powierzchnia lasów na terenie powiatu częstochowskiego (z podziałem na gminy) należących do Nadleśnictwa Kłobuck to:

- Gmina Blachownia – 3 771,72 ha,
- Gmina Mykanów – 1 466,15 ha.

Powierzchnia lasów państwowych na obszarze należącym administracyjnie do Nadleśnictwa Kłobuck wynosi 5 237,87 ha.

Najważniejszymi siedliskami są: LMśw, BMśw i Lśw, zajmujące łącznie niemal 93% powierzchni leśnej. Pozostałe 7% powierzchni zajmuje 8 siedlisk i żadne nie osiąga 5% udziału. Największy udział ma las mieszany świeży, zajmujący prawie 46% ogólnej powierzchni leśnej, następnie bór mieszany świeży – ponad 37% i las świeży – nieco ponad 9%. W lesie mieszanym świeżym gatunkiem panującym na prawie 85% powierzchni jest sosna, a z pozostałych gatunków jedynie dąb jest panujący na 4,5% powierzchni, modrzew na niecałych 4%, pozostałe mają jeszcze mniejsze udziały. W warunkach Nadleśnictwa mogą występować zespoły:

- kontynentalny bór mieszany,
- kwaśna dąbrowa,
- grąd subkontynentalny,
- wyżynny jodłowy bór mieszany,
- kwaśna buczyna niżowa oraz różne podzespoły edaficzne i wilgotnościowe ww. zespołów.

Na ponad 97% powierzchni boru mieszanego świeżego gatunkiem panującym jest sosna zwyczajna (razem z pozostałymi sosnami: czarną i wejmutką – 98%). Z pozostałych gatunków jedynie brzoza nieznacznie przekracza 1% udziału powierzchniowego. Analiza składu według powierzchniowego udziału gatunków rzeczywistych również wskazuje na niewielkie zróżnicowanie gatunkowe. Sosna zwyczajna zajmuje prawie 84% (pozostałe sosny – 0,5%), a z pozostałych gatunków jedynie modrzew przekracza 4% udziału (4,51%). W ramach typologicznego BMśw można wyróżnić potencjalnie zespoły:

- kontynentalny bór mieszany,
- wyżynny jodłowy bór mieszany,

- kwaśna dąbrowa,
- kwaśna buczyna niżowa,
- wilgotny bór trzcinnikowy,
- sosnowy bór wilgotny oraz różne podzespoły edaficzne i wilgotnościowe ww. zespołów.

Skład gatunkowy drzewostanów lasu świeżego jest wyraźnie bardziej zróżnicowany. W dalszym ciągu panująca jest sosna, zajmująca około 50% powierzchni, ale istotne udziały osiągają także: dąb, buk i modrzew. Syntetyczny skład drzewostanów na Lśw można zapisać jak następuje: 5 So, 3 Db, 1 Bk, 1 Md.

Obowiązujący aktualnie dla Nadleśnictwa Kłobuck Plan Urządzenia Lasu obejmuje okres od 01.01.2019 r. do 31.12.2028 r.

Nadleśnictwo Koniecpol

Powierzchnia lasów na terenie powiatu częstochowskiego (z podziałem na gminy) należących do Nadleśnictwa Koniecpol to:

- Gmina Janów – 223,52 ha,
- Gmina Koniecpol – 1 997,77 ha,
- Gmina Lelów - 2 190,54 ha.

Powierzchnia lasów państwowych na obszarze należącym administracyjnie do Nadleśnictwa Koniecpol wynosi 4 411,84 ha, natomiast powierzchnia lasów prywatnych to 3 184,85 ha.

W Nadleśnictwie stwierdzono występowanie 17 zasadniczych typów siedliskowych lasu. Dominują siedliska nizinne borowe – 82,00 % w tym bory mieszane 41,99 %. Lasy zajmują 11,65 %, olsy 5,61 %. Siedliska wyżynne mają niewielki udział procentowy - 0,74 %. Bory i lasy występują w wariantach uwilgotnienia świeżym, silnie świeżym i wilgotnym, las łęgowy w wariantcie niezalewowym. Charakterystyka typów siedliskowych lasu obejmuje:

BŚW (33,95 %) – siedlisko ubogie o dość korzystnym uwilgotnieniu. W stanie naturalnym próchnica ma postać butwiny typowej lub włóknistej. Drzewostan tworzy sosna w domieszce występuje brzoza brodawkowata, na siedliskach silnie świeżych z udziałem świerka,

BMŚW (27,25%) – siedlisko umiarkowanie ubogie, o stosunkowo dobrym uwilgotnieniu. W stanie naturalnym tworzy się próchnica moderowa – typowa lub butwinowa. Drzewostan tworzy sosna najczęściej II bonitacji, z domieszką buka, dęba III-IV bonitacji, brzozy, świerka, lipy i jodły,

BMW (14,74%) – siedlisko umiarkowanie ubogie, korzystnie, niekiedy nadmiernie uwilgotnione. W stanie naturalnym próchnica ma postać butwiny murszowatej, torfiastej, moderu butwinowego lub murszowatego. Drzewostan tworzy sosna I - II bonitacji, często z udziałem świerka II-III bonitacji.

Obowiązujący aktualnie dla Nadleśnictwa Koniecpol Plan Urządzenia Lasu obejmuje okres od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2024 r.

Nadleśnictwo Radomsko

Powierzchnia lasów na terenie powiatu częstochowskiego (z podziałem na gminy) należących do Nadleśnictwa Radomsko to:

- Gmina Kruszyna – 415,74 ha.

Powierzchnia lasów państwowych na obszarze należącym administracyjnie do Nadleśnictwa Radomsko wynosi 415,74 ha, natomiast powierzchnia lasów prywatnych to 60 ha.

Drzewostany Nadleśnictwa Radomsko charakteryzują się średnio złożoną strukturą i bogactwem gatunkowym. Udział rzeczywisty drzewostanów iglastych wynosi 87,35 % powierzchni leśnej, gdzie dominującym gatunkiem jest So o udziale 85,09 %. Udział I i II klasy wieku w powierzchni leśnej nadleśnictwa stanowi 26,86 %. Udział gatunków liściastych wynosi 12,7 % (z czego ok. 10 % to dąb).

Obowiązujący aktualnie dla Nadleśnictwa Radomsko Plan Urządzenia Lasu obejmuje okres gospodarczy od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2026 r.

Nadleśnictwo Złoty Potok

Powierzchnia lasów na terenie powiatu częstochowskiego (z podziałem na gminy) należących do Nadleśnictwa Złoty Potok to:

- Gmina Janów - 6 271 ha,
- Gmina Kamienica Polska - 1731 ha,
- Gmina Lelów - 10 ha,
- Gmina Mstów - 613 ha,

- Gmina Olsztyn - 4 184 ha,
- Gmina Poczesna - 739 ha,
- Gmina Przyrów - 1987 ha,
- Gmina Rędziny - 46 ha,
- Gmina Starcza - 6 ha.

Powierzchnia lasów państwowych na obszarze należącym administracyjnie do Nadleśnictwa złoty Potok wynosi 15 587 ha.

Stan środowiska przyrodniczego ekosystemów leśnych można określić jako dobry. Zdecydowana większość drzewostanów 75,57% posiada skład gatunkowy zgodny z siedliskiem leśnym. Choć jako gatunek panujący w drzewostanie przeważa sosna, to jej udział rzeczywisty w powierzchni drzewostanów wynosi 66,68%. Duży udział jest drzewostanów wielogatunkowych 60,4%, i ich udział będzie się zwiększał z uwagi na szersze stosowanie niż dotychczas rębni złożonych, oraz wprowadzanie odnowienia zróżnicowanego gatunkowo.

Obowiązujący aktualnie dla Nadleśnictwa Złoty Potok Plan Urządzenia Lasu obejmuje okres gospodarczy od 1 stycznia 2016 r. do 31 grudnia 2025 r.

Lasy w rejonie powiatu tworzą szereg funkcji produkcyjnych (gospodarczych), ekologicznych (ochronnych) i społecznych. Najważniejszą funkcją gospodarczą pozostaje nadal produkcja drewna, chociaż pewne znaczenie ma również pozyskanie innych płodów lasu, jak: grzyby, owoce leśne, zioła czy gospodarka łowiecka. Z funkcji pozaprodukcyjnych największe znaczenie mają funkcje środowiskotwórcze (wodochronne, glebochronne i klimatyczne) oraz społeczne (rekreacyjne i krajobrazowe). Na podstawie tych funkcji wyróżniono szereg kategorii ochronności.

Do najważniejszych grup lasu i kategorii ochronności należą:

- lasy rezerwatowe,
- lasy ochronne ogólnego przeznaczenia, do których należą lasy wodochronne, glebochronne i ostoje zwierząt objętych ochroną gatunkową,
- lasy ochronne specjalnego przeznaczenia, do których zalicza się lasy na stałych powierzchniach badawczych i doświadczalnych, lasy nasienne oraz lasy w miastach i wokół miast.

W oparciu o zapisy ustawy o lasach Starosta Częstochowski na podstawie zawartych porozumień powierzył nadzór nad prowadzeniem prawidłowej gospodarki leśnej Nadleśniczemu Nadleśnictw obejmującym swym zasięgiem obszary powiatu. Współpraca w tym zakresie prowadzona jest od 1999 roku.

Nadzór nad prowadzeniem gospodarki leśnej w lasach prywatnych polega na:

- kontroli gospodarki leśnej, doradztwie w zakresie prowadzenia gospodarki leśnej,
- wydawaniu decyzji administracyjnych,
- kontroli wykonania decyzji wydawanych w drodze postępowania administracyjnego,
- cechowanie drewna i wydawania świadectwa legalności pozyskanego drewna.

Na terenie powiatu częstochowskiego obecnie obowiązują Uprozczone plany urządzenia lasu dla następujących gmin: Blachownia, Dąbrowa Zielona, Janów, Konopiska, Lelów, Starcza. Pozostałe gminy posiadają opracowane projekty, które zostaną zatwierdzone z końcem roku 2020.

W lasach problem stanowi rozwój szkodników – głównie szeliniaka sosnowca oraz brudnicy mniszki. Gatunki te powodują szkody w drzewostanach iglastych. W Nadleśnictwach, na terenie których obserwuje się występowanie tych szkodników, tj. głównie w Nadleśnictwie Gidle i Konięcpol, prowadzi się stałe obserwacje rozwoju tych organizmów, a także monitoring ewentualnych szkód w drzewostanach.

4.9.3 Analiza SWOT

Zasoby przyrodnicze	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
występowanie wielu cennych obszarów chronionych: rezerwatów, NATURA2000, użytków ekologicznych, występowanie pomników przyrody - 69 szt., zwarte formacje leśne w obrębie obszarów chronionych	brak wystarczającej inwentaryzacji przyrodniczej powiatu, występowanie gatunku inwazyjnego Barszczu Sosnowskiego oraz szkodników drzewostanów, fragmentaryzacja terenów leśnych poza obszarami chronionymi

SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
ograniczanie lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza, gleby i wód, właściwa pielęgnacja szaty roślinnej, zalesianie nieużytków, przebudowa drzewostanów leśnych w kierunku bardziej odpornych na zanieczyszczenia gatunków oraz uzupełnienia gatunkami rodzimymi, zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pożarowego obszarów leśnych	rozprzestrzenianie się obcych gatunków fauny i flory, niezgodny z siedliskiem skład gatunkowy drzewostanów oraz niewłaściwa ich struktura, zagrożenia biotyczne (szkodniki), abiotyczne (susze, wiatry), zagrożenia antropogeniczne (zła jakość powietrza)

Źródło: opracowanie własne

4.9.4 Cele i kierunki działań

Tworzenie i funkcjonowanie form ochrony przyrody, jest ważnym elementem realizacji celów ochrony przyrody w powiecie częstochowskim. Formy ochrony przyrody funkcjonują w oparciu o podstawy naukowe i wieloletnią praktykę krajowej ochrony przyrody. Każda z form spełnia inną rolę w polskim systemie ochrony przyrody i służy innym celom, dlatego charakteryzuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu. Znaczna część regionu objęta jest ochroną w ramach parku krajobrazowego (3), rezerwatów przyrody (8), sieci obszarów Natura 2000 (9), użytków ekologicznych (8) oraz ponad 69 pomników przyrody.

Największym obecnie wyzwaniem w zakresie zarządzania ochroną przyrody w Polsce jest sporządzenie i skuteczne wdrożenie planów zadań ochronnych dla tych obszarów. Proces ten jest trudny, czaso- i kosztochłonny i może generować konflikty społeczne.

Lasy w rejonie powiatu tworzą szereg funkcji produkcyjnych (gospodarczych), ekologicznych (ochronnych) i społecznych. Najważniejszą funkcją gospodarczą pozostaje nadal produkcja drewna, chociaż pewne znaczenie ma również pozyskanie innych płodów lasu, jak: grzyby, owoce leśne, zioła czy gospodarka łowiecka. Z funkcji pozaprodukcyjnych największe znaczenie mają funkcje środowiskotwórcze (wodochronne, glebochronne i klimatyczne) oraz społeczne (rekreacyjne i krajobrazowe).

Analiza SWOT wskazuje, iż najważniejszym problemem ochrony przyrody jest obecnie degradacja siedlisk naturalnych i półnaturalnych, która częściowo może być spowodowana prognozowanym ocieplaniem się klimatu, np.: migracje gatunków (w tym obcych inwazyjnych), wzrastająca liczba zjawisk ekstremalnych – powodzi i susz, zmiany reżimu hydrologicznego wpływające na okres wegetacyjny. W ramach realizacji zadań własnych, Powiat Częstochowski do końca 2020 opracuje Uproszczone Plany Urządzania Lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa dla 10 gmin, które takich Planów jeszcze nie mają.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zaplanowano przede wszystkim: opracowanie brakującej dokumentacji dla obszarów chronionych (plany ochrony, plany zadań ochronnych) oraz skuteczne wdrażanie zapisów obowiązujących już dokumentów, uwzględnianie ochrony przyrody, krajobrazu i terenów zieleni, a w szczególności spójności systemu obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych w zagospodarowaniu przestrzennym na wszystkich szczeblach planowania i zarządzania przestrzenią przez jednostki samorządu lokalnego, kontynuację działań z zakresu edukacji ekologicznej, usuwanie roślinności inwazyjnej.

W celu ochrony siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków na obszarach chronionych, konieczne jest opracowanie planów ochrony i planów zadań ochronnych, których wdrożenie jest podstawą do prowadzenia celowych i efektywnych działań w zakresie zarządzania zasobami przyrodniczymi. W dokumentach planistycznych powinien być również uwzględniany aspekt klimatyczny, aby projektowane w nich działania w pełni odpowiadały zagrożeniom oraz potrzebom ochrony gatunków i siedlisk.

Ochrona siedlisk i gatunków poza obszarami chronionymi jest znacznie trudniejsza, a najważniejszym narzędziem w tym przypadku jest przemyślana gospodarka przestrzenna. Jest to szczególnie istotne w przypadku ochrony korytarzy ekologicznych, których właściwe funkcjonowanie stanowi podstawę zachowania spójności ekologicznej województwa i powiatu częstochowskiego oraz właściwego stanu obszarów przyrodniczo cennych. Istotną kwestią wpływającą na potencjał regionu jest również ochrona walorów krajobrazowych. Ich degradacja w głównej mierze spowodowana jest wieloma niedociągnięciami z zakresu zagospodarowania przestrzennego.

W perspektywie długookresowej istotne będzie prowadzenie pogłębionych badań w zakresie różnorodności biologicznej. Należy przede wszystkim dokonać inwentaryzacji oraz stworzyć spójny system informacji o zasobach gatunków i siedlisk przyrodniczych kraju wraz z wyceną wartości środowiska przyrodniczego. Badania powinny być ukierunkowane na obserwacje wpływu zmian klimatu na bioróżnorodność i aktualizowanie strategii reagowania.

Zaplanowane działania będą realizowane przez Gminy powiatu częstochowskiego, Powiat Częstochowski (uproszczone planu urządzenia lasów), Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach, Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego, Nadleśnictwa w ramach własnych budżetów lub projektów realizowanych bądź dofinansowywanych ze środków zewnętrznych.

4.10. Zagrożenie poważanymi awariami

4.10.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy do 2019 roku zapisany w dotychczasowym Programie Ochrony środowiska MONITORING ŚRODOWISKA I OCHRONA PRZED NADZWYCZAJNYMI ZAGROŻENIAMI		
Zadania	Podjęte działania	Efekt ze wskaźnikiem
Zmniejszenie ryzyka wystąpienia poważnej awarii i ograniczanie skutków w przypadku jej wystąpienia	W ramach realizacji obowiązku w zakresie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych oraz rozpoznawaniem miejscowych zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń przeprowadzono kontrole w obiektach użyteczności publicznej, budynkach zamieszkania zbiorowego, budynków mieszkalnych wielorodzinnych, obiektach produkcyjnych i magazynowych. Corocznie prowadzone są działania mające na celu bieżące utrzymanie Radiowego Systemu Wywoływania Syren. Corocznie, na terenie powiatu częstochowskiego prowadzone są kontrole realizacji zadań w zakresie obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego. W 2018 roku przeprowadzono kontrolę w 5 gminach. Stan przygotowań obrony cywilnej został oceniony pozytywnie. Natomiast, w 2019 roku przeprowadzono kontrolę w 10 gminach. Stan przygotowań został oceniony pozytywnie, w 4 gminach przekazano zalecenia pokontrolne do realizacji. Na potrzeby obrony cywilnej utrzymywany jest również magazyn sprzętu OC.	kontrole w związku z ochroną przeciwpożarową – 105 kontrola realizacji zadań w zakresie obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego – 5 gmin (rok 2018) oraz 10 gmin (rok 2019)
Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	W ramach kampanii informacyjnych mówiącej o zagrożeniach związanych z tlenkiem węgla, pożarami suchych traw (kampanie Czad i ogień obudź czujność, STOP POŻAROM TRAW) strażacy przeprowadzili szereg prelekcji i szkoleń docierając między do różnych grup odbiorców zamieszkałych na terenie powiatu przyczyniając się w ten sposób do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa. Zadanie realizowane było także podczas pozostałych przedsięwzięć realizowanych w ramach pozostałych dziedzin środowiskowych.	-
Zmniejszenie ryzyka wystąpienia poważnej awarii i ograniczanie skutków w przypadku jej wystąpienia	W latach 2018-2019 WIOŚ w Katowicach kontrolował podmioty korzystające ze środowiska, pod kątem przestrzegania przepisów w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom przemysłowym.	10 kontroli WIOŚ w Katowicach w 2018 roku 9 kontroli WIOŚ w Katowicach w 2019 roku
Kontrola zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii wraz z egzekwowaniem przez zakłady wymagań dotyczących zapobiegania poważnym awariom		
Bezpieczny transport substancji niebezpiecznych	Działanie realizowane w sposób ciągły. Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa transport substancji niebezpiecznych może być prowadzony wyłącznie tam, gdzie nie zabraniają tego znaki drogowe oraz tam, gdzie pozwalają na to parametry techniczne dróg. Policja w trakcie prowadzenia doraźnych kontroli prowadzi kontrole pojazdów transportujących substancje niebezpieczne.	-
Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie realizowane było w ramach przedsięwzięć realizowanych w ramach pozostałych dziedzin środowiskowych.	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o wykonanych inwestycjach gminnych i działaniach na terenie powiatu częstochowskiego

4.10.2. Opis stanu obecnego

Podstawowym aktem prawnym w zakresie ochrony środowiska związanym z przeciwdziałaniem poważnym awariom przemysłowym jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska*, w której zawarte są:

przepisy ogólne, instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu poważnej awarii przemysłowej, obowiązki prowadzącego zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, obowiązki organów administracji związane z awarią przemysłową oraz zagadnienie współpracy międzynarodowej w przypadku wystąpienia awarii przemysłowej o zasięgu transgranicznym. Zgodnie z ww. ustawą, poważna awaria to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja, powstałe podczas procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których wstępuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi oraz środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Również zgodnie z przywołanym powyżej aktem prawnym przez poważną awarię przemysłową rozumie się poważną awarię w zakładzie. W Polsce do kategorii poważnej awarii zalicza się także zdarzenia polegające na uwolnieniu w trakcie magazynowania lub transportu dowolnej substancji niebezpiecznej dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Wystąpienie poważnej awarii przemysłowej związane jest z bezpośrednim zagrożeniem środowiska naturalnego. Ochrona środowiska przed poważną awarią oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczenie jej skutków dla ludzi i środowiska. Prowadzący zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii, dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracji są obowiązani do ochrony środowiska przed awariami.

Zgodnie z ustawą *Prawo ochrony środowiska*, w razie wystąpienia takiej awarii, Wojewoda poprzez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, podejmuje działania niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków. O podjętych działaniach informuje Marszałka Województwa. Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska realizuje zadania z zakresu zapobiegania występowania awarii przemysłowych. W razie wystąpienia awarii wojewódzki inspektor ochrony środowiska może w drodze decyzji:

- zarządzić przeprowadzenie właściwych badań dotyczących przyczyn, przebiegu i skutków awarii,
- wydać zakazy lub ograniczenia w korzystaniu ze środowiska.

Prowadzący zakład o zwiększonym ryzyku lub zakład o dużym ryzyku sporządza program zapobiegania poważnym awariom przemysłowym, zwany dalej „programem zapobiegania awariom”. Prowadzący zakład o zwiększonym ryzyku lub zakład o dużym ryzyku wdraża program zapobiegania awariom za pomocą systemu zarządzania bezpieczeństwem, gwarantującego odpowiedni do zagrożeń poziom ochrony ludzi i środowiska, stanowiącego element ogólnego systemu zarządzania zakładem. Prowadzący zakład o zwiększonym ryzyku lub zakład o dużym ryzyku jest obowiązany do opracowania i wdrożenia systemu zarządzania bezpieczeństwem, gwarantującego odpowiedni do zagrożeń poziom ochrony ludzi i środowiska, stanowiącego element ogólnego systemu zarządzania zakładem. W celu zapobiegania, zwalczania i ograniczania skutków awarii przemysłowej opracowuje się wewnętrzny i zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy.

Ilość substancji niebezpiecznych znajdujących się w danym zakładzie lub dużym przedsiębiorstwie decyduje o kwalifikacji tego zakładu do zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Kwalifikacji dokonuje się na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 23 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Ilość i rodzaj substancji niebezpiecznych i stwarzających ryzyko, które określone jest m.in. przez zwroty zagrożenia (tzw. kody H) determinuje podział zakładów na 2 grupy - zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR) oraz zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR).

Na terenie powiatu nie występują zakłady przemysłowe zaliczone do grupy dużego ryzyka. Funkcjonuje jednak zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii. Jest to zakład, gdzie odbywa się proces magazynowania, napełniania i obrotu gazu płynnego propan-butan. Do celów technologicznych przewidziano używanie gazu płynnego w postaci mieszanki, której głównym składnikiem jest butan i pochodne butanu oraz propan.

Zakład składa się z dwóch zbiorników magazynowych ciśnieniowych nadziemnych o pojemności 56,9 m³ i 90,4 m³, przeznaczone do magazynowania gazu płynnego propan-butan, budynku rozlewni o powierzchni użytkowej 50,5 m², budynku socjalno-administracyjnego zakładu oraz budynku magazynu butli 11 kg z gazem propan-butan, w którym magazynowane jest 300 sztuk butli. Całkowita zdolność magazynowa zbiorników wynosi około 146,4 m³ ciekłego gazu propan-butan. Zakład przeznaczony jest do napełniania i dystrybucji gazu płynnego propan-butan w butlach 11kg.

Istniejące systemy zabezpieczeń zbiorników magazynowych:

- sieć wodociągowa przeciwpożarowa z hydrantami nadziemnymi,
- instalacja zraszaczowa nad zbiornikami magazynowymi gazu płynnego i stanowiskiem rozładunku gazu płynnego,

- przeciwpożarowy wyłącznik prądu,
- sprzęt gaśniczy (agregaty i gaśnice przenośne).

Systemy zabezpieczeń rozlewni gazu:

- system wykrywania gazu płynnego z wentylacją mechaniczną i awaryjną,
- sprzęt gaśniczy (agregaty i gaśnice),
- wentylacja mechaniczno nawiewno-wywiewna,
- system przewietrzania zblokowany z załączeniem pomp i oświetlenia,
- oświetlenie i instalacja elektryczna w wykonaniu przeciwwybuchowym,
- instalacja zraszaczowa w pomieszczeniu rozlewni.

Ponadto, na terenie powiatu znajdują się zakłady pracy wykorzystujące w procesach technologicznych TSP, mogące stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, zwierząt oraz środowiska w wypadku awarii.

Są to zakłady znajdujące się na terenie:

- miasta Koniecpol: woda amoniakalna, soda kaustyczna, octan butylu, octan etylu;
- gmina Rędziny: kwas siarkowy, wodorotlenek;
- gmina Poczesna: aceton, toluen, benzyna ekstrakcyjna, octan butylu, benzyna lakowa, lakiery ftalowe karbamidowe;
- gminy Kłomnice: rozpuszczalniki, aceton, toluen, benzyna lakowa.

Zagrożenie powoduje również rurociąg paliwowy, zasilający składnicę paliw w Boronowie, na obszarze powiatu przebiegający przez teren gmin: Kruszyna, Mykanów, Blachownia, Konopiska.

Istotne zagrożenie stwarzają też TSP przewożone cysternami samochodowymi i kolejowymi przez teren powiatu. Największe obciążenie przewozem materiałów niebezpiecznych występuje na szlakach:

- drogowych: trasa DK-1 (Gdańsk - Cieszyn), droga Poczesna – Baryły – Konopiska – Blachownia (nr 904), droga Częstochowa – Blachownia (nr 46), droga Częstochowa – Szczekociny (nr 46);
- kolejowych: linie kolejowe na terenie powiatu przebiegające z Częstochowy w kierunku: Herby Stare, Chorzew Siemkowice, Myszków, Koniecpol, Kłomnice.

Miejsko-Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego

Zadania dotyczące wspomagania działań służb ratowniczych realizuje Miejsko-Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego. M-PCZK jednocześnie jest ośrodkiem koordynującym działania powiatowych służb, inspekcji i straży oraz podmiotów odpowiedzialnych za ochronę ludności w sytuacji katastrof naturalnych, awarii technicznych oraz klęsk żywiołowych. Miejsko – Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego funkcjonowało w 2019 roku na podstawie porozumienia zawartego w Częstochowie dnia 25 marca 2019 roku w sprawie funkcjonowania Miejsko – Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego w Częstochowie obejmującego teren miasta Częstochowy i powiatu częstochowskiego z późniejszymi zmianami. Działalność służby dyżurnej Prezydenta Miasta i Starosty Częstochowskiego w M-PCZK koordynowana jest przez Naczelnika Wydziału Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych Urzędu Miasta Częstochowy. Służba dyżurna jest pełniona jednoosobowo w 12 godzinny systemie zmianowym, a w razie potrzeby jest odpowiednio wzmocniana pracownikami Wydziału Zarządzania Kryzysowego, Ochrony Ludności i Spraw Obronnych Urzędu Miasta Częstochowy lub/i pracownikami Wydziału Zarządzania Kryzysowego, Bezpieczeństwa i Spraw Obywatelskich Starostwa Powiatowego w Częstochowie.

Tabela 28 Zdarzenia realizowane na terenie Powiatu częstochowskiego przez Miejsko- Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego w latach 2018-2019

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Liczba zdarzeń – 2018	Liczba zdarzeń – 2019
1.	Zagrożenia naturalne (powódzie, burze, gradobicia, silny wiatr, susza)	3	4
2.	Zagrożenia sanitarno – epidemiologiczne	5	0
3.	Zagrożenia chemiczne i radiacyjne	0	0
4.	Wypadek, katastrofa, zagrożenia miejscowe	1	1

Lp.	Rodzaj zagrożenia	Liczba zdarzeń – 2018	Liczba zdarzeń – 2019
5.	Pożar	1	8
6.	Awarie (gazowe, wodociągowe, ciepłownicze, energetyczne i inne)	35	19
7.	Zdarzenia na drogach (akcja zima, uszkodzona nawierzchnia, nie działająca sygnalizacja świetlna, uszkodzone oświetlenie ulic, uszkodzona infrastruktura drogowa)	152	184
8.	Porządek publiczny	0	0
9.	Zagrożenia terrorystyczne	0	0
10.	Zdarzenia ze zwierzętami	342	445
11.	Inne (bezdumni, niewybuchy, tlenek węgla)	6	1
RAZEM		545	623

Źródło: Raport o stanie Powiatu Częstochowskiego za 2018 i 2019 rok

Służba dyżurna M-PCZK posiada do dyspozycji sieć radiową do prowadzenia korespondencji pomiędzy instytucjami uczestniczącymi w procesie zarządzania kryzysowego i gminami powiatu częstochowskiego.

System Wywoływania i Alarmowania i System Wczesnego Ostrzegania

Jednostką organizacyjną systemu wykrywania i alarmowania (SWA) tworzoną jako formacja obrony cywilnej o wyższym stopniu gotowości do działania jest Powiatowy Ośrodek Analizy Danych i Alarmowania (POADA). Formacja została utworzona na podstawie Porozumienia z dnia 21 marca 2016 roku zawartego pomiędzy Starostą Częstochowskim a Prezydentem Częstochowy. Formacja w zakresie organizacyjnym podlega Szefowi Obrony Cywilnej Powiatu Częstochowskiego. Przydzielony teren odpowiedzialności – powiat częstochowski oraz miasto Częstochowa. Do podstawowych zadań ośrodka należy:

- prowadzenie nasłuchu w sieci radiowej Ośrodka Dowodzenia i Naprowadzania (ODN);
- utrzymywanie łączności z jednostkami systemu wykrywania i alarmowania (SWA) w terenie, jednostkami współdziałającymi, szefami OC miast i gmin położonych w administrowanym rejonie oraz Wojewódzkim Ośrodkiem Analizy Danych i Alarmowania;
- prowadzenie bieżącej analizy prognozowanej i rzeczywistej sytuacji zagrożeń;
- powiadamianie o zagrożeniach oraz opracowywanie wniosków i propozycji dla Szefa OC powiatu, miasta Częstochowy oraz szefów OC gmin;
- alarmowanie zagrożonej ludności, za pomocą scentralizowanego systemu alarmowego a także za pośrednictwem drużyn wykrywania i alarmowania, drużyn wykrywania zagrożeń oraz posterunków alarmowych;
- przekazywanie danych o zagrożeniach do Wojewódzkiego Ośrodka Analizy Danych i Alarmowania, sąsiednich ośrodków oraz jednostek współdziałających;
- prowadzenie rozpoznania zagrożeń i warunków atmosferycznych w najbliższym otoczeniu ośrodka za pomocą posiadanych urządzeń.

Alarmowanie i ostrzeganie realizowane jest przy wykorzystaniu Radiowego Systemu Wywoływania Syren. Na terenie powiatu częstochowskiego funkcjonuje 86 systemów uruchamiania syren. Są to syreny zamontowane na strażnicach jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Powiat prowadzi stały nadzór nad funkcjonowaniem systemu. Corocznie prowadzona jest konserwacja oraz bieżące naprawy.

Na potrzeby obrony cywilnej utrzymywany jest również magazyn sprzętu OC. Na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 roku w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin (Dz.U. 2002.850) oraz Wytycznych Starosty Częstochowskiego - Szefa Obrony Cywilnej Powiatu w sprawie realizacji zadań w zakresie obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego w powiecie częstochowskim w 2019 roku przeprowadzono kontrolę stanu realizacji zadań w 10 gminach. Stan przygotowań obrony cywilnej został oceniony pozytywnie, w 4 gminach przekazano zalecenia pokontrolne do realizacji.

W 2019 roku odbyły się cztery ćwiczenia ATP-45D oraz 12 treningów-nasłuchów o zagrożeniach uderzeniem z powietrza. Przeprowadzono szkolenie dla pracowników Starostwa Powiatowego oraz jednostek podległych z prawa międzynarodowego prawa humanitarnego.

W dniu 28 maja 2019 roku odbyło się ćwiczenie "RENEGADE-SAREX 18/II" zarządzane przez Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych, które miało na celu sprawdzenie systemu ostrzegania i alarmowania mieszkańców.

W 2019 roku zamontowano detektor burzy. Pozwala on na śledzenie komórek burzowych na obszarze o promieniu do 100 km. Zestaw składa się z anteny, komputera przetwarzającego dane, masztu montażowego i przewodu. Zapewnia wielokierunkowe wykrywanie burzy w pojedynczym punkcie w szybki i dokładny sposób. Czujnik umożliwia monitorowanie rozwoju komórki burzowej, oceniając jej intensywność i prognozując jej ścieżkę. Detektor potrafi wykrywać zmiany energetyczne w chmurach zwiastujące nadejście burzy co pozwala na skuteczne wyprzedzające ostrzeganie. Dodatkowo otrzymujemy informację o intensywności wyładowań i ich rodzaju oraz z bardzo dużym prawdopodobieństwem informację o gradzie. Dane z detektora mogą być cenną informacją dla służby dyżurnej w procesie ostrzegania i alarmowania mieszkańców powiatu. Detektor dzięki komputerowi generuje dedykowane mapy obejmujące region na których można obserwować rozwój i trajektorię burzy.

W ostatnich latach na terenie województwa śląskiego w tym powiatu częstochowskiego jest problem wymierania pszczoł. „Opryskujący plantację niestety często nie zwracają uwagi na pszczoły”. Pszczoły wymierają nie tylko na skażenie środowiska, które prowadzi do obniżenia ich odporności ale także w efekcie nieumiejętnego stosowania chemii w rolnictwie, co jest problemem. Aby uchronić pszczoły należy stosować środki dopuszczone do obrotu zgodnie z zaleceniami oraz wykonywać oprysk sprawnym sprzętem w odległości przynajmniej 20 metrów od pasiek przy wietrze nieprzekraczającym 2 m/s.

W zakresie ograniczenia substancji chemicznych w środowisku niezbędne są szkolenia dotyczące odpowiedzialnego stosowania chemikaliów i postępowania z ich odpadami, wspierane finansowo przez fundusze ekologiczne oraz propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji (np. torby na zakupy i naczynia jednorazowego użytku). W nadchodzących latach działania gmin należących do powiatu częstochowskiego powinny się skupić nad dalszym doskonaleniem systemu segregacji odpadów w postaci opakowań lub przedterminowych środków ochrony roślin.

Istotnym zadaniem dla samorządów jest dalsza realizacja zadań w zakresie budowy sieci kanalizacji sanitarnej, co spowoduje zmniejszenie się ilości związków biogenych trafiających do gleby i wód powierzchniowych poprzez nieszczelne zbiorniki bezodpływowe, a także bezpośredni zrzut ścieków surowych do cieków i potoków. Ważnym przedsięwzięciem w tym zakresie jest rozbudowa (na terenach jeszcze niezwodociągowanych), i uszczelnianie (na terenach zwodociągowanych) sieci wodociągowej co przyczyni się do zapewnienia mieszkańcom wody zdatnej do picia.

4.10.3. Analiza SWOT

Zagrożenia poważnymi awariami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SLABE STRONY czynniki wewnętrzne
istniejący system ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniach na terenie powiatu, szeroki wachlarz działań w zakresie szkoleń i edukacji społeczeństwa w zakresie postępowania w przypadku powstania awarii	obecność zakładu o zwiększonym ryzyku powstania poważnej awarii występowanie zagrożeń powodziowych, występowanie dużej ilości podmiotów i przedsiębiorstw na terenie miasta, które potencjalnie mogą stwarzać ryzyko awarii
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
zmniejszenie zagrożenia wypadkowego i pożarowego poprzez remonty i modernizację budynków oraz dróg	zagrożenia wypadkowe związane z przebiegiem drogi krajowej i dróg wojewódzkich, przebieg przez teren powiatu rurociągu paliwowego, zasilającego składnicę paliw w Boronowie

Źródło: opracowanie własne

4.10.4. Cele i kierunki działań

W zależności od kategorii i ilości substancji niebezpiecznych, zakłady przemysłowe stwarzające ryzyko wystąpienia awarii podzielone są na dwie grupy zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZ) oraz zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZD). Szczegółowe kryteria zaklasyfikowania zakładu do jednej z ww. kategorii określone są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Głównymi zagrożeniami na terenie powiatu częstochowskiego jakie mogą wystąpić w toku zwykłego funkcjonowania są wypadki i zdarzenia drogowe, pożary, powodzie i zalania. Zagrożenia chemiczne i pożarowe wynikają głównie z gęstości zaludnienia, charakteru zabudowy i stopnia uprzemysłowienia. Na zagrożenia pożarowe wpływa sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Istotnym zadaniem realizowanym szczególnie przez samorządy gminne jest kontynuacja i doskonalenie działań edukacyjnych społeczeństwa w celu wyrobienia w ludności nawyków prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii. Działania te realizowane są poprzez akcje edukacyjno-szkoleniowe, a dla dzieci poprzez zabawę. Gminy takie zadania realizują także poprzez zamieszczanie na stronach internetowych poradników jak mieszkańcy powinni zachować się w sytuacji zagrożenia czy katastrofy. Finansowanie tego rodzaju zadań pochodzi głównie ze środków własnych gmin oraz z dofinansowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

5. Zagadnienia horyzontalne

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie czterech zagadnień horyzontalnych, stanowiących fundament wszystkich działań zapisanych w niniejszym „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027”.

Każdy obszar interwencji i każdy kierunek działań powinien być spójny z czterema zagadnieniami horyzontalnymi jakim są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia,
- edukacja ekologiczna,
- monitoring środowiska.

Wszystkie obszary interwencji na których opiera się niniejszy „Program...” zawierają aspekty każdego z czterech działań horyzontalnych. Istotnym jest także, iż w każdej dziedzinie środowiskowej prowadzona jest edukacja ekologiczna, a nadzwyczajne zagrożenia czy awarie mogą wpływać na wszystkie obszary środowiska od przyrody po powietrze wody i gleby. A w celu kontroli stanu i podjęcia ewentualnych szybkich kroków niezbędny jest monitoring środowiska i stała kontrola jego stanu.

5.1. Adaptacja do zmian klimatu

W 2013 roku Ministerstwo Środowiska opracowało „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Dokument ten został opracowany przez Ministerstwo Środowiska na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. "Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu - KLIMADA".

Oddziaływania związane z prognozowanymi zmianami klimatu będą z różnym natężeniem wzmocnione wskutek działalności człowieka, zarówno poprzez podejmowanie aktywności gospodarczej (wydobycie kopalin, kierunkowa gospodarka leśna i hodowla zwierząt oraz rolnictwo), jak i jej zaniechania (porzucanie łąk i muraw, zanik tradycyjnych form wykorzystania terenu). Oddziaływania te są wielokierunkowe i mogą znacznie wzmocnić niekorzystne oddziaływanie prognozowanych zmian warunków klimatycznych w powiązaniu z nieprawidłowym zagospodarowaniem terenu.

Biorąc pod uwagę horyzontalny i interdyscyplinarny charakter gospodarki przestrzennej wdrażanie działań adaptacyjnych w tym sektorze przyczynia się do ograniczenia skutków zmian klimatu nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale także w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego.

Z racji zwiększonej częstotliwości występowania suszy letnich i wiosennych oraz nawałnych deszczów w tym gradu należy liczyć się ze wzrastającą liczbą sytuacji ekstremalnych, czyli powodzi, suszy, osuwisk ziemi oraz erozji wodnej w korytach cieków. Proces ocieplania i zwiększanie ryzyka suszy sprzyja także rozwojowi chorób i szkodników.

Problem zmian w reżimie hydrologicznym dotyczy również siedlisk wód słodkich, płynących lub stojących. Grupa ta jest narażona na zmiany wskutek wzrostu opadów nawałnych, okresów suchych, procesów eutrofizacji i zaburzeń przepływu wód w zbiornikach.

Pomiędzy zagospodarowaniem przestrzennym i warunkami klimatycznymi zachodzi ścisły związek wzajemnego oddziaływania. W kontekście zmian klimatu istnieje konieczność zmian treści planowania przestrzennego tak, żeby odpowiadały na problemy, które dotychczas nie były, bądź nie musiały być przedmiotem rozstrzygnięć planistycznych, albo miały marginalne znaczenie w toku procesu planistycznego. Biorąc pod uwagę horyzontalny i interdyscyplinarny charakter gospodarki przestrzennej wdrażanie działań adaptacyjnych w tym sektorze przyczynia się do ograniczenia skutków zmian klimatu nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale także w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego. To powoduje, że planowanie przestrzenne, będące najważniejszym instrumentarium gospodarki przestrzennej, urasta do jednego z najistotniejszych kreatorów przestrzennej organizacji systemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, decydujących o adaptacji polskiej przestrzeni do spodziewanych zmian klimatu, a tym samym uwarunkowań środowiskowych i łagodzenia skutków społeczno-ekonomicznych tych zmian.

Zmiany klimatu i potencjalne skutki tych zmian zostały wzięte pod uwagę w niniejszym dokumencie poprzez realizację celów i kierunków działań jakie zostały zapisane w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”.

W ramach poszczególnych kierunków interwencji wszystkie te cele zostały wzięte pod uwagę i w ramach nich zostały zaplanowane zadania dotyczące energetyki, edukacji mieszkańców, zarządzania szlakami komunikacyjnymi w celu minimalizacji zagrożeń powodowanych przewozem substancji niebezpiecznych.

Wśród kluczowych działań o charakterze horyzontalnym, które według zapisów „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” powinny być realizowane należy wymienić rozwój alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, zarządzanie ryzykiem powodziowym, oraz wdrażanie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi.

Istotnym elementem jest ciągła edukacja ekologiczna nie tylko dzieci, ale także rolników i właścicieli lasów, właściwe planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji oraz uwzględnianie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej.

5.2. Nadzwyczajne zagrożenia

Zarówno jako nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska, jak i poważną awarię należy traktować zdarzenia, takie jak pęknięcie i rozszczelnienie instalacji rurociągów, wybuch, awaria zbiornika, katastrofa autocysterny lub cysterny kolejowej przewożącej substancję niebezpieczną, awaria instalacji lub pojazdu itp. Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne.

Powstałe zagrożenia usuwane są przez odpowiednie jednostki straży pożarnej. Na terenach rolniczych przyczyną zanieczyszczeń wód może być niewłaściwe magazynowanie i stosowanie nawozów i środków ochrony roślin. Zagrożenie dla środowiska w tym przypadku zależy od rozpuszczalności środków w wodzie i stopnia ich toksyczności.

Nadzwyczajne zagrożenia, do których może dojść na terenie powiatu w trakcie normalnego funkcjonowania sprecyzowano w rozdziale dotyczącym Awarii przemysłowych. W rozdziale tym sprecyzowano rodzaje zagrożeń do jakich może dojść na obszarze gminy, wyspecyfikowano jednostki, które zajmują się identyfikacją zdarzeń, ratowaniem zdrowia, życia i mienia oraz usuwaniem skutków awarii oraz kompetencje organów do realizacji zadań w tym zakresie.

5.3. Działania edukacyjne

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie świadomości ekologicznej i przekonanie młodej i dojrzałej części społeczeństwa o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont 2027 roku, do którego można się zbliżyć poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej.

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tekst jednolity Dz. U. z 2020 r., poz. 1219) narzuca obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych.

W środkach masowego przekazu w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek popularyzacji ochrony środowiska i kształtowania pozytywnego stosunku do przyrody.

Organy administracji, instytucje koordynujące działania związane z ochroną środowiska oraz te, które kierują i zarządzają działalnością naukową i naukowo-badawczą w zakresie ekologizacji są zobowiązane uwzględniać w swoich planach i działaniach bieżących i długoterminowych zagadnienia dotyczące ekologii i ochrony przyrody.

Na wszystkich etapach edukacji od przedszkolnej poprzez podstawową, gimnazjalną i wyższą placówki nauczania obejmujące swym działaniem jakąkolwiek edukację dzieci i młodzieży zawierają w swoich programach dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z ochroną środowiska.

Postawy społeczne i realizowana w całym okresie programowania szeroko pojęta edukacja ekologiczna ma na celu stałe podnoszenie świadomości zarówno dzieci i dorosłych. Wynika to z faktu, iż wśród społeczeństw gorzej wykształconych powszechnie akceptowane są postawy antyekologiczne (dewastacja zasobów przyrody, brak oszczędzania wody, segregacji odpadów), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania.

W ramach działalności edukacyjnej w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na terenie powiatu stale i na bieżąco organizuje się różnorakie:

- akcje,
- spotkania,
- konkursy,
- warsztaty,
- imprezy plenerowe.

Powiat powinna kontynuować i rozwijać istniejącą, a także rozwijać współpracę z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania. Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców nie tylko przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonej selektywnej zbiórki odpadów, co zapewni pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska oraz zmniejszenie szkodliwości tych odpadów, ale także do oszczędzania wody, niespalania odpadów w domowych kotłach, ale także dbałości oraz szacunku o całość otaczającej nas przyrody i środowiska.

Czynnikami, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej są rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem.

W zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska potrzebne są działania edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa. Z tego powodu zadania dotyczące edukacji ekologicznej umieszczono w harmonogramach we wszystkich rozdziałach dotyczących poszczególnych obszarów interwencji.

W każdej dziedzinie środowiskowej wspomniano o potrzebie prowadzenia stale i na bieżąco i w całej perspektywie realizacji Programu akcji edukacyjnych jednak, ze względu na fakt, że najwięcej działań edukacyjnych na terenie powiatu realizowanych jest w zakresie gospodarki odpadami temat ten został w tej części potraktowany najszerzej.

5.4. *Monitoring środowiska*

Monitoring środowiska prowadzony jest corocznie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska mając na względzie jakość życia obecnego i przyszłych pokoleń, realizując politykę państwa, prowadzi działalność inspekcyjną, kontrolną oraz monitoring środowiska.

Działalność inspekcyjna polega na prowadzeniu kontroli instalacji i przedsiębiorstw oddziałujących na środowisko w celu sprawdzenia czy są przestrzegane przepisy prawa czy stwierdzane są naruszenia. W sytuacji stwierdzenia nieprzestrzegania obowiązujących przepisów wydawane są zarządzenia pokontrolne, a w razie ich niezrealizowania wystawiane są mandaty karne.

Monitoring środowiska prowadzony jest w zakresie powietrza, wód powierzchniowych, wód podziemnych, ochrony przyrody i bioróżnorodności, gospodarki odpadami, hałasu, pól elektromagnetycznych, potencjalnego wystąpienia poważnej awarii oraz gleby i ziemi (na poziomie krajowym). Informacje powstające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska służą do wspomagania działań na rzecz ochrony środowiska, a także do informowania organów administracji o stanie środowiska, potencjalnych lub istniejących zagrożeniach, oraz obszarach występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w środowisku. W dalszym etapie dane te i informacje wykorzystywane są przez organy administracji do postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, pozwoleń na wprowadzania gazów i pyłów do środowiska oraz planów zagospodarowania przestrzennego, a także planów i programów jako całości lub jego poszczególnych elementów.

W związku z tym zagadnienia te są wzięte pod uwagę i ich założenia będą realizowane na obszarze powiatu częstochowskiego w ramach niniejszego „Programu...”.

6. Cele Programu Ochrony środowiska i ich finansowanie

Podczas tworzenia niniejszego „Programu...” brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych. Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju zaczerpnięte z dokumentów wyższych szczebli przyjmując analogiczną perspektywę czasową.

6.1. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu klimatu i jakości powietrza

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2019	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona powietrza i klimatu	Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze powiatu częstochowskiego związana z realizacją kierunków działań naprawczych	Liczba przekroczeń wartości dopuszczalnej poziomu 24-godzinnej pyłu zawieszonego PM10 wynoszącej (50µg/m ³) w roku kalendarzowym wynosi 35 razy	8	Brak	Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w skali lokalnej i wojewódzkiej poprzez osiągnięcie zakładanych efektów ekologicznych	Wdrożenie obecnego programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów	Zadanie własne: Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane: Gminy Powiatu Częstochowskiego	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne lub wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji – klasyfikacja strefy w której leży powiat źródło danych: WIOŚ	pył PM10 (24-h), pył PM2,5 benzo(a)piren, ozon	0		Opracowanie i wdrażanie planów gospodarki niskoemisyjnej lub programów ograniczania niskiej emisji w skali lokalnej	Zadanie monitorowane: Gminy Powiatu Częstochowskiego	
			Ilość nowych stanowisk pomiarowych na terenie powiatu źródło danych: WIOŚ	0	wg potrzeb i planów WIOŚ		Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Zadanie monitorowane: WIOŚ w Katowicach	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Długość budowanych i zmodernizowanych odcinków dróg, gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych (dwa ostatnie lata 2018-2019) źródło danych: administratorzy dróg	drogi powiatowe na długości 73,926 km drogi wojewódzkie a długości 3,57 km autostrady na długości 6,35	ogółem długość dróg publicznych zmodernizowanych ok 100 km		Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach miast	Zadanie własne: PZD w Częstochowie Zadanie monitorowane: Gminy Powiatu Częstochowskiego, GDDKiA, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach	

				km		negatywnego oddziaływania na jakość powietrza			
			Ilość nowych niskoemisyjnych pojazdów transportu zbiorowego na terenie powiatu źródło danych: PKS, przewoźnicy prywatni	4 (gmina Rędziny)	wg potrzeb		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy oraz stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji miejskiej (tramwaj/autobus/pociąg) mającego na celu przesiadkę z indywidualnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	Zadanie monitorowane: Gminy Powiatu Częstochowskiego, GDDKiA, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach, zarządzający komunikacją publiczną	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość wdrożonych mechanizmów wspomagających zarządzanie ruchem i transportem źródło danych: dane z gmin	1 (BUSpas w gminie Rędziny)	wg potrzeb		Wdrażanie Inteligentnych Systemów Zarządzania Ruchem oraz mechanizmów wspomagających zarządzanie ruchem i transportem, jak: punkty przesiadkowe, plany centrów logistycznych na obrzeżach miast, BUSpasy, poprawa oznakowania dróg, strefy ograniczonego ruchu pojazdów w miastach	Zadanie monitorowane: zarządzający komunikacją publiczną	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość nowych ścieżek rowerowych na terenie powiatu źródło danych: dane z gmin	15 km	41 km		Wspieranie rozwoju transportu rowerowego oraz wdrażanie rozwiązań na rzecz jego integracji z miejskimi systemami transportowymi m.in. poprzez rozwój i modernizację infrastruktury oraz zmiany organizacji ruchu	Zadanie monitorowane: Gminy Powiatu Częstochowskiego	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
			Ilość budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji źródło danych: dane z gmin Powiatu Częstochowskiego	15	wg potrzeb	Sukcesywna redukcja emisji zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego do poziomu nie powodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza	Realizacja planów kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	Zadanie własne: Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane: Gminy Powiatu Częstochowskiego, jednostki sektora finansów publicznych	
			Wdrożenie systemu zbierania informacji o rodzaju użytkowanych paliw stałych w indywidualnych urządzeniach	< 20%	100%		Opracowanie i wdrożenie systemu zbierania informacji o rodzaju użytkowanych paliw stałych w indywidualnych urządzeniach grzewczych	Zadanie monitorowane: Gminy Powiatu Częstochowskiego	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania

						skutków zlej jakości powietrza	Wojewódzki Inspektor Sanitarny	
		Ile gmin prowadzi kontrole w zakresie zakazu spalania odpadów źródło danych: dane z gmin	1	16		Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako elementu zmian w świadomości społeczeństwa oraz środek prewencyjny	Zadanie monitorowane: Gminy Powiatu Częstochowskiego, Straż miejska, Policja	
	Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami	Ilość budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji źródło danych: dane z gmin, dane z powiatu częstochowskiego	15	wszystkie	Wspieranie finansowe i technologiczne inwestycji w technologie mające na celu efektywne wykorzystanie energii	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, w tym poprzez ich kompleksową termomodernizację	Zadanie własne: Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane: Gminy Powiatu Częstochowskiego, jednostki sektora finansów publicznych	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
		Ilość nowych instalacji OZE (dwa ostatnie lata 2018-2019) źródło danych: dane z gmin	bd	261	Wzmocnienie systemu wykorzystania odnawialnych źródeł energii w skali powiatu częstochowskiego	Realizacja inwestycji w odnawialne źródła energii na terenie powiatu częstochowskiego	Zadanie własne: Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane: jednostki sektora finansów publicznych, osoby fizyczne, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe oraz przedsiębiorstwa	brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania
		Ilość zrealizowanych akcji edukacyjnych w zakresie efektywności energetycznej źródło danych: dane z gmin	1	16	Kształtowanie postaw służących efektywnemu wykorzystywaniu energii	Kształtowanie postaw społecznych w kierunku wdrażania zasad efektywności energetycznej poprzez edukację ekologiczną, a także wzorce	Zadanie monitorowane: Gminy Powiatu Częstochowskiego	
		Ilość wymienionych źródeł ciepła źródło danych: dane z gmin	599	wg potrzeb		Realizacja działań z zakresu ograniczania emisji ze źródeł spalania o małej mocy do 1MW poprzez wymiany systemów grzewczych na niskoemisyjne oraz poprzez montaż filtrów nakominowych ograniczających emisję	Zadanie monitorowane: lokalni producenci i dystrybutorzy ciepła sieciowego, mieszkańcy, województwa, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, jednostki sektora finansów publicznych	

6.2. *Harmonogram zadań własnych w zakresie klimatu i jakości powietrza*

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2020	rok 2021	rok 2022	rok 2023	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona powietrza i klimatu	Realizacja planów kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	Powiat Częstochowski	plany realizacji zadań ustalane corocznie					środki własne Powiatu Częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	zadanie jest kontynuacją
		Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, w tym poprzez ich kompleksową termomodernizację								
		Realizacja inwestycji w odnawialne źródła energii na terenie powiatu częstochowskiego	Powiat Częstochowski	plany realizacji zadań ustalane corocznie					środki własne Powiatu Częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	zakres będzie ustalany w razie potrzeb
		Realizacja inwestycji mających na celu ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających z instalacji energetycznych i przemysłowych, oraz ograniczających szczególnie „niską emisję” oraz emisję niezorganizowaną	Powiat Częstochowski	plany realizacji zadań ustalane corocznie					środki własne Powiatu Częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	zakres będzie ustalany w razie potrzeb
		Wdrożenie obecnego programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów	Powiat Częstochowski	koszty w ramach programu ochrony powietrza (aktualnie brak szacunków i analizy kosztów)					środki własne Powiatu Częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach miast	Powiat Częstochowski	dane z Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Częstochowskiego na lata 2017-2027					środki własne Powiatu Częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
		Wdrażanie Inteligentnych Systemów Zarządzania Ruchem oraz mechanizmów wspomagających zarządzanie ruchem i transportem, jak: punkty przesiadkowe, plany centrów logistycznych na obrzeżach miast, BUSpasy, poprawa oznakowania dróg, strefy ograniczonego ruchu pojazdów w miastach	PZD w Częstochowie, zarządzający komunikacją publiczną	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań					środki własne Powiatu Częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	zakres jest ustalany w miarę potrzeb
		Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie	Powiat Częstochowski	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań					środki własne Powiatu Częstochowskiego, fundusze	działanie będzie

		prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza			krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	kontynuacją realizowanego już działania
--	--	---	--	--	-------------------------------------	---

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.3. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie klimatu i jakości powietrza

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2020 – 2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona powietrza i klimatu	Wdrożenie obecnego programu ochrony powietrza wraz z weryfikacją zakładanych efektów	Gminy Powiatu Częstochowskiego	koszty w ramach programu ochrony powietrza	środki gmin powiatu częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Opracowanie i wdrażanie planów gospodarki niskoemisyjnej lub programów ograniczania niskiej emisji w skali lokalnej	Gminy Powiatu Częstochowskiego	koszty indywidualne jednostek	środki gmin powiatu częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	gminy są w trakcie realizacji
		Realizacja zadań monitoringowych jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	WIOŚ w Katowicach	w ramach działań własnych jednostek	środki własne WIOŚ	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Uwzględnienie w planach rozwoju transportu działań mających wpływ na jakość powietrza, poprzez m.in. upłynnienie ruchu pojazdów, budowę obwodnic, oraz wprowadzanie ograniczeń w ruchu pojazdów ciężkich na drogach miast	Gminy Powiatu Częstochowskiego, GDDKiA, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki gmin powiatu częstochowskiego, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ), środki administratorów dróg	
		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy oraz stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji miejskiej (tramwaj/autobus/pociąg) mającego na celu przesiadkę z indywidualnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	Gminy Powiatu Częstochowskiego, zarządzający komunikacją publiczną	wymiana taboru: 1 500 za jeden autobus	środki własne jednostek realizujących oraz środki gmin, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
		Wdrażanie Inteligentnych Systemów Zarządzania Ruchem oraz mechanizmów wspomagających zarządzanie ruchem i transportem, jak: punkty przesiadkowe, plany centrów logistycznych na obrzeżach miast, BUSpasy, poprawa oznakowania dróg, strefy ograniczonego ruchu pojazdów w miastach	Gminy Miejskie Powiatu Częstochowskiego, GDDKiA, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach	inteligentne systemy zarządzania ruchem w mieście: od 30 000 do 100 000 dla jednego miasta	środki własne jednostek realizujących oraz środki gmin, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
		Wspieranie rozwoju transportu rowerowego oraz wdrażanie	Gminy Powiatu	według zadań własnych oraz	środki własne jednostek	działanie będzie

	rozwiązań na rzecz jego integracji z miejskimi systemami transportowymi m.in. poprzez rozwój i modernizację infrastruktury oraz zmiany organizacji ruchu	Częstochowskiego	według kosztorysu dodatkowych działań	realizujących oraz środki gmin, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	kontynuacją realizowanego już działania
	Realizacja planów kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej	Gminy Powiatu Częstochowskiego, jednostki sektora finansów publicznych	528	środki własne jednostek realizujących oraz środki gmin, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
	Opracowanie i wdrożenie systemu zbierania informacji o rodzaju użytkowanych paliw stałych w indywidualnych urządzeniach grzewczych	Gminy Powiatu Częstochowskiego	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne jednostek realizujących oraz środki gmin, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
	Prowadzenie regularnych kontroli przestrzegania przepisów prawnych i zapisów pozwoleń w podmiotach gospodarczych	WIOŚ w Katowicach	w ramach zadań własnych jednostki	środki WIOŚ	
	Realizacja inwestycji mających na celu ograniczenie emisji substancji zanieczyszczających z instalacji energetycznych i przemysłowych, oraz ograniczających szczególnie „niską emisję” oraz emisję nieorganizowaną	Przedsiębiorstwa energetyczne i przemysłowe, oraz inne podmioty gospodarcze na prowadzące działalność na terenie powiatu	według kosztorysów inwestycji	środki własne jednostek realizujących oraz środki gmin, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
	Realizacja inwestycji w zakresie produkcji paliw niskoemisyjnych i biopaliw	Podmioty gospodarcze na prowadzące działalność na terenie powiatu	według kosztorysów inwestycji	środki własne jednostek realizujących, fundusze krajowe WSOŚiGW i unijne	
	Stworzenie preferencji dla rozwoju produkcji urządzeń do pozyskiwania energii w sposób bezemisyjny	Podmioty gospodarcze na prowadzące działalność na terenie powiatu	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne jednostek realizujących, fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	
	Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	WIOŚ w Katowicach	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych inwestycji	środki WIOŚ	
	Prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza	Gminy Powiatu Częstochowskiego, organizacje ekologiczne	według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	środki własne organizacji ekologicznych oraz środki gmin, fundusze krajowe	
	Prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów w indywidualnych systemach grzewczych jako elementu zmian w świadomości społeczeństwa oraz środek prewencyjny	Gminy Powiatu Częstochowskiego, Straż miejska, Policja	według zadań własnych jednostek	środki własne gmin jednostek realizujących, fundusze krajowe	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
	Poprawa efektywności energetycznej w budynkach użyteczności publicznej, w tym poprzez ich kompleksową termomodernizację	Gminy Powiatu Częstochowskiego, jednostki podległe samorządom, jednostki sektora finansów publicznych	528	środki własne gmin, fundusze krajowe	

		Realizacja inwestycji w odnawialne źródła energii na terenie powiatu częstochowskiego	Jednostki sektora finansów publicznych, osoby fizyczne, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe oraz przedsiębiorstwa	według kosztorysów inwestycji	środki własne gmin jednostek realizujących, fundusze krajowe w tym WFOŚiGW oraz unijne	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Kształtowanie postaw społecznych w kierunku wdrażania zasad efektywności energetycznej poprzez edukację ekologiczną, a także wzorce	Gminy Powiatu Częstochowskiego, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, podmioty oferujące efektywne rozwiązania	według kosztów indywidualnych	środki własne gmin jednostek realizujących, fundusze krajowe w tym WFOŚiGW oraz unijne	
		Realizacja działań z zakresu ograniczania emisji ze źródeł spalania o małej mocy do 1MW poprzez wymiany systemów grzewczych na niskoemisyjne oraz poprzez montaż filtrów nakominowych ograniczających emisję	Lokalni producenci i dystrybutorzy ciepła sieciowego, mieszkańcy, województwa, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, jednostki sektora finansów publicznych	zgodnie z kosztami zaplanowanymi w gminnych PONE	środki własne jednostek realizujących, fundusze unijne (w tym RPO, POIiŚ)	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.4. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony przed hałasem

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2019	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przed hałasem	Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska	Liczba badanych przedsiębiorstw w 2019 roku w zakresie przestrzegania norm hałasu	33	33	Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas	Ograniczenie hałasu przemysłowego na skutek zwiększenia działalności kontrolnej i inspekcyjnej oraz wdrażania zaleceń pokontrolnych	Zadanie monitorowane: WIOŚ	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
			Ilość przedsiębiorstw w których wykazano naruszenia źródło danych: WIOŚ	0	0		Budowa obwodnic i dróg alternatywnych wyprowadzających ruch tranzytowy z centrów miast oraz przeprowadzenie remontu nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg	Zadanie własne: PZDP Zadanie monitorowane: Zarządzający drogami	brak środków finansowych
			Poziom przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w punkcie monitoringowym (Lelów w 2017 roku) w dzień i w nocy źródło danych: Raport o stanie środowiska opracowany przez WIOŚ	0,0 dB (dzień) 3,9 dB (noc)	0,0 dB 0,0 dB		Ograniczenie hałasu drogowego poprzez: • rozwój zintegrowanego transportu publicznego, • wdrażanie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska, • wspieranie rozwoju i wdrażanie rozwiązań na rzecz transportu rowerowego jako integralnej części miejskich systemów transportowych	Zadanie własne: PZD Zadanie monitorowane: Zarządzający drogami, Gminy powiatu częstochowskiego, Zarząd Województwa Śląskiego	sprzeciwy mieszkańców, brak uzgodnień branżowych i wysokie koszty inwestycji
			Poziom przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w punkcie monitoringowym (Kłomnice w 2016 roku) w dzień i w nocy źródło danych: Raport o	0,0 dB 8,8 dB	0,0 dB 0,0 dB		Ograniczenie hałasu kolejowego poprzez modernizację linii kolejowych oraz taboru oraz działania zawarte w POH Stosowanie zabezpieczeń akustycznych na wymagających tego odcinkach dróg i linii	Zadanie monitorowane: Zarządzający drogami i liniami kolejowymi	brak wystarczającej liczby użytkowników i opłacalności modernizacji

			stanie środowiska opracowany przez WIOŚ				kolejowych.		
			Liczba gmin, które mają zapisy w PZP ograniczające emisję hałasu źródło danych: informacje z Gmin	2	16		Stosowanie odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego, umożliwiających ograniczenie emisji hałasu do środowiska	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego	wysokie koszty, długotrwały proces uchwalania
			Ilość wydanych decyzji administracyjnych źródło danych: informacje Powiatu Częstochowskiego	3	wg potrzeb		Redukcja hałasu przemysłowego (w tym m.in. wyciszanie hal oraz hałasujących maszyn i urządzeń przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań takich jak np. obudowy dźwiękochłonne, tłumiki dźwięku, izolacje akustyczne)	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa prowadzące działalność na terenie powiatu częstochowskiego	brak środków finansowych
			Liczba gmin prowadzących akcje edukacyjne źródło danych: informacje z Gmin	16	16		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu w powiecie	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego, WIOŚ, Sanepid	brak zainteresowania mieszkańców
			Ilość punktów monitoringowych na terenie powiatu źródło danych: Raport o stanie środowiska opracowany przez WIOŚ	1	1	Rozwój sieci monitoringu poziomu emisji hałasu do środowiska oraz narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas	Bieżący monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Zadanie monitorowane: WIOŚ	brak środków finansowych na realizację zadania

6.5. Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożeń hałasem

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2020	rok 2021	rok 2022	rok 2023	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona przed hałasem	Budowa obwodnic i dróg alternatywnych wyprowadzających ruch tranzytowy z centrów miast oraz przeprowadzenie remontu nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg.	Powiat Częstochowski PZD	23 800					środki: Powiatowego Zarządu Dróg w Częstochowie, dofinansowanie UE	zakres jest ustalany na bieżąco
		Ograniczenie hałasu drogowego poprzez: • rozwój zintegrowanego transportu publicznego, • wdrażanie zasad organizacji ruchu sprzyjających obniżeniu emisji hałasu do środowiska, • wspieranie rozwoju i wdrażanie rozwiązań na rzecz transportu rowerowego jako integralnej części miejskich systemów transportowych	Powiat Częstochowski PZD	dane z Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Częstochowskiego na lata 2017-2027					środki własne Powiatowego Zarządu Dróg w Częstochowie, dofinansowanie UE	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości dofinansowania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.6. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń hałasem

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2020 – 2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona przed hałasem	Ograniczenie hałasu przemysłowego na skutek zwiększenia działalności kontrolnej i inspekcyjnej oraz wdrażania zaleceń pokontrolnych	WIOŚ	koszty administracyjne	środki własne: WIOŚ	ilość przedsiębiorstw do kontroli ustalana jest przez WIOŚ
		Budowa obwodnic i dróg alternatywnych wyprowadzających ruch tranzytowy z centrów miast oraz przeprowadzenie remontu nawierzchni dotychczasowych odcinków dróg	Zarządzający drogami	26 230	środki: GDDKiA, Zarządu Dróg Wojewódzkich, gmin powiatu częstochowskiego, dofinansowanie UE	zakres jest ustalany na bieżąco
		Ograniczenie hałasu drogowego poprzez: • rozwój zintegrowanego transportu publicznego, • wdrażanie zasad organizacji ruchu sprzyjających	Gminy powiatu częstochowskiego, Zarządzający drogami,	koszty administracyjne	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, dofinansowanie UE środki GDDKiA, gmin powiatu	zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości

		obniżeniu emisji hałasu do środowiska, • wspieranie rozwoju i wdrażanie rozwiązań na rzecz transportu rowerowego jako integralnej części miejskich systemów transportowych			częstochowskiego, dofinansowanie UE	dofinansowania
		Ograniczenie hałasu kolejowego poprzez modernizację linii kolejowych oraz taboru oraz działania zawarte w POH Stosowanie zabezpieczeń akustycznych na wymagających tego odcinkach dróg i linii kolejowych	Zarządzający liniami kolejowymi	w miarę potrzeb	środki własne PKP, fundusze unijne (w tym RPO, POIiŚ)	dokumentacja w trakcie opracowywania
		Stosowanie odpowiednich zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego, umożliwiających ograniczenie emisji hałasu do środowiska	Gminy powiatu częstochowskiego	30 w każdej gminie	środki własne gmin powiatu częstochowskiego	koszt może być większy i wynikać także z innych zmian w PZP
		Bieżący monitoring poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	WIOŚ	100	środki własne WIOŚ	ilość kontroli zależy od potrzeb i środków finansowych
		Redukcja hałasu przemysłowego (w tym m.in. wyciszanie hal oraz hałasujących maszyn i urządzeń przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań takich jak np. obudowy dźwiękochłonne, tłumiki dźwięku, izolacje akustyczne)	Przedsiębiorstwa prowadzące działalność na terenie powiatu częstochowskiego	1 000	środki własne przedsiębiorstw, fundusze unijne (w tym RPO, POIiŚ)	koszty w zależności od ilości przedsiębiorstw realizujących zadania
		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu w powiecie	Gminy powiatu częstochowskiego	50	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, środki zewnętrzne WFOSiGW	edukacja realizowana jest nie tylko w zakresie hałasu

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.7. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu pól elektromagnetycznych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2019	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych, niskich poziomach	Liczba punktów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego źródło danych: Raport o stanie środowiska opracowany przez WIOŚ	0	0	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Zadanie własne: Starosta Częstochowski	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
							Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	Zadanie monitorowane: WIOŚ w Katowicach	wzrost liczby źródeł promieniowania, a tym samym brak monitoringu
							Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Zadanie monitorowane: Gminy Powiatu Częstochowskiego	zmiana w przepisach dotyczących praw właścicielskich, ryzyko sprzeciwu mieszkańców

6.8. Harmonogram zadań własnych w zakresie pól elektromagnetycznych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2020	rok 2021	rok 2022	rok 2023	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Gromadzenie danych nt. instalacji emitujących pola elektromagnetyczne wymagających zgłoszeń	Powiat Częstochowski	koszty administracyjne	koszty administracyjne	koszty administracyjne	koszty administracyjne	koszty administracyjne	środki własne Powiatu Częstochowskiego	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.9. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie pól elektromagnetycznych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2020 – 2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	WIOŚ w Katowicach	koszty administracyjne	środki budżetu Państwa	działanie aktualnie jest realizowane w cyklach 3 letnich
		Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Gminy Powiatu Częstochowskiego	koszty administracyjne poniesione przez komórki Planowania Przestrzennego	środki gmin powiatu częstochowskiego	w ramach aktualizacji planów zagospodarowania przestrzennego

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadani

6.10. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2019	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarowanie wodami	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Ilość nowych aktów prawa miejscowego rozporządzeń o ustanowieniu obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych źródło danych: PGW WP	-	wg potrzeb	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzecza Wisły i Odry	Opracowanie i wydanie jako akt prawa miejscowego rozporządzeń o ustanowieniu stref ochrony pośredniej dla ujęć wód	Zadanie monitorowane: PGW WP we współpracy z właścicielami ujęć wód	skomplikowane procedury
			Wyniki monitoringu wód powierzchniowych źródło danych: WIOŚ	wody powierzchniowe stan zły	wody powierzchniowe stan dobry		Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Zadanie monitorowane: WIOŚ, PiG	wysokie koszty monitoringu
			Liczba działań z zakresu edukacji ekologicznej źródło danych: wodociągi	2/rok	> 2/rok		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie monitorowane: PGW WP, Gminy powiatu częstochowskiego	trudność w dotarciu do odbiorcy
			Cieki uregulowane źródło danych: PGW WP	b.d.	wg potrzeb		Działania związane z przywracaniem i poprawą ekologicznych funkcji wód i poprawą hydromorfologii koryt cieków, w tym: działania renaturyzacyjne i rewitalizacyjne, przywracanie drożności cieków, zwiększenie retencyjności naturalnej ich zlewni	Zadanie monitorowane: PGW WP	trudność w pozyskaniu środków finansowych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2019	Wartość docelowa rok 2027				
			Ilość magazynów przeciwpowodziowych źródło danych: Starostwo Częstochowa	1	1	Ograniczenie ryzyka wystąpienia strat wynikających ze zjawisk ekstremalnych związanych z wodą	Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Zadanie własne: powiatu częstochowskiego Zadanie monitorowane: gminy powiatu częstochowskiego	trudność w pozyskaniu środków finansowych
			Powierzchnia uwzględniona w dokumentacjach planistycznych gmin granice obszarów zagrożenia powodzią źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	-	100 %		Uwzględnianie w dokumentach planistycznych oraz w decyzjach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego granic obszarów zagrożenia powodzią wyznaczonych na mapach zagrożenia powodziowego oraz poziomu zagrożenia powodziowego, jak również wniosków wynikających z planów zarządzania ryzykiem powodziowym	Zadanie monitorowane: gminy powiatu częstochowskiego	przedłużające się procedury konsultacji społecznych
			Długość utrzymywanych rowów odwadniających na terenie powiatu źródło danych: PGW Wody Polskie, spółki wodne	b.d.	wg. potrzeb		Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane	Zadanie monitorowane: gminy powiatu częstochowskiego, właściciele terenów, spółki wodne	brak środków finansowych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2019	Wartość docelowa rok 2027				
			Liczba działań edukacyjnych w zakresie ochrony wód, poprawy retencyjności zlewni źródło danych: PGW WP, Gminy	0	1/rok		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego, PGW WP	brak środków finansowych

6.11. Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2020	rok 2021	rok 2022	rok 2023	rok 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Gospodarowanie wodami	Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Powiat Częstochowski gminy powiatu częstochowskiego	realizacja wg potrzeb					Budżet powiatu, środki NFOŚiGW, środki WFOŚiGW	zadanie realizowane na bieżąco

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.12. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2020 – 2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarowanie wodami	Opracowanie i wydanie jako akt prawa miejscowego rozporządzeń o ustanowieniu stref ochrony pośredniej dla ujęć wód	PGW WP we współpracy z właścicielami ujęć wód	w ramach działań własnych	środki PGW WP	realizacja wg potrzeb
		Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	WIOŚ, PIG	w ramach działań własnych	Środki własne WIOŚ, PIG	zadanie realizowane corocznie
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	PGW WP, Gminy powiatu częstochowskiego	w ramach działań własnych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, środki PGW WP	działania będzie kontynuacją już realizowanego
		Działania związane z przywracaniem i poprawą ekologicznych funkcji wód i poprawą hydromorfologii koryt cieków, w tym: działania renaturyzacyjne i rewitalizacyjne, przywracanie drożności cieków, zwiększenie retencyjności naturalnej ich zlewni	PGW WP	według kosztorysów inwestycji	środki PGW WP	zakres ustalany w miarę potrzeb

	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych oraz w decyzjach dotyczących planowania i zagospodarowania przestrzennego granic obszarów zagrożenia powodzią wyznaczonych na mapach zagrożenia powodziowego oraz poziomu zagrożenia powodziowego, jak również wniosków wynikających z planów zarządzania ryzykiem powodziowym	Gminy Powiatu Częstochowskiego	w ramach działań własnych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ)	realizacja wg potrzeb
	Działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane	Gminy Powiatu Częstochowskiego, właściciele terenów, spółki wodne	według kosztorysów inwestycji	środki własne gmin powiatu częstochowskiego fundusze krajowe i unijne (w tym RPO, POIiŚ) środki spółek wodnych	zakres ustalany w miarę potrzeb
	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gminy Powiatu Częstochowskiego, PGW WP	w ramach działań własnych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, środki PGW WP	działania będzie kontynuacją już realizowanego

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.13. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2019	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarka wodno-ściekowa	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Długość kanalizacji sanitarnej źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	620,8 km	630,8 km	Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji, w tym deszczowej	Zadanie monitorowane: gminy powiatu częstochowskiego	większość zadań planowana jest w przypadku otrzymania środków finansowych z zewnątrz
			Skanalizowanie powiatu źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	43,8 %	wg potrzeb		Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do przesyłu i oczyszczania ścieków komunalnych, zagospodarowywania osadów ściekowych oraz systemy sterowania, monitoringu i przesyłania danych		
			Zwodociągowanie powiatu źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	91,4 %	wg potrzeb		Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Zadanie monitorowane: gminy powiatu częstochowskiego	
			Długość sieci wodociągowej źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	1 482,5 km	1 492,5 km		Budowa, rozbudowa i modernizacji urządzeń służących do optymalizacji wykorzystania istniejącej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (w tym systemy sterowania, monitoringu i przesyłania danych)		

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2019	Wartość docelowa rok 2027				
			Ilość zrealizowanych akcji edukacyjnych /rocznie źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	1 /rok	2 /rok		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz o najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie monitorowane: gminy powiatu częstochowskiego, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny	
			Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków źródło danych: informacje gmin	326	350	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych zgodnie z obowiązującymi Planami gospodarowania wodami dla dorzeczy Wisły i Odry	Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie monitorowane: gminy powiatu częstochowskiego	
			Liczba kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi źródło danych: WIOŚ	59 kontroli	60 kontroli		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Zadanie monitorowane: WIOŚ	

6.14. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2020 – 2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji, w tym deszczowej	Gminy Powiatu Częstochowskiego	według kosztorysów inwestycji	środki własne gmin powiatu częstochowskiego WFOŚiGW fundusze unijne (w tym RPO),	zakres ustalany w miarę potrzeb
		Budowa, rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do przesyłu i oczyszczania ścieków komunalnych, zagospodarowywania osadów ściekowych oraz systemy sterowania, monitoringu i przesyłania danych	Gminy Powiatu Częstochowskiego	według kosztorysów inwestycji	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, WFOŚiGW fundusze unijne (w tym RPO),	w ramach KPOŚK
		Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Gminy Powiatu Częstochowskiego	według kosztorysów inwestycji	środki własne gmin powiatu częstochowskiego środki administratorów sieci wodociągowej WFOŚiGW fundusze unijne (w tym RPO), administratorzy sieci wodociągowej	zakres ustalany w miarę potrzeb
		Budowa, rozbudowa i modernizacji urządzeń służących do optymalizacji wykorzystania istniejącej infrastruktury wodno-kanalizacyjnej (w tym systemy sterowania, monitoringu i przesyłania danych)	Gminy Powiatu Częstochowskiego	według kosztorysów inwestycji	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, WFOŚiGW fundusze unijne (w tym RPO),	w ramach KPOŚK
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz o najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gminy powiatu częstochowskiego, Śląski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny	w ramach działań własnych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego	realizowane jako kontynuacja
		Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie monitorowane: Gminy Powiatu Częstochowskiego	w ramach działań własnych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego	możliwa realizacja w trakcie innych działań np. inwentaryzacji azbestu
		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Zadanie monitorowane: WIOŚ	w ramach działań własnych	środki własne WIOŚ	realizowane jako kontynuacja

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.15. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarowania zasobami geologicznymi

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2019	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarowanie zasobami geologicznymi	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż	Liczba wykrytych nielegalnych eksploatacji źródło danych: OUG	0	0	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko, związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Zadanie monitorowane: Marszałek, administracja szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
2	Tereny przemysłowe	Przekształcenie terenów przemysłowych i zdegradowanych województwa śląskiego	Powierzchnia terenów zrehabilitowanych źródło danych: Starostwo w Częstochowie	b.d.	ok. 15 ha	Rewitalizacja terenów przemysłowych i zdegradowanych	Rewitalizacja i rekultywacja (w tym zagospodarowanie krajobrazowo - przyrodnicze, rekreacyjne oraz na cele inwestycyjne) terenów przemysłowych i zdegradowanych, w pierwszej kolejności stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi	Zadanie własne: Starosta Częstochowski Zadanie monitorowane: właściciele terenów, władający powierzchnią ziemi	realizacja w razie potrzeby, ryzykiem jest brak środków finansowych
			Ilość terenów w Bazie OPI-TPP źródło danych: Baza OPI-TPP	17	17		Utrzymanie i systematyczne aktualizowanie bazy danych o terenach przemysłowych i zdegradowanych (ORSIP, OPI-TPP)	Zadanie własne: powiat częstochowski, gminy powiatu częstochowskiego	realizacja w razie potrzeby
			Ilość badań gruntu przedsiębiorstwa źródło danych: przedsiębiorstwa	0	wg potrzeb		Przeprowadzenie badań zanieczyszczeń gruntu i wód na terenach przemysłowych stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia	Zadanie własne: powiat częstochowski, Zadanie monitorowane: właściciele gruntów, przedsiębiorstwa	realizacja w razie potrzeby

6.16. Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2020 – 2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	L	L
1	Gospodarowanie zasobami geologicznymi	Rewitalizacja i rekultywacja (w tym zagospodarowanie krajobrazowo - przyrodnicze, rekreacyjne oraz na cele inwestycyjne) terenów przemysłowych i zdegradowanych, w pierwszej kolejności stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi	Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane: właściciele terenów, władający powierzchnią ziemi	według kosztorysów inwestycji	środki własne Powiatu Częstochowskiego	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Utrzymanie i systematyczne aktualizowanie bazy danych o terenach przemysłowych i zdegradowanych (ORSIP, OPI-TPP)	Powiat częstochowski, gminy powiatu częstochowskiego	Koszty administracyjne	środki własne Powiatu Częstochowskiego	działanie będzie kontynuacją realizowanego już działania
		Przeprowadzenie badań zanieczyszczeń gruntu i wód na terenach przemysłowych stwarzających największe zagrożenie dla środowiska i zdrowia	Powiat częstochowski, Zadanie monitorowane: właściciele gruntów, przedsiębiorstwa	Koszty administracyjne	środki własne Powiatu Częstochowskiego, środki UE	realizacja w razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.17. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2020 – 2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	L	L
1	Gospodarowanie zasobami geologicznymi	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Marszałek, administracja szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego	Koszty administracyjne	środki budżetu Państwa	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacją

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.18. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony gleb

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2018	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona gleb	Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	Ilość działań promocyjnych źródło danych: dane ODR			Zachowanie możliwie dobrego stanu gleb rolniczych	Promocja rolnictwa zintegrowanego	Zadanie monitorowane: ODR	przedłużające się procedury
			Ilość punktów pomiarowych źródło danych: GIOŚ	2	2		Kontrola poziomu zanieczyszczeń gleb - rozwój sieci monitoringu gleb	Zadanie monitorowane: GIOŚ	trudności organizacyjne i finansowe
			Ilość terenów, na których zidentyfikowano historyczne zanieczyszczenia źródło danych: Starostwo Powiatowe w Częstochowie, GIOŚ	0	brak możliwości prognozowania		Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządzenie wykazu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art. 101d POŚ)	Zadanie własne: Starosta Częstochowski	brak środków finansowych
			Ilość kontroli/nieprawidłowości stosowania środków ochrony roślin źródło danych: WIORiN	-	-		Zapobieganie zanieczyszczeniom gleb metalami ciężkimi, promieniotwórczymi oraz środkami ochrony roślin	Zadanie monitorowane: ŚODR, WIORiN	mała ilość kontroli i niska wykrywalność zanieczyszczeń
			Powierzchnia terenów przeznaczonych na inne cele niż rolnicze i leśne gruntów wymagających decyzyjnego zezwolenia na wyłączenia z produkcji rolniczej źródło danych: Starostwo Powiatowe w Częstochowie	ok. 1 ha/rok	wartość zależna od przeznaczenia terenów		Stosowanie dobrych praktyk rolniczych mających na celu przeciwdziałanie: - spadkowi zawartości próchnicy, - wzrostowi gęstości objętościowej i zmniejszaniu porowatości, zasolenia oraz zakwaszania gleb	Zadanie monitorowane: ODR	brak środków finansowych na realizację zadania
						Minimalizacja stopnia i łagodzenie zasklepiania gleb	Ograniczenie do niezbędnego minimum powierzchni gleby objętej zabudową w tym przeznaczania gruntów na cele inne niż rolne i leśne	Zadanie monitorowane: gminy powiatu częstochowskiego	presja na nowe tereny pod zabudowę

6.19. Harmonogram zadań własnych w zakresie zakresu ochrony gleb

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2020 - 2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	L	Ł
1	Ochrona gleb	Identyfikacja potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz sporządzenie wykazu zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (art. 101d POŚ)	Powiat Częstochowski	Koszty administracyjne	środki własne Powiatu Częstochowskiego	realizacja w razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.20. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zakresu ochrony gleb

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2020 – 2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	L	Ł
1	Ochrona gleb	Promocja rolnictwa zintegrowanego	Zadanie monitorowane: ODR	100	środki Ośrodka Doradztwa Rolniczego (50%), dofinansowanie WFOŚiGW	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacja
		Kontrola poziomu zanieczyszczeń gleb - rozwój sieci monitoringu gleb	Zadanie monitorowane: GIOŚ	100	środki GIOŚ	realizacja w razie potrzeby
		Stosowanie dobrych praktyk rolniczych mających na celu przeciwdziałanie: - spadkowi zawartości próchnicy, - wzrostowi gęstości objętościowej i zmniejszaniu porowatości, zasolenia oraz zakwaszania gleb	Zadanie monitorowane: ODR	50	środki Ośrodka Doradztwa Rolniczego, dofinansowanie WFOŚiGW	działania doradcze
		Ograniczenie do niezbędnego minimum powierzchni gleby objętej zabudową w tym przeznaczania gruntów na cele inne niż rolne i leśne	Zadanie monitorowane: gminy powiatu częstochowskiego	koszty administracyjne	środki gmin powiatu częstochowskiego, dofinansowanie WFOŚiGW	koszty administracyjne

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.21. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu gospodarki odpadami i zapobiegania powstawania odpadów

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2019	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów	Racjonalna gospodarka odpadami	Ilość gmin, które wykonują roczne sprawozdanie źródło danych: dane gmin	16	16	Gospodarowanie odpadami komunalnymi w województwie w oparciu o regionalne instalacje przetwarzania odpadów oraz zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu, w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury	Sprawozdania z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi	Zadanie monitorowane: Wójtowie i Burmistrzowie gmin powiatu częstochowskiego, przedsiębiorcy	
			Ilość gmin, które aktualizują okresowo Program usuwania azbestu źródło danych: dane gminy	4 gminy mają PUA po 2016 roku	16		Aktualizacja inwentaryzacji i programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Zadanie monitorowane: Wójtowie i Burmistrzowie gmin powiatu częstochowskiego	realizowane w miarę środków finansowych
			Ilość gmin, które prowadzą zbiórkę baterii i akumulatorów źródło danych: dane gminy	5	16		Prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Zadanie monitorowane: Wójtowie i Burmistrzowie gmin powiatu częstochowskiego	
			Ilość gmin, które osiągnęły zakładane ustawą o odpadach poziomy zmniejszania odpadów biodegradowalnych źródło danych: dane gmin	8	16		Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, unieszkodliwianych przez składowanie. W stosunku do ilości tych odpadów, wytwarzanych w województwie śląskim w roku 1995, dopuszcza się do składowania następujące ilości odpadów ulegających biodegradacji: w 2019 r. nie więcej niż 40%.	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego	niska skuteczność zbiórek odpadów biodegradowalnych
			Ilość gmin, które osiągnęły zakładane poziomy odzysku źródło danych: dane gmin	7	16		Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, takich jak papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z na poziomie minimum 30% do końca 2018 roku	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego	niska skuteczność zbiórek papieru, metalu, szkła i plastiku

			Ilość gmin, które prowadzą selektywną zbiórkę odpadów biodegradowalnych źródło danych: dane gmin	12	16		Selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji i w konsekwencji ograniczenie składowania tych odpadów	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego	niska skuteczność zbiórek odpadów biodegradowalnych
			Ilość gmin, które prowadzą edukację ekologiczną źródło danych: dane gmin	16	16		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpiecznymi	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego	
			Czy przedsiębiorstwa medyczne prowadzą selektywną zbiórkę odpadów medycznych i weterynaryjnych źródło danych: dane gmin	20%	100%	Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów niebezpiecznych oraz wzrost efektywności systemu zbierania i zwiększanie udziału tych odpadów poddanych procesom odzysku i procesom unieszkodliwiania	Podniesienie efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych	Zadanie monitorowane: podmioty odpowiedzialne w tym Pogotowie Ratunkowe, NZOZ, lecznice weterynaryjne	wzrost kosztów utylizacji odpadów medycznych
		Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne	Ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest źródło danych: dane gmin	1 812,016 Mg	2000 Mg		Zakłada się osiągnięcie celów określonych w przyjętym „Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego	brak środków finansowych na usuwanie azbestu
			Ilość skontrolowanych przedsiębiorstw w zakresie gospodarowania odpadami źródło danych: WIOŚ	87	87		Realizacja pozostałych zadań w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi, zawartych w harmonogramie Planie Gospodarki Odpadami Województwa Śląskiego na lata 2016-2022	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa zajmujące się zbiórką i odzyskiem odpadów WIOŚ	w ramach zadań przedsiębiorstw
							Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	Zadanie własne: Starostwo Powiatu Częstochowskiego Zadanie monitorowane: WIOŚ	

6.22. Harmonogram zadań własnych w zakresie zakresu gospodarki odpadami i zapobiegania powstawania odpadów

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2020	rok 2021	rok 2022	rok 2023	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	Powiat Częstochowski	20	20	20	20	80	środki własne Powiatu Częstochowskiego	działanie będzie realizowane tylko w razie potrzeby, koszty dotyczą prowadzenia kontroli dokumentacji

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.23. Harmonogram zadań własnych w zakresie zakresu gospodarki odpadami i zapobiegania powstawania odpadów

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2020 – 2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów	Sprawozdania z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi	Wójtowie i Burmistrzowie gmin powiatu częstochowskiego, przedsiębiorcy	koszty administracyjne	środki własne gmin powiatu częstochowskiego	
		Aktualizacja inwentaryzacji i programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Wójtowie i Burmistrzowie gmin powiatu częstochowskiego	10 każda gmina 160	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, dofinansowanie zewnętrzne	realizowane w trybie ciągłym
		Prowadzenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Wójtowie i Burmistrzowie gmin powiatu częstochowskiego	160	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, środki organizacji pozarządowych	jako doskonalenie systemu
		Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami	WIOŚ	koszty administracyjne	środki WIOŚ	
		Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, unieszkodliwianych przez składowanie. W stosunku do ilości tych odpadów, wytwarzanych w województwie śląskim w roku 1995, dopuszcza się do składowania następujące ilości odpadów ulegających biodegradacji: • w 2019 r. nie więcej niż 40%	Gminy powiatu częstochowskiego	160	środki własne gmin powiatu częstochowskiego	jako doskonalenie systemu
		Przygotowanie do ponownego wykorzystania i recyklingu materiałów odpadowych, takich jak papier, metal, tworzywa	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego	160	środki własne gmin powiatu częstochowskiego,	jako doskonalenie systemu

	sztuczne i szkło z na poziomie minimum 30% do końca 2018 roku			WFOŚiGW	
	Selektywne zbieranie odpadów ulegających biodegradacji i w konsekwencji ograniczenie składowania tych odpadów	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego	160	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, WFOŚiGW	jako doskonalenie systemu
	Realizacja pozostałych zadań w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi, zawartych w harmonogramie Planie Gospodarki Odpadami Województwa Śląskiego na lata 2016-2022	Zadanie monitorowane: podmioty odpowiedzialne	zgodnie z harmonogramem Planu Gospodarki Odpadami Województwa Śląskiego na lata 2016-2022	środki własne przedsiębiorstw, fundusze unijne (RPO), WFOŚiGW	jako doskonalenie systemu
	Podniesienie efektywności selektywnego zbierania odpadów medycznych i weterynaryjnych	Zadanie monitorowane: podmioty odpowiedzialne w tym Pogotowie Ratunkowe, NZOZ, lecznice weterynaryjne	50	środki własne przedsiębiorstw medycznych i weterynaryjnych	w zależności od powierzchni rekultywacji
	Rozbudowa systemu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów, który pozwoli na osiągnięcie, do 2016 r. i w latach następnych, poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych w wysokości co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii i akumulatorów przenośnych	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego, recyklerzy	160	środki własne gmin powiatu częstochowskiego	jako doskonalenie systemu
	Osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych, w wysokości co najmniej 4 kg/mieszkańca/rok	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego	160	środki własne gmin powiatu częstochowskiego	jako doskonalenie systemu
	Zakłada się osiąganie celów określonych w przyjętym „Programie usuwania azbestu z terenu województwa śląskiego do roku 2032”	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego	1 000	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, dofinansowanie WFOŚiGW, środki mieszkańców	w ramach możliwości finansowych
	Realizacja pozostałych zadań w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi, zawartych w harmonogramie Planie Gospodarki Odpadami Województwa Śląskiego na lata 2016-2022	Zadanie monitorowane: podmioty odpowiedzialne	zgodnie z harmonogramem Planu Gospodarki Odpadami Województwa Śląskiego na lata 2016-2022	środki własne jednostek realizujących, fundusze unijne (RPO), NFOŚiGW, WFOŚiGW	jako doskonalenie systemu
	Realizacja zadań w zakresie gospodarki odpadami sektora przemysłowego, zawartych w harmonogramie Planie Gospodarki Odpadami Województwa Śląskiego na lata 2016-2022	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa zajmujące się zbiórką i odzyskiem odpadów WIOŚ	wg. potrzeb inwestycyjnych przedsiębiorców	środki własne przedsiębiorstw	
	Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpiecznymi	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego	50	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, dofinansowanie WFOŚiGW	jako uzupełnienie aktualnych działań

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.24. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2019	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przyrody i krajobrazu	Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu	Ilość regionalnych systemów monitoringu różnorodności biologicznej i georóżnorodności źródło danych: dane RDOŚ	0	1	Podejmowanie działań z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych województwa, w tym prowadzenie badań naukowych, inwentaryzacji przyrodniczej i monitoringu oraz działania z zakresu edukacji ekologicznej.	Budowa regionalnego systemu monitoringu różnorodności biologicznej i georóżnorodności oraz zagospodarowania przestrzennego, zintegrowanego z ORSIP* i bazami GIOŚ	Zadanie monitorowane: Zarząd Województwa Śląskiego, CDPGŚ**, RDOŚ, ZPK, GIOŚ	brak środków finansowych na realizację zadania
			Liczba gmin powiatu na terenie których przeprowadzono częściową inwentaryzację przyrodniczą źródło danych: dane z gmin	0	16		Kontynuowanie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej województwa ze szczególnym uwzględnieniem grup organizmów, zbiorowisk roślinnych i siedlisk przyrodniczych o niewystarczającym rozpoznaniu	Zadanie monitorowane: CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ	brak dofinansowania na przeprowadzenie inwentaryzacji
			Liczba badań z zakresu ochrony przyrody dot. gatunków inwazyjnych źródło danych: dane RDOŚ	0	16		Wspieranie i rozwój badań z zakresu ochrony przyrody (w szczególności inwazyjnych gatunków obcych oraz przedmiotów ochrony na obszarach Natura 2000) oraz ekologii krajobrazu	Zadanie monitorowane: CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, GIG Katowice	brak środków finansowych na badania

			Ilość placówek dydaktycznych w celu prowadzenia zajęć edukacyjnych źródło danych: dane z Gmin Ilość osób uczestniczących w zajęciach, kampaniach, eventach źródło danych: dane z placówek, dane z Gmin, dane Nadleśnictw	4 454	16 500		Rozwój bazy dydaktycznej edukacji przyrodniczej oraz realizacja działań z zakresu edukacji ekologicznej, w szczególności na temat przedmiotów ochrony na obszarach natura 2000 (w tym akcja informacyjna na temat użytkowania pojazdów mechanicznych w obrębie siedlisk naturalnych) oraz walorów przyrodniczych parków krajobrazowych	Zadanie monitorowane: CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, Gminy powiatu częstochowskiego, stowarzyszenia, Nadleśnictwa	brak środków finansowych i organizacyjnych
			Ilość baz danych o ochronie przyrody źródło danych: dane z Gmin RDOŚ	16	16		Prowadzenie bazy danych o czynnej ochronie przyrody	Zadanie monitorowane: CDPGŚ	brak środków finansowych
			Liczba planów zadań ochronnych dla obszaru NATURA2000 źródło danych: dane RDOŚ	1	9		Rozpoznanie obszarów występowania, identyfikacja zagrożeń oraz określenie warunków ochrony i monitoring gatunków i siedlisk objętych ochroną na obszarach Natura 2000 na potrzeby realizacji planów zadań ochronnych	Zadanie monitorowane: CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ	brak środków na ochronę przyrody i monitoring
			Długość ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych na terenie powiatu źródło danych: dane ZPK w Katowicach	ok. 9	wg potrzeb			Zadanie monitorowane: ZPK w Katowicach	brak środków
			Liczba aktualizacji wojewódzkiej bazy danych przyrodniczych w 2019 roku w ramach modułu „Przyroda” źródło danych: dane RDOŚ, ZPK	0	wg potrzeb	Wdrożenie narzędzi spójnego systemu zarządzania zasobami przyrody i krajobrazem zarówno na obszarach chronionych, jak i użytkowanych gospodarczo	Systematyczna aktualizacja wojewódzkiej bazy danych przyrodniczych w ramach modułu „Przyroda”, komponentu Otwartego Regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej Województwa Śląskiego (ORSIP)	Zadanie monitorowane: CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ	brak wystarczających środków finansowych i organizacyjnych

			Ilość gmin posiadających MPZP w których uwzględniono ochronę bioróżnorodności, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym źródło danych: dane gmin	16	16		Zapewnienie właściwej ochrony bioróżnorodności, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego	brak środków na realizację zadania
			Ilość działań z zakresu edukacji ekologicznej źródło danych: dane z gmin	>100	>100		Stworzenie systemu przepływu informacji o prowadzonych przez Gminy województwa śląskiego działaniach z zakresu edukacji ekologicznej oraz czynnej ochrony przyrody na cele Ogólnodostępnej Bazy Danych, która zostanie zaimplementowana do modułu Przyroda w systemie ORSIP	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego, CDPGŚ	brak wystarczających środków finansowych i organizacyjnych
			Ilość oznakowanych form ochrony przyrody źródło danych: dane RDOŚ, dane z gmin	ok. 90	ok. 90		Oznakowanie granic obszarów uznanych za formy ochrony przyrody oraz postawienie tablic informacyjnych	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego, RDOŚ, ZPK,	brak wystarczających środków finansowych
			Liczba aktualnych UPUL źródło danych: dane Powiat Częstochowski	6	16		Opracowanie Uproszczonych Planów Urządzania Lasów	Zadanie własne: Powiat Częstochowski	brak środków finansowych
			Liczba działań w ramach planów zadań ochronnych źródło danych: RDOŚ	25	wg potrzeb	Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu ekosystemów i gatunków oraz przeciwdziałanie zagrożeniom dla bioróżnorodności i georóżnorodności	Zachowanie lub odtwarzanie właściwego stanu siedlisk i gatunków poprzez realizację zadań ochronnych wyznaczonych dla obszarów Natura 2000 i rezerwatów przyrody	Zadanie monitorowane: RDOŚ (koordynacja i nadzór), wszystkie podmioty wyznaczone w planach ochrony i planach zadań ochronnych	brak wystarczających środków finansowych

			Powierzchnia odnowień drzewostanów źródło danych: Nadleśnictwa, Gminy, właściciele lasów	382,31	400		Odnowienia drzewostanów na terenach leśnych w kierunku zgodności z siedliskiem	Zadanie monitorowane: Nadleśnictwa, właściciele lasów	brak wystarczających środków finansowych
			Ilość zrealizowanych wniosków na programy rolnośrodowiskowe źródło danych: ARIMR	712	wg potrzeb		Zachowanie bioróżnorodności na terenach wiejskich z wykorzystaniem programów rolno-środowiskowych	Zadanie monitorowane: Rolnicy, ODR, ARIMR	brak wystarczających środków finansowych
			Ilość pomników przyrody na terenie powiatu źródło danych: dane RDOŚ, dane z gmin	69	69		Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu na terenie obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, a także poza terenem obszarów chronionych	Zadanie monitorowane: Zarządzający obszarem, gminy, organizacje pozarządowe	brak wystarczających środków finansowych
			Ilość gmin ze stwierdzonymi stanowiskami Barszczu Sosnowskiego źródło danych: dane z gmin	6	0		Usuwanie roślinności inwazyjnej	Zadanie monitorowane: Właściciele terenu	brak wystarczających środków finansowych

6.25. Harmonogram zadań własnych w zakresie zakresu zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2020	rok 2021	rok 2022	rok 2023	do 2027		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona przyrody i krajobrazu	Opracowanie Uproszczonych Planów Urządzania Lasów	Powiat Częstochowski	500	0	0	0	0	środki własne Powiatu Częstochowskiego WFOŚiGW, Fundusz Leśny	do końca roku 2020 wszystkie gminy mają mieć UPUL

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.26. Harmonogram zadań własnych w zakresie zakresu zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2020 – 2027 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona przyrody i krajobrazu	Budowa regionalnego systemu monitoringu różnorodności biologicznej i georóżnorodności oraz zagospodarowania przestrzennego, zintegrowanego z ORSIP i bazami GIOŚ	Zarząd Województwa Śląskiego, CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ,), fundusze unijne (w tym RPO)	
		Kontynuowanie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej województwa ze szczególnym uwzględnieniem grup organizmów, zbiorowisk roślinnych i siedlisk przyrodniczych o niewystarczającym rozpoznaniu	CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ,), fundusze unijne (w tym RPO) WFOŚiGW	
		Wspieranie i rozwój badań z zakresu ochrony przyrody (w szczególności inwazyjnych gatunków obcych oraz przedmiotów ochrony na obszarach Natura 2000) oraz ekologii krajobrazu	CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ,), fundusze unijne (w tym RPO) WFOŚiGW, GIG	
		Rozwój bazy dydaktycznej edukacji przyrodniczej oraz realizacja działań z zakresu edukacji ekologicznej, w szczególności na temat przedmiotów ochrony na obszarach natura 2000 (w tym akcja informacyjna na temat użytkowania pojazdów mechanicznych w obrębie siedlisk naturalnych) oraz walorów przyrodniczych parków krajobrazowych	CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, Gminy powiatu częstochowskiego	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, WFOŚiGW	
		Prowadzenie bazy danych o czynnej ochronie przyrody	CDPGŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub	środki własne Centrum	

				budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska, fundusze unijne w tym RPO	
		Rozpoznanie obszarów występowania, identyfikacja zagrożeń oraz określenie warunków ochrony i monitoring gatunków i siedlisk objętych ochroną na obszarach Natura 2000 na potrzeby realizacji planów zadań ochronnych	CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, WFOŚiGW	
		Systematyczna aktualizacja wojewódzkiej bazy danych przyrodniczych w ramach modułu „Przyroda”, komponentu Otwartego Regionalnego Systemu Informacji Przestrzennej Województwa Śląskiego (ORSIP)	CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, WFOŚiGW	
		Zapewnienie właściwej ochrony bioróżnorodności, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym, ze szczególnym uwzględnieniem korytarzy ekologicznych poprzez adekwatne zapisy w planach zagospodarowania przestrzennego lub/i decyzjach o warunkach zabudowy	Gminy powiatu częstochowskiego	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, WFOŚiGW	
		Stworzenie systemu przepływu informacji o prowadzonych przez Gminy województwa śląskiego działaniach z zakresu edukacji ekologicznej oraz czynnej ochrony przyrody na cele Ogólnodostępnej Bazy Danych, która zostanie zaimplementowana do modułu Przyroda w systemie ORSIP	Gminy powiatu częstochowskiego, CDPGŚ	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, CDPGŚ, WFOŚiGW	
		Oznakowanie granic obszarów uznanych za formy ochrony przyrody oraz postawienie tablic informacyjnych	Gminy powiatu częstochowskiego, RDOŚ, ZPK,	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, CDPGŚ, RDOŚ, ZPK, GIOŚ, WFOŚiGW	
		Zachowanie lub odtwarzanie właściwego stanu siedlisk i gatunków poprzez realizację zadań ochronnych wyznaczonych dla obszarów Natura 2000 i rezerwatów przyrody	RDOŚ (koordynacja i nadzór), wszystkie podmioty wyznaczone w planach ochrony i planach zadań ochronnych	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne RDOŚ	
		Odnowienia drzewostanów na terenach leśnych w kierunku zgodności z siedliskiem oraz zalesienia	Nadleśnictwa	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne Nadleśnictw	
		Zachowanie bioróżnorodności na terenach wiejskich z wykorzystaniem programów rolno-środowiskowych	Rolnicy, ODR	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki ODR, WFOŚiGW	
		Zachowanie i odtwarzanie właściwego stanu siedlisk, cennych gatunków, elementów przyrody nieożywionej oraz krajobrazu na terenie obszarów chronionego krajobrazu, użytków ekologicznych, stanowisk dokumentacyjnych oraz zespołów przyrodniczo- krajobrazowych, a także poza terenem obszarów chronionych	Zarządzający obszarem, Gminy Powiatu Częstochowskiego, organizacje pozarządowe	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, WFOŚiGW	

		Usuwanie roślinności inwazyjnej	Właściciele terenów, Gminy Powiatu Częstochowskiego	w ramach budżetu zadań własnych lub budżetu projektów realizowanych ze środków zewnętrznych	środki własne gmin powiatu częstochowskiego, właściciele prywatnych terenów, WFOŚiGW	
--	--	---------------------------------	---	---	---	--

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.27. Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożeń poważnymi awariami

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2019	Wartość docelowa rok 2027				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Zagrożenia poważnymi awariami	Przeciwdziałanie awariom instalacji przemysłowych	Ilość kontroli i naruszeń w przedsiębiorstwach źródło danych: dane WIOŚ	9	9	Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii)	Zadanie monitorowane: WIOŚ, przedsiębiorstwa	brak środków na działania kontrolne
			Ilość kontroli i naruszeń w zakładach o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii źródło danych: dane WIOŚ	0	1		Kontrola zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii wraz z egzekwowaniem przez zakłady wymagań dotyczących zapobiegania poważnym awariom	Zadanie monitorowane: WIOŚ	brak środków na działania kontrolne
			Minimalizacja skutków awarii dla ludzi i środowiska	Ilość PA na terenie powiatu źródło danych: dane WIOŚ	0		0	Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	Zadanie własne Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego
		Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku						Zadanie monitorowane: sprawcy awarii	brak potrzeby realizacji zadania z powodu brak awarii
		Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego						Zadanie monitorowane: RDOŚ,	
		Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe						Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego, zarządcy dróg, policja	ograniczone środki finansowe
		Ilość akcji edukacyjnych źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	5	6	Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie własne Powiat Częstochowski Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego,	brak zaangażowania mieszkańców	

						środowiska i życia ludzi z tytułu wystąpienia awarii przemysłowych		Policja, PSP, WIOŚ, Sanepid	
			Ile projektów pilotażowych zostało wdrożonych źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	0	1		Opracowanie i wdrożenie koncepcji usług ekosystemowych w polityce lokalnej i regionalnej województwa śląskiego – projekt pilotażowy	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego	brak środków na realizację zadania
			Ilość gmin, które opracowały materiały informacyjne dla mieszkańców źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	12	12	Zadania systemowe	Opracowanie materiałów informacyjnych i promocyjnych dotyczących zwiększenia udziału społeczeństwa w procesach konsultacyjnych i podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców	Zadanie monitorowane: Gminy powiatu częstochowskiego	brak aktywności społeczeństwa
			Ilość materiałów informacyjnych dla przedsiębiorców źródło danych: Gminy Powiatu Częstochowskiego	kilka	kilkanaście		Rozpowszechnianie wśród przedsiębiorców zrównoważonych wzorców produkcji, w tym systemów zarządzania środowiskowego	Zadanie monitorowane: Zarząd Województwa Śląskiego	brak środków na realizację zadania w gminach

6.28. *Harmonogram zadań własnych w zakresie zakresu zagrożeń poważnymi awariami*

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	L	L
1	Zagrożenia poważnymi awariami	Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	Powiat Częstochowski	według kosztorysów inwestycji	środki własne Powiatu Częstochowskiego, WFOSiGW	w ramach posiadanych środków
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Powiat Częstochowski	50	środki własne Powiatu Częstochowskiego	działanie będzie realizowane w razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

6.29. Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	L	L
1	Zagrożenia poważnymi awariami	Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii)	Powiat Częstochowski	100	środki własne przedsiębiorstw, środki WIOŚ	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacja
		Kontrola zakładów o zwiększonym i dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii wraz z egzekwowaniem przez zakłady wymagań dotyczących zapobiegania poważnym awariom	Powiat Częstochowski	Koszty administracyjne	środki własne WIOŚ	działanie aktualnie jest realizowane i będzie kontynuacja
		Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	Gminy powiatu częstochowskiego	według kosztorysów inwestycji	środki gmin powiatu częstochowskiego, dofinansowanie WFOŚiGW	realizacja w razie potrzeby
		Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	sprawcy awarii	w zależności od potrzeb	środki sprawcy awarii	realizacja w razie potrzeby
		Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego	RDOŚ	w zależności od potrzeb	środki RDOS	realizacja w razie potrzeby
		Poprawa nadzoru nad logistyką transportową, w tym wyprowadzenie transportu substancji niebezpiecznych poza obszary zamieszkałe	Gminy powiatu częstochowskiego, zarządcy dróg, policja	koszt znaków	środki zarządców dróg oraz gmin powiatu częstochowskiego	realizacja w razie potrzeby
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Gminy powiatu częstochowskiego, Policja, PSP, WIOŚ, Sanepid	500	środki gmin powiatu częstochowskiego, Policji, PSP, WIOŚ	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Powiatu Częstochowskiego i Gmin należących do powiatu częstochowskiego, a także szacunków własnych autorów POŚ dla Powiatu Częstochowskiego, w większości przypadków zadań nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

7. System realizacji Programu Ochrony Środowiska

Instrumentami wspomagającymi realizację Programu Ochrony Środowiska są elementy strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r., poz. 1295, z późn. zm.). Wynikają one z obowiązków i kompetencji organów powiatu i gminy. Narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska jest Program Ochrony Środowiska. Zapisy w nim zawarte przyczyniają się do zacieśniania współpracy gmin należących do powiatu, instytucji i organizacji działających na jego terenie.

Wszystkie te działania przyczyniają się do większej skuteczności i efektywności wdrażania zapisów zawartych w Programie. Z tej przyczyny procedura wdrażania i realizacji Programu powinna zostać jasno i czytelnie przedstawiona, tak by instytucje i organizacje działające w szeroko pojętej ochronie środowiska miały możliwość weryfikacji realizacji zestawionych w Programie celów i zadań środowiskowych.

Kolejnym cennym narzędziem do realizacji Programu jest zdobycie źródeł finansowania. Aby zapewnić sprawne funkcjonowanie zarządzania trzeba pamiętać o zasadzie zrównoważonego rozwoju i zapewnieniu sprawnych rozwiązań organizacyjnych nie tylko związanych z ochroną środowiska. Niezbędne jest by w procesie wdrażania Programu Ochrony Środowiska wzięły udział przedsiębiorstwa i instytucje różnych profili gospodarki oraz różnych sfer życia społecznego, wynikiem, czego możliwa będzie realizacja Programu, a także zachowanie ładu gospodarczego, społecznego i ekologicznego.

Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska na poziomie Powiatu związane jest z potrzebą oddzielenia zarządzania środowiskiem i wydzielenia go, jako odrębnego niezbędnego celu do realizacji. W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania.

Będą to również podmioty uczestniczące w zarządzaniu programem, czyli jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania oraz spółki komunalne. Ważną rolę we wdrażaniu Programu mają wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w Programie, zarówno te własne, czyli Powiatu Częstochowskiego, jak i koordynowane, do których zaliczamy zakłady przemysłowe i produkcyjne, Nadleśnictwa, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Śląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Zarząd Dróg Wojewódzkich, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, a także gminy należące do powiatu.

W każdej fazie wdrażania programu uczestniczą mieszkańcy, którzy bezpośrednio wykorzystują produkty wynikające z realizacji postanowień programu. (np. sieć kanalizacji sanitarnej, zmodernizowana droga czy akcja ekologiczna). Warunkiem prawidłowego wdrożenia programu jest stosowanie zasad:

- współdziałania,
- wzajemnej wymiany informacji,
- otwartości i przejrzystości w stosunku do współuczestniczących w realizacji programu.

Zasadne jest ze względu na wiele obowiązków i zadań pojawiających się na każdym etapie wdrażania programu określenie możliwości rozłożenia środków i obowiązków na poszczególnych wykonawców programu.

Dzięki współdziałaniu jednostek zaangażowanych w Program zostaną pozyskane środki finansowe i osiągnięte zamierzone efekty. Często duże znaczenie ma wykorzystanie doświadczeń sąsiednich jednostek administracyjnych, które wcześniej wdrażały na swoim obszarze Program. Partnerstwo w połączeniu z wymianą doświadczeń może stać się początkiem współpracy na szczeblu nie tylko lokalnym, ale także regionalnym.

Podstawową zasadą w realizacji zapisów Programu Ochrony Środowiska jest prawidłowe i właściwe wykonywanie zadań własnych przez poszczególne jednostki świadome własnej roli we wdrażaniu i odpowiedzialne za swoje uczestnictwo w Programie. Najważniejsza i główna odpowiedzialność za prawidłowe wdrożenia spoczywa na Zarządzie Powiatu, który składa Radzie Powiatu raporty z wykonania Programu. Zarząd współdziała z organami administracji samorządowej wojewódzkiej oraz samorządami gminnymi, które dysponują narzędziami wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda dysponuje narzędziem prawnym umożliwiającym ograniczanie korzystania ze środowiska. Źródła finansowania Programu stanowią środki własne samorządów, podmiotów gospodarczych, środki pozyskiwane z WFOŚiGW w Katowicach, z RPO WSL 2014-2020, funduszy unijnych, itp.

Instytucje związane z ochroną środowiska, między innymi takie jak Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny przedkładają Radzie Powiatu sprawozdania roczne. Okresowo odbywają się posiedzenia komisji tematycznych, na których prezentowane są sprawozdania z działalności w zakresie ochrony środowiska, leśnictwa, edukacji, inwestycji czy promocji na terenie powiatu.

Ponadto Zarząd Powiatu współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji, których znajdują

się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (Inspektor Sanitarny, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska), prowadzą monitoring wód (PGW WP, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej).

Tabela 29 Działania w ramach zarządzania środowiskiem w powiecie częstochowskim

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2020 -2027	Instytucje uczestniczące
1	Wdrażanie programu ochrony środowiska	Raport z wykonania programu (co dwa lata)	Zarząd Powiatu, Inne jednostki wdrażające Program
		Opracowanie programu ochrony środowiska co lata	Zarząd Powiatu
2	Edukacja ekologiczna, Komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	Realizacja programu ochrony środowiska oraz współpraca z instytucjami zajmującymi się szeroko pojętą ochroną środowiska	Rada Powiatu, Zarząd Województwa, WIOŚ, Organizacje pozarządowe
3	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie zakładów instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Powiat, Wojewoda, Fundusze celowe
4	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi - Stan środowiska w województwie śląskim	WIOŚ, WSSE, ZGW, Powiat

Źródło: pracowanie własne

Elementem polityki ekologicznej powiatu jest współpraca z instytucjami zajmującymi się badaniem stanu środowiska, przetwarzaniem uzyskanych danych oraz ich upowszechnianiem.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań objętych programem ochrony środowiska będzie ciągły monitoring oraz kontrola podejmowanych działań.

8. Monitoring Programu Ochrony Środowiska

Z wykonania „Programu...” Starosta Powiatu Częstochowskiego powinien co dwa lata sporządzać raporty i przedstawiać je Radzie Powiatu, a także przekazać do organu wykonawczego Województwa Śląskiego.

W związku z tym dla wspomagania procesu monitorowania postępów w realizacji Programu wykorzystane zostaną wskaźniki realizacji Programu ochrony środowiska zestawione w tabelach celów i zadań środowiskowych. Jednocześnie wskaźniki monitorowania jakości środowiska mają być narzędziem oceny realizacji Programu Ochrony Środowiska w momencie przygotowywania raportów z jego wykonania. Dlatego też istotnym jest, aby wskaźniki monitorowania Programu Ochrony Środowiska Powiatu Częstochowskiego były spójne ze wskaźnikami monitorowania jakości środowiska określonymi w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego. Pozwoli to na wykonanie spójnych ze sobą raportów z realizacji Programów Ochrony Środowiska zarówno na szczeblu gminnym, powiatowym, jak i wojewódzkim, a tym samym podsumowanie efektów prowadzonej polityki ochrony środowiska na terenie województwa śląskiego

Zgodnie z powyższym, w tabeli poniżej wskazano wskaźniki wraz z wartościami bazowymi i docelowymi zgodnie z wskaźnikami wymienionymi w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024. Za dwa lata w trakcie wykonywania raportu z realizacji POŚ i po określeniu wartości wskaźników możliwa będzie ocena czy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego jest wdrażany w zakładanym stopniu czy zadania są realizowane w planowanym tempie i czy możliwa jest całościowa realizacja Programu do końca okresu programowania. Jednocześnie wskaźniki te pozwolą na ocenę postępów w realizacji Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Śląskiego do roku 2019 z uwzględnieniem perspektywy do roku 2024.

Tabela 30 Wskaźniki realizacji programu ochrony środowiska

L.p.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość wyjściowa 2019	Źródło danych o wskaźniku
POWIETRZE ATMOSFERYCZNE				
1	Ilość stref jakości powietrza z przekroczeniem wartości dopuszczalnych substancji w powietrzu osobno dla: pyłu zawieszonego PM10 pyłu zawieszonego PM2,5 dwutlenku azotu dwutlenku siarki	-	1	Roczna ocena jakości powietrza
2	Ilość stref jakości powietrza z przekroczeniem wartości docelowych substancji w powietrzu	-	1	Roczna ocena jakości powietrza
3	Zmiana średniorocznego stężenia zanieczyszczeń pyłowych (pyłu PM10) na stanowiskach pomiarowych strefy śląskiej	µg/m ³	22 (Złoty Potok)	Roczna ocena jakości powietrza
4	Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok	34	GUS
5	Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych	Mg/rok	315 972	GUS
6	Sprzedaż energii cieplnej w przeliczeniu na kubaturę budynków mieszkalnych ogrzewanych centralnie	GJ	87,38 (2018 r.)	GUS
ZASOBY WODNE				
7	% JCWP o wykazanym co najmniej dobrym stanie wód	%	8	WIOŚ (w ramach PMŚ)
8	(*) Stosunek liczby jednolitych części wód powierzchniowych o dobrym stanie do ogólnej liczby jednolitych części wód a) rzeki i zbiorniki zaporowe, b) jeziora	%	7,7	WIOŚ (w ramach PMŚ)
9	% punktów pomiarowych wód podziemnych, dla których wykazano dobry stan chemiczny wód	%	0	WIOŚ (w ramach PMŚ)
10	Stosunek objętości ścieków wymagających oczyszczenia, ale odprowadzonych do	%	2,1	GUS

L.p.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość wyjściowa 2019	Źródło danych o wskaźniku
	środowiska jako nieoczyszczone do objętości odprowadzonych ścieków wymagających oczyszczenia ogółem			
11	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	%	47,2	GUS
12	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów	%	29,3	GUS
13	(*) Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w stosunku do ludności ogółem	%	43,8	GUS
14	Zużycie wody w przeliczeniu na mieszkańca	m3/rok	29,4	GUS
GOSPODARKA ODPADAMI				
15	Masa odebranych odpadów komunalnych – ogółem	tys. Mg	35,813	WSO
16	Masa odpadów komunalnych zebranych selektywnie	tys. Mg	13,897	GUS
17	Masa odpadów komunalnych odebranych jako zmieszane odpady komunalne	tys. Mg	21,916	Sprawozdania gmin z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi
18	Liczba czynnych składowisk odpadów, na których są składowane odpady komunalne	sztuk	1	Urząd Marszałkowski
19	Liczba instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych	sztuk	1	Urząd Marszałkowski
ZASOBY PRZYRODNICZE				
20	Liczba i powierzchnia obszarów chronionych	Sztuk, ha	6 534 036,68	RDOŚ i GDOŚ
21	Powierzchnia lasów	ha	44 706,38	GUS
22	Powierzchnia terenów zielonych	ha	791,56	GUS
23	(*) Postęp w kierunku zrównoważonej gospodarki leśnej	%	86	GUS
24	(*) Procent obszarów Natura 2000 posiadających planistyczne instrumenty zarządzania	%	11	GUS
OCHRONA ZASOBÓW NATURALNYCH				
25	Udokumentowane zasoby bilansowe ważniejszych surowców występujących na terenie województwa [% zasobów krajowych]: - metan pokładów węgla (MPW) [% zasobów krajowych] - węgiel kamienny - rudy cynku i ołowiu - dolomity - surowce ilaste ceramiki budowlanej - wapienie i margle przemysłu cementowego - kamienie łamane i bloczne - piaski formierskie - piaski podsadzkowe - piaski i żwiry - torfy - wody lecznicze zmineralizowane, wody termalne	m3, Mg, [%]	-	Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce – PIG Warszawa
OCHRONA GLEB				
26	Powierzchnia gruntów rolnych	ha	(**) 63 339,37	GUS

L.p.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość wyjściowa 2019	Źródło danych o wskaźniku
27	Powierzchnia upraw wieloletnich	ha	(**) 515,65	GUS
28	Powierzchnia łąk i pastwisk	ha	(**) 11 239,02	GUS
29	Łączna powierzchnia użytków rolnych	ha	(**) 75 094,04	GUS
30	Gleby zrekultywowane - powierzchnia	ha	-	GUS
31	Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji - ilość - powierzchnia	szt., ha	14,54	ORSIP OPI-TPP
32	Grunty wymagające rekultywacji	ha	14,54	GUS
OCHRONA PRZED HAŁASEM				
33	Liczba punktów monitoringu hałasu, w których stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych	sztuk	1	WIOŚ
34	Drogi o nawierzchniach „cichych”	km	-	zarządzający drogami
PROMIENIOWANIE ELEKTROMAGNETYCZNE				
35	Poziom promieniowania elektromagnetycznego na terenach miast	V/m	0,93 (Blachownia)	WIOŚ
36	Poziom promieniowania elektromagnetycznego na terenach wsi	V/m	<0,5 (Hutki), <0,5 (Kłomnice), <0,5 (Kruszyna)	WIOŚ
ZAPOBIEGANIE POWAŻNYM AWARIOM				
37	Liczba zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR)	sztuk	1	GIOŚ
38	Liczba zdarzeń o znamionach poważnej awarii oraz poważnych awarii na terenie powiatu	sztuk	0	GIOŚ

Źródło: opracowanie własne

Oznaczenia:

(*) – wskaźnik zaczerpnięty z Polityki ekologicznej państwa 2030 – strategii rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

(**) – dane z Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 r. (wg GUS)

Wypracowane wspólnej strategii działania i procedur w realizacji programu przyczynia się do wzajemnej zgodnej, z obustronnymi korzyściami współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny wizerunek obszaru. Dzięki tym działaniom etap planowania i zarządzania „Programem...” staje się jasny i zrozumiały na tyle, że pewne działania stając się rutyną, powodują samoistne powtarzanie się dobrych rozwiązań wytwarzając mechanizmy samoregulacji.

Jako komórkę monitorującą proces wdrażania i realizacji POŚ oraz harmonogram jego realizacji wskazuje się Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa w Starostwie Powiatowym w Częstochowie.

9. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027 (zwany dalej Programem) został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 21 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020, poz. 1219), jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w Powiecie. Poprzedni dokument opracowany został w 2013 r. i obowiązywał w perspektywie do 2019 r.

Podstawą do opracowania niniejszego Programu są zalecenia wynikające z Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska z 2015 roku, a także obecnie obowiązujące przepisy prawa. W niniejszym opracowaniu autorzy starali się dokonać porównania stanu środowiska z roku 2016 z obecnym według informacji z 2019 roku (natomiast jeśli brakowało takich informacji posłużono się danymi z 2018).

Ustawa z dnia 21 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020, poz. 1219), nie określa sztywnych ram programu ochrony środowiska, zwraca natomiast uwagę (art. 1), by opracowanie uwzględniało pewne dokumenty określone w art. 1 tj. strategię rozwoju, programy i dokumenty programowe o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295, z późn. Zm.), co zostało w dokumencie uwzględnione.

Przedmiotowe opracowanie dla Powiatu Częstochowskiego zawiera takie elementy jak:

- wstęp - rozdział ten zawiera podstawę prawną i cel przygotowania powiatowego programu ochrony środowiska, a także okres objęty opracowaniem, metodykę, strukturę i zakres dokumentu.
- w rozdziale drugim wykazano spójność niniejszego opracowania z dokumentami nadrzędnymi opracowanymi we wcześniejszych latach szczebla krajowego, regionalnego, wojewódzkiego i powiatowego.
- rozdział trzeci to informacje ogólne o powiecie. Zawartość tego rozdziału to m.in. informacje o położeniu administracyjnym powiatu oraz dane dotyczące uwarunkowań gospodarczych i środowiskowych powiatu.
- rozdział czwarty to ocena aktualnego stanu środowiska. W rozdziale tym opisano stan aktualny oraz wskazano najważniejsze problemy w zakresie każdego komponentu środowiska. Wśród obszarów interwencji opisano i oceniono:

Ochronę klimatu i jakości powietrza

Najwyższe stężenie pyłu zawieszonego PM₁₀ występują w okresie grzewczym tj. styczeń-luty. Pomiar w styczniu 2017 i 2018 r. wykazał maksymalne stężenie 55 µg/m³, natomiast minimalne w czerwcu 2017 roku - 16 µg/m³. W styczniu i lutym 2017 r. oraz w lutym 2018 r. nastąpiły przekroczenia dopuszczalnej wartości stężenia rocznego pyłu zawieszonego PM₁₀. W roku 2019 nie było przekroczeń dopuszczalnych wartości stężenia, co traktowane jest jako sukces.

W latach 2017-2019 w rejonie powiatu częstochowskiego wystąpiły ponadnormatywne stężenia pyłu PM_{2,5} w powietrzu, co stanowi problem. Najwyższe stężenia odnotowano w styczniu 2017 r. - 45 µg/m³ przy normie 25 µg/m³. W 2019 r. jedynie w styczniu odnotowano stężenie wyższe niż normatywne wynoszące 29 µg/m³. W pozostałych miesiącach nie odnotowano przekroczeń wartości dopuszczalnej. Przekroczenia dopuszczalnego poziomu stężenia dwutlenku siarki odnotowano jedynie w styczniu 2017 r. W 2019 r. na stacji w Złotym Potoku nie odnotowano przekroczenia stężenia dwutlenku siarki. Przy normie 20 µg/m³, stężenie to wyniosło maksymalnie 9,5 µg/m³ w styczniu 2019 roku, co traktowane jest jako sukces.

Jednym z podstawowych czynników środowiskotwórczych, związanych z komunikacją jest zanieczyszczenie powietrza występujące w sąsiedztwie dróg. Pojazdy samochodowe poruszające się po drogach, emitują do atmosfery duże ilości różnorodnych substancji toksycznych, powstających w wyniku spalania paliwa napędowego, a także na skutek wzajemnego oddziaływania opon i nawierzchni dróg oraz zużywania się niektórych elementów pojazdu.

Zagrożenia hałasem

Przeprowadzone badania akustyczne realizowane przez WIOŚ w Katowicach na terenie powiatu częstochowskiego w ostatnich dwóch latach wykazują negatywny wpływ klimatu akustycznego na zabudowę mieszkaniową – co jest problemem. Na podstawie dokonanych analiz akustycznych stwierdza się, że zwiększa się emisja hałasu drogowego, co negatywnie wpływa na mieszkańców i wymaga działań ograniczających jej oddziaływanie akustyczne. Przeciwdziałanie hałasowi komunikacyjnemu jest działaniem długookresowym rozłożonym na lata. Typowym sposobem ochrony przed hałasem jest nawierzchnia o obniżonej hałaśliwości oraz stosowanie ekranów akustycznych.

W 2018 roku na terenie powiatu częstochowskiego wykonano pomiary hałasu kolejowego w środowisku. Wyniki badań hałasu wskazały na znaczne oddziaływanie hałasu na zabudowę mieszkaniową w porze nocnej – co jest problemem. Udokumentowane powyżej uciążliwości hałasowe powodowane ruchem pociągów na badanej linii

kolejowej, stanowią podstawę do programowania zadań w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, prowadzenia planowych oraz doraźnych działań technicznych i organizacyjnych. Ponadto mogą wspomagać podejmowaną decyzję w sprawie wykorzystania terenów na cele inwestycyjne oraz właściwego zagospodarowania przestrzennego terenów bezpośrednio usytuowanych w sąsiedztwie uciążliwej linii kolejowej.

Pola elektromagnetyczne

W latach 2018-2019 prowadzono badania na terenie powiatu częstochowskiego. Sukcesem jest fakt, iż wyniki badań na terenie powiatu częstochowskiego nie wskazywały na przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego, który wynosi 7 V/m. Aktualnie zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska Starosta Częstochowski prowadzi rejestr instalacji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko zgłoszonych Staroście Częstochowskiemu, których emisja nie wymaga pozwolenia. Według rejestru na terenie powiatu zlokalizowanych jest około 50 instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne. W latach 2018-2019 corocznie właściciele instalacji zgłaszali nową lokalizację, zmianę lub przebudowę instalacji.

Gospodarowanie wodami

Z danych PMS wynika, iż ogólny stan JCWP występujących na terenie powiatu częstochowskiego jest zły. Stan ekologiczny określany jest jako słaby (Kamieniczka). Umiarkowanym stanem ekologicznym charakteryzują się: Stradomka do wypływu ze Zb. Błachownia, Konopka, Ciek spod Rudnik, Widzówka i Bystra. Umiarkowanym potencjałem ekologicznym wykazała się Warta od Zbiornika Poraj do Cieku spod Rudnik. Wszystkie JCWP, dla których przeprowadzono badanie wskaźników chemicznych, wykazały stan chemiczny poniżej dobrego.

Stan chemiczny wód podziemnych występujących na terenie powiatu częstochowskiego został scharakteryzowany na podstawie monitoringu prowadzonego w 2017 r. Wody podziemne na terenie powiatu częstochowskiego charakteryzują się dobrym stanem chemicznym (za wyjątkiem punktem pomiarowym w Mykanowie, gdzie wody podziemne zaklasyfikowane zostały do V klasy).

Obszary zagrożenia powodziowego pokrywają się z terenami dolin, przez które przepływają największe rzeki powiatu. Zgodnie ze studium ochrony przeciwpowodziowej obszar powiatu częstochowskiego znajduje się częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, tj. w obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi raz na 100 lat.

Gospodarka wodno – ściekowa

Mieszkańcy powiatu częstochowskiego są zaopatrywani w wodę do spożycia tylko z ujęć podziemnych. Woda dostarczana jest głównie przez wodociągi publiczne, które zaopatrują ok. 98% mieszkańców. Reszta mieszkańców zaopatruje się w wodę z własnych studni przydomowych oraz z 1 studni publicznej. Sieć wodociągowa na terenie powiatu częstochowskiego, wg stanu na rok 2019 posiada długość 1484,3 km, a liczba przyłączy wynosi 38 768.

Mieszkańcy powiatu częstochowskiego korzystają z sieci kanalizacyjnej typu rozdzielczego co oznacza, że ścieki sanitarne powstałe w wyniku życia i działalności człowieka (w tym działalności przemysłowej) odprowadzane są i oczyszczane oddzielnie od ścieków opadowych (deszczowych). Ogółem eksploatowana sieć kanalizacji sanitarnej, wg stanu na 31.12.2019 r. wynosi 680,71 km (suma długości sieci oraz przyłączy kanalizacyjnych). Ścieki sanitarne z terenu gmin na terenie powiatu częstochowskiego odprowadzane są do oczyszczalni ścieków (gminnych bądź administrowanych przez Wodociąg Częstochowskie S.A.

Na terenie powiatu częstochowskiego zinventaryzowano 326 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Zasoby geologiczne

Na terenie powiatu częstochowskiego występują udokumentowane złoża: kamieni łamanych i blocznych, piasków formierskich, piasków i żwirów, surowców ilaste ceramiki budowlanej, torfów, a także wapieni i margli. Na analizowanym terenie brak informacji o występowaniu terenów osuwiskowych i zagrożonych ruchami masowymi ziemi i gleby. W niektórych gminach można spotkać się z powierzchniowymi formami krasowymi tj. leje krasowe i uwały i ponory. Są to formy, które w wielu przypadkach są aktywne, rozwijające się. Niemniej jednak obecnie zagrożenia nie występują.

Gleby

Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gliwicach w latach 2017-2019 przeprowadziła badania gleb na powierzchni 2200,75 ha gruntów ornych, 150,02 ha użytków zielonych oraz 2350,77 ha użytków rolnych, skąd zostało pobranych 2910 próbek. Większość przebadanych użytków rolnych miała bardzo kwaśny odczyn. Natomiast w przypadku połowy badanych próbek konieczne było wapnowanie. W przebadanych próbkach większość gleb charakteryzowała się bardzo niską zawartością fosforu i potasu oraz bardzo niską zawartością magnezu.

Zauważa się coroczne zwiększanie powierzchni wyłączanej z produkcji rolniczej. Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Starostwo Powiatowe w Częstochowie, w 2018 roku prowadzono 561 spraw w zakresie wyłączeń z produkcji rolniczej na cele nierolnicze (powierzchnia wyłączeń 51,16 ha), a w 2019 roku liczba spraw wyniosła 658 (powierzchnia wyłączeń 74,04 ha).

Gospodarka odpadami

Na terenie gmin powiatu częstochowskiego obowiązują Regulaminy utrzymania czystości i porządku. Gospodarowanie odpadami przebiega zgodnie z ustalonymi regulaminami. Jednocześnie podlega rocznemu obowiązkowi sprawozdawczości. Do 31 marca każdego roku wójt lub burmistrz przedkłada sprawozdanie Marszałkowi Województwa.

W 2019 r. zebrano 21 916,38 Mg odpadów z gospodarstw domowych, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca wyniosło 162,8 kg/rok/mieszkańca. Oprócz systemu zbierania zmieszanych odpadów komunalnych na terenie powiatu istnieje system selektywnego zbierania odpadów. Selektywnie zbierane są odpady opakowaniowe: papier i tektura, szkło, tworzywa sztuczne, odpady ulegające biodegradacji, odpady niebezpieczne, baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

Według analiz stanu gospodarowania odpadami komunalnym wykonywane przez poszczególne gminy powiatu częstochowskiego wynika, iż stosunek ilości zbieranych i odbieranych odpadów zmieszanych do ilości odpadów segregowanych corocznie się zmniejsza.

Na terenie poszczególnych gmin okresowo pojawiają się dzikie wysypiska, co jest problemem. Wysypiska są na bieżąco lokalizowane i likwidowane, w miarę ich pojawiania się, aby zapobiec przyzwyczajaniu się mieszkańców do danego miejsca.

Przedsiębiorcy zajmujący się gospodarowaniem odpadami działają na terenie powiatu częstochowskiego w oparciu o decyzje wydane przez Starostę Częstochowskiego. W latach 2018 - 2019 wydanych zostało: 5 decyzji na przetwarzanie odpadów oraz 11 decyzji na wytwarzanie odpadów.

W latach 2018 – 2019, wg informacji udostępnionych przez gminy powiatu częstochowskiego, usunięto 1 812,016 Mg wyrobów zawierających azbest. Aktualnie, wg Bazy Azbestowej ilość wyrobów zawierających azbest pozostała do usunięcia wynosi 31 059,996 Mg.

Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne

Siedliska przyrodnicze powiatu częstochowskiego charakteryzują się dużą różnorodnością biologiczną i fizjograficzną, co jest atutem i sukcesem powiatu.

Na koniec 2019 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionej przyrody na terenie powiatu częstochowskiego wynosiła 34 036,68 ha, co stanowiło 22,4% powierzchni powiatu. Największym udziałem obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni odznaczały się gminy Janów, Olsztyn, Mstów, Konopiska, Przyrów i Blachownia.

Formami ochronnymi przyrody na terenie powiatu częstochowskiego są: parki krajobrazowe (3), rezerваты przyrody (8), obszary Natura 2000 (9), użytki ekologiczne (8) oraz 69 pomników przyrody, które tworzą tzw. system obszarów obiektów prawnie chronionych. Taki układ przestrzenny, wzajemnie uzupełniających się form ochrony przyrody, zapewnia warunki do samoregulacji procesów przyrodniczych, naturalnych warunków hydrologicznych oraz właściwego korzystania z rekreacji i turystyki.

Ogólna powierzchnia lasów (według danych GUS na koniec roku 2019) na terenie powiatu częstochowskiego wynosi 44 706,38 ha. Lasy powiatu częstochowskiego charakteryzują się dosyć dużą fragmentarycznością, co jest problemem. Duże i zwarte kompleksy leśne utrzymują się jedynie w obrębie Parków Krajobrazowych oraz na północy powiatu w gminie Kruszyna, gdzie stanowią część Nadleśnictwa Radomsko.

Zagrożenia poważnymi awariami

Na terenie powiatu częstochowskiego nie występują zakłady przemysłowe zaliczone do grupy dużego ryzyka. Funkcjonuje jednak zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii. Jest to PHU "JANI-GAZ" zlokalizowany w miejscowości Konopiska przy ul. Przemysłowej 3, gdzie odbywa się proces magazynowania, napełniania i obrotu gazu płynnego propan-butan.

Ponadto, na terenie powiatu znajdują się zakłady pracy wykorzystujące w procesach technologicznych TSP, mogące stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, zwierząt oraz środowiska w wypadku awarii. Zagrożenie powoduje również rurociąg paliwowy, zasilający składnicę paliw w Boronowie, na obszarze powiatu przebiegający przez teren gmin: Kruszyna, Mykanów, Blachownia, Konopiska. Istotne zagrożenie stwarzają też TSP przewożone cysternami samochodowymi i kolejowymi przez teren powiatu.

Zadania dotyczące wspomagania działań służb ratowniczych realizuje Miejsko-Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego. M-PCZK jednocześnie jest ośrodkiem koordynującym działania powiatowych służb, inspekcji i straży oraz podmiotów odpowiedzialnych za ochronę ludności w sytuacji katastrof naturalnych, awarii technicznych oraz klęsk żywiołowych.

Po analizie stanu aktualnego dla każdej dziedziny środowiskowej przeprowadzono analizę SWOT i stworzono w rozdziale szóstym cele i kierunki działań, a także harmonogramy realizacji zadań własnych – powiatowych i zadań monitorowanych – czyli realizowanych przez gminy oraz inne instytucje administrujące uzbrojeniem terenu

oraz przedsiębiorców i inne osoby prawne. Cele i kierunki działań w zakresie każdej dziedziny interwencji zostały zestawione w tabelach. Zapisano w nich nadrzędne cele środowiskowe, wskaźniki z podaniem wartości bazowej z roku 2019 oraz wartością do osiągnięcia w 2027 roku. Dopełnieniem celów i zadań jest wyszczególnienie każdego zadania wraz z określeniem jednostki odpowiedzialnej oraz czynników ryzyka jakie mogą mieć miejsce, co warunkuje realizację zadania. Przykładem jest brak pozyskanych środków finansowych na realizację zadania. Drugą częścią rozdziału szóstego są harmonogramy realizacji zadań, w których każde z zadań ma określone koszty realizacji, możliwe źródła finansowania. W tej części zamieszczono także dodatkowe informacje o zadaniu, przykładem jest informacja, iż zadanie będzie realizowane jako kontynuacja lub tylko w razie zaistnienia potrzeby.

W kolejnym rozdziale opisano system realizacji *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027*. Projekt Programu podlega zaopiniowaniu przez Zarząd Województwa Śląskiego. W trakcie procedur opracowania „Programu...” Powiat Częstochowski zapewnił możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 poz. 283). Po podjęciu uchwały Rady Powiatu Program zostanie przyjęty do realizacji. Co dwa lata będą sporządzane raporty z realizacji Programu Ochrony Środowiska pokazujące stan wykonania zadań zapisanych w Programie.

W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to także jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania, a także wszystkie podmioty realizujące zadania zapisane w Programie.

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska. Zapisy w nim zawarte przyczyniają się do zacieśniania współpracy gmin należących do powiatu, instytucji i organizacji działających na jego terenie.

W rozdziale ósmym opisano system monitoringu realizacji Programu Ochrony Środowiska, który da obraz postępów w realizacji zamierzeń *Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Częstochowskiego na lata 2020-2023 z perspektywą na lata 2024-2027*. W związku z tym, iż co dwa lata będą sporządzane raporty z realizacji Programu Ochrony Środowiska pokazujące stan wykonania zadań zapisanych w Programie stworzono pomocne narzędzie monitorujące stan realizacji Programu. Dla każdego zadania zapisanego w Programie określono wskaźniki realizacji ze stanem bazowym na 2019 rok oraz stanem docelowym na 2027 rok. Porównanie tych wskaźników pozwoli na ponowną ocenę stanu środowiska powiatu częstochowskiego. Jako komórkę monitorującą proces wdrażania i realizacji POŚ oraz harmonogram jego realizacji wskazuje się Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa w Starostwie Powiatowym w Częstochowie.

Realizacja zadań zaproponowanych w Programie przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności powiatu, polepszenia warunków życia i zdrowia mieszkańców, inwestowania przez przedsiębiorców, a także poprawy jakości walorów środowiskowych i skuteczniejszej ochrony terenów prawnie chronionych oraz tych o walorach rekreacyjno-wypoczynkowych.

10. Bibliografia

1. Bank danych lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/>,
2. Bank Danych o Lasach, <https://www.bdl.lasy.gov.pl/portal/>,
3. System monitoringu jakości powietrza, <http://powietrze.katowice.wios.gov.pl/>,
4. Publikacje WIOŚ w Katowicach,
5. Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2017,
6. Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2018,
7. Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim. Raport wojewódzki za rok 2019,
8. Geografia regionalna Polski, J. Kondracki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1998 r.,
9. Geomorfologia Polski. Tom 1. Polska Południowa Góry i Wyżyny, praca zbiorowa pod redakcją M. Klimaszewskiego, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1972,
10. Hydrologia regionalna Polski – tom I, wody słodkie, Państwowy Instytut Geologiczny, 2007,
11. Hydrologia regionalna Polski – tom II, wody mineralne, lecznicze i termalne oraz kopalniane, Państwowy Instytut Geologiczny, 2007,
12. Ocena stanu środowiska w województwie śląskim w 2018 roku,
13. Raport o stanie środowiska w województwie śląskim w 2017 roku,
14. Ocena poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku za lata 2017-2019,
15. Ocena poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku w roku 2018,
16. Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych, Druga Aktualizacja KPOŚK została zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 2 marca 2010 r. (AKPOŚK 2009),
17. Kształtowanie krajobrazu, a ochrona przyrody, pod red. K. Buchwalda i W. Engelhardta, PWRiL, Warszawa 1975,
18. Mapa geologiczna Polski w skali 1:200 000, H. Jurkiewicz, J. Woźniński, IG Warszawa 1977,
19. Mapa obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony, A. Kleczkowski, AGH Kraków, 1990,
20. Lokalizacja i klasy jakości wód podziemnych w punktach pomiarowych sieci krajowej monitoringu diagnostycznego stanu chemicznego wód podziemnych w 2019 roku (badania wykonane na zlecenie GIOŚ przez Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy),
21. Odnawialne źródła energii i możliwości ich wykorzystania na obszarach nieprzemysłowych województwa Śląskiego, 2005,
22. Opracowanie ekofizjograficzne do planu zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego,
23. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego,
24. Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego, 2020,
25. Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022, 2016,
26. Główna Dyrekcja Ochrony Środowiska, <https://www.gdos.gov.pl/>,
27. Geoportal geologiczny i hydrogeologiczny, <http://geoportal.pgi.gov.pl/>, <http://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>